

15. Keskiviikkona 25 päivänä helmikuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen 621

Valtioneuvoston tiedonanto 1/1998 vp
Keskustelu jatkuu

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Aho, Enestam, Hurskainen, Hyssälä, Ihamäki, Juurola, Kallis, Karhunen, Kiljunen, Korteniemi, Kurola, Lahtela, Laine, Löf, Malm, Manninen, Metsämäki, Myllyniemi, Mölsä, Nyby, Penttilä, Polvi, Prusti, Rantanen, Rask, Savela, Takkula, Vartiainen, Viljamaa, Vokkolainen, Väistö ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Penttilä, Malm, Savela, Metsämäki, Rantanen, Myllyniemi, Polvi, Vartiainen, Lahtela, Ihamäki, Kiljunen, Juurola, Korteniemi, Takkula ja Aho.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Kiljunen, Korteniemi, Malm, Metsämäki,

Myllyniemi, Pesälä ja Savela sekä muun syyn perusteella edustajat Aho, Ihamäki, Juurola, Lahtela, Polvi, Rask, Takkula, Vartiainen, Viljamaa, Vokkolainen ja Väistö,

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Hyssälä, Kallis, Laine ja Nyby sekä

tämän kuun 27 päivään virkatehtävien perusteella edustajat Hurskainen, Kurola, Löf, Manninen, Prusti ja Wahlström sekä muun syyn perusteella ed. Mölsä.

Suomen Pankin tilintarkastajien uuden vaalin toimittaminen

Toinen varapuhemies: Totean, että tämän kuun 10 päivänä toimitetussa Suomen Pankin tilintarkastajien vaalissa sattuneen virheen takia on toimitettava uusi vaali. Vaali toimitetaan ensi tiistaina 3 päivänä maaliskuuta pidettävässä täysistunnossa.

Valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n 5 momentin mukaan vaalissa on valittava viisi tilintarkastajaa sekä kutakin tilintarkastajaa kohti yksi varajäsen suorittamaan kuluva vuoden tilien tarkastusta. Suomen Pankista 24 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain 20 §:n 2 momentin mukaan vähintään kahden tilintarkastajan samoin kuin heidän varajäsentensäkin on oltava keskuskaupakamarin hyväksymiä tilintarkastajia tai julkishallinnon ja talouden tilintarkastajan tutkinnon suorittaneita.

Ehdokaslistat vaalia varten on vaalisäännön 7 §:n mukaisesti annettava keskuskansliaan viimeistään ensi maanantaina kello 12.

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen

Valtioneuvoston tiedonanto 1/1998 vp
Keskustelu jatkuu

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan eilen pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä, Suomen osallistumista euroalueeseen koskevan valtioneuvoston tiedonannon käsittelyä (VNT 1/1998 vp).

Keskustelu jatkuu:

Ed. Aaltonen: Arvoisa puhemies! Kyllä kansa tietää! Tuttu sanonta toistui joitakin kertoja keskustan eilisessä Emu-tiedonantoa koskevassa ryhmäpuheenvuorossa. Näin on paikallaan sanoa. Kansan mielipiteet sitä vastoin eivät seuraile keskustan mutkittelua ja mielipiteenvaihtelua Emun suhteen.

Keskusta oli johtavana hallituspuolueena tekemässä sopimusta Suomen liittymisestä Euroopan unioniin ja samalla siinä käynnissä olleeseen Talous- ja rahaliittoon. Kaikki asiasta kertovat viralliset pöytäkirjat ja muut objektiiviset lähteet ovat yksimielisiä keskustavetoisen hallituksen ja keskustan kannasta asiasta päätettäessä.

Suomi liittyi Talous- ja rahaliittoon, sen toiseen vaiheeseen, alkuvuodesta 1995. Rahaliiton kolmannen vaiheen merkittävyyden vuoksi päätettiin yhteisen rahan käyttöönotto viemään vielä erikseen eduskunnan päätettäväksi.

Kansa tietää myös hyvin, mihin joukkoon Suomi kuuluu. Enemmistö suomalaisista kannattaa Suomen pysymistä Euroopan unionin jäsenmaiden pääjoukossa, joukossa, johon kuuluu noin 4/5 unionin asukkaista ja vastaava osuus sen ulkomaankaupasta ja muusta taloudellisesta toiminnasta.

Eilisestä keskustelusta — ja nimenomaan keskustan puheenvuoroista — saattaisi päätellä, että Suomi olisi ottamassa askeleen pimeyteen pois pohjoismaisesta viiteryhmästään. Kukaan Pohjolan valtiojohdossa ei ole kuitenkaan arvioinut Suomen Emu-ratkaisua meille kielteiseksi. (Ed. Kemppainen: Miksi ne muut eivät nyt lähde mukaan?) Päinvastoin, Pohjoismaiden halu valtavirtaan on vilpitön ja ulos jäämisen syyt tunnustetaan sisäpoliittisiksi, ed. Kemppainen. — Siksi, ed. Kemppainen. — Tämä tilannearvio ei rajoitu vain Pohjolaan. Myös Britannian hallitus on ilmaissut tavoittelevansa Emu-jäsenyyttä pitkällä tähtäyksellä. Suomen pysyminen Emun alkuperäisessä aikataulussa on tilaisuus, jonka käyttämättä jättäminen olisi uhkarohkeaa.

Euroopan unioni on tämän päivän ja lähitulevaisuuden Euroopan tärkein poliittinen toimija. Sen taloudellinen ja poliittinen kehitys vaikuttaa koko muuhun Eurooppaan. EU:n poliittista pai-

noarvoa on kasvattanut Euroopan ulkopuolisten suurvaltojen, Venäjän ja Yhdysvaltojen, aseman muuttuminen. Varsovan liiton ja Neuvostoliiton hajoamisen mukana on Euroopasta kadonnut sotilaalliseen vastakkainasetteluun perustuva järjestelmä, jonka perusteella maanosamme oli jaettu supervaltojen johtamiin sotilasliittoihin ja puolueettomiin maihin. Samanlaisesti Yhdysvaltain ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopiste on siirtymässä Euroopasta muualle maailmaan.

Uudessa tilanteessa läntisen Euroopan valtioiden merkitys on keskeinen. Taloudellisesti vahvimmat maat, Saksa, Ranska, Italia ja Britannia, määräävät maanosan kehityksen suunnan. Historiallisista syistä Euroopan maat ovat päättäneet välttää yksittäisten eurooppalaisten suurvaltojen omien asemien ja omien intressien korostamista. Ne ovat päättäneet sitoutua Euroopan unioniin ja kanavoida merkittävän osan omasta vaikutusvallastaan sen kautta.

Unionin laajeneminen lisää sen vaikutusvaltaa. Turkki ja Kypros ovat hakeneet EU:n jäsenyyttä. Kymmenen itäisen Euroopan maata on hyväksynyt Eurooppa-sopimukset, joiden tavoitteena on sopeuttaa niiden lainsäädäntö ja hallinto EU:n vaatimuksiin ja edistää niiden pääsyä unionin jäseniksi. Periaatteellisella tasolla jäsenyystoiveita ovat esittäneet monet muutkin Euroopan maat.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin tulevaisuuden voi yleisellä tasolla ryhmittää kolmeen kehitysvaihtoehtoon. Eec:n perustajajäsenillä oli alkuperäisenä tavoitteena edetä yhdessä samaa tahtia yhä syvenevään yhteistyöhön. Mutta jo kuuden ensimmäisen Eec-maan välillä on niin merkittäviä taloudellisia ja muita yhteiskunnallisia eroja, että lähtökohdan realistisuutta on syytä epäillä. Tavoite yhteisestä Euroopasta kirjattiin vielä Euroopan unionin perusasiakirjaan, Maastrichtin sopimukseen, vaikka jo siinä vaiheessa kaksi jäsenmaata Iso-Britannia ja Tanska, irrottautui keskeisistä EU-hankkeista.

Vuosien 1996—97 hallitustenvälinen konferenssi ei edistänyt entistä tiiviimmän yhteistyön Eurooppaa. Unionin laajetessa yhteistyön tiivistäminen väistämättä muuttuu vaikeammaksi. Yhtenäisen äärimmillään federalistisen Euroopan vastakohta on pelkäksi vapaakauppa-alueeksi taantuva Eurooppa, jossa unionin yhteiset instituutiot olisivat heikkoja. Tätä pidetään kriisivaihtoehtona unionin sydänmailla suurissa EU-maissa. On selvää, että taantuva unioniyhteistyö ei ole pientenkään maiden etu. Unionin

elinten vaikutusvallan taantuminen vahvistaisi suurten valtojen asemaa.

Kolmas vaihtoehto on niin kutsuttu joustavan kehityksen Eurooppa. Siinä yhteistyön lisääminen voisi tapahtua eri vauhdilla, eri toimialoilla ja monenlaisilla maayhdistelmillä. Nopeaa integroitumista haluavat maat pääsisivät pitkälle ja hitaamman vauhdin kannattajat voisivat silti pysyä mukana. Ytimiä eri integraatiokehitykselle on tarjolla jo nyt. Rajavalvontaa ja oleskelulupapolitiikkaa yhtenäistävä Schengen-sopimus koskee nyt manner-EU:n jäsenmaiden enemmistöä ja piakkoin koko Pohjolaa. Iso-Britannia ei siihen liittyne.

Turvallisuuspolitiikan kannalta erään integraatioytimen muodostavat sotilasliitto Nato ja Länsi-Euroopan unioni Weu. Suomi ja muut liittoutumattomat maat osallistuvat yhteisen turvallisuuspolitiikan määrittelyyn ja toteuttamiseen, mutta ne eivät kuulu puolustusyhteistyön organisaatioihin.

Euroopan Talous- ja rahaliitto muodostuu integraation ytimistä tärkeimmäksi. Emun jäsenmaiden rahapolitiikan yhdistäminen ja talouspolitiikan harmonisaatio merkitsee suurta askelta näiden yhteistyön tiivistämisessä. Riippumatta siitä, moniko EU:n jäsenmaa osallistuu Emun toteuttamiseen ensimmäisten joukossa, Emumaat määräävät koko unionin talouspolitiikan suunnan. Kaikissa mahdollisissa kehitysvaihtoehtoissa Suomen kansallinen etu tulee hoidettua tehokkaimmin unionin poliittisen ja taloudellisen valtavirran sisällä, ei sen ulkopuolella tai reunalla.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten mielikuvissa turvallisuuspolitiikka yhdistyy sotilaallisiin kysymyksiin liittoumiin ja maanpuolustukseen. Turvallisuuspolitiikka on kuitenkin myös paljon muuta. Turvallisuuspolitiikan alaan voidaan lukea miltei kaikki ulkoiset tekijät, jotka vaikuttavat suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Turvallisuuspolitiikan painopiste on kansainvälisen yhteistyön tiivistämisessä.

Suomen turvallisuuspolitiikan perusratkaisuksi on määritetty sotilaallinen liittoutumattomuus ja jäsenyys Euroopan unionissa. EU käyttää Euroopassa valtaa, myös turvallisuuspoliittista valtaa. Suomi on unionin täysivaltaisena jäsenenä mukana tätä valtaa käyttämässä. Meidän ulko- ja turvallisuuspolitiikallamme ei voi olla tärkeämpää tavoitetta kuin pysyä tässä asemassa. EU:n rakenteen ja instituutioiden uudistuminen merkitsee kuitenkin sitä, ettei paikal-

laan pysyminen riitä. Jäsenmaiden on oltava aktiivisia.

Suomen turvallisuuspolitiikka ei ole asevaraista politiikkaa, vaan yhteistyöpolitiikkaa. Tehokkain tapa vaikuttaa turvallisuuteemme on olla mukana päätöksentekijöiden joukossa. Olemme aikanaan hyväksyneet EU-jäsenyyden ja EU-vaikuttamisen turvallisuuspolitiikkaamme. Nyt jatkamme samalla tiellä.

Arvoisa puhemies! Emu ei ole uhkapeliä Suomen turvallisuudella. Emu ei myöskään ole kansainvälisten pääomapiirien ja markkinoilla keinottelijoiden hanke suomalaista ja pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa vastaan. Talous- ja rahaliitossa yhteinen ja itsenäisesti toimiva keskuspankkijärjestelmä jo olemassaolollaan torjuu ja ehkäisee valuuttakeinottelua. Se antaa jäsenmaiden kansalaisille varmuutta siitä, että heidän käytössään oleva raha säilyttää arvonsa ja että tavallisten ihmisten omaisuuden suoja on todellinen. Rahaliitto antaa jäsenmaiden hallitusten finanssipolitiikalle jäntevyyttä ja talouspoliittisille toimille enemmän painoarvoa. Heittelehtivien valuuttakurssien maailmassa kansallisvaltiot ovat sijoittajien ja keinottelijoiden armoilla. Euroopan uuden keskuspankin käyttöön tulevat suuret valuuttavarannot ja Emu-talousalueen vahva vaihtotase lisäävät järjestelmän lähtökoh- taista vakautta.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aina arvostamani ed. Aalto- nen näyttää hankin ryhtyneen käyttämään näitä Ilmatieteen laitoksen tilastoja, kun hän kertoo, että Suomen kansan enemmistö on Emu-jäsenyyden kannalla. En ole sellaisia tilastoja nähnyt, joissa tällaiseen tulokseen olisi päädytty, ei missään virallisissa tilastoissa tai tutkimuksissa, joita asiasta on tehty niin, että aidosti on kysytty.

Mitä tulee keskustan kantaan viime vuosien ajalta, jota täällä eilispäivänkin aikaan pyöriteltiin, minä vielä kertaalleen toistan sen, että keskustasta tunnusti aikanaan EU-sopimuksen tekemisen yhteydessä ja tunnustamme edelleenkin Maastrichtin sopimuksen, pyrkimisen Emuun. Se on selvä. Mutta niin Suomen keskusta kuin koko eduskuntakin varasi aikanaan mahdollisuuden siihen, että me itse arvioimme, milloin Suomi on siinä kunnossa, että se osaltaan on valmis Emuun, ja että me itse arvioimme, milloin Emusta on syntymässä sellainen yhteisvaluutta-alue, että se on Suomen intressien kannalta hyvä.

Nyt tiedämme, että syntymässä olevasta yhteisvaluutta-alueesta ovat kaltaistemme pohjoiset

maat jäämässä ulos. Nyt tiedämme, että Suomen julkinen talous, ennen kaikkea valtiontalouden huono tila ja jatkuva lisävelkaantuminen, ei muodosta sellaisia puskureita, joita tarvittaisiin riskien varalle. Näistä syistä keskusta ei pidä järkevänä tässä yhteydessä Emuun liittymistä. Lisäksi tulee tähän vielä se, että Suomen hallitus on omalla politiikallaan vahingoittanut ja vaurioittanut juuri niitä arkoja asioita, joille Emu on erityinen uhka. Alueellisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden lisääminen on huono asia ja huonoa politiikkaa ajatellen mahdollisuutta astua Emuun. On aivan selvää, että jos kaikki muut EU:n pohjoiset maat liittyvät jonakin päivänä Emun jäseneksi, ei Suomikaan voi olla ulkopuolella.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aaltosen puheenvuorosta saattoi saada sen käsityksen, että Emun jäsenyys merkitsee valuuttakurssin vaihtelujen poistumista. Näinhän ei tietenkään tapahdu. Myöskään revalvaation ja devalvaation mahdollisuus ei poistu. Kysymys on tietenkin siitä, että euro devalvoituu ja revalvoituu suhteessa muihin valuuttoihin. Eikä myöskään se pidä paikkaansa, ed. Aaltonen, että valuuttakeinottelu poistuisi. Valuuttakeinottelu tapahtuu eri muodossa ja ennen kaikkea valuuttakeinottelu muuttaa muotoaan. Näyttää siltä, että pääomakeinottelu valuuttakeinottelun sijasta euroalueen sisällä muuntuu ennen kaikkea pörssikeinotteluksi ja kiinteistökeinotteluksi.

Minua ihmetyttää se, että osassa vasemmistoa on tavattoman syvä usko kapitalismin häiriöttömään vakaaseen kehitykseen tulevaisuuden Emun olosuhteissa, ikään kuin peruslainsäädännöt, jotka merkitsevät suhdannevaihtelujen toistumista, poistuisivat Emun myötä ja Emu poikisi vain vakaata häiriötöntä kehitystä, alhaisia korkoja, alhaista inflaatiota, parempaa työllisyyttä ja suurempia investointeja. Todettakoon, että samoilla argumenteilla meillä on jo kerran aikaisemmin myyty EU-jäsenyys. Missä ovat ulkomaiset investoinnit, missä on alempi työttömyys?

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelen hyvin samalla tavalla kuin ed. Laakso, mutta persoonallisista syistä en käytä samanlaista demagogiaa kuin hän. Tyydyn vain huomauttamaan ed. Aaltosen puheenvuoron johdosta, jota sinänsä ammattitaidon puolesta suuresti arvostan kannanottona, että tämä oli ensimmäinen demaripuheenvuoro, jos-

sa harvinaisen selvästi tunnustettiin federaatiokehityksen olemassaolo ja sen ankkuripisteet. Puhuttiin Talousliiton harmonisaatiosta aivan oikeilla termeillä ja edelleen jatkettiin vielä, että rakenteiden ja instituutioiden uudistuminen kuuluu tähän olennaisena osana. Juuri siitähän tässä on kysymys, aivan täsmälleen juuri siitä. Vielä ed. Aaltonen totesi oikein, että ei vain Raha- vaan myös Talousliitto, ja Talousliitto ei voi toimia, ilman että rakenteita uudistetaan sellaisiksi, että ne vastaavat liittovaltiorakenteita Yhdysvaltain mallin mukaan esimerkiksi. Eli erittäin hyvä ja rehellinen puheenvuoro kerran-kin demareilta.

Ed. Aaltonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laakso jo eilen epäili, että jotkut sosialidemokraatit eivät näkisi, että markkinatalouden perusvirtaukset säilyvät ja markkinatalouden logiikka toimii. Eiväthän ne tietenkään miksikään muutu. Keinottelua tulee varmasti jatkossakin olemaan. Mutta se on oleellista, että pienet kansalliset keskuspankit eivät ole kyenneet omalla kapasiteetillaan vastustamaan näitä ilmiöitä. Luomalla yhteinen Rahaliiton Keskuspankki me luomme sellaisen tekijän, joka jo olemassaolollaan, niin kuin sanoin, luo tiettyä vakautta ja uskottavuutta. Se antaa tavallisille ihmisille ja yrityksille mahdollisuuden ennakoida paremmin tulevaisuuttaan vakaan rahan oloissa.

Ed. Pekkariselle vielä pohjoismaisesta näkökulmasta. Mikään muu Pohjoismaa ei todellisuudessa kovin mielellään jättäydy Emun ulkopuolella edes tässä vaiheessa. Heillä on omat sisäiset pakotteensa, jotka me hyvin tunnemme. Mutta mitä tulee tapahtumaan sen jälkeen, kun Suomi liittyy Euroopan rahaliittoon? Ruotsi joutuu heidän keskuspankkiinsa ilmoituksen mukaan noudattamaan samaa vakauspolitiikkaa. Heidän rahapolitiikkansa tulee olemaan yhtä tiukkaa, vielä tiukempaa. Tanska on tehnyt saman ilmoituksen. Norja joutuu väistämättä seuraamaan sitä. Ainoa ero Suomeen tulee olemaan se, että Suomi hankkiutuu niiden kammarien sisään, joissa päätöksiä Rahaliiton tulevaisuudesta tehdään, joissa Eurooppaa rakennetaan. Muut Pohjoismaat seuraavat mukana.

Ed. Knappi: Arvoisa puhemies! Hallitus on pyytänyt eduskuntaa ottamaan kantaa Suomen eurojäsenyyteen. Minun oma kantani Emujäsenyyteen on kyllä selvillä. Käsitykseni mukaan Suomen mukanaolo Emussa on maamme sekä talouden että työllisyyden sekä kansalaisten

hyvinvoinnin kannalta edessä olevista vaihtoehdoista se parempi.

Suomen osallistuminen euroalueeseen luo perustaa hyvinvointiyhteiskuntamme kehittämiseksi vakaalle ja rahoituksellisesti kestäväälle pohjalle myös ensi vuosituhanneilla. Vain terve ja toimiva talous kykenee tuottamaan yhteiskuntaan jaettavaksi hyvinvointia myös erilaisten sosiaalisten tulonsiirtojen ja palvelujen muodossa.

Yritykset lietsoa kansalaisten keskuudessa pelkoa siitä, että euroalue vaikuttaisi heikentävästi hyvinvointiyhteiskuntamme perustuksiin, eivät ole hedelmällinen lähtökohta Emu-jäsenyydestä käytävälle keskustelulle. Päätökset sosiaaliturvasta ja muista hyvinvointipalveluista, kuten terveydenhuollosta, ovat jatkossakin omissa käsissämme.

Kuten hallitus toteaa tiedonannossaan, Talous- ja rahaliitto ei toteutuessaan rajoita Suomen mahdollisuuksia noudattaa omien tarpeidensa mukaista yhteiskuntapolitiikkaa. Julkisen taloutemme tervehdyttäminen ja erityisesti valtion velkaantumisen rajoittaminen on välttämättömyyksiä täysin riippumatta siitä, olemmeko mukana Talous- ja rahaliitossa vai emme. Kansainvälistyvän talouden olosuhteissa on odotettavissa, että Emun ulkopuoliset maat joutuvat sopeutumaan vähintään yhtä tiukkaan budjettikuriin kuin jäsenvaltiot.

Me emme halua rakentaa hyvinvointiamme pettäväälle perustalle jatkuvan velkaantumisen varaan, vaan meidän on kyettävä uudistamaan hyvinvointivaltiotamme kansantalouden kantokyvyn mukaisesti. Emme voi kuluttaa enempää kuin ansaitsemme, tai lasku lankeaa tulevien sukupolvien maksettavaksi entistä raskaammin. Tämän ymmärtävät kaikki suomalaiset. Valtion velka on lopulta maksettava takaisin veroina työssä käyvien kansalaisten toimesta. Vastuullista hyvinvointipolitiikkaa onkin huolehtia siitä, että myös tulevilla sukupolvilla on edeltäjiinsä verrattuna yhtäläiset mahdollisuudet elämänsä rakentamiseen.

Mikäli Emu auttaa ylläpitämään vastuullista ja vakaata talouspolitiikkaa ja pitämään huolta hyvinvoinnin luomisen tärkeimmistä peruspilarista, on se itse asiassa suomalaisen hyvinvointivaltion turvaamishanke. Tätä näkökohtaa haluan minäkin erityisesti korostaa.

Pohjoismaisen hyvinvointivaltion malli on perinteisesti nähty tärkeäksi erityisesti naisten kannalta. Hyvinvointivaltion laajentuessa valtio on ottanut huolehtia monista sellaisista tehtävistä, jotka aikaisemmin ovat kuuluneet perheil-

le. Hyvinvointivaltioprojektin edetessä naiset ovat usein siirtyneet suorittamaan entisiä työtehtäviään palkkatyön muodossa. Tämä on merkinnyt työmarkkinoiden sukupuolista jakautuneisuutta, kun naiset ovat miehiä useammin sijoittuneet töihin julkiselle sektorille ja palvelualueille. Naisten työpaikkoja on tyypillisesti muun muassa sairaan- ja terveydenhuollossa ja opetustyössä. Suomen Talous- ja rahaliiton jäsenyyttä vastustavat tahot ovat toisinaan perustelleet kantansa sukupuolten tasa-arvoon vedoten ja sen heikkenemistä peläten. Saattaa kuitenkin olla, että Suomen Emu-jäsenyys osoittautuu myönteiseksi ratkaisuksi nimenomaan naisten näkökulmasta.

Erityisesti Emu-valmiuteen liittyvät rajoitukset inflaation suhteen ovat omiaan lisäämään sukupuolten tasa-arvoa. Korkeasta inflaatiosta ja sen hoitokeinoina käytetystä devalvaatiosta ovat hyötynneet lähinnä miesvaltaiset vientialat. Devalvaatioiden seurauksien maksajia puolestaan ovat olleet kotimarkkina-aloilla ja julkisella sektorilla työskentelevät naiset. Toisaalta devalvaation seurauksena miesvaltaisten vientialojen palkanmaksukyky on lisääntynyt, mistä ovat olleet konkreettisia tuloksina palkkaliikumukset ja niiden kiihdyttämä inflaatio. Palkansaajina naiset ovat olleet miehiin verrattuna epätasa-arvoisessa asemassa myös liukumien seurauksena eriytyneen palkkatason kehityksen myötä.

Arvoisa puhemies! Euroalueeseen osallistuminen ei ole uhkatekijä suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kehitykselle ja kansalaisten sosiaalisen turvallisuuden takaamiselle vaan täysin päinvastoin. Keskeistä sen sijaan on, kuinka tulemmme joka tapauksessa vaatimatonta taloudellista liikkumavaraamme käyttämään ja miten liikkumavaraa saadaan lisää. Näitä ponnisteluja on tuettava myös liittämällä Suomi euroalueeseen.

Ed. Penttilä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On varsin hyvä, että ed. Knaapi toi tähän keskusteluun, tähän yksipuoliseenkin keskusteluun uuden näkökohdan, kun hän puhuu naisalasta ja tasa-arvosta. On totta, että inflaatio ja devalvaatio nimenomaan ovat hyödyttäneet hyvin paljon miesvaltaista vientialaa ja vähemmälle huomiolle on jäänyt nimenomaan naisvaltainen julkinen sektori samalla tavalla kuin kotimarkkinateollisuus. Ed. Anne

Knaapi varmasti työvaliokunnan jäsenenä on perehtynyt asiaan syvällisesti. On hyvä, että uusia näkökohtia tulee keskusteluun, joka on ollut hyvinkin yksipuolista viime vuorokauden aikana.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Emun kolmanteen vaiheeseen liittyminen ensimmäisten maiden joukossa, niin sanotussa ensimmäisessä aallossa on aiheuttanut paljon keskustelua ei vain täällä eduskunnassa ja maamme talouden ja politiikan kuohukermassa, vaan koko kansan keskuudessa. Tämä on varsin ymmärrettävää, sillä eittämättä päätöksellä on suuria vaikutuksia myös jokapäiväiseen elämäämme. Emmehan taida kieltää muun muassa sitä, että valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n mukaisen tiedonannon hyväksyminen merkitsee luopumista omasta markasta, luopumista Suomen Pankin suorittamasta raha- ja finanssipolitiikan ohjauksesta. Osallistuminen Emuun merkitsee astumisesta Euroopan keskuspankin Ekp:n asiakkaaksi, joskin omistavaksi sellaiseksi eli jäseneksi, joila on ainakin yksi ääni porukassa.

Kun nyt olemme tulleet päätöksen h-hetkeen, on tietysti syytä tarkastella asiaa hieman tarkemmin. Itsestään selvää on, että poliittiset ryhmät ja kukin kansanedustaja tykönään joutuvat pohtimaan, miten menetellä tällä hetkellä. Niin myös tietenkin minä.

Päätöstäni on helpottanut suuresti se, että asiaan niin sanotusti kriittisesti suhtautuvat henkilöt ja tahot ovat pitäneet liittymistä Emuun liian hätäisenä ja päätökselle on itse asiassa vain toivottu lykkäystä. Suomen liittymisen Emuun on toivottu tapahtuvan vasta myöhemmin yhdessä nyt ulkopuolelle jäävien maiden kanssa, ennen muuta Ruotsin. Jos liittymisasiassa olisi-kin kysymyksessä ajankohdan sijasta todellinen harkinta Emu vai ei, voisi päätöksen tekeminen tällä hetkellä ollakin todella hankalaa.

Mutta kun itse asiassa kysymys on vain Emuun liittymisen aikataulusta, ei mielestäni kannata epäröidä, lähteäkö heti mukaan vaikuttamaan vai jäädäkö odottamaan EU:n ja Ekp:n seuraavaa siirtoa ja tämän myötä liittymistä Emuun sen toisessa tai kolmannessa aallossa jo valmiiksi sementoituihin organisaatioon. Kannattaa nimittäin muistaa, että ensimmäisessä vaiheessa liittoutuneet voivat vaikuttaa Euroopan keskuspankin Ekp:n ja muiden yhteisen valuutan vaatimien organisaatioiden ja hallinnon muotoittamiseen. Myöhemmin näihin vaikuttaminen on vähintäänkin vaikeaa.

Eduskunnassa parhaillaan jatkuvassa keskustelussa oppositio ja muut niin sanotut Emu-kriittiset voimat ovat mananneet mahdollisuuksiemme heikentymistä vaikuttaa omaan kehitykseen Emuun liittymisen jälkeen. Oppositio on erityisesti ollut huolissaan kohtalostamme, jos tai kun uusi laskukausi tulee kohdallemme. (Ed. Kemppainen: Eikö sitä tule?) Opposition mukaan olemme tällöin toisten armoilla emmekä kykene selviytymään kaudesta kunnialla. — Jos te, ed. Hannu Kemppainen, tällä tarkoittatte sitä, että 90-luvun alun laskukausi, jolloin työttömyys kohosi puoleen miljoonaan kansalaiseen ja maassamme koettiin 30 000 konkurssia, hoidettiin kunnialla, niin tuskin uudessa tilanteessa voimme näitä tuloksia todellakaan alittaa. — Sen lisäksi, että kannamme huolta omista vaikutusmahdollisuuksistamme talouspolitiikassa, meidän pitää kantaa huolta kansalaistemme mahdollisuuksista elää ja rakentaa tätä maata.

EU-maista Ruotsi, Tanska ja Iso-Britannia ovat valinneet vaihtoehtokseen elämän Emun ulkopuolella toistaiseksi. Kuten jo sanoin, se olisi ollut myös Suomelle mahdollinen valinta, mutta avaako tämä valinta mahdollisuudet itsensä talouden ja omien ratkaisujen rakentamiseen ja kokonaan toisenlaiseen talouspolitiikkaan kuin Emu-maissa, vaatiikin jo aivan uuden arvion. Vahva euro tuskin mahdollistaa näille maille omia valuuttapolitiittisia temppuja eikä avaa niille sellaisia omakohtaisia mahdollisuuksia, joilla näissä maissa olisi muuta Eurooppaa parempi työllisyystilanne tai joilla kansalaiset eläisivät muutoinkin Emu-maiden kansalaisia vapaammin ja paremmin.

Päinvastoin työttömyys ja velkaantuminen näyttävät olevan Ruotsinkin ongelma, ja Isossa-Britanniassa työt on jo pätkitty ja hinnoiteltu niin alas, että yhden työn elämä ilman sosiaaliluukkua on suurelle osalle kansaa mennyt elämää vuosikymmenien takaa. Jos joku tai jokin poliittinen taho ajaa Suomeen sellaista työllisyyttä, joka merkitsee alipalkattua ja aliarvostettua työtä suurelle osalle kansaa, ei tämä politiikka taatusti saa liittolaisia vasemmistolittolaisista tai vasemmistolaisen arvomaailman sisäistäneistä ihmisistä.

Taistelu täystyöllisyyden puolesta jatkuu myös Emu- ja euro-Suomessa. Kannattaa muistaa, että arviot täystyöllisyyden mahdollittomuudesta nyky-Suomessa ja tulevassa Emu-Suomessa ovat tulleet samojen talouspoliittisten tutkimuslaitosten ja tutkijoiden tuutista, jotka veikkaavat tulevaisuudessa työvoimapolua, kun me

suurten ikäluokkien edustajat, joilla vielä sattuu työtä olemaan, joudumme ikämme tai kuntomme takia jättämään työemme. Emuun ensimmäisten joukossa liittyminen tässä juoksussa tuskin muuttaa tilannetta ainakaan huonompaan suuntaan.

Kuluvan vuosikymmenen alun Suomen talouslaman syvyys johtui suurelta osin talouspoliittisten suhdanteiden ja omien virhearvioiden ja päätösten ohella Neuvostoliiton romahtamisesta ja sen mukana Suomen ja Neuvostoliiton taloudellisen yhteistyön pohjan murentumisesta. Enää ei viety kenkiä, vaatteita, koneita, elintarvikkeita jne. Neuvostoliiton pohjattomille markkinoille, vaan naapurimaahan syntyivät uudet taloudelliset rakenteet, osin toki vanhalle pohjalta. Mutta sopimuksiin perustunut talousyhteistyö oli poikki.

Tämän jälkeen olemme Suomessa onneksi kyenneet aloittamaan uudelta pohjalta taloudellisen yhteistyön kehittämisen Viron, Baltian maiden ja ex-Neuvostoliiton emämaan Venäjän ja sen naapurien kanssa. Osin yhteistyön avaamisessa Suomea on auttanut maantieteellinen sijainti, joka ei Emu-päätöksestä miksiäkään muutu. Osin uutta yhteistyötä on vauhdittanut Suomen asema osana Eurooppaa, osana länsimarkkinoita. Tätä asemaa taas Emu-päätös tulee vahvistamaan ja täten tarjoamaan myös uusia mahdollisuuksia ja haasteita Suomen talouselämälle luoda suhteita itään, markkinoille, jotka ovat kaikkien muidenkin EU- ja Emu-maiden kiinnostuksen kohteena.

Arvoisa puhemies! Kansa ja kansanperinne, suomalaisuus, suomalainen elämäntapa ja perinteet ovat aina olleet olennainen osa vasemmistolaista maailmankatsomusta. Yhtä lailla tähän maailmankatsomukseen on kuulunut ja kuuluu kansainvälisyys ja kansojen yhteistyö. Kun kansamme aikoinaan EU-äänestyksessä on valinnut eurooppalaisen yhteistyön tien, en ymmärrä, miksi emme kulkisi johdonmukaisesti tätä tietä eteenpäin.

Kansallista omaisuuttamme, luontoamme, kieltämme, kulttuuriamme voimme hoitaa myös yhteistyön Euroopassa täysien mahdollisuuksien itsenäisenä kansakuntana. EU-maissa joudutaan pohtimaan uusia ratkaisuja muun muassa työllisyysongelmiin. Tässä työssä meidänkin on oltava täysin rinnoin mukana pitäen kiinni niistä sosiaalisista turvarakenteista, joita olemme kyenneet tähän maahan rakentamaan. Kannattaa muistaa muuten, että näiden rakenteiden säilyttämisessä kansallinen yhtenäisyys on voimaa.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarniolle pitää ensin todeta, että nyt tässä kaikkien suomalaisten raha vaihtuu ja mökin mummonkin raha vaihtuu. Sen takia kyllä tämä päätös pitäisi kytkeä kansalaismielipiteeseen paremmin kuin tällä hetkellä tapahtuu. Täytyy valittaa sitä kansalaiskeskustelun vähäisyyttä, mitä on ollut.

Mutta kun te aivan oikein olette huolestunut työllisyydestä, niin se onkin hyvin keskeinen kysymys Suomen taloudessa ja myös meidän Talous- ja rahaliittoa koskevista ratkaisuissamme. Voidaan laskea, jos kaikki menot ja kaikki tulomenetykset huomioidaan, että työttömyys maksaisi lähemmäs 48 miljardia markkaa. Ei meillä Suomessa ole varaa odottaa, että ed. Saarnio ja minä ja muut keski-ikäiset jäämme eläkkeelle ja silloin yhtäkkiä työllisyys paranisi, siitä ei ole mitään varmuutta, vaan kyllä nyt Suomessa pitäisi tehdä paljon enemmän työllisyyden hyväksi kuin tehdään.

Näemme, että vaikka ensi vuonna olisi kuudes talouskasvun vuosi, niin ei se ole riittävä, ja jos kasvu vielä hidastuu, täytyy tehdä muuta, ed. Saarnio, Suomessa. Silloin on kysymys rakenteellisista uudistuksista, mistä paljon Euroopassa ja EU:n piirissä puhutaan, mutta vasemmistoliitto ei täällä ole puhunut. Mikäli on julkista keskustelua seurannut, uudistukset on siirretty kokonaan sivuun.

Tämä ei ole tämän ajan palkansaajan ja pienituloisten ihmisten etujen mukaista politiikkaa missään tapauksessa. Kyllä, ed. Saarnio, teidän pitää myös, jos te olette Rahaliittoon näin innokkaasti menossa, uudistaa politiikkaanne sillä tavoin, että Rahaliitossa voitaisiin työllisyyttä hoitaa ja ihmisten perusturvallisuutta niin työpaikoilla kuin muutoinkin.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarnio totesi, että kun olemme vuonna 94 valinneet yhteistyön linjan, meidän tulee tehdä sitä jatkaa. Olen aivan samaa mieltä, että Suomen tulee tehdä eurooppalaista yhteistyötä, mutta se ei silti tarkoita sitä, että tässä vaiheessa olisi välttämätöntä tai pakollista liittyä Emuun. Uskon, että Englanti, Tanska ja Ruotsi varmasti harjoittavat eurooppalaista yhteistyötä, vaikka eivät ensi vaiheessa liitykään.

Toiseksi ed. Saarnio totesi, että vasemmistoliitto on kaukana niistä päätöksistä, joissa matalapalkka-alojen ihmisistä ei pidetä huolta. Ja kyllä voi ollenkaan olla varma, että Emu on sellainen järjestely, jossa matalapalkka-alojen

ihmisistä pidettäisiin huolta, vaan päinvastoin kun Emu tulee, niin kyllähän se tarkoittaa sitä, että kilpailua ja tehokkuutta täytyy lisätä, ja se tietää myös sitä, että palkoissa täytyy joustaa ja työvoiman täytyy liikkua entistä enemmän.

Olen kyllä eri mieltä, että Emu toisi nimenomaan turvallisuutta palkansaajille. Väitän, että Emu tuo turvattomuutta ja nimenomaan joustoja. Kun siellä puolella on keskustan työreformia kritisoitu, niin uskon, että tämä on monin monin verroin karvaampaa palkansaajille kuin mikään keskustan työreformi.

Ed. Johannes K o s k i n e n (vastauspuheen-vuoro): Rouva puhemies! Ed. Saarnion internationalismi oli sekä luovempaa että loogisempaa kuin ryhmätoverinsa ed. Laakson. Meidän täytyy nähdä eteenpäin, millä keinoin pystymme toimimaan siten, että demokratialla on vaikutusta yhdentyneiden markkinoiden maailmassa, mitkä ovat poliittiset tavat saada takaisin niitä asemia, joita markkinavoimat ovat vieneet poliittiselta päätöksenteolta. Siinä Talous- ja rahaliitto on yksi väline. Sitä ajetaan täysin päinvastaisinkin motiivein, joita ed. Laakso haluaa liioitella, mutta oleellista on, että kun me menemme sinne mukaan, pidetään mielessä se, että ajetaan sitä punaista Emua eli työn asemaa yhteisellä laajemmalla markkina-alueella.

Ed. S a a r n i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tietysti luonnollista, että keskustan puolelta esitetään ne samat asiat, jotka täällä eilenkin koko ajan keskustelussa pyörivät, eikä nähdä sitä, onko sillä suurta väliä, luovutaanko markasta vuotta vai paria myöhemmin, niin kuin tulee tapahtumaan esimerkiksi kruunun kohdalla. Kysymys on vain taktiikan valinnasta, koska ei Ruotsissakaan kielletä, etteikö Emu olisi sielläkin edessä ennemmin tai myöhemmin.

Toisaalta kannattaa nähdä, että kun Emun ja yleensä EU-maiden elinehtona on laaja taloudellinen yhteistyö, on aivan selvää, että Emu itse asiassa vahvistaa Suomen mahdollisuuksia esimerkiksi idänkaupan suhteen. On todella mahdollista tehdä tästä gateway, kun olemme siinä Euroopassa, jonka gateway me olemme, sen sijaan että olisimme yksinäinen saareke täällä jossain ja toimien toisella valuutalla.

Mitä työreformiin tulee, on täysin selvää, että paremman työllisyyden eteen pitää ponnistella joka hetki, mutta parempaa työllisyyttä ei voida ajaa niin kuin Englannissa tai tavalla, mitä kepu

ajaa, eli tekemällä jotain työreformia, joka tarkoittaa sitä, että ihmiset eivät tule työllään toimeen. Työ on sitä varten, että sillä saadaan itselle se hyöty, että perhe elää sillä. Siinä mielessä Emu-olosuhteissakin tietyn työsuhdepolitiikan pitää säilyä, ja sen säilyttämisen puolesta taistelee nimenomaan ammattiyhdistysliike. Tulkaa tekin, kepu, mukaan siihen liikkeeseen.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies, talman! Mahtaisi Hertta Kuusinen kääntyä hau-dassaan, kun kuuntelisi näiden markkinatalouden lipunkantajiksi ryhtyneiden vasemmistolaisen puheita täältä. Pientä lohdutusta saattaisi aiheuttaa ed. Laakso ja sitten tämä kolmen toisinajattelijan ryhmä salin takaosassa, joka on jäänyt siihen vanhaan ajattelutapaan.

Rouva puhemies! Täällä keskustelussa samoin kuin valtioneuvoston tiedonannossa on väitetty, että Emu-vankkurit pantiin aikanaan pyörimään kohti euroaluetta jo Ahon hallituksen aikana. Eikä siinä mitään kiistämistä olekaan, näinhän asia on. Erilaisissa virallisissa puheenvuoroissa, virallisissa kirjoituksissa on selkeästi todettu, että tämä asia on ollut selvä. Maastrichtin sopimukseen liittyy tämän tyyppinen suuntaus, ja Ahon hallituksen aikana otettiin selkeitä kannanottoja siitä, että tähän suuntaan edetään.

Yksi todiste on myös se paljon kiistelty niin sanottu varauma, josta varaumana puhutaan. Onhan erään ministerikonferenssin aikana Ahon hallituksen ministerin taholta tuotu selvästi esille se, että Emu-kysymyksestä lopullisen päätöksen tekee Suomen eduskunta aikanaan. Se on myös kirjattu pöytäkirjaan, mutta sitä ei ole koskaan kirjattu siihen pöytäkirjaan, jolla on tämä sopimus vahvistettu, vaan erääseen toiseen pöytäkirjaan. Se osoittaa kuitenkin sen, että Ahon hallituksen aikana selkeästi tiedettiin, mihin ollaan menossa. Ei kai sitä kannata kiistää, eikä varmaan kukaan ole kiistänytäkään. (Ed. Kekkonen: On, teidän puoluetoverinne!) — No, se on sitten kyllä minun mielestäni ihan tyhmää. Tämähän on ihan todistettu asia.

Mutta, ed. Kekkonen, kun siellä hymyilette niin aurinkoisesti mustien aurinkolasienne takaa, haluan todeta, että väitteet päätöksenteosta Euroopan unionin jäsenyyteen liittyen ovat olleet turhia. Ahon hallitus toimi todella esimerkiksi tuodessaan eduskuntaan tiedonantona sen asian, että se aikoo hakea Euroopan unionin jäsenyyttä, vaikka se ei olisi ollut säännösten mukaan lainkaan välttämätöntä. Hallitus olisi voinut tehdä hakemuksen ihan omalla päätök-

sellään. Sen jälkeen, kun oli kysymys siitä, että vahvistetaan Euroopan unionin jäsenyyttä koskeva sopimus, siitä järjestettiin neuvoo-antava kansanäänestys. Sen jälkeen päätös tehtiin tässä salissa, kuitenkin sikäli virheellisesti, että se olisi pitänyt tehdä perustuslain vaikeutetussa säätämisyjärjestyksessä. Minun mielestäni asia on näin, koska perustuslakeja ei muutettu. Tai sitten olisi pitänyt perustuslakia muuttaa. Perustuslaille tehtiin silloin raakaa väkivaltaa, jonka jäljet ovat perustuslaista vieläkin korjaamatta. Se oli Ahon hallituksen aikana virhe tässä asiassa. — Ed. Saarnio, älkää hätäilkö, en minä lopeta vielä 15 minuuttiin. Minä aion puhua nyt varsin pitkään.

Euroalueeseen ja Emu-asiaan liittyy kaksi kiinteätä aluetta. Toinen alue koskee kansallista identiteettiä, valtiollista identiteettiä, ja toinen taas taloudellisen kasvun mahdollisuuksia, siis tämän sopimuksen vaikutuksia taloudelliseen kasvuun Suomessa.

On aika hassua, että ensin mainitusta, jossa on kysymys kansallisesta identiteetistä, josta kansalaiset, joille tämä asia on tärkeä, kaduilla ja kujilla keskustelevat hyvin paljon, ei tiedonannossa mainita juuri mitään. Puhutaan pelkästään siitä, minkälaiset kasvun mahdollisuudet meillä on, jos liitymme euroalueeseen eli Emun kolmanten vaiheeseen. Kansallisesta identiteetistä, siis siitä, että jokaisella itsenäisellä valtiolla on itsenäisyyden symbolina oma raha, meillä markka — kaikilla teilläkin on muutamia markkoja taskussa, toisilla enemmän toisilla vähemmän — ei mainita mitään. Mutta tämän päätöksen jälkeen me tulimme menettämään oman itsellisen rahan, kansallisen symbolin.

Kun minä eilen täällä kysyin, mikä se sellainen valtio on, jolla ei ole omaa rahaa, niin viisas kansanedustaja Huuhtanen huusi väliin, että se on liittovaltio. Liittovaltioonhan tässä ollaan menemässä. Minä huomautan, että viisaat miehet, tällainenkin kuin Matti Korhonen muun muassa, joka Suomen Pankkiin valittiin kovan rähinän jälkeen, on sanonut aivan selkeästi, että Emu-ratkaisu on tähän saakka pisimmälle menevä nytkähdys matkalla liittovaltion suuntaan. En muista, mikä oli sanojen järjestys, mutta tällä tavalla hän on sanonut. Hän on tietysti viisas mies, kun hän on Suomen Pankissa. Tämä on nytkähdys liittovaltion suuntaan. Pitkään ei enää mene, kun Suomea ei ole itsenäisenä valtionakaan. Me olemme Euroopan liittovaltiossa, ja eihän silloin tietysti mitään omaa rahaa tarvita-kaan. (Ed. Tiurin välihuuto)

Kuitenkin — Oletteko te hämäläinen, ed. Tiuri?

ri? — tämä asia tiedonannossa on jätetty kokonaan käsittelemättä, se mistä kansalaiset ovat kiinnostuneita. Myymmekö me oman itsenäisyytemme, oman rahan ja ryhdymme käyttämään sellaista valuuttaa joka on meille täysin outo ja tulee jostakin muualta määrättyä? Tämä on juuri se, mitä minä en hyväksy. Minä saattaisin muun vielä hyväksyä Emu-sopimuksessa, mutta tätä en tule ikinä hyväksymään.

Taisin saada kaksivuotiaana vuonna 1938 ensimmäisen rahapussini, ja siitä asti olen pitänyt siinä markkoja, usein siinä on ollut niitä hyvin vähän, joskus vähän enemmän, mutta niistähän minä en tule luopumaan, se on ihan varma. Minun äänelläni tätä asiaa ei ratkaista. Mutta tulokoon nyt sanottua tässä vaiheessa, ettei unohdu, että minä äänestän Emua vastaan. Se on sillä siisti tämä asia.

Mutta mennään tiedonannon siihen puoleen, mitä kasvuvaiikutuksia ja taloudellisia vaikutuksia tällä asialla on. Tiedonannosta ei oikeastaan pysty löytämään paljon mitään perusteita, se on pelkkää liturgiaa. Mutta joka tapauksessa siinä tuodaan esille, että Suomeen ja euroalueelle tulee tämän jälkeen voimakas kasvu, alhainen inflaatio, alhaiset korot, kilpailuetu ja myös eräitä kustannussäästöjä jne.

Katsotaanpa nyt tätä asiaa. Kasvuhan on meillä tällä hetkellä hirmuinen, suurempi kuin ilmeisesti koskaan ennen suomalaisen yhteiskunnan historiassa, suurempi kuin missään muualla Euroopassa, emmekä me ole ollenkaan missään euroalueessa. Korot ovat mahdollisimman alhaalla riippuen siitä, katsotaanko pitkiä vai lyhyitä korkoja; joka tapauksessa korot ovat alempana kuin monessa muussa vertailumaassa. Inflaatio on äärettömän alhaalla, ja siitä huolimatta me emme ole lainkaan Emussa.

Täällä yritetään sanoa sitä, että kun tiedetään, että me olemme menossa, niin sen vuoksi kaikki hyvä tulee jo meille. Eihän tuollaista kukaan usko. (Ed. Pulliainen: Ed. Tiuri uskoo!) — Ed. Tiurihan uskoo, kun hän on tulevaisuusvaliokunnassa. Hänen on pakko uskoa mitä vain, tai hänet erotetaan tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtajan paikalta. No ei, ed. Tiurihan on niin viisas mies, ettei häntä mihinkään eroteta, mutta hänen täytyy uskoa kaikkia utopioitakin.

Katsotaanpas sitten työllisyyttä. Se on meillä Suomessa onneton, totta kai, mutta jos katsotaan muualla Euroopassa, niin ei se ole yhtään sen kummempi, vaan siellä työttömät jo mellaikoivat, kun eivät saa työtä. Ei tämä työllisyys tästä miksikään muutu.

Sitten kilpailuetu. Meillähän kilpaillaan jo tässä vaiheessa sairaalloisuuteen saakka. Mitä se tarkoittaa, että meidän pitäisi lisätä kilpailua? Aina, kun lisätään sairaalloista kilpailua, se on jostakin pois: palvelusta, turvallisuudesta jne.

Toisin sanoen se tiedonannossa oleva sanoma, että meille taivas aukeaisi euroalueen jäsenenä, ei pidä miltään osin paikkaansa. Kun te olette mahdolluttoman viisaita ihmisiä, niin sanokaa, miltä osin se pitää paikkansa verrattuna minun täällä esittämäni. Ette pysty. Kyllä te sanoja peräkkäin voitte laittaa, mutta ette pysty väitteitänne todistamaan. Tällä tavalla!

Ei tästä mitään hyötyä ole, mutta menetämme itsenäisyytemme, sen minkä puolesta on tässä yhteiskunnassa yritetty rehtiä eri tavoin.

Sitten suurimpaan ongelmaan, mikä on tietysti taloudellisten häiriöiden mahdollisuus. Emme pysty reagoimaan taloudellisiin häiriöihin, niin kuin olemme kymmeniä kertoja pystyneet, valtuutakurssia vaihtamalla. Millä tavalla reagoiti sitten tapahtuu? Se tapahtuu sillä tavalla, että työpalkat alenevat, kantohinnat alenevat ja ihmisiä pannaan kilometritehtaalle. Kun devalvaatiolla ei pystytä asioita hoitamaan, silloin joustetaan palkoista, silloin joustetaan kantohinnoista, ihmisten kukkarosta. Siitä on tässä kysymys, tässä ainoassa ihanaudessa, mikä Euroopan unionin alueelta tulee.

Nyt sitten puhutaan, että perustetaan puskureita. Työmarkkinajohtajien neuvotteluissa perustettiin paperilla 2—3 miljardin puskuria, joka on kuin lumeen heitetty tulitikku sinä vaiheessa, kun tällaiset vaikeudet tulevat. Jos ajatellaan, minkälaisia puskureita 90-luvulla olisi tarvittu taloudellisessa lamassa, niin eivät tuollaiset kolmet miljardit auta edes taskurahan vertaa.

Rouva puhemies! Kun Sirkka-Liisa Anttila on kehunut, että hänen puskurinsa ovat parhaat, niin sanon, että Sirkka-Liisa Anttilankin puskurit olisivat paremmat kuin tämä 3 miljardin markan puskuri. (Toinen varapuhemies koputtaa) Kyllä tämä asia on näin, ei näillä puskureilla ole valitettavasti mitään merkitystä. Koko Emu-keskustelu on utopian päällä, ei muuta kuin sitä, että aikaamme täällä vietämme. Tällainen homma pitää saada nurin!

Mitä tulee päätöksentekoon, niin on puhuttu, että pitäisi järjestää kansanäänestys. Minä en kannata kansanäänestystä sen takia, että mitä me teemme täällä, kun saamme palkkaa ja kulkorvausta, jollemme vastaa mistään päätöksistä sillä tavalla, että olemme yhteyksissä kansalaisiin ja vastaamme niistä päätöksistä, mitä teemme.

Joka asiassako juoksemme kansalaisten selän taakse kysymään, mitä mieltä nyt olette ja äänestättekö minua seuraavissa vaaleissa, jos teen täällä näin ja noin? Ei missään tapauksessa, vaan meidän täytyy itse asiasta vastata.

Mutta, ja nyt tullaan siihen vihonviimeiseen asiaan tässä hommassa — olen jo kyllä yli 11 minuuttia puhunut, valitettavasti — että päätös pitäisi tehdä vaikeutetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä, koska kysymys on hyvin voimakkaalla tavalla suomalaisen itsenäisyyteen, valtion itsemääräämisoikeuteen, itsenäisyyteen vaikuttavasta asiasta. Tehtiin Ahon hallituksen aikana sitten mikä virhe hyvänsä, kun mentiin Euroopan unioniin helpotetussa järjestyksessä, korjataan homma ja päätetään tästä asiasta vaikeutetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Minä äänestän joka tapauksessa vastaan, mutta jos se vaikeutetussa säätämisyjärjestyksessä hyväksytään, ei minulla ole mitään sanomista. Silloin on parlamentarismi puhunut, ja sen jälkeen turvat tukkoon ja yritetään elää sen suuren ja mahtavan Emun kanssa.

Ed. S a a r n i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron heti ed. Aittoniemen puheenvuoron alun johdosta, kun hän manasi Hertta Kuusista paikalle pyörimään haudassa. Haluaisin teille, ed. Aittoniemi, muistuttaa sen tosiasian, että Hertta Kuusinen oli todellinen internationalisti. Hän oli noin 20 vuotta eduskunnan Ipu-ryhmän Suomen valtuuskunnan puheenjohtajana ja muun muassa Demokraattisten naisten kansainvälisen liiton puheenjohtaja aivan viime vuosinaankin, joten luulen, että Hertta Kuusinen saattaisi olla täällä kovinkin kiivas puolustaja tehtävälle ratkaisulle.

Sen sijaan olen huolestunut siitä, miten Santeeri Alkio -vainaa tällä hetkellä käyttäytyy. Hän on ilmeisen huolissaan siitä, että kepeusta on tullut jarrun painaja tilanteessa, jossa hän oli ajamassa kansakuntaa menestystä kohti.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi heittelee puolileikillään asioista, jotka ovat erittäin vakavia Suomen kansalle. Hän maalailee EU:sta sellaista kuvaa, joka on täysin perätön.

Haluaisin kuulla ed. Aittoniemen vaihtoehdon näissä asioissa. Hän ei puheessaan esittänyt mitään vaihtoehtoa. Hän ei myöskään esitä keskustan vaihtoehtoa, niin sanottua myöhäisempää liittymistä Emuun, vaan hän ilmeisesti näkee, että voimme erota EU:sta ja toimia niin kuin

Koreassa tällä hetkellä, jossa paikallinen valuuta on lähinnä takkatulen sytyttäjä ja sitä kautta ihmisiltä menee päivittäin miljoonittain työpaikkoja. Mielestäni tässä talouden tilanteessa ja tässä paikassa ei ole aihetta heitellä ihan minkälaista tekstiä tahansa. (Välihuutoja) Tämä on vakava asia, ed. Aittoniemi.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihän maantiedon alalta tulevaisuusi muistutukseksi ed. Aittoniemelle, vaikka arvaankin, kun maantieto liittyy Afrikkaan, että hän kehittelee siitä jonkin oman teoriansa, kerran, että Saharan Afrikassa on seitsemän maan rahaunioni, jossa kelpaa sama raha jokaisessa paikassa. Kun siellä joskus on tullut käydyksi, niin onpa se kätevää matkustaa maasta toiseen, kun ei tarvitse rahaa vekslata eikä maksaa erilaisille välittäjille eivätkä ylipääntänsä erilaiset huijarit pääse asioita käsittelemään, niin kuin on sellaisissa maissa, joissa hyvin paljon joudutaan rahan kanssa nimenomaan vaihtomielessä pelaamaan.

Mitä tulee tähän kansanäänestyspohdiskeleluun, rouva puhemies, siinä minusta ed. Aittoniemi kyllä ansaitsee suuren tunnustuksen. Hän puhui kovin viisaasti siitä, miksi tässä tilanteessa kansanäänestys ei nyt niin välttämättä viisas ratkaisu olisi.

Sitten tähän perustuslain säätämisyjärjestykseen, rouva puhemies. Olisi aika muodotonta toimia nyt eri tavalla kuin toimittiin silloin, kun tehtiin liittymissopimus EU:hun. Kyllä poliittinen logiikka, johdonmukaisuus, edellyttää sitä, että me toimimme kutakuinkin saman kaavan mukaan kuin silloin, kun menimme mukaan EU:hun. (Ed. Kempainen: Silloin oli kansanäänestys ja määrääneemmistö!) — Tässä suhteessa kansanäänestyksen, joka on neuvoa-antava, ja perustuslain säätämisyjärjestyksen sotkeminen keskenään, ed. Kempainen, on kyllä pahimman laatuista narraamista, sekä itsensä että muiden.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin heittona ed. Bryggarelle, että kun on näin vakava asia, niin tietysti kannattaisi miettiä, mitä sanoo.

Ed. Aittoniemelle varsinaisesti kommenttina se, että hänen puheenvuoronsa teki minut eräällä tavalla hyvin surulliseksi ja olen hyvin huolissani tulevaisuudesta, jos nyt on käymässä niin, että Emun kolmas vaihe todella toteutuu ja vuonna 2002 niitä markkoja ei ole. Kun ed. Aittoniemi tuli äsken sanoneeksi tuolla edessä, että hän ei

tule markoistaan luopumaan, niin mitenkä ihmeessä silloin, kun nämä Suomen markat ovat menettäneet kaiken käyttökelpoisuutensa vaihdannan välineenä, hän saattaa silloin, kun kahdeksatta kautta on edustajana täällä eduskunnassa, tuolla kuppilassa ostaa kahvinsa ja kuuluisat makkaransa? Minä olen hyvin huolissani. Hän varmaan hankkii jonkun erikoisen sisäisen vaihdantajärjestelmän täällä itselleen.

Ed. L ä m s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi otti esille Emu-puskurit, niin kuin ne on monessa puheenvuorossa täällä otettu, niitä on käsitelty todella monen puheenvuoron aikana, siihen liittyen vahva valtiontalous, liittyen yrityksien taseet jne. Itse uskon, että suurin merkitys on Emu-puskureilla silloin, kun on valtion vahva talous.

Mutta se, mikä tässä tuli esille, oli tämä etujärjestöjen lanseeraama rahasto, joka ehkä on 3—5 miljardia markkaa. Kysyisinkin, kun on työministeri Jaakonsaari paikalla: Mikä merkitys todellisuudessa tällä rahastolla on? Onko sen merkitys se, että saatiin vasemmistoliitto mukaan kannattamaan Emua, ehkä osa sosialidemokraateista? Mikä sen todellinen merkitys on laskusuhdanteessa? Mitä sillä tehdään? Pystytäänkö sen turvin pitämään yllä työpaikkoja, säilyttämään työpaikkoja? Pystytäänkö tämän puskurin turvin pitämään yllä palkkatasoa? Tähän haluaisin vastauksen, mikä sen todellinen vaikutus on? Summa on erittäin pieni, kun ajatellaan kokonaisuutena, mikä meillä on palkkasumma miljardeina.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi kyllä puhui hyvin perustellusti, kun hän pohdiskeli sitä, pitäisikö tämä Emu-asia säätää perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Sillä on kyllä perusteet, mutta totean kuitenkin, mitä perustuslakivaliokunta on todennut. Perustuslakivaliokunta on päättänyt vastakkaiselle kannalle, kuin mitä te äskeisessä esityksessänne totesitte.

Puhuitte edelleen kansallisesta identiteetistä ja siitä, että Suomi menettäisi oman rahan menettämisen mukana myös oman itsenäisyytensä ja että kansalaiset ovat siitä huolestuneita.

Ed. Aittoniemi, mielestäni teillä on myös kansalaisvelvollisuus tuoda esille niitä hyviä puolia, mitä Emu Suomelle tuo. Jos te näin puhutte kansan keskuudessa, kun ihmiset hyvin vakavasti teitä kuuntelevat, että Suomi menettää itsenäisyytensä, niin uskon, että myös epävarmuus jat-

kuu kansalaisten keskuudessa tämän asian tiimoilla. Olen ihan varma, ettette tekään tällaiseen itsenäisyyden menettämiseen missään vaiheessa vakavasti usko.

Ed. Uotila (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täytyy nostaa hattua ed. Aittoniemen rehellisyydelle. Se ehkä johtuu siitä, että hän on varsin nuori keskustalainen, mutta hänellä selkeästi kertoo, mitä Ahon hallitus tämän EU- ja Emu-ratkaisun osalta on tehnyt, ja on ihan hyvä, että hän näin menettelee.

Identiteetti ja oma raha totta kai kansalaisille on tärkeä, mutta kyllä minä uskon, että sitäkin enemmän kansalaiset pohdiskelevat, paljonko sitä rahaa tulee riittämään, miten käy palvelujen, miten käy työllisyyden ja elämän perusasioiden. Katson niiden kuitenkin olevan ykkösasia.

Mitä työllisyyteen tulee, täytyy yhtyä siihen käsitykseen, että kyllä Emu-sopeutus ja Emu-kriteerien hakeminen ympäri Eurooppaa on vaikeuttanut työllisyyden hoitoa ihan puhtaasti julkisen talouden kapenemisenkin vuoksi. Mutta täytyy muistaa, että Emun toteutuminen ja toimivampien sisämarkkinoiden syntyminen on kuitenkin se askel, jolla sitä hintaa, jota on jouduttu maksamaan sopeutuksessa, pystytään maksamaan myös takaisin.

Ed. Aittoniemi varsin suorasukaisesti kaipailee devalvaatiovaihtoehtoa takaisin. Täytyy kuitenkin muistaa, että devalvaatiossa muun muassa metsäkapitalistien pussit pelastettiin yhdessä yössä ja samana yönä vietiin ostovoima tavallisilta kansalaisilta ja vaikeutettiin kotimarkkinoiden toimintaa.

Kansanäänestyksestä olen aivan samaa mieltä. Se on toinen asia, jota arvostan ed. Aittoniemen puheessa, rehellisyys sitä asiaa kohtaan, että kun on edustajaksi valittu, pitää olla myös kantia tehdä vaikeita päätöksiä eikä mennä joka asiassa niin sanotusti kansan selän taakse.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä yritin puhua sillä äänellä, millä talon ulkopuolella puhutaan. Se yritti vastailta hiukan tätä.

Mitä tulee vastauspuheenvuoroihin, minä kunnioitan niitä, mutta etupäässä ne olivat hättääntyneiden Emu-puolustajien yrityksiä turvata omaa selustaansa, ja ne kilpistyivät minun poliittisesta panssaristani. Toisin sanoen minä en vastaa kuin ed. Pulliaiselle. Lisään yhden sanan eli en tule luopumaan markasta: vapaaehtoisesti.

Ulkoasiainministeri Halonen: Arvoisa puhemies! Kun tässä kuitenkin esitettiin toivoakseni ihan vakavassa sävyssä keskustelun yhteydessä selvitystä siitä, millä tavoin näiden Emupuskurien osalta voidaan mennä eteenpäin, niin tietysti jokainen asiansa hyvin hoitava kansanedustaja on lukenut hallituksen antaman tiedonannon. Siellä on loppupuolella selvitys siitä, että tämä työ on kesken ja siihen palataan sitä myöden, kun tuloksia saadaan.

Kuitenkin sen, mitä hallitus on kertonut sivulla 14 tiedonannossa siitä, millä tavalla työmarkkinajärjestöt, jotka kantavat varmasti tästä asiasta vastuuta, ovat asiaan suhtautuneet, pitäisi myös luoda uskoa siihen, mitä vasemmiston puolelta on tuotu esille kyvystä olla mukana muuttuvassa maailmassa, on sitten ideologian isänä Alkio taikka Kuusinen taikka kuka muu tahansa. Mielestäni on kaikkein tärkeintä, ettei tuijoteta historiaan selkä kohden tulevaisuutta, vaan otetaan opiksi siitä, mitä on tehty, ja myös siitä, mitä Ahon hallitus teki. Ahon hallituksen sanat on pyritty kovinkin totuudenmukaisesti tänne laittamaan, ja annetaan arvo sille, että Emu on otettu huomioon jo neuvotteluvaiheessa.

Mitä tulee siihen, pystytäänkö näillä kaikilla rahastoilla varautumaan tilanteeseen, mielestäni on joka tapauksessa otettava huomioon se, että kansallinen hallitus tulee jatkossakin vastamaan hyvin pitkälti ja valtaosaltaan siitä politiikasta, johon ihmisten hyvinvointi perustuu. Tämän vuoksi pidän huolestuttavana niitä puheenvuoroja, joissa, esimerkiksi ed. Kemppaisen ja eräiden muidenkin keskustan edustajien vastauspuheenvuoroissa, haettiin oikeutusta sille, että tulevaisuudessa voitaisiin hyvinvointipolitiikan romuttamista perustella Emulla. Uskoisin, ettei siinä tarvitse historiaan mennä kovin kauas. Riittää, kun mennään Ahon hallituksen aikaan, jolloin myös näiden ensimmäisten vuosien aikana pyrittiin löytämään jos jotakin syytä sille, minkä takia vanhasta hyvinvointiyhteiskuntaperiaatteesta voitaisiin luopua.

Muistuttaisin kuitenkin nyt, että sekä työmarkkinajärjestelmä että myös hyvinvointiyhteiskunnan periaatteet työllisyys mukaan luettuna ovat saaneet kunnianpalautuksen eurooppalaisella tasolla. Ei pitäisi olla niitä kansainvälisiä syitä, joita vuosikymmenen alussa esitettiin sille, että Suomessa näistä pitäisi päästä eroon. Päinvastoin sekä Emun yhteydessä että myös erillisissä työllisyyskokouksissa, jotka nekin on hallitus tiedonannossaan tuonut esille, on aikaisempaa

huomattavasti voimakkaammin tuotu esiin sekä ne kansalliset että myös EU:n tasolla olevat yhteiset toimenpiteet, jotka ovat tavoitteena tulevaisuudessa ihmisten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Se täytyy kyllä tunnustaa näin hallituksenkin puolelta, että jos ed. Aittoniemi kehuikin hyvin kauniisti ja värikkäästi, minun mielestäni melkein lämmöllä, sitä miten hyvin ihmisillä menee tämän hallituksen aikana, pikkuisen minusta tuntui, että siinä oli leikki silmäkulmassa, vähän ehkä niin kuin näiden ideologian isien ja äitienkin mukaantulossa. Mutta se suotakoon kaikella kunnioituksella.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Tuoreeltaan ministerin puheenvuoroon. Mikähän on tätä pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa murentanut tänä aikana? (Ed. J. Kukkonen: Ahon hallitus!) — Ahon hallituksen aikana vuoteen 1995 tuloerot kapenivat. Vuoden 1996 viimeiset tilastot osoittavat, että erot ovat räjähtämässä laajenemaan ensimmäisen kerran, niin kuin täällä todettiin, oliko se 50-luvun jälkeen.

Ministeri Halonen totesi, että työmarkkinajärjestelmä olisi pohjoismaisen hyvinvointijärjestelmän puolustaja. Miten on tämän hallituksen aikana tehty nämä säästöt? Minkä järjestelmän siunaamana nimenomaan työttömyysturvaa leikattiin en sano ansiosidonnaiselta osalta vaan muuten, toimeentulotukea leikattiin? Miten on tämä lapsipaketti, joka leikattiin? Sanoisin, että nykyisellä työmarkkinajärjestelmällä, sen mekanismeilla, ei tulla puolustamaan pohjoismaista hyvinvointijärjestelmää, jos se ei tapaansa muuta. Se on ahneiden järjestelmä. Sen viimeiset lakohistoriat osoittavat. Jos parempaa käytöstä olisi esillä, voisi olla eri mieltä, mutta se, että pistetään 30–40 työntekijän avulla järjestöpoliittisista syistä yhteiskunta sekaisin, kyllä osoittaa, että vallankäytön tavoite on ihan muuta kuin köyhien ihmisten toimeentulon turvaaminen.

Rouva puhemies! Sillä, että Lipposen sateenkaarihallitus on tehnyt tästä luottamusksymyksen tiedonantomenettelyllä eikä lakiesitystä, on paljon laajakantaisemmat seuraukset kuin sillä, miten täällä viimeisessä käsittelyssä huhtikuussa nappia painetaan. Itse asiassa napin painaminen saattaa olla samanlaista, mutta koko prosessi on muuttanut luonnettaan. Se näkyy siinä, että hallituksen tiedonanto on puhtaasti Emu-jäsenyyttä puolustava, sen myönteisiä seikkoja esiin tuova. Koko vasemmisto-opposition kriittisyys,

vihreän liiton kriittisyys, ay-liikkeen kriittisyys on painettu alas, ja esimerkiksi tässä keskustelussa niitä, jotka tuovat näitä haittavaikutuksia esiin, leimataan.

Olisi nimenomaan tärkeää, että me katsoisimme eteenpäin kahdella silmällä. Hallitus on valinnut tässä kokoomuksen yhdellä silmällä eteenpäin katselun. Tavallisesti yhdellä silmällä katsotaan vain taaksepäin. Pitäisi olla rohkeutta, niin kuin meillä oli valmistautuessamme EU-jäsenyyteen: Meillä oli molemmat vaihtoehdot auki. Ei ollut kysymys luottamuksesta, vaan aidosti alusta asti oli kaksi vaihtoehtoa esillä. Annettiin kansanvallan pelata. Viritettiin keskustelu sekä haittoista että eduista ja siltä varalta, että kansanäänestys ja tämä prosessi tuottaa myönteisen ratkaisun, rakennettiin myös haittavaikutusten varalle tukijärjestelmiä.

Nyt, kun tämä on tiedonantomenettely, täällä sammutetaan kriittiset mielipiteet. Se sammuttaa myös eduskuntavaaleihin asti kriittisen keskustelun, koska tästä on tehty hallituspoliittinen kysymys. On aivan varma, että se tässä julkisessa ilmapiiirissä vaikeuttaa sitä, että ensinnäkin hallitus yleensä tunnustaisi ja hallituspuolueisiin sitoutuneet yleensä tunnustaisivat sen, että tästä on myös haittavaikutuksia.

Hallitushan oikeastaan jo ensimmäisenä toimenpiteenään, kun se aloitti, mitäöi EU-käsitteilyn kansanvallan. Haittavaikutusten varalle tehtiin tukipaketti, varauduttiin kompensoimaan niille, jotka ovat jäsenyydestä ja siitä kehityksestä kärsimässä, mutta nyt ei ole odotettavissa sitä, koska ei saa arvostella hallituksen päätöstä, tuoda kielteisiä näkökohtia esiin, tämä keskustelu sammutetaan.

Kun tämä keskustelu on nyt laantunut, minua häiritsevät erittäin paljon muutamat asiat, ensinnäkin se, että hallitus ja hallituspuolueiden eduskuntaryhmät väistävät vastuun puheenvuoroiltaan täällä sillä tavalla, että esimerkiksi kriittiset mielipiteet täysin leimataan. (Välihuuto vasemmalta: No, antakaa tulla vain!) — No niitä alkaa kohta tulla. Esimerkiksi sanotaan, että keskusta esiintyy täällä vain pelottelijana, keskusta olisi vain jatkuvan devalvaation puolue tai me kannattaisimme vain suljettua taloutta. Nämä ovat täysin perättömiä ja asiattomia väitteitä keskustelussa, jos haluamme dialogia, vuoropuhelua, saada aikaan.

Ensinnäkin voi sanoa, että yksipuoliset lainaukset keskustan johtohenkilöiden puheenvuoroista osoittavat jo sen, että meillä on ollut kaksi silmää koko ajan auki. Me näemme kehityksessä

sekä myönteiset että kielteiset piirteet. Voisin omana mielipiteenäni sanoa, että integraatio on luonnonlainomainen kehitys, joka menee eteenpäin. Siinä on hyvin paljon myönteistä. Minun ei tarvitse sitä toistaa täällä, koska se on niin monipuolisesti täällä tuotu esiin, mutta minä sen tunnustan ja tunnustan, että integraatio noususuhdanteessa on lähes pääsääntöisesti myönteinen asia. Se tuo jaettavaa lisää. Se tervehdyttää taloutta, rakenteita jne.

Mutta ei kysymys olekaan siitä, että meidän pitäisi täällä laulaa nyt jo kilpalaulantaa siitä, kuka osaa parhaiten tätä kehua, vaan siitä että me tiedämme ja tunnustamme, että jos meillä on integraatiosta hyötyviä, niin on myös siitä kärsiviä. (Ed. Kääriäinen: Hyvä, siinä ed. Kemppainen oli oikeassa!) Tällä tiedonannolla tukitaan integraatiosta haittavaikutuksia saavien suut. Kun kärsijät ovat yleensä heikompia, heidän äänensä ei kuulu, ja silloin ei tule myöskään vakavaa ajatusta, että näitä haittoja lievennettäisiin. Tässähän juuri näkyy tämä, että kun vahvemmat ovat saamassa enemmän, niin jos halutaan pitää kansa yhtenäisenä, luulisi, että ahne porukka isosta voitosta, jonka se on saamassa integraatiossa — niin kuin täällä tunnustetaan monella suulla, että siinä hyödytään ja voitetaan — edes osan ohjaisi haittavaikutusten lieventämiseen. Kokemus EU-jäsenyyden jälkeisestä ajasta osoittaa, että ahneet tulivat entistä ahneemmiksi: otettiin se vähäinenkin pois, minkä edellinen hallitus heikko-osaisille ohjasi.

Luonnollisessa kehityksestä, jota integraatio on, on tietysti se puoli, että meidän vientimme tuo lisää jaettavaa. Se on selvä asia, emmekä me sitä kiellä, eikä sillä tavalla pidä pelotella, että me olisimme tätä vastustamassa, niin kuin emme vastustaneet EU-jäsenyyttäkään, mutta pitäisi tunnustaa se, missä aikataulussa me olemme sitä tekemässä ja miten kypsiä me olemme tähän ratkaisuun.

Sanon suoraan, että ensinnäkään meidän kansantaloutemme ei ole samalla tavalla monipuolinen ja kypsä, samarakenteinen kuin Emu-ydinmaiden. Se tarkoittaa, että meidän kansantaloutemme edustaa vain noin 2:ta prosenttia tulevan Emun kansantaloudesta. Sitten täällä sanotaan, että sinne pitää mennä päättämään. Voi kysyä, mitä se 2 prosenttia siellä päätöksenteossa tarkoittaa. Joku voisi vähän konkreettisemmin sanoa, mitä Emu-päätöksenteko näistä lähtökohdista Suomelle antaa.

Vaikka me olemme sisukas ja urhea kansa ja vaikka Sirkka Hämäläinen olisi Ekp:n johtokun-

nassa, aika keposiksi käyvät ne puheenvuorot, jos 2 prosenttia Emu-alueen kansantaloudesta kulkee eri tahtiin, on esimerkiksi lamassa, kun muu euroalue on vahva. Sittenkö pitäisi rahapolitiikkaa sen mukaisesti säädellä? Aika ihme nainen tulisi olla! Vähän konkreettisemmin pitäisi puolustella sitä, mitä päätösvalta tässä tapauksessa tarkoittaa.

Rouva puhemies! Mitä tulee pohjoismaiseen linjaan, eivät nämä puheenvuorot kyllä kovin vakuuttavia ole, kun arvioimme, että kyllä se Ruotsi, Tanska, Englanti ja kenties joskus jopa Norja tulevat perässä. Ne voivat tulla juuri niin myöhässä perässä, että ne voivat hyötyä omana alueenaan sinä aikana, kun me olemme kärsineet, silloin kun lama-aika meillä välttämättömästi on tulossa.

Kyllä olisi paljon turvallisempaa olla yhteistyössä sellaisten talouksien kanssa, jotka ovat meille läheisiä, elävät samaa suhdannekiertoa ja -tahtia, ja rahapolitiikka reagoisi sen mukaan. Ei kysymys ole silloin peesauksesta (Ed. Bryggare: On!), vaan sellaisen vauhdin jaon valitsemisesta — ed. Bryggare — jossa pysyy mukana. Maitohapoilla kulkijoita on niin monenlaisia, jotka valitsevat väärän vauhdin, väärän peesin ja sat-saavat aivan väärin vetäjiin. On aika tily homma sitten todeta, että meni hapoille enkä pysynyt mukana, ei sisu riittänyt, eikä siinä yksin sisu silloin riitä.

Vielä vertailen, mitkä alueet ovat vahvoja ja olisivat kansainvälisen valuutan myllerryksissä: Kyllähän korkokehitys osoittaa, että pohjoinen alue, joka on meille läheisempi, elää tällä hetkellä taloudellisesti vahvemmin, ja luultavasti korkokehitys on vähintään yhtä hyvä tällä alueella ja valuuttojen vahvuudet sen mukana. Eli tällainen uhkapeli, silmien kiinnipäntäminen ja luulo, että me Euroopan kovissa ammattikehissä pärjäisimme, luultavasti tietää tyrmäystä sopivan tilaisuuden tullen. Eikä tämä ole pelottelua. Me olemme silloin vain väärässä sarjassa. Me pelaamme silloin eri peliä ja eri sarjassa sekä erilaisessa viiteryhmissä.

Mitä tulee kypsymiseen ja työmarkkinajärjestöjen valmiuteen, luulen, että se on sellainen kysymys, jota vasemmistossa ei joko haluta tunnustaa tai jossa nähdään kyllä liian paljon valtopolitiikkaa. Ei tarvitse miettiä puheita kovin kauan taaksepäin, monta kuukautta taaksepäin, kun siellä oli aito kriittinen keskustelu. Nyt sitten on puhuttu näistä puskureista, että ne korvaisivat riskit.

Kyllä vertailu, joka tässä salissa on tuotu esille

siitä, mitä euro ja Emu tarkoittavat työmarkkinajärjestelmälle ja palkansaajille, on luultavasti vähän samaa kuin EU-jäsenyyden vertailu ulosjääntiin silloin, kun menttiin yhteiseen maatalouspolitiikkaan. Silloin riski tunnustettiin ja siihen varauduttiin. Nyt siihen ei olla varautumassa, vaan pannaan silmät kiinni. Se tarkoittanee käytännössä sitä, että kun työreformiuudistuksia, vapaaehtoista mukautumista, näihin rakenteisiin ei tehdä, se tapahtuu vaikeimman kautta, rysähdyksen kautta, suurimman työttömyyden kautta. Eivät silloin riitä nämä puskurit.

Silloin kun sanotaan, että puskureiksi on laitettu työeläkerahastot ja työttömyysturvarahastot, pitäisi kysyä, mitä nämä rahastot oikein ovat, puskureita vai eläkkeiden ja työttömyysturvan maksuun tarkoitettuja rahoja. Minun käsitykseni mukaan ne ovat nimenomaan viime mainittuun tarkoitukseen kerättyjä rahoja. Muistan edellisellä hallituskaudella, kuinka nimenomaan vasemmiston vaatimuksesta me totesimme, että eläketurva ja eläkerahastot ovat niin pyhä asia, että niitä ei pidä panna suhdannepoliittisen spekulatiivisuuden tai suhdannepoliittikan välikappaleeksi. Nyt ne laitetaan.

Eivät nämä ole Emu-puskureiksi tarkoitettuja rahoja. Niitä ei saa käyttää huonon politiikan, joustamattoman työmarkkinakäytännön ja muiden haittavaikutusten lieventämiseen. Ja keneltä ne olisivat poissa? (Ed. Kekkonen: Työttömiltä ja lapsiperheiltä!) — Ei, kun eläkeläisiltä! Eikös niitä kerätä eläkeläisten eläkkeiden maksamiseksi, ja jos ei ole rahoja, mikä on johtopäätös?

On aivan sama kuin jos todetaan, että ei voida ottaa lisää velkaa eikä verotusta rajattomasti kiristää ja meillä työttömyys nousee ja täytyisi kansantaloutta finanssipolitiikalla jollakin tavalla elvyttää, ja ne rahat otetaan tulonsiirroista. Kyllä tämä on sen verran yksinkertainen yhtälö, että tämä ei ole pelottelua. Tämä on tosiasia.

Tietenkään me emme tiedä, miten suuria suhdannevaihtelut tulevat olemaan, mutta varmasti ne ovat ikäviä, kuten kokemus on osoittanut. Ei ehkä tulla kokemaan samanlaista, kuin oli neuvostokaupan loppuminen. Siinä oli ylimääräistä menestystäkin. (Ed. Bryggare: Edellisen hallituksen kokema!) — Edellinen hallitus onneksi oppi, kun se kantapään kautta joutui hoitamaan asioita, mutta tämä hallitus pääsi aloittamaan ilmeisesti liian hyvältä pöydältä. Se ei ole kokenut vaikeita aikoja, koska se kuvittelee, että tästä päästään silmänkääntötempulla eteenpäin.

Rouva puhemies! Tässä keskustelussa, niin kuin totesin, on minusta pääasia se, että tässä

unohdetaan vaikeudet, mennään liian sinisilmäisesti eteenpäin. Se, mitä haluan sanoa, on se, että ei sanottaisi sitten, kun olemme lama-ajassa, että näitä uhkia ja haittavaikutuksia ei olisi todettu. Kyllä nämä ovat nyt tiedossa. Emme me tiedä, minkä suuruisina ja milloin tarkalleen ne ovat, vaan ne ovat joka tapauksessa tulossa, aivan niin kuin Joosef ennusti huonot vuodet faraolle. On aivan varma asia, että aina ei ole sellainen noususuhdanne kuin nyt. (Ed. Gustafsson: Tämä pitää paikkansa!)

Nyt kun meillä tämä noususuhdanne on, meillä pitäisi olla varastot jo seitsemälle laihalle vuodelle eikä meillä niitä vielä ole. Tämäkin olisi erittäin hyvä peruste lykätä tätä ratkaisua. Eikä keskustan pyrkimys tämän ratkaisun lykkääminen ole sellaista, että me pelkäisimme ratkaisua, vaan ennen kaikkea me emme ole kypsiä, meidän kansantaloutemme on liian yksipuolinen, me olemme liian velkaantuneita. Meidän olisi turvallisempi olla ulkopuolella alussa aivan, niin kuin kanssamme samantapaiset kansantaloudet tekevät. (Ed. Gustafsson: Asioita on tarkasteltu Pekkariuksen työryhmän raportissa!)

Legaliteetti on iso asia. En tässä yhteydessä siitä enemmälti puhu, mutta nimenomaan kansanäänestys olisi ollut se tapa, jolla kansan perustuslaillinen oikeus olisi turvattu. Kysymyksen on nimenomaan vähemmistöjen oikeudesta silloin, kun me kunnioitamme perustuslakia, ja nyt kun on vahvemman hallitus, haetaan etuja vahvemille integraatioissa. Nyt vähemmistöjen vaikutusmahdollisuuksiensa ohhi näillä ratkaisuilla mennään. Ei ole ihme, jos ne väestönosat, jotka sitten tulevat kärsimään, kokevat, että heillä ei ole ollut vaikutusta asioihin. On vasemmistoliiton ja vihreiden ja osan ammattiyhdistysliikkeistä turha kertoa mitään muuta.

Edustajat Malm, Savela, Metsämäki, Rantanen ja Myllyniemi merkitään läsnä oleviksi.

Työministeri J a a k o n s a r i : Arvoisa puhemies! Pari kommenttia ed. Kemppaisen puheenvuoroon.

Ensinnäkin hän aloitti, että Emu on luonnonlainomainen ilmiö. (Ed. Kemppainen: Ei, vaan integraatio!) — Integraatio, minusta se on täysin poliittinen valinta. Ei se ole avaruudesta tullut tai luonnonlakien mukainen. Se on valinta yhteistyömaailman puolesta. — Erityisesti Talous- ja rahaliitto on looginen seuraus yhteismarkkinois-

ta. Minusta se on hyvin looginen tapa etsiä kansainvälistyvissä maailmassa uusia pelisääntöjä. Sen takia on erittäin tärkeää, että Suomi on mukana nyt rakentamassa tätä uutta yhteistyön Eurooppaa.

Sekin on virheellinen käsitys, että ikään kuin näitä haittoja ja uhkia ei olisi selvitetty. Totta kai on. Niistä on valtava määrä aineistoa, ja monessa suhteessa niiden haasteiden vastaanottamiseen valmistaudutaan. (Ed. Kemppainen: Miksi ne eivät näy tiedonannossa?)

Tämä ei ole mikään luonnonlainomainen ratkaisu, vaan Suomi on tehnyt aivan oman poliittisen valinnan, erilaisen kuin Ruotsi. Mielenkiintoista tulee olemaan, ja ed. Kemppainenkin tulee näkemään sen, että Ruotsi todennäköisesti joutuu uskottavuutensa lunastamaan aika kireällä politiikalla ja Suomi on saanut ikään kuin myötätunnetta ylimääräistä uskottavuutta tästä tiukasta ja määrätietoisesta Emu-linjasta. Tätä tunnistusta on annettu aika laajasti, ja minusta on tärkeä havaita se, mihin johtopäätökseen keskustakin on, toisin kuin ed. Kemppainen, tullut monissa puheenvuoroissa, että suurempi uhkapeli ja enemmän silmien sulkemista olisi itse asiassa vielä kuitenkin se, jos Suomi ikään kuin jättäytyisi tästä prosessista, koska meillä on jo näyttöä siitä, että myötätunnetta on tullut ylimääräistä uskottavuutta, alhaisempi korkotaso. Erittäin selvästi on näkyvissä keskeisen poliittisen linjan vaikutus.

Mutta se, mikä oli mielenkiintoista ed. Kemppaisen puheenvuorossa, oli se, että kyllä siinä näkyi keskustan syvä vamma suhteessa palkan-saajaliikkeeseen. Siitä piirtyi suorastaan inho sitä sopimusjärjestelmää kohtaan, mikä tulee olemaan Emu-Suomessa suomalainen vahvuus eikä suomalainen heikkous. Jo tänä päivänä monista maista käydään itse asiassa selvittämässä, millä tavalla Suomessa sopimussyhteiskunnan toimin on pystytty tekemään esimerkiksi sellaisia eläkeratkaisuja ja kaksi maltillista tulopoliittista ratkaisua, mitä on tehty. Miten on mahdollista, kysyi viimeksi itävaltalainen lähetystö, että Suomessa on ammattiyhdistysliike jo sopeutunut alhaisen inflaation ja matalan korkotason maailmaan. On kyllä aika sokeaa, jos näitä vahvuuksia ei huomata.

Se on totta, että Emu varmasti tuo uusia haasteita suomalaiselle työmarkkinajärjestelmälle. Oli aika mielenkiintoista nähdä, että viime tuloratkaisun yhteydessä itse asiassa jo noihin haasteisiin vastataan esimerkiksi niin, että työmarkkinajärjestöt yhdessä haluavat työehtosopimus-

järjestelmän painopistettä muuttaa kaksinaipaiseksi niin, että kansantalouden kilpailukyvyyn kannalta keskitetyt tuloratkaisut ikään kuin vahvistavat raamit ja samalla yhä enemmän päätösvaltaa ja sopimista työajajoista ja monista muista asioista siirretään työpaikoille. Tämä oli tuloratkaisun yksi selvityskohde, erittäin moderni, erittäin eurooppalainen ja erittäin hyvin tulevaan Emu-Suomeen valmistava asia. Samaa musiikkia ovat myös puskurirahastot, joiden merkitystä ei ole syytä liioitella, mutta jotka ovat myös yksi tärkeä instrumentti siinä, millä tavalla tuleviin häiriöihin sopeudutaan.

Ruotsissa tänä päivänä katsotaan suomalaista sopimusjärjestelmää ja työehtosopimuspolitiikkaa aika kateellisina, kuinka paljon täällä on pystytty jo aikaansaamaan. Tätä keskusta inhoaa, ja tämä on keskustan vamma. Toivoisin, että te sisäisesti miettisitte, mistä oikein on kysymys. (Ed. Pekkarinen: Tuo on työmarkkinatollon puhetta!) Tämä on suomalainen vahvuus. Palkan-saajaliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen sopimusjärjestelmän pitää uudistua, mutta viime tuloratkaisu kyllä kertoi, että uudistumisen meiniä on ja tahtoa erityisesti sopeutua alhaisen inflaation ja matalan korkotason politiikkaan, ja se on ydinkysymys.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos työministerin johtopäätös on, että me arvostelemme näitä ratkaisuja aynihosta, niin silloin ei ole kyllä kehitystä kovin paljon odotettavissa.

Kuinkahan hyvä oli tuporatkaisu yritysten puskurien kannalta? Sehän todettiin, että palkankorotukset tehtiin pienyritysten varausjärjestelmistä nyysimällä. Sieltähän otettiin palkan-korotusvaroja, kun pienyritysten verotusta kiristettiin. Tämän ovat todenneet yrittäjäjärjestöt aivan selvästi, että tämä tehtiin niiden kustannuksella. Entä missä ovat puskurit työttömyys-turvajärjestelmässä, jos niihin pitäisi turvautua? Kyllä me olemme puhuneet eläkerahastoista tähän asti nimenomaan niin, että niistä ei edes riittäisi täysiin eläkkeisiin. Miten niistä riittäisi käyttöä muihin tarkoituksiin, kun ei kerran nousuhdanteessa eläkkeisiin riitä.

Totesin integraatiosta, että se on luonnollinen sen takia, että me itse haluamme myydä, me itse haluamme hyötyä kaupasta. Totta kai me käymme kauppaa samoilla pelisäännöillä ja me olemme etenemässä siihen suuntaan. Ei sitä voi vastustaa enempää kuin taloudellista kasvuakaan. Sen laadusta, tavasta, aikataulusta, omasta val-

miudesta on kysymys silloin, kun näitä päätöksiä tehdään.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kerran vielä tähän kommentoin. En nyt viitsi nimitellä ministeriä millään nimellä, mutta voin sanoa, että kyllä aika lailla puuta ja heinää olivat ne tulkinnot, joita hän keskustan kannasta esitti äsken koskien työmarkkinakenttää, ed. Kemppaisen puheesta tehtyjä tulkintoja ja yleensä keskustan kantaa suhteessa Emu-prosessiin.

Mitä ensinnäkin puskureihin tulee, on ihan totta, että 3 miljardin markan puskureista on sovittu, jos nyt pariin yksityiskohtaan tässä kajoaa. Eivät ne ensinnäkään ole riittävät isompiin heilahduksiin, ja ennen kaikkea olennaista on se, että niiden ihmisten toimeentulo, joille kuntien ja valtion budjettilyijäämällä on merkitystä, on ensimmäiseksi tavallaan vaarassa haavoittua ja vaurioitua. Nyt valtiontalous on alijäämäinen, valtiontalous on tavattoman velkainen ja velkaa tulee lisää. Kunnat ovat vaikeuksissa. Kun talouden häiriöitä tulee huonosti sopivassa yhteisvaluutta-alueessa, kaikki ne väestöpiirit joutuvat vetämään vyötä kireälle, joiden toimeentulon kannalta valtion ja kuntien budjeteilla on tärkeä merkitystä.

Mitä tulee siihen, haluaako keskusta eristäytyä eurooppalaisesta kehityksestä, minä haluan sanoa vielä kertaalleen, että meidän mielestämme Suomen tulee olla aktiivinen EU:n jäsen. Neljä vapautta toimii EU:n sisällä, vaikka ei maa ole Emun jäsen. Eiväthän nämä vapaudet, avoimuuden ovet, jotka on kerran avattu, mihinkään sulkeudu. Tässä vastaukseni myös erääseen ministeri Niinistön eiliseen puheenvuoroon. Keskustan mielestä näin pitää jatkossakin olla. Me tunnustamme Maastrichtin sopimuksen, pyrkimisen Emuun. Nyt Suomi ei ole siihen valmis ja kypsä, ja toisekseen syntyvä yhteisvaluutta-alue on meidän kannaltamme huono.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki puskurirahastot voivat hyvin toimiessaan olla hyvä asia, mutta kun tästä pienestä puskurirahastosta on annettu se kuva, että sillä ratkaistaan ongelmia vaikeuksien tullessa, niin silloin käytännössä tavallista palkansajaa harhautetaan. Kyllä todelliset puskurit ovat muualla. Parempi työllisyys, ministeri Jaakonsaari, meidän pitäisi välttämättä saada, parempi valtiontalous, parempi omavaraisuus yrityksiin ja maataloille.

On mielenkiintoista, että työreformia tai sen mukaisia uudistuksia täällä kotimaassa pilkataan, mutta maailmalla ne etenevät ja niistä paljon keskustellaan. Ensin voi todeta, totta kai, että Suomessa tarvitaan palkkamalltia, tarvitaan tiukkaa finanssipolitiikkaa, mutta kyllä tuporatkaisussa ja budjettikokonaisuudessa kaikki uudistukset jäivät tekemättä. Ei ollut ainutta yrittäjyyttä edistävää uudistusta, ei ainuttakaan veroratkaisua, jolla olisi työllisyyttä tänä vuonna edistetty.

Tony Blair opetti sosialidemokraattisia puolueita. Mielestäni hän voisi opettaa ministeri Jaakonsaartakin: "Uudistukaa tai te näivetytte." Hän käytti sanontaa "te kuolette" puhuessaan sisarpuolueilleen Euroopassa. Mielestäni SDP on siinä tilanteessa, että jos se ei pysty uudistumaan, kun olemme tässä massatyöttömyyden tilanteessa, se tulee kohtaamaan valitettavia ongelmia ja näivettymään Suomessa. (Ed. Kekkonen välihuuto) Kyllä SDP:nkin pitää elää tätä maailmaa ja nähdä, että ei näillä rakenteilla ratkaista massatyöttömyyttä, ellei voida tehdä joitakin uudistuksia. Ei tämä kaiken jäädyttäminen ole mikään oikea linja. — Ed. Kekkoselle myös, joka on puolueen varapuheenjohtaja, sanoisin, että uudistukaa tai näivetytkää.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Jaakonsaari totesi, että tässä asiassa on paljon haittoja ja ongelmia. Minä vain ihmettelen sitä, miksi tiedonannossa ei ole todettu yhtään haittaa eikä ongelmaa. Ensinnäkin siitä on jätetty pois kansallista identiteettiä koskeva haitta, joka on aivan ilmeinen ja selvä nimenomaan tavallisten kansalaisten suunnasta katsottuna. Samoin tiedonanto ei taloudellisen kasvun, taloudellisten suhdanteiden ja tapahtumien osalta näe mitään ongelmaa. Se on kaikki liturgiaa ja kaikki positiivista, ylistyslaulu tälle asialle.

Kuitenkin on haittoja ja ongelmia. Miksi niitä ei tuoda nyt esille tässä vaiheessa, kun eduskunnassa, kaikkein pyhimmissä päätöksentekopaikassa, käsitellään tätä yhteiskunnalle tärkeätä asia? Miksi se on vain vihjauksina työministerin puheissa?

Mitä tulee puskureihin, ne ovat aivan lapsellinen asia: 3 miljardia markkaa. Tiedättekö, ei niillä mitään tehdä. Jos katsotaan menneitä vuosia, ne ovat yhtä tyhjän kanssa. Taustalla onkin se, että ryhdytään käyttämään eläkekassoja ja turvaudutaan niihin. Alkää, hyvät ystävät, menkö sanomaan ihmisille talon ulkopuolella sellais-

ta, että heidän eläkkeisiin varatuilla rahoilla ryhdytään hädän tullen yhteiskuntaa pitämään pystyssä. (Ed. Kekkonen: Onko joku sanonut niin?) Heiltähän menevät eläkkeet siinä tapauksessa, jos näihin turvaudutaan, niin kuin on todellisuudessa tarkoitus, vaikka sitä salataan.

Mitä tulee siihen, että Rahaliitto on looginen jatke kaikelle muulle, mikä on, ministeri Jaakonsaari, seuraava looginen jatke? Eikö se ole se, että kun on yhteinen rahapussi, on yhteinen puolustus? Yhteisen rahan puolesta tapellaan yhdessä, ja taas tulee seuraava looginen jatke, kunnes mäiskähtää liittovaltion seinä vastaan ja lyödään pää siihen.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Kempainen ja Ala-Nissiläkin arvostelivat puskureita voimakkaasti. (Ed. Ala-Nissilä: En arvostellut, mutta eivät ne riitä!) Puskureita olisi tarvittu jo Ahon hallituksen aikana, jolloin työttömyys nousi pilviin ja esimerkiksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksu nousi alle prosentista 6 prosenttiin. Silloin työnantajat protestoivat hurjasti sitä sanoen, että ne eivät halua sitä ryhtyä maksamaan, kun samanaikaisesti yritysten tulot vähenivät. Työttömyysturvarahastoa olisi tarvittu jo 80-luvun lopulta lähtien. Sitä olisi pitänyt kerätä hyvänä aikana, mutta eivät sitä hallitukset tehneet.

Kysyisin ed. Kempaiselta: Mitähän ne puskurit sitten olisivat, jos nämä eivät ole oikeita puskureita? Olisiko pitänyt perustaa joitakin uusia, kun on olemassa jo?

Ed. Aittoniemelle sanoisin, että EU-jäsenyys päinvastoin on parantanut suomalaisten identiteettiä. Se näkyy ihan selvästi myös katukuvassa. 90-luvun alkupuolella esimerkiksi monet ravintolat muuttivat nimensä Amerikan tyyliin, ja nyt samaiset ravintolat ovat muuttaneet nimensä suomalaisiksi.

Ed. Kempainen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On hyvä, että ed. Huotari on nyt noin vilpittömästi EU:n ja Emun puolella. Se on hyvä tietää. Emme me puskureita vastusta, mutta yritämme sanoa, että on itsepetosta mennä näin pienillä puskureilla, kun kerran muuten emme ole valmiita toimimaan niillä pelisäännöillä, joilla Emussa ja eurossa tullaan toimimaan. Meidän pitäisi tunnustaa se ja olla valmiita muutoksiin, olla myötävaikuttamassa sellaisiin ratkaisuihin työmarkkinajärjestelmässä, että silloin, kun tehdään vähemmän työtä, pitäisi olla mahdollisuus antaa palkkojen joustaa, silloin

kun tehdään enemmän, ollaan valmiita maksamaan enemmän. Yksinkertaisesti tähän se on. Mutta meidän pitäisi olla vielä ylimääräisesti valmiita joustamaan silloin, kun meillä suhdanteissa menee huonosti, silloin kun meillä tulee työttömyyttä väkisin enemmän kuin muualla.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Keskustelua on käyty tähän otteeseen jo aika tovi. Minulle ei ole vielä kukaan oikein auennut oppositiopuolue keskustan ryhmäpuheenvuorossa esitetty väite talouspolitiikan välineistä, jotka menetetään. Sen puheen monista yksityiskohdista, hengestä ja erityisesti monien keskustan edustajien puheista päättyy siihen, että devalvaatio on se, minkä menettämistä haikaillaan. (Ed. Kempainen: Eikö ole! — Ed. Kääriäinen: On se ihmeellistä!) Minä haluaisin kysyä, kuinka monta devalvaatiota keskustan mielestä olisi tehtävä, ennen kuin Emuun mennään. (Ed. Kempainen: Miksi ministeri ei kuuntele puheenvuoroja?) Sieltä ei ole tullut muuta järjepäristä selitystä tälle asialle. Devalvaatio ei ole enää tämän päivän talouspolitiikan keinovalikoimaa. Se saattoi olla sitä 70-luvulla, se saattoi olla vielä jopa 90-luvun alussa pakon sanelemana, mutta se on väline, jota ei enää voi käyttää, ei sen perään kannata haikailla. (Ed. Kempainen: Kuka on haikaillut?) Se ei ole tietysti kellunnasakaan mahdollista.

Tiedonantoon nähden olen ollut aika hämmästynyt siitä, ettei tiedonannosta löydy dubioita joidenkin mielestä. Siellä ei haukuta todellakaan Emun kolmatta vaihetta lyttyyn, ei siellä sitä paratiisinomaiseksikaan kehuta. Siellä pyritään ottamaan kantoja asioihin.

Siellä tuodaan esiin esimerkiksi maakohtaiset häiriöt. Kun jatketaan maakohtaisten häiriöiden analyysiä Suomessa, niin todetaan, että meillä onkin tapahtunut elinkeinoelämässä monipuolistumista. Meillä on myös herkkä metsäteollisuus globalisoitunut. Oletteko näistä asioista eri mieltä? Onko tämä ongelmanasettelu jotenkin väärin tuotu esiin?

Esittelypuheenvuorossani viittasin myös siihen, että jokaiselle meille tulee vaikeuksia ihan puhtaasti yksityishenkilöinä ja kotitalouksissa laskeskella euron arvoa. Kyllä minä sen haittana toin esille. Jos ei sanoma mennyt perille, niin menköön nyt sitten. En minä sitä kyllä eduksikaan tarkoittanut mainostaa. (Ed. Pekkarinen: Se on pientä!)

Edelleen toin esille sen, että kilpailu kiristyy koko euroalueella, myös Suomessa. Tähän tulee

kilpailijoita. Mutta toisaalta pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on ollut todella vaikeuksia osin syrjäisen aseman vuoksi, osin ehkä vähän kulttuuriperinteestäkin johtuen ja osin valuuttariskien vuoksi lähteä reippaammin viemään Eurooppaan. Sehän suomalaisen elinkeinorakenteen eräs puute on. Meillä ei ole pieniä viejiä. Esitin kilpailun kiristymisen riskistä vain sen arvion, että suomalaiset kyllä pärjäävät. Mutta jos olette siitä toista mieltä, niin en minä sille mitään voi.

Tässä on tuotu esiin riski, mutta te ette hyväksy, että riskiä olisi tuotu esiin oikealla tavalla, kun perään todetaan, että on luottamus siihen, että suomalaiset hallitsevat tämän riskin ja käyttävät tilanteen edukseen. En olisi uskonut, että on noin syvää epäluottamusta suomalaista pientä ja keskisuurta yritystoimintaa kohtaan, etteikö se pärjäisi tässä kilpailussa. Minä uskon, että se on enemmän mahdollisuus kuin riski. (Ed. Pekkarinen: Venkoilua!) Kyllä nämä riskitekijät on otettu huomioon ja tuotu varsin selkeästi esille, mutta se saattaa olla perusasennekysymys. Minä uskon siihen, että suomalaiset kykenevät kamppailemaan riskien yli ja ottamaan hyödyt. En minä vajoaisi sellaiseen pessimismiin kuin oppositio, että me häviämme tämän. Meillä ei ole tarkoitus mennä häviämään Emuun liittymistä, päinvastoin.

Toinen varapuhemies: Myönnän vastauspuheenvuoron vain ed. Pekkariselle. Sen jälkeen puhujalistaan. 78 puheenvuoroa on vielä listalla.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei meillä ole itsetunnosta puutetta. Me uskomme, ministeri Niinistö, että Suomi pärjää Emun ulkopuolella. Suomi kykenee laittamaan omat sairautensa kuntoon ja järjestykseen, tervehtymään. On aivan väärin sanoa emmekä niin tee, että Emun ulkopuolella ei tarvittaisi lääkitystä. Sitä tarvitaan, mutta lääkitys on silloin enemmän omissa käsissämme, ei silloinkaan kokonaan, mutta enemmän, jos olemme Emun ulkopuolella. Tämä on meidän ajattelutapamme.

Mitä tulee siihen, että te jatkuvasti puhutte siitä, että keskusta haluaa ja vaatii devalvaatiota, ette te sellaista ilmaisua elisessä puheestani löydä, enkä ole täällä kuullut kovin monen muunkaan keskustan edustajan suusta sellaista.

Viittaan siihen, että kun selonteko käsiteltiin viime kesänä, muun muassa suurimman edus-

kuntaryhmän ryhmäpuheenjohtaja ed. Erkki Tuomioja puhui kellutuksen tai nimenomaan erm 2:n jäsenyyden mahdollisuudesta. Eivät meidän konstimme sen kummempia ole, eivätkä ne välttämättä aktiivista devalvaatiota pidä. Sen lisäksi ulkopuolella Emun maalla on myös oman budjettitalouden kautta paremmat mahdollisuudet vastata akuutteihin ongelmiin, jos ja kun niitä vastaan varmasti tulee.

Suomi kuntoon, terveeksi, sitten kolkutellaan uudestaan Emua, varsinkin jos siinä yhteydessä sinne ovat menossa myös muut EU:n pohjoiset maat.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Kiitos siitä, että puheenvuorolistallakin olevat saavat viimein puheenvuoron.

Keskustelusta käy ilmi, että osa eduskunnasta ei luota siihen, että Suomi pärjää, osa uskoo, että Suomella on nykyään jo mahdollisuuksia. Jos urheilukilpailuvertailuun liittyen emme lähde olenkaan mukaan, ilmoittaudu kilpailuun lainkaan, niin silloin ei ainakaan pärjätä, mutta jos ilmoittaudumme ja uskomme itseemme, niin voimme jopa pärjätä.

Olen viime vuosina katsonut Suomen pientä teknologiateollisuutta ja suurempaa elektroniikkateollisuutta, ja olemme minusta pärjänneet niin loistavasti, että meillä on kaikki edellytykset pärjätä Emussakin.

Käsitelen nyt muutamia asioita, jotka ovat ehkä tarpeen.

Ensinnäkin meillä on edustuksellinen demokratia, joka merkitsee sitä, että kansanedustajilla on oikeus ja velvollisuus päättää monista asioista, ja Euroopan unioni -asiassakin kansanäänestys on jo pidetty. Nyt on otettava seuraavia askeleita. Silloin kun perustuslakivaliokunta tutkii asiat ja eduskunta toimii sen mukaan, silloin toimitaan lakien mukaan ja edustuksellinen demokratia toimii. Ei tässä voi syyttää, että eduskunta olisi jollakin lailla lakia rikkonut.

Maanantaina oli Emu-vastustajien tilaisuus, johon oli kutsuttu kaksi ruotsalaista Euroopan parlamentin jäsentä, ja kumpikin antoi neuvoja suomalaisille, että nyt poliitikkojen pitäisi kuunnella kansaa. Minusta ruotsalaiset eivät ole välttämättä kovin hyvässä asemassa neuvoja antamaan. Ruotsissahan kävi niin, että kansa äänesti, että pitää kulkea vasemmalla puolella, ja jonkin ajan kuluttua hallitus ummisti korvansa ja määräsi, että kuljetaan oikealla puolella. Sitten kansa vaati, että pitää sulkea ydinvoimalat, ja nyt hallitus on niitä sulkemassa, mutta kansa vaatiikin jo,

että niitä pitää käyttää. Eli kyllä kansan kuuleminen on harkittava aina tilanteen mukaan.

Suomesa edustuksellinen demokratia joka tapauksessa kuulee kansaa siinä mielessä, että jos kansanedustajat tekevät huonoja päätöksiä, niin kyllä siinä pikkuhiljaa hallitus ja kansanedustajat vaihtuvat.

Mutta varsinaiseen asiaan. Täällä on vähätelty sen merkitystä, että korko on alhaisempi, jos ollaan Emussa mukana. Sehän on nyt jo pudonnut suurin piirtein samalle tasolle kuin Saksassa, jota aina on ihailtu. Kaikissa maissa on korko pudonnut, kun on lama mennyt ohi, mutta Ruotsissa korko on edelleen noin neljänneksen suurempi kuin Suomessa. Jos kustannukset ovat neljänneksen suuremmat, niin kyllä se minusta on aika merkittävää. Ruotsi on sentään vahva talousmaa ollut ja on. Sillä on valtavan suuria, maailman laajuisia yrityksiä monta kappaletta. Suomessa on vasta viime vuosina juuri tämän meidän politiikkamme ja Emuun liittymisen vuoksi saatu uskottavuutta ja korot alas. (Ed. Kemppainen: Ei se siitä johdu, ei Nokia tiennyt vielä vuosi sitten, että liitytään Emuun!) — Kyllä ne nimenomaan siitä johtuvat, vaikka kuinka vastaan väitettäisiin.

Sitten täällä murehditaan sitä, mitä tapahtuu, jos hoidetaan asioita niin huonosti, että tulee inflaatio tai lama. Siinä varmaan tarvitaankin uusia ajatuksia. Mutta eihän edellinenkaan lama devalvaation avulla selvinnyt, vaan me jouduimme aikamoiseen työttömyyteen. Tätä voisi ehkä parhaiten kuvata niin, että palkkasumma, joka oli korkeimmillaan Suomessa vuonna 1990, putosi kolmessa neljässä vuodessa 20 prosenttia, mutta esimerkiksi teollisuudessa työssä olevien palkansaajien palkka ei suinkaan pudonnut, vaan se pysyi entisellään. Silloinhan tietenkin, kun palkkasumma putosi, se näkyy siinä, että osa jäi kokonaan ilman palkkaa eli tuli paljon työttömiä. (Ed. Elo: Työttömyydellä joustettiin!) Se ei ole minusta millään lailla järkevä keino, vaikka silloinkin käytettiin devalvaatiota ja näitä keinoja, mitä keskustakin täällä suosittelee.

Minusta järkevämpi keino on se, että kun on hyvät ajat, niin huomattava osa palkasta kaikilla on tuottavuuteen liittyvää lisää, joka voi olla kolmannentoista kuukauden palkka tai optio tai muu vastaava. Sitten kun tulee huonommat ajat, niin niistä luovutaan. (Ed. Kemppainen: Luovutaanko niistä?) Se on järkevää politiikkaa, koska silloin ei tarvitse työttömiä tulla lisää, vaan voidaan palkoissa joustaa ilman, että varsinaisissa palkoissa joustetaan, vaan ainoastaan lisissä.

(Ed. Elo: Pitäisikö kansanedustajillekin maksaa kolmannentoista kuukauden palkka?) — Kyllä varmaan, jos tehdään hyviä päätöksiä. Esimerkiksi nyt, kun tehdään Emu-päätös ja Suomi pärjää loistavasti lähivuosina, niin voitaisiin varmaan kolmannentoista kuukauden palkka maksaa meillekin, mutta tämä nyt koskee lähinnä esimerkiksi niitä, jotka ovat teollisuuden palveluksessa ja haluavat jatkuvasti pitää palkkansa korkealla. Kyllä kannattaa miettiä myös niitä, joita uhkaa työttömyys, jos kaikki pitävät tiukasti kiinni omista eduistaan. Tässä varmaan on miettimistä kaikilla Suomessa.

Talouden rakenteesta, joka keskustan suunnassa on vielä yhtenä murheen kohteena, jo ministeri Niinistö sekä avauspuheessaan että nyt äsken mainitsi. Täytyy nyt viimeinkin huomata, että meillä metsäteollisuus ei ole enää se, joka ratkaisevasti määrää Suomen suhdanteista. Meillähän viime vuonna sähkö- ja elektroniikka-teollisuuden vienti esimerkiksi oli 24 prosenttia viennistä ja kemiallisen metsäteollisuuden vain 23 prosenttia ja metalliteollisuuden vientikin oli kai 26—28 prosenttia, en muista ihan tarkkaan. (Ed. Kemppainen: Paljonko metsä kokonaisuudessaan?) — Metsä kokonaisuudessaan oli 29 prosenttia, kun otetaan siihen puutavara mukaan. Joka tapauksessa ollaan kaukana niistä ajoista, jolloin kemiallinen metsäteollisuus ja puutavarat muodostivat 3/4 Suomen viennistä, niin että kyllä meillä nämä suhdanneasiat ovat paremmassa kunnossa nyt.

Kaiken lisäksi suomalaiset yritykset ovat pärjänneet aivan loistavasti, ja nyt kun Emu antaa uusia mahdollisuuksia pienille teknologiayrityksille, kun ei enää tarvitse murehtia esimerkiksi sitä, että valuuttamuutokset yhtäkkiä sotkevat koko kaupan, niin tässä on selvästi paremmat mahdollisuudet pienillä huipputekniikan ja vastaavilla yrityksillä. Kyllä minä uskon, että Emussa on aika lailla sellaisia positiivisia piirteitä, jotka auttavat Suomea pärjäämään paremmin ja vähentävät työttömyyttä. Tietenkin se on vaativaa, koska täytyy enemmän hyväksyä kansainvälinen kilpailu, mutta siinähan me olemme tähän mennessä osoittaneet melkoisia saavutuksia, kun meidän kasvumme on ollut suurempi kuin muissa maissa.

Minusta Suomi on nyt aika hyvässä kunnossa. Meillä on vain joitakin semmoisia heikkoja kohtia, niin kuin suuri valtion velka ja työttömyys, (Ed. Ala-Nissilä: Korkea verotus!) mutta kumpikin ovat vähenemässä ja verotustakin voidaan pikku hiljaa parantaa niin, että Suomi on loppu-

jen lopuksi kuitenkin aika hyvässä kunnossa. Me tulemme pärjäämään Emussa. Ei kannata olla niin epäluuloinen, että suomalaiset eivät pärjäisi. Jopa Naganon olympialaisissa pärjättiin paremmin kuin kukaan odotti. (Ed. Elo: Paremmin kuin Ruotsi!) — Niin, kaiken lisäksi vielä paremmin kuin Ruotsi. (Ed. Ala-Nissilä: Sekin oli Hiihtoliiton hommia!) — Hiihtoliitto taisi pärjätä aika huonosti Naganossa. (Keskustan ryhmästä: Miten niin?) — Saatiin tavallisilta hiihtomatkoilta vain yksi kulta.

Joka tapauksessa tässä Emu-asiassa minusta Suomi on hyvän esimerkin antanut muille Pohjoismaille, että uskalletaan mennä mukaan tällaiseen haastavaan systeemiin ja kerrankin mennään ruotsalaisten edellä. Viimeinen jääkiekko-ottelu Ruotsia vastaan oli minusta jo hyvä esimerkki.

Ed. Polvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen Emu-tiedonanto on yhden totuuden asiakirja. Suurta Emu-ratkaisua hallitus esittelee lähes yksinomaan myönteisten näkökohtien valossa. Eihän sellainen voi olla mahdollista. Se ei ole kerta kaikkiaan totta. Jo uskottavuus vaatisi sitä, että hyötyjen rinnalla, joita ilman muuta on, hallitus aivan avoimesti nostaisi esiin myös ongelmat ja haitat, niitä vähän erittelisi ja koettaisi hakea niihin uusia ratkaisumalleja. Nyt tiedonannossa ei tapahdu tällaista itsetutkistelua ja uusien ratkaisumallien hakemista.

Ylipäätään kritiikkittömyys asiassa kuin asiassa on vastoin todellisuutta. Juuri mikään asia ei ole täydellisen hyvä eikä täydellisen huono.

Tällaisen väärän kuvan, siis yksipuolisen kuvan antaminen nyt Emu-asiassa, tässä Emu-tiedonannossa, on pahimmillaan syvän pettymyksen aihe sitten, kun suomalaiset ovat Emu-todellisuudessa ja ongelmat heidän kimpussansa. Kansa peittyi, eikä se olisi valitettavasti ensimmäinen kerta.

Hallitus on hoitanut Emu-projektiaan alusta lähtien niin, että siinä ei ole tarvittu kansan ääntä eikä kuunneltu kansan ääntä. Alun alkuaan, jos muistelee vaikka mielipidetutkimuksia, kansan erittäin laaja enemmistö oli Emu-hanketta vastaan. Nyt voimasuhteet ovat tasoittuneet, merkittävästi tasoittuneet, mikä tietenkin johtuu pääosiltaan siitä, että hallituksen, kapitalistien, valtamedian ja myös ay-liikkeen, siis Suomen

eliitin, myllytys Emun puolesta on ollut rankin mahdollinen. Kansan niskat eivät kuitenkaan ole menneet nurin, sen viimeisimmät tutkimukset ovat osoittaneet. Puntit ovat suurin piirtein tasan, vaikka myllytys on luja. Poliitiikan hyväksytävyydelle, joka on iso arvo kansanvallassa, olisi ollut kuitenkin välttämätöntä noteerata kansan mielialat, pelot ja toiveet. Emu-hanke Lipposen, Niinistön ja Anderssonin tavoin hoidettuna on eliitin projekti.

Arvoisa puhemies! Suomen valmius sukeltaa Emu-todellisuuteen on tosiasiaa heiveröisempi kuin virallisten kriteerien valossa näyttää. Viitataan tässä vain kahteen asiaan. Viitataan valtiontalouden hälyttävään näköalaan ja toisaalta jatkuvaan alueelliseen keskittymiseen, ruhjovaan muuttoliikkeeseen.

Finanssipolitiikalla on Emu-oloissa vahvistuva merkitys häiriöiden hallinnassa. Hallitus pulistelee nyt sillä, että ”näillä näkymin”, lainaan hallituksen käyttämiä sanoja, ”Suomen mahdollisuudet käyttää julkista taloutta häiriöiden tasamiseen ovat - - parantuneet”. Millä perusteella hallitus pitää tällaisia puheita, millä ihmeen perusteella? Valtion velka oli tämän vuoden alussa 420 miljardia markkaa. Se kasvaa tänä vuonna yli 15 miljardia markkaa ja ensi vuonna jopa päälle tuon 15 miljardin markan. Miten hallitus voi puhua julkisen talouden vahvistumista ja uusista mahdollisuuksista näin hallita mahdollisia häiriöitä? Ei niillä puheilla ole pohjaa. Numerot ovat valtiovarainministeriön numeroita, ei mitään keskustan keksintöjä.

Suomi on näiden numeroiden valossa erittäin vahvasti viiden ongelman muodostamassa noidankehässä. Kasvava valtionvelka, massiivinen työttömyys, kireä verotus, erittäin laaja työuupumus ja harmaa talous ovat todellisuutta nyt, Emu-elämän aattokuukausina. Tämä noidankehä siirtyy murtamattomana tulevalle vaalikaudelle ja seuraavalle hallitukselle Lipposen hallituksen perintönä. Noidankehä on vahvistunut sen takia, että hallitus ei ole pystynyt tämän ajan vaatimusten ja tulevaisuuden näköalojen mukaisiin radikaaleihin uudistuksiin. Se elää menneisyyttä ja ajaa vanhaa politiikkaa.

Nyt tarvittaisiin sellaisia uudistuksia yhtä aikaa verotuksen, sosiaaliturvan ja työelämän puolella, jotka harppauksenomaisesti parantaisivat samalla kertaa sekä työn tekemisen että työn antamisen kannattavuutta. Suomessa tällaisia uudistuksia ei edes kaavailla, mutta muualla Euroopassa EU:n alueella niitä jo toteutetaan tai lähdetään toteuttamaan. Suomen olisi selviy-

tyäkseen todella vaativissa Emu-olosuhteissa ja muuten kiristävissä oloissa lähdeittävä kiireesti yrittäjäjyystä ja työllisyystä reippaasti parantaviin uudistuksiin, sillä vain pahana rehottavan työtömyyden alasajo uusilla keinoilla murtaa noidankehän ja mahdollistaa kohtuullisen elämän uusissa oloissa jokaiselle suomalaiselle.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallitus intoilee, että julkista sektoria vahvistetaan ja tällä tavalla luodaan edellytyksiä taloudelliselle toiminnalle koko Suomen alueella. Puhuupa se jopa ilmeisesti innoissaan alueellisten kehityserojen tasoittamisesta. Miten tällaisiin puheisiin pitäisi suhtautua, itkeäkö vai nauraa? (Ed. Kekkonen: Vakausti!) — Tämän sanon vakavasti, en ollenkaan huumorimielellä. — Suomessa on meneillään erittäin rankka alueellinen keskittymisuuunta ja pieniä kaupunkeja ja maaseutualueita tyhjentävä muuttoliike.

Hallitus on tässä myllerryksessä valinnut merkittävästi oman osansa. Se kiihdyttää omilla aluepolitiikan toimenpiteillään muuttoliikettä aiheuttaen suuria, lähes voittamattomia ongelmia muuttovoittoalueilla ja totta kai myös tyhjentyvillä pienten kaupunkien alueilla ja maaseutualueilla. Hallitus näyttää olevan, siinä ed. Pekkarinen on aivan oikeassa, alueellisen kehityksen kannalta paljon suurempi uhka kuin itse EU. EU:hun voi jotenkin luottaa, ainakin tähän saakka on voinut luottaa, Lipposen hallituksen aluepolitiikkaan ei rahtuakaan. (Eduskunnasta: Onneksi Lipposen hallitus kaatuu!) — Onneksi Lipposen hallitus siirtyy aikanaan historiaan.

Näinä vuosina Lipposen, Niinistön ja Anderssonin valtakautena, eletään aluepolitiikassa synkintä aikaa vuosikymmeniin. Tarvittaisiin alueellista kehitystä tasoittavia ja muuttoliikettä jotenkin hillitseviä tekoja, mutta hallituksen aluepolitiikan tahti on täsmälleen päinvastoin. Tällainen alueellinen keskittyminen on kansantaloudelle ja myös valtiontaloudelle erittäin kallista. Keskittyminen maksaa. Emu-oloissakin Suomi selviäisi paljon paljon paremmin tasapainoisena yhteiskuntana alueellisessa mielessä verrattuna nykyiseen hallitsemattomaan myllerrykseen.

Aluepolitiikka täytyy joskus aloittaa alusta uudelleen, ja se siirtyy seuraavalle vaalikaudelle, uudelle hallitukselle. Toki uusi aluepolitiikka on toisenlaista kuin menneiden vuosikymmenten aikana toteutettu, mutta se tähtää samaan tarkoitukseen, joka on myös EU:n tärkeimpiä periaatteita: kehityserojen tasoittamiseen ja tasapainoiseen yhteiskuntaan. Voi sanoa hiukan

kielikuviin sortuen: Suomi menee Emuun siipirikkona.

Arvoisa puhemies! Tiedonannon suurin strateginen heikkous on kuitenkin se, että siinä ei hahmotella juuri ollenkaan, millaista politiikkaa Suomen tulee toteuttaa Emu-olosuhteissa, ei arvioida syventyvän integraation seurauksia Suomelle. Se on perin vakava heikkous tiedonannossa. Emu-ratkaisu joka tapauksessa on pitkän pitkä loikka kohti EU:n liittovaltiokehitystä. Sana "liittovaltio" voi olla monta mieltä. Sitä sanaa ei ole tarvis käyttää, jos tuntuu pahalta sen sanan sanominen, mutta on rehellistä kuitenkin tunnustaa tämän tyyppisen kehityksen julma vauhdittuminen ja ennen muuta reagoida siihen edes alkeellisesti. Nyt sitä ei tapahdu. Liittovaltiosuunnauksesta tai tästä asiasta hallitus ei sano sanaakaan itse tiedonannossa. Ministeri Niinistö kyllä eilispäivänä, kun asiaa kysyttiin, antoi vastauksia, mutta vasta pakotettuna.

Minkä takia tässä aivan ääriolennaisessa kysymyksessä hallitus ei nosta tärkeitä asioita keskusteltaviksi, niin kuin ne ovat? Kansan täytyy tietää ennen viimeistä ratkaisua ja meidän ennen huhtikuun puoliväliä, ennen kuin äänestämme, millaista EU:ta Suomi haluaa, kun liittovaltiokehitys vauhdittuu, ja millaista omaa politiikkaa Suomi niissä oloissa oikein toteuttaa. Hallituksen on vastattava ainakin siihen, mitkä asiat se tahtoo pitää tiukasti Suomen omassa päätöksenteossa ja mitkä asiat se haluaa päätettäväksi yhteisesti EU:n puitteissa. Nyt ei pidä piilotella eikä väistellä. On annettava avoimia vastauksia. Niitä vastauksia ei kukaan pelkää.

Keskusta kannattaa EU:ta itsenäisten valtioiden liittona myös tulevaisuudessa. Tämän takia on puolustettava hyvin päättävällä tavalla omaa kansallista päätösvaltaa. Ei pidä luisua jatkossakaan sellaiseen EU:hun syvemmälle eikä sellaiseen politiikkaan, jota kansa ei voi hyväksyä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. I. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Kääriäinen aloitti erinomaisen hienosti. Hänen otteensa oli varsin realistinen. Hän puhui siitä, että asiaa ei saa tarkastella mustavalkoisena, mutta päätyi mustavalkoiseen tarkasteluun.

Hän unohti kokonaan ensinnäkin sen — kirja-

sin hänen puheenvuoronsa aikana muutamia Suomen talouden keskeisiä tunnuspiirteitä — että meillä on selkeästi ylijäämäinen vaihtotase.

Meillä on tällä hetkellä toisekseen menossa teollisuustuotannon voimakas kasvu, joka on jatkunut ripeänä poikkeuksellisen pitkään.

Kolmanneksi, hintanäkymät inflaatiopuolella ovat selkeästi hallinnassa. Ne ovat edelleen varsin vähäiset. Siitä huolimatta asuntohinnoissa, vuokrissa ja elintarvikkeissa on tapahtunut hienoista nousua. Me olemme Emu-kriteereillä laskettuna selvästi EU:n keskiarvovauhdissa tällä hetkellä.

Neljänneksi, raha- ja luottopolitiikka on hallinnassa.

Viidenneksi, valuuttamarkkinapuolella erimääräistä, jossa me olemme, jota silloinkin eräät epäilivät — en viitsi sanoa ketkä, koska ovat eräät näistä hyviä ystäviäni — on osoittautunut erittäin vakaaksi. Sitä tuskin erm-epäilijätäkään voivat kiistää.

Edelleen raha- ja pääomamarkkinapuolella korko on alhaalla. Me tiedämme, että tässä suhteessa laskeminen on hieman tasaantunut, mutta mitään olennaisia nousupaineita siellä ei ole.

Markkinat odottavat, että Suomi liittyy Emuun. Entä ellemme liittyisi, mitä siitä seuraisi näissä kaikissa sektoreissa? Sen vuoksi, ed. Kääriäinen, vaikka en ollenkaan kiistä sitä, etteikö työttömyys ole meidän häpeätahramme ja etteikö edelleen valtion nettovelka ole poikkeuksellisen suuri, pitäisi, jos pyrkii realistiseen arvioon, myös nämä taloutemme keskeiset myönteiset tunnuspiirteet analyysissa kyetä ottamaan oppositiiosakin huomioon.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Mielestäni ed. Kääriäinen on vähän huono henkilö puhumaan talouden rakenteiden korjauksesta, koska hän vuonna 94 oli ministeri siinä hallituksessa, joka otti velkaa budjettia varten 65 miljardia markkaa menojen kattamiseen. Silti, ed. Kääriäinen, olen samaa mieltä siitä, että valtion velan jatkuva kasvaminen on ongelma, mutta kannattaa muistaa, mistä tilanteesta me olemme lähteneet ja mihin tilanteeseen me olemme tulleet nykyisen hallituksen aikana. Selvää parannusta on tapahtumassa, mutta itsekin pidän velkaa edelleen liian suurena, ja se on todellinen ongelmakohta.

Mitä tulee, rouva puhemies, ed. I. Kanervan puheisiin, niin tunnusluvuthan Suomen osalta ovat hyviä. Erityisesti korostan vaihtotaseen ylijäämää, joka on todella erinomaisen hyvä ja an-

taa meille hyvän ponnistuspuhjan, mutta ed. Kanerva, kaksi tärkeintä asiaa, joihin itse viittasitte, ovat korkea työttömyys ja valtion jatkuvasi kasvava velka. Ne ovat ongelmakysymyksiä. Jokaisen kansanedustajan pitää ne myöntää.

Ed. Kanerva on varmasti siinä oikeassa, että jos Suomi nyt, päinvastoin kuin nyt markkinat odottavat, ilmoittaisikin, että me emme mene mukaan Emun kolmanteen vaiheeseen tässä tilanteessa, niin aivan varmasti korot ainakin jonkin verran nousisivat, mutta eivät oleellisesti, koska me ilmeisesti jäisimme erm 2:een, jonkinlaiseen kytkentään kuitenkin euroon nähden, joten en usko, ed. Kanerva, että tässä mitään katastrofia tapahtuu.

Sitä paitsi korostan vielä sitä, että kysymys ei nyt ole pikajuoksusta vaan, ed. Kanerva, keskipitkästä matkasta tai jopa maratonista, kun me näitä ratkaisuja teemme.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Minäkin kiinnittäisin huomiota maratonnäkyymiin eli pitkän aikavälin seurauksiin, joihin ed. Kääriäinen täällä puheenvuorossaan viittasi, eli kysymykseen siitä, minkälaisia pitkän ajan vaikutuksia tällaisen yhteisvaluutta-alueen syntymisellä todennäköisesti tulee olemaan. Kaikki esimerkit viittaavat siihen, että tällainen yhteisvaluutta-alue vahvistaa keskittäviä taloudellisia suuntia. Tämä on yleistä talouden dynamiikkaa, että tällaisella yhteismarkkina- ja yhteistalousalueella pääomat, toiminnot ja varaus keskittyvät väestörikkaile alueille, mahdollisesti joillekin muille, ei välttämättä maantieteellisesti keskeisille alueille. Jotkut muutkin voivat voittaa, mutta keskittymistä tapahtuu.

Ed. Kekkonen, olen tulossa Yhdysvaltojen kehitykseen. Yhdysvaltojen liittovaltion budjetilla liikutellaan noin 30:tä prosenttia bkt:stä. Yhdysvalloilla on siis aikamoinen koneisto käytössä muun muassa alueellisen kehityksen tasoittamiseen. Euroopan unionilla tällaista mekanismeja ei ole. Euroopan unionin budjetti on mitä tontta luokkaa. Ei ole mahdollisuuksia tasoittaa tätä kehitystä. Siitä nousee se kysymys, että kun tällaisia eroja vääjäämättä syntyy, miten Suomessa, kun eriarvoistumiseen on hyvin suuri vaara tällä reuna-alueella, vältetään se, ettei sisäinen eriarvoisuus kasva todella voimakkaasti. Siihen ei vastausta ole olemassa.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rupesin kuuntelemaan ed. Kääriäisen puheenvuoroa hyvin myönteisillä

varauksilla, en vähiten sen tähden, että hän antoi puheenvuoronsa alussa ymmärtää jotenkin niin, että maailma ei ole vain mustaa tai valkoista, vaan se on harmaan eri sävyjä. Mutta siihen tämä myönteisyys tässä kuuntelussa sitten joutuikin loppumaan, nimittäin niin mustavalkoista asetelmaa, kuin mihin ed. Kääriäinen puheenvuorossaan päätyi, harvoin tässä salissa on voitu kuulla.

Kun hän puhui luvuin, numeroin, ja sanoi, että ne ovat suoraan viranomaislukuja, eivät kepun keksintöjä, niin kyllä kepun keksintöä on se, että niitä käytetään kovin kovin tarkoituksen mukaisesti. Kun ed. Kääriäinen sanoo, että tänäkin vuonna 15 miljardilla markalla velkaannutaan lisää, niin se toki pitää paikkansa, mutta ed. Kääriäinen oli aivan keskeisesti mukana silloin, kun vuosia peräkanaa velkaannuttiin yli miljardi viikossa eli yli 50 miljardia vuodessa enimmillään — ja kuten ed. Elo taisi oikein muistaa, peräti 65 miljardia markkaa vuodessa. Jos katsotaan kehityksen suuntaa, niin kyllä se on erinomaisen hyvä, ja uskaltaisın sanoa, että velkaantuminen on yllättävän nopeasti tasaantunut. Kun siihen yhdistetään vaihtotase, johon sekä ed. I. Kanerva että ed. Elo viittasivat, kyllä me olemme aika lailla vaaleanharmaata kohti tässä asiassa menossa.

Mitä tulee siihen harppauksenomaisuuteen, mistä ed. Kääriäinen värikkäin kielikuvin puhui, hänen harppauksenomaisuutensa päätyi sellaiseen pohdiskeluun, mitä te kutsutte työreformiksi, ja sieltä sitä pihviä ei löytynyt. Minun täytyy olla tässä asiassa aivan samaa mieltä kuin euroedustaja Väyrynen, joka sanoi, että hän ei ymmärrä, mitä se työreformi tarkoittaa.

Ed. Luhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kääriäinen moitiskeli Lipposen hallitusta siitä, että se ei noudattaisi oikein eurooppalaisia linjoja talous- eikä työllisyyspolitiikassa. Yllättävästi hän lisäksi sanoi, että Lipposen hallitus on omilla toimillaan myöskin kiihdyttänyt muuttoliikettä ja väestön kasautumista suuriin keskuksiin. Mutta, ed. Kääriäinen, tähän on juuri sitä teidän ihailemaanne eurooppalaista politiikkaa! Euroopassa tällä hetkellä kaupungistumisaste on 80 prosenttia; meillä se on tällä hetkellä vajaa 60 prosenttia. Väijäämättä me menemme siihen, että kasvukeskukset vetävät.

Mitä tulee yleensä keskustalaisten tähän asiaan liittyviin puheenvuoroihin, niistä kyllä yhteisesti voisi todeta sen, että eiköhän se keskus-

ta tule kyllä sikäli jälkijunassa, että miksi te ette silloin, kun teillä oli valta ja vastuu, kun Maastrichtin sopimusta solmittiin ja siitä neuvoiteltiin, jättäneet teille tärkeisiin asioihin varauksia. Miksi te silloin olitte hiljaa ja nieleksitte kaiken?

Ed. Alho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kääriäinen ja laajemminkin keskustalaiset tuntuvat kaipaavan tähänkin päätöksenteon hetkeen sellaista selontekojen ja tiedonantojen äitiä, jossa olisivat koottuina kaikki mahdolliset aikamme kiinnostaviin kysymyksiin tulevat vastaukset.

Nyt muistutan kuitenkin, että eduskunta on voinut keskustella Euroopan tulevaisuuden kehityksestä tässä globaalissa maailmassa ja unionin kehityslinjauksista esimerkiksi ensimmäisen tulevaisuusselonteon ympärillä syksyllä 96. Sen jälkeen eduskunnalla oli mahdollisuus keskustella Emuun liittyvistä haitoista ja hyödyistä vuosi sitten. Sen jälkeen on toimitettu tavattoman paljon erilaista aineistoa.

Nyt, kun mietitään, mihin ollaan menossa, niin esimerkiksi hallituksen tulevaisuusselonteossa oli linjauksena se, että Euroopan unionia Suomenkin näkökulmasta edelleen kehitetään itsenäisten valtioiden liittona ja nähdään, että Emu-prosessi saattaa johtaa joustavaan yhdentymiseen, siihen että eri tahtia Euroopan eri osat yhdentyvät. Meillä on tällä käsiteltävänä Amsterdamin sopimus, meillä on käsillä Agenda 2000, laajentumisneuvottelut jne. Näissähän eduskunta linjaa sitä, mihin mennään, ja tältä pohjalta tätä dialogia on käytävä.

Mitä tulee alueelliseen kehitykseen, muistutaisin nyt, että professorityöryhmistä muun muassa Loikkasen raportti alueellisesta kehityksestä osoitti hyvin selvästi, että nämä suunnaukset, joita on aluekehityksessä ja joihin myös ed. Luhtanen viittasi, tapahtuvat nyt monista muista syistä. Mutta jos halutaan tähän jotain vaikuttaa, tullaan niihin vaikeisiin asioihin, joista keskustan kanssa on mahdottoman vaikea keskustella. Kysymys on silloin siitä, millaisia ovat kuntakoot, mikä on kuntien elinkeinopolitiikka, miten valtionosuusjärjestelmä toimii tasaavana. Sehän on voitu nähdä, että valtionosuusjärjestelmä selvästi on tulonsiirtoja tasaava niin, että ne työtulot, joita saadaan esimerkiksi etelässä pääkaupunkiseudulla, jakaantuvat tässä maassa kuitenkin kohtuullisen tasavertaisesti. Eihän näissä linjauksissa sinänsä ole ollut mitään virheellistä.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. I. Kanerva, toki hyvin mielelläni suomalaisena myönnän ja on mieluista myöntää, että hyvin monet talouden tunnusluvut — inflaatio, korko ja vaihtotase — ovat erittäin hyvässä jamassa. Se on myönteinen, iloinen yhteinen asia, mutta se ei saa peittää alleen sitä karmeaa tosiasiaa, mitä työttömyys merkitsee ja mitä toisaalta valtiontalouden uhkaava näkymä oikein merkitsee. Nyt pitää käydä ongelmien kimppuun eikä olla leuhottaa myönteisten ilmiöiden varassa. On käytävä ongelmien kimppuun, kun siirrymme entistä vaativampiin olosuhteisiin, joita Emu tulee Suomelle tarkoittamaan.

Mitä tulee alueelliseen kehitykseen, mistä parissa puheenvuorossa puhuttiin, EU on siinä suhteessa erittäin hyvä systeemi, että siellä pyritään tasoittamaan kehityseroja, auttamaan periferia-alueita erittäin voimakkaasti. Suomi ei tee itse sillä tavalla vaan toimii tätä periaatetta vastaan omalla aluepolitiikallaan, ja se on Lipposen hallituksen kaikkein karkeimpia virheitä näinä EU:n aikoina. Nyt pitää tehostaa aluepolitiikkaa, voimistaa alueellista kehittämistä, jotta pärjättäisiin Emu-olosuhteissa.

Työreformista on hyvä viisastella, ed. Kekkonen, mutta lukekaa, mitä se tarkoittaa. Se tarkoittaa sitä, että työn tekemisen ja työn antamisen pitää yhtä aikaa kannattaa. Vain se voi poistaa tästä maasta työttömyyden ja monta muuta ongelmaa.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Suomen liittyminen 1.1.1999 Raha- ja talousliitto Emun kolmanteen vaiheeseen ei ole perusteltua korkean työttömyyden ja taloudellisen epävakauden oloissa. Emun myötä kansantaloudelta häviää sen luonnollinen joustin, valuutan arvo. Kun taantumassa ei valuutta enää joustaa, joustot tapahtuvat lähinnä heikentyvän sosiaaliturvan ja alentuvien palkkojen sekä työttömyyden lisääntymisenä. Tämä lisää entisestään paineita julkista sektoria kohtaan, joka huolehtii yhteiskunnan heikompiosaisista kansalaisista. Sosiaaliturvasta on tulossa Emu-oloissa väline, jolla suhdannevaihteluita tasataan. Julkiseen sektoriin kohdistuvat leikkaukset uhkaavat edelleen työpaikkoja. Noidankehä on siis valmis.

Emun syventämät yhtenäismarkkinat pakottavat harmonisoimaan verotusta, sosiaaliturvaa, työmarkkinoiden pelisääntöjä ja koko kansallista lainsäädäntöä, jotta suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä kyettäisiin säilyttämään. Näin ai-

nakin esitetään. Nämä Emun meihin kohdistamat lisäpainot jakavat kansaa entisestään kahteen luokkaan. Toinen osapuoli kerskakuluttaa ja voi hyvin. Toinen osapuoli ei enää saavuta edes kohtuullista toimeentuloa. Suomeen syntyy syrjäytyneistä, työttömistä ja eläkeläisistä koostuva uusköyhälistö.

Emussa on kyse lähinnä markkinoiden ja pääomien yksipuolisesta yhdentymisestä ja liittoutumisesta amerikkalaista Naftaa ja aasialaista kauppablokkia vastaan. Näiden kolmen kauppablokin sokea kilpailu johtaa ihmisten ja luonnonvarojen kannalta katastrofiin, näiden häikäilemättömään hyväksikäyttöön. Emu elää vahvasti jatkuvan talouskasvun lumoissa.

Emu-ratkaisun tuominen eduskuntaan tiedonantona ei tue kansanvallan toteutumista. Emu-kansanäänestys olisi ollut johdonmukainen jatko EU-kansanäänestykselle. Suuri osa kansalaisista ei tuolloin tiennyt päättävänsä myös Suomen markan kohtalosta. Juridisesti Suomi on kuitenkin päättänyt liittyä Emun kolmanteen vaiheeseen hyväksyessään Maastrichtin sopimuksen. Kysymys on kuitenkin poliittinen eikä juridinen. Jos kansalaisille jää Emu-ratkaisusta päällimmäiseksi tunne siitä, että heidän ylitseen on käyty, on vaarana kansalaisten lopullinen vieraantuminen poliittisista päätäjistä.

Arvoisa puhemies! Mielestäni päätöksen globaali merkitys ei ole tullut kylliksi painotetuksi. Emua ja siihen liittyvää väistämätöntä liittovaltiokehitystä — viittaan tässä vaikkapa ed. Tuomiojan eiliseen puheenvuoroon — tätä suurta kehystä, nimenomaan ei ole otettu huomioon. Emu on askel tiellä Euroopan yhdysvaltoihin osaksi sen, Naftan ja Aasian muodostamaa kolmiota. Kysymyksessä on globaalinen Bermudan kolmio, jossa kärsijänä ovat ihmiset, maapallon ympäristö ja luonto.

Nuo kolme maailman laajuista keskusta kilpailevat keskenään. Tuossa kilpailussa joustavat ihmisoikeudet. Siihen kuuluvat niin ihmisten sosiaalisten oikeuksien polkeminen, siis ihmisoikeusdumppaus, kuin myös ympäristödumppaus. Tuossa kilpailussa on laitettu maksajan paikalle luonto, maapallon diversiteetti, koko ympäristömme. Tuon kilpailun tuloksena voimme havaita maailman laajuisen ympäristötuhoon: merien saastumisen, aavikoitumisen, otsonikadon, sademetsien globaalien geenipankin tuhoamisen. (Ed. I. Kanerva: Ilmestyskirjan peto on harrastelua tämän rinnalla!) Sademetsissä ei enää sada. Tuloksena ovat siis ilmastomuutokset, kuten El

Niño -ilmiö, ed. I. Kanerva. (Ed. I. Kanerva: Sekin johtuu Emusta!)

Emme tarvitse globaalin kilpailun kiihdyttämistä. Päinvastoin tarvitsemme sellaista integraatiota, jossa kantavana voimana on yhteinen huoli planeettamme tilasta ja sen tulevaisuudesta. Se ei muun muassa merkitse Mai-tyyppisen Oecd:n maailman laajuisen investointisopimuksen toteuttamista.

Sen tulisi merkitä sellaisen YK:n yhteyteen rakennettavan globaalin järjestelmän toteuttamista, joka voi puuttua maailman laajuiseen pääomien keinottelukiertoon pörssistä pörssiin. Emun on väitetty olevan osa tätä. Näin kuitenkin ei ole. Samalla kun yritetään avata euroopalaiselle pääomalle aikaisempaa enemmän vapauksia, ei kuitenkaan pystytä rajoittamaan globaalin keinottelun mahdollisuuksia. Se tuo pelipöydälle vain uuden nappulan, euron, joka osaltaan joutuu tämän valon nopeudella tapahtuvan keinottelun kohteeksi.

Hallituksella on ehdottomasti myös tässä asiassa legitimizeettiongelma. Jokaisen kansalaisen elämään syvästi puuttuva Emu-päätös syntyy äänestyksen jälkeen eduskunnassa ilman, että kansalaiset ovat pystyneet itse asiassa sanoamaan kantaansa. Se ei tapahtunut EU-kansanäänestyksessä, se ei tapahtunut vuoden 1995 vaaleissa. Sen olisi pitänyt tapahtua Emu-äänestyksen yhteydessä. Legitimiteetin kannalta ongelmana on edelleen se, että vain noin puolet kansalaisista on ilmoittautunut Emun taakse, saman verran on sitä vastustavia Suomen kansalaisia.

Tiedonantomenettely on mielestäni ongelmallinen. Se on hitsattu kiinni hallitukselle annettavaan luottamus- tai epäluottamuslauseeseen. Ed. Tuomioja totesi eilisessä puheenvuorossaan: "Kun eduskunta nyt päättää Suomen osallistumisesta Rahaliittoon, on toivottavaa, että päätöksen takana olevat kansanedustajat tekevät sen sillä perusteella, että katsovat sen vastaavan suomalaisten etua, ei vain siksi, että ovat hallitusrintamassa sitoutuneet hallituksen tukemiseen."

Olen tässä hänen kanssaan samaa mieltä nimenomaan niin, ettei hallitusrintamassa mukana olevia kansanedustajia, jotka eivät näe Suomen osallistumisesta Rahaliittoon toivottavana, vaadita toimimaan hallitusrintaman takuumiehinä. Shakissa heidän roolinsa olisi väärää kuningasta puolustavan sotilaan rooli.

Aikalisä Raha- ja talousliittoon liittymisessä rakentaa kestävämmän perustan Suomen päätöksenteolle ja kansantaloudellisille olosuhteillemme. Suomen liittyminen Raha- ja talousliitto

Emuun ensimmäisen joukossa ei ole mikään pakoratkaisu, toisin kuin hallitus on ikään kuin antanut ymmärtää.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kansanäänestyksestä vielä. Kansalaiset pystyvät kyllä ottamaan kantaa tähän toiseen alueeseen, josta on kysymys: kansalliseen identiteettikysymykseen eli siihen, mitä oma raha meille merkitsee. Se on varmasti heille selkeä ratkaisu. Mutta sitten, kun mennään toiselle alueelle eli euroalueeseen liittymisen taloudellisiin vaikutuksiin, joita me tässä nyt yritämme selvittää, joita myös valtioneuvosto eli hallitus on tiedonannollaan hyvin epäselvästi tuonut esille, eivät kansalaiset pysty selvittämään tähän toiseen alueeseen liittyviä asioita sillä tavalla, että voisivat ottaa perustellusti kansanäänestyksessä kantaa. Se on 1 x 2 tai napanheittojärjestelmä. Minä en missään tapauksessa aliarvioi kansalaisia.

Kun meidän pitäisi olla suhteellisen järkeviä ihmisiä täällä ja vaikeuksia tulee kovasti meillekin selvittää, onko se meille etu vai haitta, mitä haittoja ja mitä hyviä puolia, kuinka me voimme vaatia, että kansa kansanäänestyksessä tekee ratkaisun tässä? Kyllä on nyt meidän asiamme ratkaista tämä homma niillä tiedoilla, mitä me pystymme täällä erityisasemassa hankkimaan ja vastuamme kantaen. Muu on kansan selän taakse pakenemista, en sano sitä populismiksi, mutta kansan selän taakse pakenemista, jos me olemme kerran valtuudet saaneet. Tässä ei mitään kansanäänestystä tarvita, se on harhauttamista.

Ed. Lahti (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi puuttui hyvin olennaiseen asiaan, kun otti esille ed. Tiusasen puheenvuoroon liittyvän kansanäänestyksen. Itse asiassa hän toi kyllä nyt esille keskustan aikaisemman linjan, kun keskusta oli hallituksessa. Näinhän asia juuri on. Kyllä tämä asia on eduskunnan käsissä, ja meidän pitää tehdä päätöksiä.

Kun ed. Kekkonen totesi ed. Kääriäisen puheenvuoron osalta, että salissa ei ole pitkään aikaan sellaista puheenvuoroa kuullut, niin kyllä nyt täytyy sanoa, että ed. Tiusanen löi vähän paremmaksi. Se oli puheenvuoro, joka heijasteli tavattoman paljon menneisyyttä. Tuli väistämättä mieleen, että ed. Tiusanen vielä elää entisten järjestelmien aikaa; sellainen vanhakantainen vähemmistökommunistinen piirre sisältyi puheenvuoroon. Te tyrmäsitte kaiken, uhkasitte, asetitte vastakkain, mutta teidän puheenvuoros-

sanne ei ollut mitään muuta vaihtoehtoa, kuin että pysytään paikoillaan ja katsotaan, mihin ajaudutaan. Ed. Tiusanen, minä olen erittäin huolestunut, että te kansanedustajana vielä näin voimakkaasti asetatte kansaa vastakkain uhkamalla ja pelottelemalla.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En todellakaan ymmärrä, mikä puheessani oli uhkailua ja mikä aikaansai niitä kielikuvia, mitä edellinen puhuja käytti; tätä en todellakaan ymmärrä. Haluisin vain selvittää asioita sekä teille että myös ed. I. Kanervalle, joka käytti välihuutomahdollisuutta. Jos vähänkään katsomme syvemmälle maailman laajuista, globaalia, taloudellista integroitumista ja kokonaisuutta tällä pienellä planeetalla, niin se ei ole menneisyyttä, ed. Laitinen, vaan tulevaisuuteen katsomista, modernia katsomista, johon ehkä te ette ole vielä kasvanut sisään. Maapallolla on kolme kilpailevaa keskusta, jotka kilpailevat sokeasti keskenään ja käyttävät hyödyksi nimenomaan yksityisen ihmisen oikeuksia dumpaten palkkoja, sosiaalisia oikeuksia, ihmisoikeuksia ja ympäristöä vain yhden päämäärän puolesta: mahdollisimman hyvän kilpailukyvyyn ja halvan tuotannon puolesta.

Tämä on sellainen asia, joka ei ole kaukaisuuden uhka vaan tämän hetken uhka. Sen pohdinta on tämän hetken ajattelua, jota maapallon ja Suomenkin nuorisot nimenomaan harrastaa.

Ed. I. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti, totta kai tässä on kysymys myös globaalista taloudellisesta kehityksestä, ja siinä suhteessa eurooppalainen valistunut vastaus on juuri siinä, että pyrimme luomaan sellaisen yhteisön, joka ottaa huomioon hyvinvoinnin sekä kovat että pehmeät arvot, sellaisen yhteisön, joka ottaa nämä molemmat dimensiot huomioon.

On kohtuutonta esittää sellainen yhteiskuntapoliittinen arvio, että eri puolilla maailmaa olevat luontoon tai ihmiseen kohdistuvat epäoikeudenmukaisuudet tai vääryydet johtuisivat tästä nimenomaisesta asetelmasta, jolloin annetaan ikään kuin vastuun siirtyä pois niiltä harteilta, joille ne kuuluvat. Tässä suhteessa ed. Tiusanen puheenvuoro oli loistava suoritus, silmänkään-tötömpun yritys, jonkalaisia harvoin tässä eduskunnassa kuulee, koska useimmat edustajat omalta kohdaltaan pyrkivät kuitenkin sellaiseen analyysiin, johon heidän arvomaailmansakin antaa perusteita.

Ed. K a n k a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Tiusanen murehti hallituspuolueen kansanedustajan asemaa tässä vaikeassa päätöksentekotilanteessa. Muistutan teitä ja kaikkia hallituspuolueiden edustajia perustuslain eli valtiopäiväjärjestyksen 11 §:stä. Kansanedustaja on ”velvolinen noudattamaan perustuslakia eivätkä häntä sido mitkään muut määräykset”. Eli tässä on se vapaus, ja omantunnon mukaan pitää näissä asioissa menetellä, sen minkä oikeaksi ja totuudeksi kokee. Kansan etua me täällä pyrimme ajamaan toinen toisiamme toivottavasti kunnioittaen.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut Euroopan talous- ja rahaliittoon liittymistä koskevan asian tiedonantona eduskunnalle. Mielestäni asia on niin suuri, niin mittava ja sen luonteinen, että siitä olisi ollut syytä tuoda lakiesitys ja sen rinnalla olisi ollut oikein menetellä niin, että olisi myös perustuslain muutos tuotu samanaikaisesti käsittelyyn eli hallitusmuodon 72 §. Mutta näin on menetelty, ja on ikävää, että näin on menetelty kuin nyt on tapahtumassa.

Maastrichtin sopimus sisältää Talous- ja rahaliiton ja määrää myös sen toteutumispäivän, joka on ensi vuoden alku. Suomen liittymisestä ei tietystikään Maastrichtin sopimuksessa ole mitään tiukkoja määräyksiä. Me täytämme liittymisedellytykset, mutta siitä huolimatta katson, että meillä on täysi vapaus valita ajankohta, ainakin lähitulevaisuuteen asti, milloin Suomi haluaa liittyä Talous- ja rahaliittoon. Siinä mielessä meillä on todellinen päätöksenteon paikka tänä keväänä, kun asiaa käsitellään.

Saattaa olla, tai onkin niin, kun Maastrichtin sopimusta tarkkaan luetaan, että jossakin vaiheessa juridinen velvollisuus meillä olisi liittyä Talous- ja rahaliittoon, mutta tällä hetkellä sitä ei varmastikaan ole, vaan voisimme menetellä niin kuin esimerkiksi Ruotsi.

Meillä on mielestäni tässä asiassa kaksi huonoa vaihtoehtoa: joko liittyä ensimmäisten joukossa tai yleensä liittyä Emun kolmanteen vaiheeseen tai sitten jäädä ulkopuolelle niin sanotun erm 2 -järjestelmän sisälle. Helppoa ei ole elämä kummassakaan. Muutoksia tulee monella tavalla. Vaikutukset ovat varmasti ajan mittaan varsin suuret, olemme sisällä tai ulkona.

Kun puhutaan esimerkiksi kansanäänestyksestä, niin on kyllä todettava, että asia on tavatoman vaikea kansanäänestyksessä ratkaistavaksi. Emun vaikutuksien selvittäminen meille itse kullekin ja saaminen kansan ymmärrettäväksi on vaikeaa, ja vaihtoehto pitäisi myös kansalle

selvittää hyvin tarkkaan eli erm 2 tai jotkut muut mahdollisuudet, mitä sitten sitä kautta onkin tulossa. Tältä pohjalta arvioiden vastuun siirtäminen kansalle on kieltämättä vaikeaa.

Mutta johdonmukaista kansanäänestyksen järjestäminen tästä asiasta olisi ollut sen tähden, että jos liitymme Emuun, se on peruuttamaton, tavattoman suuri ratkaisu, jota ei voida katsella vain lyhytnäköisesti korkojen, inflaation tai jonkin muun hetkellisistä vaikutuksista käsin, vaan ennen kaikkea siitä lähtökohdasta, että liityessämme Emuun menetämme oman rahan, oman rahapolitiikan ja saamme myös erittäin tiukat talouspolitiikan ohjekset, jotka ovat muiden kuin tämän talon ja yleensä Suomen kansan käsiissä. Sitä se merkitsee.

Siis on kysymyksessä Talous- ja rahaliitto, ei vain lupominen omasta markasta, joka on ehkä enemmän tunneasia kuin realistinen tekijä elämässä. Eurosta on hyötyä myös, ei varmaankaan työttömille. Vaikka työttömät nyt saavatkin ulkomaille matkustaa, ei heille kovin suurta merkitystä ole sillä, onko vaihdettava ne muutamat markat joiksikin muiksi vai voiko maksaa samalla valuutalla sillä pienellä summalla, mitä nyt leikatut työttömyysetuudet ovat tuoneet, maksunsa jossakin ulkomailla. Työttömille ja vähäosaisille tai matalalla tulotasolla oleville tällä ei ole käytännössä mitään merkitystä.

Hyvätuloisille, etuoikeutetuille, Brysselin- ja muiden matkailijoille tietysti rahanvaihto-ongelmien poistuminen on suuri etu. Eli tältäkin osin tämä suosii lähinnä hyväosaisia, niitä, jotka maailman turuilla suomalaisten rahoja tuhlailevat. Suotakoon heille se ilo, jos sen haluavat tehdä.

Arvoisa puhemies! EU-jäsenyys ei ole tuonut meille niitä hyötyjä, mitä neljä vuotta sitten juhallisesti luvattiin: sadattuhannet työpaikat, luvattiin investointeja ja luvattiin, että Suomi on nettosaaja. Näin ei ole käynyt. Se oli arvattavissa, että näin tässä tulee käymään ja jatkossa vielä enemmän. Kun Brysselin byrokratia kasvaa ja EU laajenee, olemme entistä enemmän menettäjiä monella tavalla.

Samalla tavalla käy Emun suhteen. Ne suuret lupaukset, mitä nyt annetaan, on syytä kyllä harkita tarkoin, mitä tuohon tiedonantoonkin on sisällytetty. Niillä ei ole kyllä todellisuuspohjaa, sellaista katetta, mitä pitäisi hallituksen tekstillä olla. Mutta tietysti aina voidaan väittää, kun ei tarvitse sen enempää todistaa mitään.

Edellinen hallitus myi muun muassa Suomen maatalouden ja maaseudun. Nykyinen hallitus

on myymässä Emun myötä työllisyyden, Suomen markan sekä talous- ja rahapolitiikan päätösvallan. Tällä tiellä me nyt olemme.

On paljon menneinä aikoina puhuttu Emu-kriteereistä, konvergenssikriteereistä. On muistettava, että ne kriteerit jäävät pysyvinä voimaan myös jatkossa Emu-olosuhteissa. Niitä on noudatettava. Ellei niissä pysyt, ankarat sakot tulevat maksettavaksi. Eli Emu sitoo meidät tällä tavalla kansainvälisen päätösvallan alle ankarin rangaistukseen. Nämä Emu-kriteerit ajavat kaiken muun politiikan yli kotimaassakin jatkossa. Siinä menevät työllisyystavoitteet, siinä menevät sosiaaliturvan ylläpitämisen tavoitteet, aluepolitiikka ja kaikki muu, mitä täällä kotimaassa mahdollisesti pidettäisiin tärkeänä. Niitä ei voida hoitaa, kun Emu-kriteereissä on pysyttävä.

Sinänsä on aivan oikein se, että aina korostetaan, että Emu-kriteerit ovat hyviä, tarpeellisia ja järkeviä. Hyväksyn sen, mutta en antaisi niille niin voimakasta asemaa, kuin Emun myötä tulee, että ne ajavat kaiken muun yli. Näin tulee tapahtumaan.

Minä en ole minkään devalvaatio — inflaatio-politiikan tai inflaatio — devalvaatio-politiikan kannattaja, mutta muistutan kyllä siitä, että vaikka täällä muun muassa ed. Knaapi kovasti sitä arvosteli sanoen, että devalvaatiot ovat tuoneet meille kovinkin paljon pahaa, kyllä ne kuitenkin ovat meidän kansainvälisen kilpailukykymme pelastaneet. Sitä kautta meillä on suuret metsäyhtiöt, meillä on firmoja, jotka tuottavat maahan valuuttaa ja ylläpitävät tuotantoa ja työpaikkoja, sitä kautta myös koko yhteiskuntaa. Se on tällaista ollut tämä politiikka. En minä sitä pidä järkevänä enkä hyvänä, mutta se on se varaventiili ollut, jonka varassa on tämä maa pysynyt pystyssä. Nyt se sitten annetaan pois ja muiden käsiin.

Arvoisa puhemies! Emun hyödyillä ja haitoilla ratkaisun perusteleminen on aika vaikeaa. Emusta on hyötyjä. Siitä on haittoja. Mutta jotta siihen kannattaisi mennä, hyötyjen pitäisi olla erittäin paljon suuremmat kuin nyt on nähtävissä, sen takia että Emu vie meiltä päätösvallan tärkeissä yhteiskunnallisissa asioissa. Päätösvalta menee pois meidän käsistämme. Toki se on rajoittunut tänäkin päivänä ja tulee jatkossa olemaan joka tapauksessa, mutta nyt se annettaisiin vapaaehtoisesti pois käsistä, ja minkälaisiin käsiin se menee?

Entinen pankinjohtaja Kalevi Sorsa, varmasti viisas mies, eräässä haastattelussa pohti sitä, että kun Suomessa on Suomen Pankki, itsenäinen

keskuspankki, niin sen vastapainona tässä maassa on kuitenkin hallitus ja eduskunta, jotka käyttävät samalla alueella poliittista valtaa, kun Suomen Pankki käyttää rahapoliittista valtaa, ja silloin tasapaino on olemassa. Jos tiukka paikka todella tulee, eduskunnalla on valta muuttaa lakia, joka koskee Suomen Pankkia, ja näin ollen siis kansan valitsemalla eduskunnalla, demokraattisella järjestelmällä, on myös tätä kautta lopullinen päätösvalta tässä maassa.

Euroopan keskuspankki on äärettömän itsenäinen. Se ei saa ottaa eikä sille saa antaa mitään neuvoja poliittiselta taholta. Sillä ei ole minkäänlaista samalla alueella toimivaa ja kansan valitsemaa poliittista, demokraattista, avointa vastapainoa eli se elää aivan omaa elämäänsä, kun se syntyy ja muodostuu. Tätä pankinjohtaja Sorsa piti syvänä ongelmana Emun suhteen. Hän lähti siitä, että Suomen on syytä mennä Emuun ja sitten on syytä muodostaa liittovaltio vastaavalle alueelle, Emu-alueelle. Hän oli rehellinen tässä. Minusta nyt täällä sosialidemokraattien kannattaisi pohtia, oliko Sorsa oikeassa. Minun mielestäni hän on täysin oikeassa. Minä vain olen täysin eri mieltä ja uskon, että Euroopan hyvin erilaisista kansoista, joilla on eri kielet, eri kulttuurit, erilaiset historialliset taustat, ei kannata yrittää tällaista liittovaltiota muodostaa, ei varsinkaan näillä ehdoilla, millä tämä on nyt etenemässä. Se on tuhoisa Euroopan kansoille. Sisäiset kriisit lisääntyvät.

Emu-systeemi on suurpääoman hanke. Se polkee työllisyyden, se polkee sosiaaliturvan jalkoihinsa, koska pääoman tuotto on tärkein tavoite ja sille on alistettu kaikki muut tavoitteet. Silloin kun näin on, pääoman tuottoa ei saa rasittaa verotuksella, ja kun verotusta tätä kautta ruvetaan painamaan alas pääoman omistajien vaatimuksesta, silloin on myös sosiaaliturvaa leikattava. Tälle tielle tämä väistämättä johtaa, ja poliittista vastapainoa, joka tälle voisi panna vastaan, ei ole, mutta tulee tietysti hyvin pian eli liittovaltiomuotoa viedään eteenpäin hyvin pian Emun toteutumisen jälkeen, jos tällä tiellä yleensä mennään eteenpäin.

Tällä perusteella ennen kaikkea en Emua kannata, ei niinkään Emun hyötyjen ja haittojen punninnan, vaan päätösvallan siirtymisen ja sen seurauksena tapahtuvan sosiaaliturvan pohjan murenemisen ja työttömyyden kasvun vuoksi, joka nyt jo Emuun valmistautumispolitiikassa on ollut Euroopassa ja meilläkin ja aiheuttanut syviä sosiaaliturvan leikkauksia, työttömyyden hoidon laiminlyöntiä. Tällä tiellä ollaan, ja tilan-

ne ei ole ollenkaan Suomen kansan edun mukainen. Siksi Emuun ei tule mennä.

Arvoisa puhemies! Täällä taisi ed. Alho esittää, että tämä tiedonanto lähetettäisiin suureen valiokuntaan ja lausunnolle valtiovarainvaliokuntaan, talousvaliokuntaan ja perustuslakivaliokuntaan. Minun mielestäni, kun maassa istuu työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus, nämä valiokunnat eivät tätä lyhyellä tähtäyksellä kaikkein tärkeintä asiaa eli työllisyyttä käsittele riittävästi. Siksi tämä on syytä lähettää myös työasiainvaliokuntaan.

Pitkällä tähtäyksellä Emu on suuri uhka sosiaaliturvan rahoituksen perustalle ja sitä kautta sosiaaliturvalle aiheuttaen kansan kahtiajaon syvenemistä jne. Siksi tämä on syytä lähettää myös sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lausunnolle, ennen kuin tämä todella ratkaiseva, tärkeä, historiallinen, peruuttamaton päätös tehdään lopullisesti.

Ilmettelen, että vasemmisto ei ole huolissaan lyhyellä tähtäyksellä työllisyydestä ja pitemmällä tähtäyksellä sosiaaliturvasta, kun ei tähän asiaan ole halunnut paneutua, kun tämä valiokuntakäsittelyesitys tuli kuitenkin sosialidemokraateilta.

Myös aluepoliittiset vaikutukset ovat varmasti melkoiset, mutta en nyt halua, että tätä hallintovaliokuntaan sen tähden lähetetään, koska aluepolitiikka on jo myyty EU:lle, ja sen tuhot näkyvät jo. Siihen ei mitään myönteistä Emu tuo, se lisää vain keskittymistä.

Arvoisa puhemies! Ehdotan siis, että tiedonanto lähetetään suureen valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan, talousvaliokunnan sekä työasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi puheenvuorossaan totesi, että Emu-kriteerit menevät työllisyyden, sosiaalipolitiikan ja aluepolitiikan yli. Eikö juuri, ed. Kankaanniemi, asia ole päinvastoin? Jos valtion talous on kunnossa, inflaatio hallinnassa, korot alhaisella tasolla, talous kehittyy suotuisasti, eikö se anna, ed. Kankaanniemi, mahdollisuutta hoitaa työllisyyttä paremmin, eikö se anna mahdollisuutta siihen, että saadaan investointeja, voidaan toteuttaa investointeja, eikö se anna mahdollisuutta paremman työllisyyden kautta sosiaaliturvan rakentamiseen, myös sosiaaliturvan tämänhetkisen tason ylläpitämiseen ja jopa parantamiseen ja eikö se anna mahdollisuutta myös parempaan aluepolitiik-

kaan, oikeudenmukaisempaan aluepolitiikkaan? Te väärin perustein mielestäni kyllä nyt argumentoitte, millä vastustaa Emua. Ymmärrän hyvin sen, että vakaumuksestanne lähtien vastustatte Emua, mutta sitä en ymmärrä, että te näillä kriteereillä, mitä puheenvuorossanne toitte esiin, sitä vastustatte.

Teitte esityksen siitä, että tämä asia tulisi lähettää myös muihin valiokuntiin kuin nyt on esitetty. Unohditte, ed. Kankaanniemi, että valtiovarainvaliokunta käsittelee tätä ja valtiovarainvaliokunnassa on jaostot. Jos ette vielä tiedä, käykääpä katsomassa. Siellä on muun muassa työ- ja sosiaalijaosto, joka näitä asioita käsittelee. Käytännössä itse asiassa valtiovarainvaliokunta voisi yksin tämän käsitellä, jolloin se tulisi ihan tyydyttävästi käsiteltyä.

Ed. H. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaanniemi aivan puheensa alussa kosketteli tiedonannon oikeellisuutta. Perustuslakivaliokunta käsittelee Emu-selontekoa, Emu-asiaa, tuli siihen tulokseen, että sekä tiedonannolla että lailla voidaan tämä hoitaa ja ettei missään nimessä tämä ole perustuslakikysymys.

Toisen kohdan suhteen, jossa hän puhui kansanäänestyksestä, viittaa ed. Aittoniemen järkevään kannanottoon kansanäänestyksen tarkoituksenmukaisuudesta ja järkevyydestä tässä tapauksessa.

Ed. Karpio (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kankaanniemi aloitti varsin rakentavasti puheenvuoronsa, kun hän totesi, että meillä on oikeus valita ajankohta, milloin Talous- ja rahaliittoon mennään. Olen ymmärtänyt, että sitä ajankohtaa me olemme juuri täällä tänään ja tulevana aikoina päättämässä.

Edelleen totesitte, että tässä olisi kansanäänestys ainoa oikea tapa edetä, ja unohditte sen, että toki eduskunnalla on juuri tällaisessa tapauksessa oltava vastuu ja meidän on myös kannettava poliittinen vastuu siitä, minkä päätöksen aikamme teemme.

Ed. Kankaanniemi ei itse näe mitään hyvää EU:ssa, missä nyt neljä vuotta olemme olleet, ja samalla tavalla katsoo, että Emun yhteydessä olisimme myymässä oman kansallisen rahapolitiikkamme, oman kansallisen valuuttamme. Katsotte edelleen, että työttömyys lisääntyy ja että aluepolitiikka menee tämän mukana. Ihmettelen suuresti tätä. Hallintovaliokunnan jäsenenä varsin hyvin tiedätte myös, kun yhdessä valio-

kunnassa olemme, kuinka siellä meidän kansallista aluepolitiikkaamme kaiken aikaa tulemme kehittämään.

Miksi keskeiset työmarkkinajärjestöt yleensä ovat nähneet järkeväksi Emuun menemisen, jos siinä nimenomaan työttömyys lisääntyisi? Sitä en kylläkään ymmärrä.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laitiselle totean, että ei Suomessa ole tarvittu mitään Emua eikä ulkomaista päätösvaltaa siihen, että täällä on saatu talous edellisen hallituksen aikana kuriin (Ed. Kautto: Tosiaan! Joukkotyöttömyys ja huikea velka!) ja järjestykseen. Nyt on leikattu tietysti vähän vääristä kohdista ja sosiaalista epäoikeudenmukaisuutta ruvettu kasvattamaan, mutta korostin nimenomaan sitä, että päätösvalta on tässä oleellinen eivätkä ne hyödyt ja haitat, ja päätösvallan te olette nyt valmiit myymään hernerokasta. Se on suuren suuri virhe.

Mitä tulee ehdotukseen valiokunnista, kyllä työasiainvaliokunta on työasioissa nimenomaan, puskureissa ja muissa, asiantuntijavalio-kunta eikä jokin jaosto, jossa kaksi kolme lienee paikalla kuudesta seitsemästä jäsenestä. Olen ollut itsekin valtiovarainvaliokunnan jäsen, tosin lyhyen aikaa, joten suunnilleen tiedän, miten siellä menetellään. Kyllä nimenomaan nämä laajat asiantuntijavalio-kunnat on valjastettava näin tärkeän asian käsittelyyn ja valmisteluun. Sitä halusin ehdottaa, ja ehdotus on tehty, ja toivon mukaan joku kannattaa.

Ed. H. Koskinen kuunteli täysin virheellisesti minun puheenvuoroni kansanäänestyksestä. Problematisoin kansanäänestyksen vaikeuksia samalla lailla kuin ed. Aittoniemikin ja totesin, että se olisi ollut kuitenkin viisasta järjestää, koska kansaa huijattiin neljä vuotta sitten kansanäänestyksessä, kun sanottiin, ettei Emua tule koskaan. (Ed. Kautto: Kansa äänesti toisin kuin te!)

Ed. Karpion aluepoliittinen käsitys on kyllä kovin kaukana reaali maailmasta. Aluepolitiikka on romutettu niin rankasti ja se on menossa entistä vauhdikkaammin alaspäin. Kannattaa tutustua siihen, missä Suomi menee tänä päivänä. Se tilanne valitettavasti vain kiihtyy. Maaseutu autioituu ja köyhät köyhtyvät.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Olemme aika paradoksaalisessa tilanteessa, kun edustajat vasemmalta, muun muassa viimeksi ed. Laitinen, hehkuttavat uskoa kapitalismin häiriöttömään kehitykseen, siihen, että Emu takaa alhaisen in-

flaation, Emu takaa jatkuvat ja kasvavat investoinnit, Emu takaa laskevan työttömyyden, Emu takaa ylipäänsä alaiset korot ja alaisen inflaation. (Ed. Kautto: Tähän asti on mennyt hyvin!)

Mielenkiintoista on se, että kun me tarkastelemme niitä tutkimuksia, joita Emusta on tehty ja joiden tekijätkin suhtautuvat myönteisesti itse Suomen Emu-jäsenyyteen, eiväthän he näin kriittikittömästi kuin ed. Laitinen tai esimerkiksi ed. Alho arvioi lainkaan Suomen Emu-jäsenyyttä ja sen mukanaan tuomia riskitekijöitä. On syntynyt aivan kummallinen tilanne, että ne, jotka perinteisesti ovat arvostelleet kapitalismia muun muassa siitä, että kapitalismiin sisältyy lainalaisuutena suhdannevaihtelut, nyt perustellessaan ja puolustellessaan Emu-jäsenyyttä ikään kuin unohtavat kokonaan nämä peruslainalaisuudet.

Ed. Laitinen, Euroopan unionin jäsenyys myytiin meille jo kerran näillä samoilla argumenteilla. Työttömyyden piti olennaisesti vähentyä. Ulkomaisten investointien piti olennaisesti kasvaa Suomen EU-jäsenyyden myötä. Ennen kuin te, ed. Laitinen, käytätte uudelleen näitä samoja argumentteja, kannattaisi kriittisesti tarkastella, ovatko nämä aikaisemmin annetut lupaukset tässä suhteessa toteutuneet.

Arvoisa puhemies! EU-komissaari Yves-Thibault de Silguy on opettanut Euroopan unionin kansalaisia rakastamaan euroa. Hänen tunnukseksensa on "Rakastakaa euroa!" Hänen johdollaan Euroopan unioni on käynnistänyt satoja miljoonia markkoja maksavan kampanjan kansalaisten kääntymiseksi Emu-uskoon. Täytyy sanoa tätä keskustelua kuunnellessa, että raha ei ole mennyt hukkaan. Raha on löytänyt hedelmällisen maaperän ennen kaikkea sosialidemokraattisen ryhmän valtaosassa. Emun rahat toisin sanoen eivät ole menneet hukkaan. Tiedän tosin, että sosialidemokraattisen ryhmän sisällä on myös niitä, jotka eivät pidä oikeana sitä, että Suomi ensimmäisten joukossa on liittymässä Euroopan raha- ja talousliiton jäseneksi, mutta pääsääntöisesti voidaan sanoa, että EU-rahut, EU-propaganda, EU-eurokampanja eivät ole menneet hukkaan. Kapitalismi ei ole saanut niin vankkoja puolestapuhujia vuosikymmeniin kuin viime aikoina ennen kaikkea sosialidemokraattisen liikkeen piiristä on löytynyt.

Euroeliitti on herännyt siihen, että EU-maiden kansalaiset ovat Rahaliittoa vastaan tai ainakin epäilevät Rahaliittoa. Euroopan unionissa uskotaan, että kansalaisten epäilyjen voittaminen on vain pr-temppu, joka voidaan hoitaa riittävän laajalla mainonnalla ja kampanjoinnilla.

Eurokomissaarin ajattelu pukee itse asiassa sanoiksi sen, mitä poliittinen eliitti Euroopassa ajattelee. Se uskoo Emu-epäilyn ja Emu-vastarinnan Euroopassa johtuvan vain siitä, että kansalaiset eivät ymmärrä Rahaliittoa ja Rahaliiton merkitystä. Mutta ehkäpä asia on juuri päinvastoin: Kansalaiset ovat Rahaliittoa vastaan siksi, että he ymmärtävät, mistä on kyse.

Suomessa mitkään mainos- ja suostuttelukampanjat eivät ole voineet muuttaa muuksi sitä, että huomattava osa, vähintäänkin puolet mutta useimpien tutkimusten mukaan enemmän kuin puolet, suomalaisista on ollut ja on Suomen Emu-jäsenyyttä vastaan. Viime syksynä tehty Elinkeinoelämän valtuuskunnan viimeisin mielipidemittaus, joka on tähän saakka muuten laajin ja kattavin lajissaan, kertoo, että Emun vastustus on kannatusta suurempaa kaikissa väestöryhmissä riippumatta iästä, koulutuksesta, ammattiryhmästä, ammattijärjestöstä, puoluekannasta tai asuinpaikasta. On vain yksi poikkeus. Vain kokoomuslaiset ovat enemmän Rahaliiton kannalla kuin sitä vastaan. Voisi kysyä tietenkin, mitä tässä suhteessa on jäljellä "kansallisesta" kokoomuksen nimessä. Kaikkein kovinta vastustus on niiden keskuudessa, jotka ilmoittavat olevansa vasemmistoliiton kannattajia. Heistä yli 80 prosenttia sanoo olevansa Rahaliittoa vastaan.

Emu-vastaisuus on itse asiassa pohjoiseurooppalainen valtavirta. Viimeinen mielipidetutkimus Saksasta kertoo, että 2/3 kansasta on Emua vastaan. Ruotsissa sosialidemokraattinen hallitus päätti, että maa jää Emun ensi vaiheen ulkopuolelle, ja syynä juuri se, että kansan enemmistö on jäsenyyttä vastaan. Tanskalaiset tyrmäsivät kansanäänestyksessä Rahaliiton jo vuosia sitten.

Suomessa kansalaismielipiteellä ei Rahaliiton rakentamisessa tunnu olevan minkäänlaista merkitystä. Pääministeri Lipponen on itse vahvistanut kansalaismielipiteen mitätöimisen. Hänen mielestään mielipidemittaukset eivät kerro juuri mitään yleisestä mielipiteestä, vaan yleinen mielipide hänen mukaansa muodostuu siitä, mitä mieltä järjestöt, lehdet ja puolueet ovat asiasta.

Emun poliittisessa läpirunnomisessa ei ole noudatettu myöskään reilun pelin sääntöjä. Ennen EU-kansanäänestystä poliittinen eliitti vakuutti, että kysymys Rahaliitosta ei ole lainkaan ajankohtainen. Jos saan viitata arvoisaan rouva puhemieheen, muistan myöskin rouva puhemiehen tässä yhteydessä todenneen, että ainakaan hän ei ymmärtänyt tässä yhteydessä äänestävän-

sä myös Rahaliiton jäsenyydestä. Mutta myös pääministeri Lipponen totesi silloin, ettei Euroopan unionin jäsenyys merkitse vielä jäsenyyttä Euroopan raha- ja talousliitossa. Nyt samat herat ilmoittavat, että Emusta päätettiin jo EU-kansanäänestyksen yhteydessä. Itse asiassa Rahaliitto-päätöksen oikeutus kansalaisten silmissä voitaisiin tästä syystä saavuttaa vain, jos päätös olisi alistettu kansanäänestykseen.

Arvoisa rouva puhemies! Talous- ja rahaliittoa syventää toteutuessaan Euroopan unionin demokratiavajetta. Se tuo unioniin uuden vahvan elementin ylikansallista ja epädemokraattista päätöksentekoa. Yhteisvaluuttaa ja yhteistä rahapolitiikkaa hallinnoimaan perustetaan Euroopan keskuspankki, jota käytännössä johtaa sen kuusijäseninen johtokunta. Nämä kuusi pankinjohtajaa, jotka eivät ole vastuussa millekään demokraattisesti valitulle elimelle, tekevät rahapolitiikkaa 370 miljoonan eurooppalaisen ja satojentuhansien yritysten puolesta.

Euroopan keskuspankin pankinjohtajia ei ole myöskään lupa erottaa, vaikka he epäonnistuisivat täydellisesti. Mitä tehtäisiin esimerkiksi sellaisessa teoreettisessa tilanteessa, jossa Keskuspankin uskottavuus luhistuu täydellisesti, uskottavuus Keskuspankin harjoittamaan rahapolitiikkaan romahtaa? Poliittinen järjestelmä nykyään ei voi tehdä mitään, koska Keskuspankkiin ei ole lupa koskea. Johtokunnan tai sen yksittäisten jäsenten erottaminen ei onnistu muuten kuin muuttamalla Maastrichtin sopimusta. Euroopan unionin perussopimusten muuttaminen taas voi tapahtua vain hallitusten välisen konferenssin kautta ja edellyttää kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyttä.

Euroopan keskuspankki määrittelee itse tavoitteensa. Se valitsee keinot näiden tavoitteiden toteuttamiseen. Se toteuttaa ne itse ja arvioi itse omaa onnistumistaan. Minkälaista demokratiaa tämä on? Se ei ole edes niin sanottua kansandemokratiaa. Millä muulla eurooppalaisella instituutiolla Vatikaania lukuun ottamatta on tällainen valta ja koskemattomuus kuin Euroopan keskuspankillä?

Hallituksen tiedonannon mantra on se, miten Rahaliitto turvaa Suomen vaikutusmahdollisuudet omaan taloudelliseen toimintaympäristöömme. Todellisuudessa yhteiseen rahapolitiikkaan ei ole lupa vaikuttaa. Maastrichtin sopimuksen 107 artikla kieltää sen erikseen mainiten. Artikla sanoo, että Euroopan keskuspankki tai sen päätöksentekuelimen jäsen ei pyydä eikä ota ohjeita vastaan unionin toimielimeltä, jäsenvaltiolta tai

miltään muultakaan taholta ja että unionin toimielimet ja jäsenvaltioiden hallitukset sitoutuvat kunnioittamaan tätä periaatetta ja pidättäytyvät yrityksistä vaikuttaa Euroopan keskuspankkiin. Miten vaikuttaminen yhteiseen rahapolitiikkaan konkreettisesti tapahtuu, jos se näin yksiselitteisesti ja erikseen kielletään? Tähän ei yksikään Emun kannattaja ole toistaiseksi pystynyt vastaamaan.

Hallituksen tiedonannon mukaan keskuspankin itsenäisyys vahvistaa luottamusta vakauteen ja talouspolitiikan kestävyYTEEN. Hallitusko on siis sitä mieltä, että demokraattisessa vastuussa oleva rahapolitiikka on epävakaa ja kestäväntöntä? Rahaliiton legimitteettiongelma on vakava eikä hallituksen tiedonanto puutu siihen mitenkään.

Tiedonanto ei puhu myöskään Rahaliiton poliittisista päämääristä. Saksan liittokansleri Helmut Kohl on sanonut, että Emu ei voi toimia ilman poliittista liittoa. Tällä poliittisella liitolla tarkoitetaan Euroopan unionin kehittymistä kohti liittovaltiota, jolla on yhteinen raha, yhteinen talouspolitiikka ja ajan mittaan yhteinen puolustuspolitiikka ja puolustus.

Arvoisa rouva puhemies! Erityisesti vasemmistolaisilla Emun kannattajilla on horjumaton usko siihen, että Emu on poliittinen vastapaino markkinavoimien vallalle. Kuten eilen totesimme, valtiovarainministeri Niinistö ilmaisi tämän saman asian vähän varovaisemmin puhuessaan siitä, että markkinavoimia voidaan poliittisesti ohjata Emun olosuhteissa. Mutta se mantra, mihin monet vasemmistolaiset näyttävät nyt uskovansa, on se, että Emu itse asiassa muodostaa poliittisen vastapainon markkinavoimien vallalle. Useimmiten tätä ei perustella millään tavalla. Useimmiten se vain sanotaan. Minkäänlaisia perusteluja tälle ei kuulu.

Kun katsomme EU:n perussopimuksia ja unionin käytännön toimia, niin ne eivät anna minkäänlaista tukea tälle uskomukselle, että Emu voisi olla vastapaino markkinavoimille, puhumattakaan siitä, että EU nykyisellään olisi sellainen. Maastrichtin sopimus nimenomaan kieltää kaikki jäsenmaiden välisten tai jäsenmaiden ja kolmansien maiden välisten pääomaliikkeiden rajoitukset. Tämähän on markkinavoimien suitsimista? Tämähän on vastapaino markkinavoimille, että kielletään kaikki jäsenmaiden väliset tai jäsenmaiden ja kolmansien maiden väliset pääomaliikkeiden rajoitukset?

Emu edustaa sitä kehitystä, jossa valtio poistuu yhä enemmän taloudellisten toimijoiden jou-

kosta. Euroopan unioni toimii jatkossa korkeintaan poliisina, joka vahtii, että jäsenvaltiot eivät puutu markkinoiden vapauteen. Emu tarjoaa vain lisää markkinavoimia ratkaisuna vapaiden markkinavaimien tuottamiin ongelmiin, eli vapaiden markkinavaimien tuottamat ongelmat aiotaan korjata lisäämällä markkinavaimien vapautta. Tätä on Emu.

Uuden Mandatum-pankin johtaja Paavo Preppula kiteyttää Emu-filosofian hyvin: "Suomen markka on viimeinen taloudellisen sääntelyn muuri, joka Rahaliiton myötä poistuu. Kun markasta luovutaan, katoavat viimeisetkin markkinavaimien pidäkkeet."

Hyvät sosialidemokraatit! Tätäkö te haluatte? Haluatteko te sitä, että viimeisetkin markkinavaimien ohjaket poistuvat? En usko, että teistä valtaosa tätä haluaa. Tiedän myös ja gallupithan osoittavat yksiselitteisen selvästi, että valtaosa sosialidemokraattisen puolueen äänestäjäkunnasta on aivan toista mieltä kuin pääministeri Lipponen ja muut markkinasosialistit.

Aivan yhtä kummallisia ovat tietenkin ed. Soininvaaran puheet vihreästä Emusta, ed. Alhon punaisesta Emusta puhumattakaan! Ne ovat vain tunnuksia ilman sisältöä, eikä niille edes yritetäkään antaa sisältöä. Ne ovat sellainen täyttymättömien toiveiden tynnyri, jota ei pystytäkään täyttämään.

Rahaliitto merkitsee Suomelle kiistattomia riskejä. Toteutuessaan nämä riskit voivat olla hyvin suuria. Tästäkin asiantuntijat ovat samaa mieltä, mutta esimerkiksi SDP:n eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa ei näistä riskeistä kuulunut juuri mitään.

Hallituksen mukaan Emun keskeisiä etuja on se, että Emu poistaa valuuttakeinottelun Emu-maiden väliltä. Siinä keskustelussa, mitä eilen kävimme, olimme yhtä mieltä siitä, että näin onkin, mutta valuuttakeinottelu muuttuu muunlaisiksi keinotteluksi Emun olosuhteissa. Samalla olimme myös valtiovarainministerin kanssa yhtä mieltä siitä, että valuuttakeinottelu ei ole ongelma itsenäisen taloudenkaan olosuhteissa, jos talouden perustekijät muuten ovat kunnossa. Valuuttamarkkinoiden sudet iskevät vain lauman heikoimpiin, maihin, joilla on heikko ja epävakaa talous ja ennen kaikkea epärealistisella tasolla oleva valuuttakurssi.

Rahaliitto ei poista pörssikeinottelua eikä kiinteistökeinottelua. Rahaliitto helpottaa pörssikeinottelua ja kiinteistökeinottelua. Sijoitusten tekeminen pörssiin tai niiden vetäminen sieltä pois on Emu-maiden välillä entistä helpompaa,

koska sijoitukset voi tehdä samassa valuutassa eikä valuuttakurssiriskiä näin ollen ole. Aivan pötypuhetta ovat puheet siitä, että devalvaatio tai revalvaatiouhka euron olosuhteissa poistuu. Ei tietenkään, kyse on tietenkin siitä, että euro devalvoituu ja revalvoituu suhteessa muihin valuuttoihin itse asiassa koko ajan. (Ed. Bryggaren välihuuto) — Virallinen Emu-teologia uskoo myös, että Rahaliitto laskee korkoja Suomessa, ed. Bryggare. Olen aivan varma, että te tulette muun muassa minun jälkeeni käyttämässänne puheenvuorossa juuri vakuuttamaan tätä, mutta perustelut olisi hyvä silloin sisällyttää tähän yleiseen väitteeseen.

Markkinat, jotka kuitenkin päättävät korkotasosta, ovat toista mieltä koron alentumisesta. Markkinathan lähtevät arvioissaan siitä, että Emu-maiden korot lähentyvät ja korkoerot tasaantuvat, toisin sanoen Etelä-Euroopan maiden korot tippuvat ja matalien korkojen maiden, kuten Suomen, korkotaso nousee. Saksassa sijoittajat eivät enää laita rahojaan valtion pitkäaikaisiin velkapapereihin, koska uskovat saavansa takaisin vahvan D-markan sijasta heikkoja euroja. Tämä taas nostaa korkoja Saksassa, eli korko on Saksassa tarpeettoman korkea Rahaliiton odotetun takia.

Koko Rahaliiton filosofia on vähintään kyseenalainen, EU-maat kun eivät muodosta niin sanottua optimaalista valuutta-alueita eli taloudelliselta rakenteeltaan niin yhtenäistä aluetta, että yhteisvaluutan käyttöönotto olisi perusteltua. Yhteisen valuutan käyttöönotto on perusteltua, jos siihen osallistuvilla mailla on suurin piirtein samanlainen talouden rakenne, samanaikaiset suhdanteet, suuri työvoiman liikkuvuus ja palkkojen joustavuus, yhteinen budjetti ja verotus sekä pitkälle viety yhteinen poliittinen päätöksenteko.

Nyt mukaan kaavailut Emu-maat eivät täyty mitään näistä kriteereistä. Calmforsin Ruotsissa johtaman professorityöryhmän mukaan Suomi sopii EU-maista kaikkein huonoimmin Rahaliittoon. Syynä on Suomen yksipuolinen tuotantorakenne ja Ydin-Euroopasta poikkeava talous- ja suhdannerytmi. Calmforsin mielestä edessä on kaaos, jos Suomi joutuu taloussokkiin Rahaliitossa, ja hän sanoo: "Juuri siksi epäilen, että suomalaiset ottavat riskin, jos liittyvät Emuun. Sokki voisi viedä teidän työttömyytenne 20—25 prosenttiin."

Suomenkin professorityöryhmän mukaan oma kelluva valuutta on paras suoja maasta toiseen siirtyville reaali-taloudellisille häiriöille. Kel-

luvien valuuttojen kansantalouksissa taloudellinen kehitys on muita maita vakaampaa. Siksi oma raha on edelleen paras suhdannepuskuri. Tämä tuntuu nyt Emu-keskustelussa unohdetun.

Kun omaa valuuttakurssia ei ole, astuvat kuvaan mukaan joustot. Eduskunnan saamat selvitykset Rahaliitosta puhuvat niin sanotusta sisäisestä devalvaatiosta vaihtoehtona omalle valuuttakurssille. Suomeksi sanottuna se merkitsee palkkojen leikkaamista. Kun valuutta ei joustaa, täytyy palkkojen, työolojen, sosiaaliturvan ja eläkkeiden joustaa. Nämä eivät ole mitään Emun vastustajien keksimiä väitteitä vaan löytyvät asiaa tutkineen, pääministeri Lipposen asettaman professorityöryhmän selvityksestä. Markkinatalous on itsessään, hyvät sosialidemokratit, epäважаа, ja Rahaliitossa tämä epävakaus siirtyy yhä enemmän työmarkkinoille ja julkiselle sektorille, josta meidän vasemmiston yhdessä pitäisi kantaa huolta.

Emun kannattajat pitävät vanhaa, Suomen talousperinteeseen kuulunutta inflaatio — devalvaatio-kierrettä kaiken pahan alkuna. Silti olen edelleen pelkkänä korvana ja haluaisin kuulla, mitä Suomessa olisi tapahtunut, jos vuonna 91 ei olisi ollut mahdollisuutta devalvaatioon ja vuonna 92 mahdollisuutta markan kelluttamiseen. Miten olisi käynyt suomalaisille vientiyrityksille ja koko suomalaiselle kansantaloudelle? Jo silloin yritettiin tulevaan Emu-maailmaan kuuluvaa palkkojen leikkausta, joka onneksi epäonnistui. Jos palkansaajilta haetaan valmiutta leikata omia palkkojaan, silloin pyytäjillä pitää olla myös valmiutta leikata hintoja, vuokria ja velkoja.

Arvoisa rouva puhemies! Suomea on sopeutettu ankaralla kädellä Emu-jäsenyyteen jo vuosia. Suurin osa Emu-sopeuttamisesta työttömyyden ja leikkausten muodossa on jo tehty. Julkisten menojen leikkausten usein julkilausumattomana perusteena on ollut Suomen ahtaminen Rahaliiton määrittelemiin velka- ja alijäämäkriteereihin.

Kaikkialla muualla Euroopassa Rahaliiton ja leikkausten välinen yhteys ymmärretään. Vain Suomessa poliittinen eliitti kieltää tämän yhteyden. Suomessakin yhteys tulee esiin, kun tiedotusvälineet uutisoivat maiden maiden tapahtumista. Ranskassa kansa on kaduilla Emun aiheuttamia leikkauksia vastaan. Saksassa kansa on Emua vastaan, koska se merkitsee sosiaaliturvan leikkauksia.

Velaksi ei tietenkään voi loputtomiin elää, mutta kysymys kuuluu: Kenen ehdoilla ja kenen

sanelemina leikkaukset tehdään? Toistaiseksi sopeutuminen on tapahtunut vapaaehtoisesti Suomen omilla päätöksillä. Euroopan unionin Dublinin huippukokouksessa sinetöity niin sanottu Kasvu- ja vakaussopimus tarkoittaa sitä, että jatkossa leikkaukset voidaan tehdä Suomen ulkopuolelta ja väkisin. Niin sanottujen liiallisten alijäämien menettelyllä ministerineuvosto voi tehdä velkakurista lipeäville maille leikkaussuosituksia ja julkistaa ne. Mikäli leikkauslistoja ei panna täytäntöön, voidaan jäsenmaa määrätä sakkoihin, jotka Suomen kohdalla voivat nousta jopa 3 miljardiin markkaan.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi: Yleensä lopullisia, peruuttamattomia päätöksiä pitää välttää. Jos sanomme nyt ”ei” Rahaliitolle, se voi myöhemmin olla ”kyllä”, jos Rahaliitto osoittautuu hyvin toimivaksi. Sen sijaan kyllä-ratkaisu on lopullinen ja peruuttamaton. Emusta ei pääse pois. Emu-ratkaisussa Suomen poliittinen eliitti on valmis maksamaan poliittisesta päähänpintymästä kovan taloudellisen hinnan. Siksi aion äänestää ”ei” Talous- ja rahaliitto Emulle.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakso piti tyylilleen uskollisen, räväkän oppositio-puheenvuoron. Siinä oli paljon hyvää ja huonoa. Mutta jos mennään asiaan Emussa, niin kyllä meidän eurooppalaisten, etkä kuulumme EU:hun, täytyy ehdottomasti pyrkiä Emuun sen vuoksi, että saamme Eurooppaan erittäin vahvan valuutan dollaria ja jeniä vastaan. Sillä tavalla me eurooppalaiset pystymme kilpailemaan kolmansiiin maihin nähden kansainvälisesti paremmin kuin tänä päivänä.

Ed. Laaksolle huomauttaisin, että vaikka olemme Emussa tai emme ole, niin kuitenkin meidän pitää kansantalous ja valtiontalous pitää kunnossa. Ei valtiontalous kestä tällaista velkaantumista kuin nyt. Tulot ja menot tasapainoon — jokainen meistä kansanedustajista tietää, että se on ainut oikea suunta. Leikkauksia on tehtävä, jos niiden tarkoitus on tervehdyttää valtiontaloutta.

Jos yrityksistä puhutaan, niin kyllä yritysten kannalta on valtaavan hyvä asia yhteinen raha. Se antaa meille mahdollisuuden verkostoitua yli rajojen, laajentaa tuotantoa ja vientiä, solmia uusia yhteistyö- ja alihankintasuhteita, urakoita omalla EU-alueella, koska tavarat ja henkilöstö saavat vapaasti liikkua.

Ennen kaikkea yrittäjän kannalta sanon yhden asian teille, hyvät ystävät. Rahoitusarsenaali

laajenee meillä. Saamme paljon halvemmalla rahaa Euroopasta, kun olemme Emussa ja EU:ssa, kuin nykyisin Suomesta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En ole vasemmistolainen, mutta täytyy sanoa, että oli mukava kuulla niin kuin valssi ”Muistoja menneiltä ajoilta”, toisin sanoen todella vasemmistolainen ääni siitä vasemmiston joukosta, joka nykyisin kulkee kokoomuksen käsipuolessa. Melkein tippa tulee silmään, kun sitä kuunteli.

Minun tarkoitukseni, rouva puhemies, on hie-
man täydentää erästä asiaa, joka jäi ehkä ed. Laaksolta vähälle huomiolle. EU-kansanäänestuksen yhteydessä aikanaan, kun annettiin kansalaisille tietoa siitä, mistä heidän pitää äänestää, hyvin tarkoin varottiin sanomasta totuutta. Sanoitiin sen verran, että voitiin jälkeenpäin sanoa, että kyllä me sanoimme sen, mutta vain sen verran, että kadunmies ei ymmärtänyt alkuunkaan, mistä hän loppujen lopuksi päättää.

Nyt, kun katsotaan tätä tiedonantoa, se on täsmällisesti laadittu juuri niin, että kukaan ei voi löytää mitään huonoa euroalueeseen liittymisestä tiedonannon perusteella. Sieltä on kaikki negatiiviset asiat karsittu pois, muun muassa kansakunnan identiteettiä koskevat kysymykset. Siellä on joko keuhutettu tai sitten annettu ympäröivä vastauksia, joista kukaan ei ymmärrä mitään. Tämäkin palvelee aivan samalla tavalla koko kansaa, koska kansalaiset tulevat myös tätä tiedonantoa aivan samalla tavalla kuin Euroopan unionin jäsenyyssäänestystä koskenutta tiedotetta, jonka perusteella ihmiset muodostivat kantansa. Se on aika härskiä touhua kaikessaan.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen tietenkin ed. Kuosmasen kanssa samaa mieltä siitä, että talous on saatava tasapainoon. Varmaan leikkauksiakin on tehtävä, mutta kyse on tietenkin, ed. Kuosmanen siitä, kenen ehdoilla leikkauksia tehdään. Muistan teidän juuri helikopterikeskustelussa käyttäneen innokkaan puheenvuoron helikopterihankinnan tukemiseksi. Ainakin siitä tein sen johtopäätöksen, että te ette ainakaan tältä osin ole valmis leikkaamaan.

Kun puhutte, te käytätte aina tämän saman puheenvuoron, että leikkauksia on tehtävä, jotta talous saadaan tasapainoon. Voisitteko nyt ker-
rankin kertoa meille, mistä pitää leikata, keneltä pitää leikata, mistä vielä on pois otettavaa? Otaanko vielä opetuksesta, terveydenhoidosta, so-

siaaliturvasta, eläkkeistä vai mistä otetaan pois? Sen ymmärrän, että armeijalta te ette halua mitään ottaa, vaan haluatte panna lisää.

Ed. Komi: Arvoisa rouva puhemies! Olen samaa mieltä niiden edustajien kanssa, jotka tulkitsevat Emu-päätöksen olevan tärkeemmän päätöksen kuin konsanaan EU:hun liittymisen. Juuri siksi tiedonantomenettely yksinkertaisella enemmistöllä päätettynä tuntuu aika kevyeltä tavalta ratkaista asia eduskunnassa, sen juridisista perusteluista huolimatta. Samoin päätöksen laajan ja kauaskantoisen merkityksen vuoksi tiedonantoa ja sen vaikutuksia tulee käsitellä hyvin perusteellisesti ja ennen kaikkea jatkaa niitä toimia, joilla Rahaliiton tuomia ongelmia pehmen-
netään, jos ja kun päätös eduskunnassa on Emu-
liittymälle myönteinen.

On arvioitu, että kun kansa saa tietoa Emusta, se ei enää vastustaisi niin vahvasti sitä. Tieto on kuitenkin ollut hyvin yksipuolista. Kansantaju-
sesti on kerrottu enemmänkin prosessista, miten euro otetaan käyttöön ja minkä värisiä ovat setelit ja kolikot. (Ed. Aittoniemi: Punaisia ja vihreitä!) — Niin, täällä on niihin värikin löydetty. Ne ovat joko punaisia tai vihreitä, sinistä väriä on vähemmän täällä tarjottu niihin. — Tämä sama kansojen vastustava linja Emua kohtaan on myös monissa muissa EU-maissa.

Toinen epäilyjä voimakkaasti ruokkiva asia Suomessa on EU-jäsenyyden vaikutusten arviointien pettäminen. Arvot pettivät niin työllisyyden, investointien kuin ennen kaikkea maatalouden osalta. EU:hun liittymisen piti tuoda muun muassa uusia työpaikkoja jopa 100 000 työpaikan verran. Mitä tapahtui? Työttömyys on alentunut sängen hitaasti, ja suuri osa työllisyyden kehityksestä on keinotekoista työllistämistä. Työllisyyden pieni parantuminen on normaalin syvän laman jälkeisen talouskasvun seurausta.

Hallituksen päättämä linja Emu-jäsenyydestä on pysynyt vakaana. Hallitus on ollut Emu-uskossaan vahva. Työmarkkinajärjestöt ovat läheneet hallituksen takuumiehiksi omilla lupauksillaan ja päätöksillään Emu-puskureista. Olen vahvasti sitä mieltä, että todellisia Emu-puskureita on vain yksi, ja se on työttömyys.

Taloudellisen taantuman oloissa Emu-puskureihin ei ole riittävästi taloudellisia panoksia, ja lopputuloksena siten joustaa vain työllisyys. Työssä olevien edut voidaan ehkä jossain määrin turvata, mutta vain työttömyyden kustannuksella, työttömyyden, jonka hinta kokonaisuudes-

saan on hirvittävä niin taloudellisesti kuin inhimillisestikin.

Emua on pitkään perusteltu taloudellisenä liittona. Nyt Emu nähdään jo paljon selkeämmin myös poliittisena liittona. Useimpien asiantuntijoiden mielestä tavoitteena on taloudellisesti ja ennen kaikkea poliittisesti tiivistyvä liittovaltiotyyppinen unioni ja siihen suuntaan etenevä EU:n malli. Suomen mahdollisuudet päättää tulevassa unionissa ovat sangen vähäiset.

Keskittynyt unioni ei ole Suomen kaltaisen, suhteellisen yksipuolisen talousrakenteen ja elinkeinoelämän omaavan kansakunnan paras vaihtoehto. Suomen reuna-alueen valtiona on selvästi vaikeampi löytää taloudellisia etuja keskittyneestä Rahaliitosta.

Maastrichtissa sovittu taloudellisen ja sosiaalisen koheesion käyttö tasoittamaan köyhimpien ja rikkaimpien maiden taloudellisia eroja Emuolosuhteissa on monimutkainen ja kallis järjestelmä. Merkittävä osa koheesion kustannuksista menee byrokratian rattaiden pyörittämiseen.

Yhteinen valuutta ei jätä minkäänlaista taloudellista joustoa yksittäisille kansakunnille, vaan jousto on haettava EU:n koheesion kautta. Sen sijaan ne maat, jotka jäävät kansallisen valuutan piiriin, vaikkakin ermiin kytketyin kurssein, säilyttävät mahdollisuuden joustaa hallitusti kansantalouden kehityksen mukaan.

Näyttää siltä, että Emun syntyminen ei ole enää Suomen käsissä. Voimme vain päättää, lähemmekö mukaan nyt Emuun menevien ensimmäisten EU-maiden joukossa vai ratkaisemme ko liittymisen myöhemmin.

Itse en ole hyväksymässä Emuun liittymistä ensimmäisten maiden joukossa. Lisäksi legitimitietin kannalta päätös vaatisi mielestäni kansanäänestyksen tuekseen, mikäli liittymispäätös tehdään yksinkertaisella enemmistöllä eduskunnassa. Ehkä parempi vaihtoehto ja tapa olisi ollut käsitellä tämä eduskunnassa vaikeutetussa päätämisyjärjestyksessä.

Saksan ja Ranskan korkea työttömyys samoin kuin myös Suomen vielä korkeampi työttömyysaste ravistelevat yhteisen valuutan perusolettamuksia. Työttömyyden tulisi ehdottomasti olla yhtenä Emu-kriteerinä. Eilen ministeri Jaakonsaaren maininta työttömyyden ottamisesta Emu-kriteerien rinnalle jää toistaiseksi toiveiden tasolle. Lähtökohtaisesti uskon kuitenkin Emu-maiden joutuvan voimakkaiden työelämän muutospainneiden alle.

Taloustieteilijöiden mukaan yhteinen Rahaliitto pitää työttömyyden edelleen korkeana, ja

tämä on vakava uhka Suomelle, jossa työllisyyttä ei ole saatu merkittävästi paranemaan voimakkaasta taloudellisesta kasvusta huolimatta. Voi hyvällä syyllä kysyä, miksi Emu on niin tärkeä Euroopan kilpailukyvyllä, jos kilpailukyky on ostettava korkealla työttömyydellä.

Lipposen hallituksen estoton sitoutuminen Emuun ei jätä harkinnanvaraa. Kansanäänestyksellä olisi saatu myös kansa mukaan yhteiseen päätöksentekoon. Päätöksen historiallisuudesta huolimatta hallituspuolueet eivät ilmeisesti uskaltaneet ottaa kansan mielipiteiden tuomaa riskiä päätöksenteolle.

Voidaan kysyä, miksi pankkitukimiljardit maksaneet ja vientiteollisuuden korkealla työttömyydellä jaloilleen nostaneet suomalaiset eivät välillä voisi vaatia hyvinvointia myös kansalaisille. Pitääkö Suomen tukea Rahaliittoon mukaan menemällä pääomaa, joka on karannut kansallisen päätöksenteon ulkopuolelle ja lisäksi kiinnostunut enemmän ulkosuomalaisesta hyvinvoinnista? Samoin tähyilee suurteollisuus maailmalle uusia investointikohteita miettiessään.

Nykypäivässä 23.1. yliökirjoituksessa tohtori Heikki Niemelä kirjoittaa raikkaasti Emun riskistä Suomen ja koko unionin taloudelle. Hänen mielestään Emun taloudellisen dynamiikan ontuvuuden vuoksi tulisi luopua Emu-hankkeesta toistaiseksi. Kirjoitus oli todella yllättävän raikas Emu-kannanotto, kun sitä vertaa esimerkiksi saman lehden mepin pakkopullamaisesti mantraa hokevaan "täytyy opettaa kansaa Emu-myönteiseksi" -tyyliin.

Emu-myönteisen kokoomuksen edustajat Perho ja Sasi ovat joutuneet lehdissä korjailemaan kokoomuksen maatalouspolitiikan hallituskantaa ja hieman perumaan Emu-innokasta sanankäyttöään oppositioksi luulemaansa maataloutta kohtaan puheissaan, joissa he vähättelivät elintarviketalouden merkitystä Suomelle Agenda 2000 käsittelyn osalta.

Onko tulevaisuudenkuva Suomessa se, että seuraavat 20 vuotta Emun kanssa eletäessä ovat koheesiotaloutta, jonka lisäksi työttömyyden ja väestön ikääntymisen johdosta joudutaan kiristämään verotusta tai alentamaan sosiaaliturvaa? Yksi mahdollinen seuraus on ansioturvan aleneminen. Jo nyt olemme leikanneet perusturvaa pitääksemme yllä ansiotasoa. Muuttoliike tekee meistä kodittomia työn perässä juoksevia kiertolaisia, joilla ei ole omaa pysyvää kotiseutua.

EU:n suurimman yksittäisen sektorin, yhteisen maatalouspolitiikan, suurimmat muutokset tapahtuivat liittymissopimuksen yhteydessä, kun

Suomi meni mukaan EU:n yhteiseen avoimeen maatalouspolitiikkaan. Emun osalta maataloudelle on merkitystä sillä, mihin kurssiin markka liitetään yhteiseen valuuttaan ja miten mahdolliset kurssierot hoidetaan. Maataloudella ei ole enää varaa menettää satoja miljoonia kurssitappioina.

Myönteistä elintarviketaloudelle Emu-olosuhteissa olisivat talouden vakautumisesta johtuvat edut. Sisämarkkinoiden toimivuus voisi parantua, ja mahdolliset kilpailuvääristymät poistuisivat. Samoin hintojen ja tukien vertailtavuus selkiintyisi ja tuotantopanosten hintojen nousupaineet ehkä hidastuisivat. Elintarviketalouden ja jalostuksen osalta Suomessa on edelleen ongelmia. Elintarvikeyrityksemme ovat pieniä verrattuna Keski-Euroopan yrityskokoihin ja markkinat hyvin kotimarkkinavetoisia. Siksi yritykset eivät pysty maksamaan raaka-aineestaan riittävää hintaa ja vaikeuttavat siten alkutuottajien asemaa.

Suomen pienestä tilakoosta johtuen maatilat ovat hyvin riippuvaisia metsätalouden tulosta. Metsäteollisuuden laman kohdatessa yhtä aikaa muun taantuman kanssa joutuvat maatalousyrittäjät taloudellisiin vaikeuksiin kahta kautta.

Myös metsäteollisuus on lähtenyt liputtamaan Emun puolesta. On hyvin ilmeistä, että joustot metsätaloudessa tulevat puun hinnan lisäksi myös työttömyytenä. Laskusuhdanteen oloissa tuotanto supistuu ja työntekijöitä lomautetaan. Kun kantohinnat ovat metsäteollisuuden kustannuksista vain noin 17 prosenttia ja palkkakustannukset ovat siihen nähden kaksinkertaiset, ymmärtää jokainen, etteivät pelkästään kantohinnat voi olla joustajina.

Arvoisa rouva puhemies! Suurimmat riskit Emusta ovat mielestäni Rahaliiton keskittävissä voimissa ja liittovaltiomalliin johtavassa suuntauksessa. Joudumme EU:n reuna-alueella entistä kovemman taloudellisen kilpailun piiriin. Luonnonolosuhteemme ja harva asutuksemme ovat muuttumattomia tosiasioita. Tässä kovenevassa kilpailussa mahdollisuutemme säilyttää tasavertaiset elämisen mahdollisuudet eri osissa maatamme heikkenevät oleellisesti eikä meillä ole riittäviä resursseja tukea heikkommin kehittyneitä alueita turvataksemme ansiotason ja kohuullisen sosiaaliturvan kansalaisillemme.

Näitä Emu-riskejä meillä olisi ollut Emuun valmistautumisaikana aikaa vähentää, jos olimme lähteneet rohkeasti leikkausten sijaan uudistusten tielle. Yrittäjän ja työntekijän edut on yhdistettävä ja uudistettava siten, että niiden vai-

kutukset työllisyyden paranemisen kautta lisäävät kansantalouden liikkumavaraa ja luovat mahdollisuuden Emu-kuntoiseen kansantalouteen. Kun hallitus ei kyennyt lähtemään tälle uudistusten tielle, ei Suomi ole Emu-kuntoinen tässä vaiheessa, ja siksi meidän olisi jäätävä nyt Emun ulkopuolelle.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Komin puheenvuoro oli tyypillistä kepulatinaa, josta voi olla kaikista kohdista eri mieltä. Tulen omassa puheenvuorossani esittämään oman kantani. Yhteen asiaan en malta olla puuttumatta.

Minusta tuntuu suoraan sanoen erittäin härskiltä se, että ihmiset, jotka ovat vaatimassa kansanäänestystä, eivät viime kerralla nimenomaan äänestäneet kansanäänestyksen tuloksen mukaisesti päätettäessä EU-ratkaisusta. Minun mielestäni näitten ihmisten puheet ovat todella ihmisten aliarvioimista ja semmoista epärehellisyyttä, jota tuntuu pahalta kuulla.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Komille vastaisin verotuksesta, kun hän mainitsi, että jos Emuun mennään, niin sopeutumiskeinoksi meille jää ainoastaan se, että verotusta pitää kiristää ja kansalaisten sosiaaliturvaa ja muutakin turvaa alen-taa.

Toteaisin hänelle, mitä seuraa, jos me kiristämme verotusta. Jo viime vuonna suurteollisuus sijoitti 23 miljardia markkaa ulkomaille. Rakennettiin tehtaita, pistettiin käyntiin 23 miljardin edestä. Ei meillä kansantalous ja valtiontalous kestä sitä, että täällä ruvetaan nostamaan pääomaverotusta, niin kuin minulle on kerrottu, että 28 prosentista 33 prosenttiin. Se merkitsee sitä, että sijoitus pääoma katoaa Suomesta ja työttömyys sen kuin lisääntyy. Ei Emu sitä tarkoita, että verotusta täällä pitää kiristää.

Sitten näistä kantohinnoista: 7 miljardia markkaa on vuositasolla kantohintoina maanviljelijöiden saama hyöty tai korvaus metsästä. Jos ajatellaan, kuka joustaa, niin jos vaikka 20 prosenttia leikataan kantohinnoista, se vain on 14 miljardia markkaa. Palkkoja me maksamme 280 miljardia Suomessa vuosittain. Jos siitä otetaan 20 prosenttia, niin hyvin tiedätte, missä liikkumavara olisi.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kautolle sen verran, että en ole mikään innokas kansanäänestyksen kannat-

taja muuten kuin niissä olosuhteissa, että eduskunnassa mennään yksinkertaisella päätösmenettyllä Emuun. Näkisin mieluummin, että voitaisiin mennä vaikeutetussa järjestyksessä. Kansanäänestys olisi silloin täysin sivuseikka.

Ed. Kuosmaselle sanoisin, että en ole verotuksen kiristämisen kannattaja, päinvastoin, mutta Emu-olosuhteissa suurteollisuuden mahdollisuudet edelleen kasvavat tehdä investoinnit ja viedä pääomat Suomesta pois. Jos meille jää yhä vähemmän työpaikkoja, niin me joudumme kierteseen, jossa voimme joutua verotuksen kiristämisen tielle.

Kantohinnat ovat todella 7 miljardia, eikä siitä 20 prosentilla tule 14:ää miljardia, niin kuin ed. Kuosmanen laski. Mutta tosiaan se 1,4 miljardia on kovin vähän verrattuna esimerkiksi siihen, että palkat jo toisivat noin 3 miljardia pelkästään metsäteollisuuden osalta, jos joustettaisiin saman verran. Siinä mielessä en usko, että tämä 1,4 miljardia riittää metsäteollisuuden suhdannevaihteluun tasaamiseen.

Ed. Bryggare: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen valmisteluja Suomen mahdolliseksi osallistumiseksi euroalueeseen voidaan pitää perusteellisina ja laaja-alaisina. Ainakin eduskunta on mielestäni saanut riittävästi aikaa asiaa koskevaa materiaalia. Näin ollen tehtäessä päätöstä Rahaliittoon osallistumisesta ensimmäisten joukossa ei ainakaan voida syyttää hallitusta tietojen salaamisesta. Ilmeisesti olisi pitänyt liitteeksi sisällyttää ne muutamat kilot materiaalia, jotka me olemme saaneet, jotta kaikki olisivat olleet tyytyväisiä.

Yksi keskeinen syy tiivistyville yhteistyölle EU:n alueella on ollut pääomaliikkeiden vapautuminen. Pääomaliikkeiden vapautuminen on muuttanut myös rahapoliittista ympäristöä siten, että kun euroalueeseen osallistumisen vaihtoehtoja pohditaan, ainoaksi vartenotettavaksi vaihtoehdoksi jäänee palaaminen valuutan kelluttamiseen. Suomessakin pitkään harjoitettuun kiinteään valuuttakurssijärjestelmään ei liene nykyisissä oloissa mahdollista palata. Aiempaan ei siis ole paluuta, vaan muutos on joka tapauksessa edessä. Minua häiritsee täällä juuri se, että kun euroa haukutaan oikein olan takaa, vaihtoehdot jäävät kovin kovin huonolle perustelulle. Kaikella todennäköisyydellä vaihtoehdot rajoittuvat siis kelluvaan järjestelmään ja kiinteään järjestelmään eli viime kädessä Rahaliittoon osallistumiseen.

Euroalueeseen osallistumisen hyvistä ja hei-

koista puolista on esitetty riittävästi näkemyksiä. Omalta osaltani haluaisinkin seuraavassa tarkastella hieman toista vaihtoehtoa eli Suomen markkan kelluttamista, joka aidoimmalla tavalla on vaihtoehto Rahaliittoon kuulumiselle.

Ruotsin valitsema tiehän ei ole selvä vaihtoehto, vaan sillä vain viivytetään välttämätöntä päätöstä, eikä viivytämällä kuitenkaan voiteta mitään. Euron valinta useiden ruotsalaisten yritysten laskutusvaluutaksi on hyvä esimerkki tästä ja todennäköisesti nopeuttaa Ruotsin siirtymistä Rahaliiton jäseneksi.

1990-luvun alun tyrmäävien devalvaatioiden seurauksena markka laskettiin kellumaan. Näin jälkeenpäin arvioituna kelluntaa voidaan pitää onnistuneena ratkaisuna. Tosin on todettava, että ennen kelluntaa markkaan kohdistuneet suurimmat paineet purkautuivat devalvaatioina ja pahimmillaan sen ulkoisesta arvosta leikkauksiinkin lähes puolet. Lisäksi nykyisen hallituksen harjoittama talouspolitiikka tuki Suomen markkan vakaata kehitystä kelluntavaiheen loppupuolella.

Tämän vuosikymmenen alun kriisi antaa mielestäni hyvän lähtökohdan tarkastella oman valuutan kelluttamisvaihtoehtoa. Kriisin syinä voidaan pitää sekä reaalityaloutta inflaation kiihtymisen ja kilpailukyyn heikkeneminen sekä vaihtotaseen alijäämän myötä että rahatalouden häiriötekijöitä, joista päällimmäisenä ovat mielessä tappavan korkeat korot, valuuttakurssin voimakas heikkeneminen ja lopuksi kalliiksi käynyt pankkikriisi. Vaikka on hyvin epätodennäköistä, että lähivuosina joudutaan kokemaan yhtä syviä ja laaja-alaisia kriisejä, niin pääomaliikkeiden vapautuminen on luonut aivan uudenlaisen tilanteen. Näin ollen pieni, avoin talous oman kelluvan valuuttakurssin kanssa saattaisi joutua suuriinkin vaikeuksiin kriisien syntyessä.

Yleisesti on uskottu, että kelluntavaihtoehto suojaisi reaalityalouteen kohdistuvilta muun muassa inflaatio- ja kilpailukykyongelmilta. Vientivaikeuksien koittaessahan markkan olisi helppo antaa heikentyä, jolloin uudella heikomalla kurssilla vienti käynnistyisi uudelleen ja työllisyys kohentuisi. Näin siis toivotaan. Säännöstelytalouden aikana tämä reaalityalouden epätasapainotilanne olisi siten purkautunut heikompana markkan ulkoisena arvona ja inflaation kiihtymisenä. Kaikin puolin avoimessa taloudessa vaikutukset eivät jäisi tähän, vaan välittöminä seurauksina olisi epävarmuuden jatkuminen ja sen siirtyminen rahoitusmarkkinoille. Lopputulos on pitkälti kiinni siitä, kuinka vaikeasta ja

laajasta epätasapainotilanteesta alun perin oli käytössä.

Rehellisesti tarkasteltuna kellutusvaihtoehto ei ole nykyisissä olosuhteissa pienelle, ulkomaankaupasta voimakkaasti riippuvalle maalle erityisen hyvä. Perustellusti voidaan esittää, että lähes aina sekä rahatalouden että reaaliatalouden häiriöt tulevat näkymään maan taloudellisessa kehityksessä. Pitkällä aikavälillä tämä heijastuisi muun muassa yritysten käyttäytymiseen niin, että todelliseen kilpailukykyyn ja laman sietokykyyn ei tarvitsisi pyrkiäkään, koska markan ulkoisen arvon muutoksilla kaikki ongelmat voitaisiin näennäisesti ratkaista.

Uuden ympäristön vaatimukset ovat näkyneet selvästi koko kansantalouden viimeaikaisessa kehityksessä Suomessa. Teollisuuden rakenne on muuttunut, puunjalostusteollisuuden rinnalle on noussut myös muita toimialoja, joiden merkityksen voidaan tulevaisuudessa odottaa kasvavan. Näin perinteisen suhdanneherkkyyden voidaan olettaa heikkenevän. Vai mitä johtopäätöksiä on vedettävä siitä, että taannoin metsäteollisuus ei ainakaan kovin julkisesti ole valitellut sitä, että sellun maailmanmarkkinahinta laski 500 dollariin tonnilta? Aiemmin tämä olisi laukaissut armottomat devalvaatiospekulaatiot.

Arvoisa puhemies! Todellisuudessa Suomen vaihtoehdot rajautuvat kahteen. Rahaliittoon siirtymisen puolesta puhun monen muun tekijän lisäksi rahoitusmarkkinoiden vakautuminen. Sen sijaan reaaliatalouden häiriöitä ei voida täysin välttää. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että finanssipolitiikalla ja muilla keinoin pyritään vähentämään talouden alttiutta voimakkailla suhdannevaihteluille.

Suomi menestyy jatkossa entistäkin selvemmin osaavana kansakuntana. Vahvuksiimme on tulevaisuudessa tietoteknologian kautta laaja valikoima osaamisalueita biotekniikasta vaikka suuriin risteilijöihin. Hallituksen eri sektoreiden toiminta on ollutkin osa laajaa prosessia, jonka tavoitteena on ollut valmentaa Suomeamme yhä kovempiin eurooppalaisiin ja suurempiinkin mitelöihin. Devalvaatiodopingin aika on ohi. Kasvua ei enää saada aikaan vippaskonstein. Eilinen ei palaa, huomista emme voi olla varmoja, mutta me voimme vaikuttaa siihen, että tulevaisuutemme valintoja me olemme itse tekemässä. Euroopan talousalueen kolmas vaihe ja yhteiseen valuuttaan siirtyminen on pitkä jatkumo kehityksessä, jolla voidaan oikeasti poliittisin mahdollisuuksin olla vastaamassa globaaleille markkinavoimille.

Eurooppa ei saa tämän päätöksen seurauksena jakautua, vaan entistä tiiviimmin on pyrittävä luomaan laajempi taloudellinen eurooppalainen yhteisö. Se on myös tämän mantereen omaa turvallisuuspolitiikkaa ilman vastakkainasettelua. Taloudellinen integraatio ei ole poliittisen integraation synonyymi. Minä en usko, että vähään aikaan Euroopasta löytyisi poliittisia laajoja intressejä syvempään poliittiseen yhteistyöhön. Päinvastoin uskon, että taloudellinen tiiviimpi yhteistyö antaa suurempia mahdollisuuksia alueiden Euroopalle, siis luonnolliselle Euroopalle, jossa joet eivät ole rajoja vaan elämänlankoja, jossa merialue on yhteinen markkina-alue. Poliittinen integraatio on monien kielellisten, kulttuuristen ja ajatuksellisten murien takana. Suomen rooli on tässä sirpaleisessa palapelissä kuitenkin olla yhteyksien tekijä.

Arvoisa puhemies! Haluan uskoa, että oppositiota ja hallitusta erottaa itse asiassa pienemmät ajatukselliset erot, kuin miltä täällä joskus tuntuu, sillä esimerkiksi sellainen vaihtoehto, jossa kääntäisimme koko kurssimme Euroopan talousalueen suhteen, johtaisi takuulla kohtuullisen pitkään, pimeään, syvään hyppyyn kohti todellista tuntematonta. Edellisen hallituksen jäljiltä keskustalla on varmasti tietoa noista pudotuksista, mutta ne pudotukset, jotka oisivat edessä tämän vaihtoehdon ollessa realisoituna, olisivat vielä hurjempia. Täyskäännös olisi helppo pala Sorokselle ja kumppaneille, joille Kaakkois-Aasian retki jätti muutaman kolikon pelivaraa. Uskonkin, että erimielisyys välillämme on aikatauluvoimalla, siis siinä, missä vaiheessa liittyisimme Rahaliittoon.

Ruotsin peesailuun meillä ei varmaankaan ole syytä, ei ainakaan urheilussa, sen varmasti esimerkiksi ed. Ahokin tunnustaa. Tanska ja Ruotsi siirtyvät nimittäin käytännössä euroon, kuten jo mainitsin, Suomen aikataulussa. Ero vain on se, että kruunut ja eurot säilyvät noissa maissa tilivaluuttoina rinnakkain kauemmin ja vaikuttavat tavallisten tanskalaisten ja ruotsalaisten elämään jatkossa entistä enemmän. Ero on myös, niin kuin sanoin, Sorokset, joilta, kuten jo myöskin sanoin, noista Kaakkois-Aasian taisteluista jäi monta wonia keikalta käteen ja pelata voi.

Sitoutumisen aste Euroopassa Talous- ja rahaliiton kolmanten vaiheeseen on sitä luokkaa, että Suomen aikataulu on aivan oikea. Nyt on aika ilman uhmaa tehdä tarvittavat päätökset ja jatkaa työtä, sillä työtä kyllä riittää — sen myönnän — koska työttömyys on edelleenkin liian

korkealla tasolla sekä Suomessa että koko Euroopan tasolla.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Devalvaatio eli valuuttakursin muuttaminen on aikamoinen mörkö ollut aina, mutta siitä huolimatta arvelen, että nelisenkymmentä kertaa Suomen historian aikana avoimesti tai salastusti devalvaatiolla on nämä hankalat asiat hoidettu.

Minä nyt haluaisin kysyä ed. Bryggareltä: Mitä arvellette, jos silloin 90-luvun alkupuolella ei kahden devalvaation ja sen jälkeen kellutuksen kautta markan arvoa olisi alennettu noin 40 prosenttia, riippuu vähän laskutavasta, miten me olisimme pärjänneet, toisin sanoen, jos olisimme toimineet sillä tavalla, minkälaista politiikkaa teidän puolueestanne lähtenyt kunnioitettu presidentti Koivisto ajoi? Hän nimittäin oli eräs kaikkein pahimpia laman aiheuttajia Suomen Pankin johdon kanssa, koska hän halusi estää devalvaation, joka oli täysin välttämätön. Mitä olisi tapahtunut, ed. Bryggare, jos näitä devalvaatioita ja kellutusta ei olisi tapahtunut?

Minä sanoisin näin, että kellunta on tietty termostaatti. Kellunta on varmin tapa valuuttakurssin pitämiseksi juuri sille valuutalle oikealla tasolla. Jos jatkossa ei oltaisi Euroopan unionissa taikka Emussa, mihin todennäköisesti kuitenkin mennään, tämä olisi tietysti paras ratkaisu. Siinä ei tarvitse jatkuvasti ja aina seurata asiaa, vaan valuutan arvo asettuu sille tasolle, mille se maailmanmarkkinoiden mukaan kuuluu. Mutta minulle riittää ihan se, kun vastaatte: Mitä olisi tapahtunut, jos ei olisi devalvoitu?

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erittäin positiivista, että ed. Bryggare otti esiin tämän tänä iltapäivänä runsasta keskustelua aiheuttaneen Ruotsin aseman. Me kuitenkin tiedämme, mitä hätää Ruotsi tänä päivänä kärsii, sen yritykset. Siellä on lukuisia suunnitelmia siitä, että aika suuretkin yritykset hakevat Suomesta turvapaikkaa. Tietysti toinen asia, joka vaikuttaa tähän ja joka ei kuulu euroalueeseen eikä Emuun, on myöskin se, että ydinvoimaa ajetaan alas Ruotsissa. Nämä kaksi asiaa yhdessä tekevät kyllä Suomen hyvin arvokkaaksi naapuriksi tästä lähtien.

Toinen asia sitten, johon ed. Bryggare otti kantaa, on puunjalostusteollisuus. Minusta on todella mielenkiintoista todeta, että kun me ennen myimme todella vain sitä selluloosaa ja nyt kun maailmanmarkkinoilla sellun hinta on laske-

nut, suomalaiset yrittäjät tällä puolella, metsäteollisuus, ovat läheneet miettimään hyvin voimakkaasti, miten jalostetaan enemmän selluloosaa ja yleensä metsäteollisuuden tuotteita ja miten tehdä asioita toisella tapaa. Minusta tämäkin on valmistautumista juuri Emuun ja euron käyttöön. Se on mielestäni erittäin hyvä asia. Olin iloinen, että ed. Bryggare otti nämä asiat esille.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle otan tällaisen urheiluesimerkin, kun tiedän, että ed. Aittoniemi on hyvä urheilun asiantuntija. Jos minä juoksisin sata metriä johonkin aikaan ja huomaisin, että olin puoli sekuntia hitaampi, voisinko olettaa seuraavassa kilpailussa, että lähdän kuusi sekuntia ennemmin kuin se vastustaja tai sanotaan vaikka 30 metriä etukäteen ja jatkossa jatkuvasti avoimessa kilpailussa toteaisin vain, että minulla on oikeus lähteä aina aikaisemmin liikkeelle?

Tätä tarkoittaa avoimella sektorilla tai avoimessa globaalissa taloudessa devalvaatio. Se devalvaatio siinä 90-luvun taitteessa tehtiin nimenomaan suljetun ja avoimen talouden murrosvaiheessa. Myönnän, että näin oli pakko tehdä. Mutta Suomessa opeteltiin tämä devalvaatiopilieri turhan tarkkaan. Me emme kiinnittäneet huomiota omaan kilpailukykyymme. Urheilusta olen oppinut, että pitää pohtia vähän, mitä itse tekee, eikä aina katsoa, mitä ne kaverit tekevät. Jos osaa harjoitella oikein ja tekee kunnolla asiat, sillä tavalla menestyy kilpailussa.

Globaalissa tulevaisuudessa vain sillä, että osaa ja on hyvä, menestyy. Jatkuva pitkä kelluttaminen todennäköisesti — sitä pelkään — ajaisi suomalaiset yrittäjät tilanteeseen, jossa he uskoisivat vain siihen, että kyllä se devalvoituminen, markan arvon heikkeneminen, aina pelastaisi meidät. Sehän ei voi pelastaa. Vain se, että me teemme hyviä aluksia, osaamme tietotekniikkaa, osaamme kaikkea, mitä todellakin tällä hetkellä osaamme, on meille menestyksen avain eivätkä mitkään muut vippaskonstit. Urheilun asiantuntijana ed. Aittoniemi tietää, että myös urheilussa on näin tilanne.

Ed. K i v i n i e m i : Arvoisa puhemies! Kuten täällä käydystä keskustelusta sekä eilen että tänään huomaa, Suomen mahdollinen jäsenyys Euroopan talous- ja rahaliitossa jaksaa vielä herättää intohimoja, eikä tätä asiaa voikaan tarkastella kovin viileästi, sillä ei Emu ole pelkkä taloudellinen kysymys.

Aiheesta tehtyjen tutkimusten ja selvitysten

avulla on vaikea tehdä ratkaisua asiasta, koska varmaa tietoa vaihtoehtojen vaikutuksesta ei ole olemassa. Kun ratkaisua ei pysty selkeästi perustamaan pelkkään tuotettuun faktatietoon, asian poliittinen puoli korostuu.

Emu-jäsenyyttä ei siksi pitäisi hoitaa suoraviivaisella sanelutavalla, kuten hallitus tekee. EU on viime vuosina saanut jatkuvasti kamppailla hankkeidensa hyväksyttävyyden kanssa. Emu-asian käsittelytapa Suomessa ei ainakaan kavenna kuitua epäilevien kansalaisten ja päättäjien välillä.

Asian yleisen hyväksyttävyyden kannalta kansanäänestyksen järjestäminen olisi ollut enemmän kuin järkevää. Emu on niin vaativa hanke koko kansantaloudellemme, että se vaatii kaikkien sitoutumista. Sama pätee ensi vaiheessa ulkopuolelle jäämiseen. Demokraattinen, keskusteleva ja avoin päätöksentekotapa olisi siksi ollut Suomelle paras tapa hoitaa joko jäsenyys tai ulkopuolelle jääminen onnistuneesti.

Hallitus on kuitenkin tehnyt ilmeisesti kaikkensa toimiakseen juuri päinvastaisella tavalla. Koko hallituskauden se on pitänyt jäsenyyttä itsestäänselvyytenä. Hanke ei kuitenkaan toteudu ilman eduskunnan enemmistön tukea. Tuen hankkimiseen hallitus on suhtautunut kuin välttämättömään pahaan. Tästä on osoituksena ensinnäkin tapa, jolla asiasta päätetään. Kyseessä on tiedonanto, jolla mitataan kuitenkin itse asiassa vain hallituksen yleistä luottamusta, ei itse Emu-jäsenyyden kannatusta.

Toinen esimerkki jäsenyyden itsestäänselvyydestä on ollut hallituksen Emu-kriittisten puolueiden hoitaminen hankkeen taakse. Hallituksessa pysymisen ovat toki aikaisemminkin kyseiset puolueet maksaneet periaatteitaan myymällä. Eihän tämä ole ensimmäinen kerta.

Kolmas osoitus välinpitämättömyydestä eduskuntaa ja kansan mielipidettä kohtaan on se, ettei hallitus vaivaudu tiedonannossaan pohdiskelemaan jäsenyyttä sen kummemmin. Teknislousteisten siirtymäselostusten ja lakonisten toteamusten tyyliin "Emu on pohdintojen jälkeen Suomelle hyvä hanke" lisäksi tiedonanto ei tarjoa kunnon eväitä eduskuntakeskustelulle.

Viime kevään Emu-selonteon pohjalta eduskunta vaati aiheellisesti vielä lisäselvityksiä. Asettamiinsa kysymyksiin eduskunta on saatuja lisäselvitysten muodossa saanut toki valaistusta. Hallitus ei kuitenkaan ole vaivautunut tekemään esille nostetuista kysymyksistä kunnon analyysiä. Erityisen halpahintaisilta kuulostivat valtiovarainministeri Niinistön eiliset heitot näi-

den lisäselvitysten kommentoinnin vaatijoille. Hänen mukaansa kansanedustajat eivät ole kesälomien tai muiden syiden takia niitä lukuineet. Edustajat eivät tässä asiassa kuitenkaan ole olleet laiskoja, vaan hallitus. Se ei ole tiedonannossaan jaksanut käydä läpi asianmukaista pohdintaa jäsenyydestä.

Arvoisa puhemies! Menettelytavoissa on paljon toivomisen varaa, mutta miten on itse asian laita? Kuten totesin, vertailu jäsenyyden ja ensi vaiheessa ulkopuolelle jäämisen välillä ei ole helppoa. Emussa on kyse vuosisadan yrityksestä. Tätä nimenomaista sanaa hankkeesta voi kieltämättä käyttää. Kyseessä on yritys, joka voi mennä pieleen.

Emun läpiviemiseen on toki sitouduttu poliittisesti, mutta nähtäväksi jää, miten hanke todellisuudessa onnistuu. Muodostuuko jäsenmaiden talouksille Emun myötä nouseva positiivinen kierre vai laskeva ja negatiivinen? Myötätuuleen etenevään hankkeeseen on helpompi hypätä myöhemmin mukaan kuin irrottautua negatiivisesta kierteestä.

Epävarmuuksia liittyy toki myös ulkopuolelle ensi vaiheessa jäämiseen. Sehän merkitsisi Suomelle ainakin lyhyellä tähtäimellä kelluvan valuutan kanssa elämistä. Yhdessä eduskunnalle laadituista raporteista pohditaan näiden kahden vaihtoehdon eroja. Perinteisestihän kelluntaa pidetään ongelmallisena rahataloudellisten häiriöiden näkökulmasta ja reaalitaloudellisten häiriöiden tapauksessa puolestaan ongelmattomana. Yhteinen raha puolestaan olisi ongelmallinen juuri reaalitalouden, ei niinkään rahataloudellisten häiriöiden tapahtuessa.

Tällainen kahtiajako ei kuitenkaan ole enää täysin relevantti. Sekä Rahaliitossa että oman kelluvan valuutan oloissa suhdannehäiriöt aiheuttaisivat ongelmia. Talouspolitiikan perusehdot ovat kuitenkin molemmissa tapauksissa melko lailla samat. Toki talouspolitiikan eri välineiden painotus on erilainen. Johtopäätös on, ettei elämä ole kummassakaan vaihtoehdossa helppoa. Ihmetellä täytyykin tämän pohdiskelun valossa kommentteja keskustasta devalvaatiopuoleena. Kuka tässä nyt on juurikaan devalvaatiosta puhunut?

Pikaisen Emu-jäsenyyden esteenä selkeimmin Emun koostumus. Pohjoiset EU-maat, joiden talouden rakenne eniten muistuttaa Suomen taloutta, jäävät pois Emusta ensimmäisten joukossa. Emme voi vähätellä erilaisia selvityksiä, joita aiheesta on tehty, esimerkiksi Calmforsin raporttia, jonka mukaan EU-maista Suomi sopii kan-

santaloudeltaan heikoimmin euroalueeseen. Emme voi vähätellä myöskään sitä, että suppean Emun oloissa Suomen sopeutuminen talouden häiriöihin suhteessa naapuri- ja kilpailijamaihin muodostuu hankalaksi.

Ministeri Niinistö väitti täällä eilen, ettei Emulla olisi vaikutuksia aluepolitiikkaan. Väite on hyvin ihmeellinen. Totta kai päätös vaikuttaa myös aluepolitiikkaan, kuten jollakin tavalla lähes kaikkeen muuhunkin. Asiaa koskevissa selvityksissä on arvioitu, että ylipäänsä integraation vaikutuksia alueiden kehitykseen on äärimmäisen vaikea arvioida. On miltei mahdotonta erottaa toisistaan luonnollista alueellista keskittymistä ja integraation aiheuttamaa. Kuitenkin asiantuntijoiden yhteinen näkemys on ollut se, että Emu on lähinnä keskittymistä kiihdyttävä. Aluepolitiikka vaatisi siis Emu-jäsenyydessä erityistä terästämistä. Epäselväksi jää, miten hallitus tämän tekee.

Edellä mainittujen heikkojen lenkkien lisäksi ehkä suurin syy epäuskooni nopean Emu-jäsenyyden oikeellisuudesta on se, ettei hallitus suhtaudu vakavasti Suomen rakenteellisiin ongelmiin. Suomi ei selviä suurtyöttömyydestään, kannustinloukuistaan eikä hyvinvointivaltion ylläpitämisestä enää entisin eväin eikä selviä varsinkaan Emu-jäsenyydestä. Siksi uudistuksia tarvitaan niin sosiaaliturvan, verotuksen kuin työmarkkinoidenkin toiminnassa. Uudistukset eivät saa jättää ketään oman onnensa nojaan, mutta tietynlaista omavastuuta ja yhteiskunnan tuen sitomista omiin ponnistuksiin tarvitaan. Keskusta on osaltaan ollut avaamassa keskustelua. Muutokset ovat välttämättömiä.

Hallituksen vastaus sopeutumisongelmaan on Emupuskurit. Niillä ei yhteisvaluutan oloissa ratkaista sopeutumisongelmia. Puskureilla on ilmeisesti vain ostettu ay-liike Emu-linjan taakse. Niillä ei kuitenkaan pystytä ostamaan talouspoliittista uskottavuutta Emu-jäsenenä.

Arvoisa puhemies! Suomi liittyy ilmeisesti Euroopan talous- ja rahaliitto Emuun. Näinhän hallitus on päättänyt eduskunnalta ja kansalta pahemmin kyselemättä. En voi antaa hallituksen linjalle tukea.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Peltomäki: Arvoisa rouva puhemies! Euroopan talous- ja rahaliitto on Euroopan

unionin yhteinen hanke. Siitä on päätetty yksimielisesti Maastrichtin huippukokouksessa ennen Suomen, Ruotsin ja Itävallan jäsenyyttä. Uudet jäsenmaat ovat liittymissopimuksissa vahvistaneet tulewansa mukaan Rahaliittoon. Näin ovat tehneet kaikki. Suomi ja Itävalta eivät edes lausuneet varauksia asiasta neuvoteltaessa. Vielä vajaa vuosi sitten arvailtiin, toteutuuko Emu ja missä laajuudessa. Nyt arvailijat ovat jääneet vähiin, kuten kuulumme myös ed. Kiviniemen toteavan.

EU-maissa vallitsee poikkeuksellisen suuri yksimielisyys siitä, että Emu alkaa sovittuna aikana ensi vuodenvaihteessa. On myös erittäin todennäköistä, että mukaan tulee yksitoista maata Euroopan unionin viidestätoista jäsenmaasta. Ulkopuolella olevista Kreikka on ilmoittanut sen tavoitteekseen vuoteen 2002 mennessä. Britannia ja Ruotsi taas ovat ilmoittaneet tulewansa mukaan heti, kun se on poliittisesti mahdollista. Molemmissa maissa tuntuu olevan sisäistä kutinaa.

Uusi euro on valuuttana jo syntyessään samalla tasolla Yhdysvaltain dollarin kanssa. Sen takana oleva yhteenlaskettu osuus maailman tuotannosta ja ulkomaankaupasta on USA:n suuruusluokkaan. Sen takana olevat valuutta- ja kultavarannot ovat selvästi suuremmat kuin muilla talouden mahtimailla. Sen ulkoinen tasapaino, yhteenlaskettu vaihtotase, on positiivinen. Viime kuukausien uutiset Saksan ja Ranskan viennin vedosta ovat myönteisiä. Suomen tapaan nämäkin vahvistavat euroalueen perustaa entisestään.

Meillä on nyt valittavana kaksi tietä. Toisessa heittäydymme uhkarohkeasti euroalueen ulkopuolelle. Torjumme omin voimin maailman valuuttamyrskyjä, tulivat ne sitten Aasiasta, Latinalaisesta Amerikasta tai lähempää. Ei se mahdotonta olisi, mutta talouspolitiikan tiukkuudella ja rahapolitiikan raakuudella ei olisi rajaa.

Arvoisa puhemies! Julkinen sektori on useimmissa EU-maissa suurin työnantajasektori, ja julkisen sektorin liikkumavara tulee joka tapauksessa olemaan kapeampi kuin aikaisemmin. Emuun liittyy Kasvu- ja vakaussopimus, joka kehottaa pitämään julkisen sektorin vuotuisen budjettivajeen alle 3 prosentissa kansantuotteesta eli nykytilalla noin 20 miljardissa markassa. Nyt olemme tähän päässeet, ja talouden hyvä nousu takaa sen, että säästäväisellä ja järkevällä politiikalla pysymme sopimuksen raameissa. Jos ja kun saamme työttömyyden alenemaan, on meillä toivoa tulevaisuudessakin. Yhden pro-

senttiyksikön lasku työttömyydessä tietää 2 miljardin markan helpotusta valtion menoissa. Kokonaiskansantaloudessa tämä määrä tuplaantuu.

Pitkällä tähtäyksellä julkisen talouden tasapaino on tietenkin tunnustettava ongelmaksi. Julkinen sektori on tärkeä kaikissa Emu-maissa. Siinä suhteessa olemme pitkälle yhdentyneitä. Julkisen sektorin työvoimaosuus ja kansantuoteosuus on suuri. Emun mukanaan tuoma vakauspolitiikka ei sinänsä vaadi rajoittamaan julkisen sektorin kokoa. Se ei aseta rajoja veroasteelle, ei ylös eikä alas. Mutta tulevaisuudessa julkisen sektorin reagointikyvyyn on oltava suuri. On huolehdittava siitä, että julkisen sektorin joustaessa joustot eivät tapahdu työpaikoissa tai palveluissa tai perheiden tulonsiirroissa. Hyvään tavoitteeseen päästään rakentamalla vahvasta julkisesta taloudesta puskuri suhdannevaihteluja vastaan.

Emu-maailmassa Suomen vientiteollisuudelta vaaditaan paljon. Tärkeintä on, että se pitää kotipesänsä kunnossa. Valtiolla ei enää ole käytössään keinoja vientisektorin keinotekoiseen tukemiseen. Lisäksi vientiyrityksistä on voitava kanavoida kohtuullisen mutta tiukan yhteisöverotuksen kautta voimavaroja kotimarkkinoille, sillä pahimmin paikoilleen juuttuneen rakenteellisen työttömyyden voittaminen edellyttää ennen muuta kotimarkkinoiden elpymistä ja julkisen sektorin hyvää kuntoa.

Arvoisa puhemies! Työllisyyden ja talouden yleiskunto on saatava linjaan muiden EU- ja Emu-maiden kanssa. Mahdotonta se ei ole. Me olemme viime vuonna nousseet yhdessä Irlannin kanssa talouskasvun eliittisarjaan Euroopassa. Julkinen talous on kohentunut pikavauhtia. Työttömyydestä Kansainvälinen taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö Oecd julkisti vastikään Suomelle kunniakkaat luvut. Suomi oli kaikkien Oecd-maiden joukosta eniten pudotanut työttömyyttä tarkastelujakson aikana. Tarkastelujakso sattui alkamaan, kuinka ollakaan, vuoden 1995 alusta eli tämän hallituksen toimikauden alkukuukausilta.

Lopuksi totean niille, jotka väittävät, että eduskunnalla ei ole sananvaltaa Emuun liittymisessä, että eduskunta tekee Emuun liittymisestä poliittisen päätöksensä huhtikuun 17 päivänä ja ihan juuri niin kuin eduskunta haluaa.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Kuten mielestäni ahkerien ja tunnollisten edustajien lukuisista puheenvuoroista on voitu päätellä, on tämän vaalikauden näillä näkymin merkittävin

asia lähenemässä ratkaisuaan. Emu-käsikirjoitus on nyt viimeistään valmis ja kaikki puolueet ovat ottaneet itselleen sopivat roolit. Jos yllätyksiä ei tapahdu, niin isänmaan päättäjien enemmistö on vajaan parin kuukauden päästä jättänyt oman markan unhon yöhön. Se on jo tähänastisessa keskustelussa käynyt varsin selväksi.

Itse haluaisin toivottaa Suomen markalle pitkää ikää. Mielestäni Suomella on ainakin kolme keskeistä syytä tehdä erilaisia johtopäätöksiä Emu-jäsenyyden suhteen, kuin mihin hallitus ja hallituspuolueet ovat päätyneet.

Ensinnäkin, maamme talous on yhä pitkittyneen sairauden kourissa, valtiontalous on vahvasti alijäämäinen, eikä tilanne valitettavasti näytä korjaantuvan ainakaan lähitulevaisuudessa, vaikka näin mielellään tahdotaankin vakuutella. Pankkituen palautukset, miljardien markkojen emissiovoitot ja valtionyhtiöiden yksityistämistulot ovat olleet vain kertaluonteisia tuloneriä, jotka ovat väliaikaisesti lievittäneet alijäämäisyyttä. Nämä satunnaiserät eivät lämmitä loppumattomiin. Finanssipolitiikassa ei siis todellisuudessa ole sitä liikkumatilaa ja puskurivoimaa talouden häiriöiden tasaamiseen, jota hallituksen tiedonanto antaa ymmärtää olevan. Unionin laajuisten puskureiden mahdollisuutta ei tiedonannossa tohdita enää edes pohdiskella.

Vaikka ministeri Jaakonsaari eilisissä hersyvissä puheenvuoroissaan iloitsi unionin nostaneen työllisyyden Emu-kriteerien rinnalle, ei unioni käytännössä ole tehnyt eikä ilmeisesti kykenekään tekemään mitään olennaista työllisyyden kohentumiseksi. Päinvastoin, unioni on jäädyttämässä työllistämisen esteet pysyviksi. Taisi olla ed. Alho, joka eilen iloitsi, että Emu on punainen. Ministeri Jaakonsaari puolestaan vakuutteli, että unionin uuden ajattelun mukaan työelämän uudistaminen ja työllistämisen esteiden purkaminen työreformien muodossa on mahdotonta.

Onkin aika eriskummallista, että esimerkiksi reformipuolue nuorsuomalaiset on ilmoittanut tukevansa Emu-jäsenyyttä, vaikka Raha- ja talousliitto tulee ainakin yhden ministerin mielestä näin kangistamaan Euroopan työmarkkinoita ja taloutta.

Maatamme vaivaava massatyöttömyys kertoo kansantalouden vakavasta sairaudesta. Omilla kotiseuduillani Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa työttömiä on lähes neljännes työvoimasta, kun huomioidaan työvoimapolitiittisessa koulutuksessa tai harjoittelupaikoissa oleva kansalaiset. Näin siis vahvan vientiteollisuuden ja

kasvun Kaakkois-Suomessa. Kansantaloudella-kaan ei pitäisi olla näin sairaana aiheutta ryhtyä Emu-pullisteluun. Sairaana tehdyt yltiöpäiset urheilusuoritukset voivat koitua kohtalokkaiksi.

Arvoisa puhemies! Toinen syy tehdä hallituksen kannasta poikkeavia johtopäätöksiä Emun suhteen on ilmeinen vaje kansanvallan toteutumisessa. EU-kansanäänestyksessä kansan syvät rivit äänestivät median luomien mielikuvien perusteella ainakin ruoan hinnasta, viinan hinnasta ja turvallisuudesta. Harvempi mielsi äänestäneensä myös markan kohtalosta. Kuinka olisi- vatkaan voineet tietää, jos poliittisen hierarkian korkealla tasollakaan ei sitä kuviteltu, kuten puhemiehen avoin haastattelu Suomen Kuvalehdessä viime vuoden puolella todistaa? Tämä kansanvallan vaje voi muuttua vaaralliseksi siinä vaiheessa, jos tulevat hallitukset joutuvat hake- maan kansalta ymmärtämystä uusille säästöille uusissa Emu-olosuhteissa. Kysyn: Tuleeko ym- märtämystä ja tukea, jos päätöksiä tehtäessä kansaa ei aidosti kuultu?

Kolmanneksi, Emu on mittava askel kohti liittovaltiota. Emu-jäsenyyttä kannattavat poliit- tikot eivät tätä vielä tahdo myöntää, mutta taul- lobbarit ovat sen jo avoimesti tehneet. Suomen Pankin uusin kokoomuslainen johtaja Matti Korhonen totesi viime marraskuussa Turun Sa- nomien haastattelussa, että on päivänselvää, että Emu vie kehitystä kohti liittovaltiota. Korhonen ei nähnyt tässä mitään pahaa. Tämä on Suomen Pankin johtokunnan jäsenen linja. Ehkä se on laajemminkin Suomen Pankin linja. Tulevaisuu- dessa sen tulevat sanomaan ääneen monet Emua nyt kannattavat edustajatoveritkin. Ymmärrän, että esimerkiksi valtiovarainministeri on vielä pohdiskeleva ja epäilevä, kuten ministeri Niinis- tö eilen oli. Sekin kuuluu käsikirjoitukseen.

Mielestäni keskittyvä, suuruuteen ja voimaan uskova Eurooppa on ahdas ja kankea. Euroopan pitäisi olla avara, vapautta suova ja unionin jä- sensvaltioiden omia valintoja kunnioittava. Tällä tiellä emme nyt ole.

Arvoisa puhemies! Raha- ja talousliitto ei si- nänsä ole pelottava hanke. Sen sijaan hälyttävää ja vaarallista on se, että suuret muutokset tapa- hutvat hetkellä, jolloin taloutemme on vakavasti sairas, kansan mielipiteet epäileviä ja vastustavia sekä tahtotilamme Euroopan tulevaisuuden suhteen täysin epäselvä tai ainakin ääneen sanomat- ta. Tämä kylvä, näin asian näen, ei kasva hyvää satoa tulevaisuudessa.

Suomalaiset rahamarkkinat vapautettiin 80- luvulla vailla oikeaa ymmärrystä ja taloudellisia

edellytyksiä. Seuraukset olivat synkät. Nyt otamme seuraavaa poliittista ja opillista askelta rahamarkkinoiden murroksessa. Tämä tapahtuu tilanteessa, jossa valtiontalouden liikkumatila on syöty ja jossa Emu-hankkeen suuri käyttövoima löytyy lähes yksinomaan suuresta poliittisesta innostuneisuudesta. Poliittinen hurmos on aina sokeaa ja hyväuskoista, näin tälläkin kertaa. Sik- si, arvoisa puhemies, olen sitä mieltä, että maltti olisi valttia.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Emu-kes- kustelussa kaikki osapuolet ovat melko yksimie- lisiä siitä, että Emu pakottaa palkkojen ja sosiaa- liturvan joustoihin sekä tiukkaan budjettipoli- tiikkaan. Vasemmiston tai Emu-kriitikkojen ei ole tarvinnut tätä keksiä. Eri asia onkin sitten se, nähdäänkö tämä hyvänä vai huonona asiana, positiivisena vai huolestuttavana seikkana.

Tietenkin keskustelussa on paljon kaksinaa- maisuutta, kun Emua yritetään myydä ja perus- tella. Emun kielteisiä vaikutuksia vähätellään, ja hokemaksi on tullut väite, että myös Emun ulko- puolella pitäisi noudattaa tiukempaa talouspoli- tiikkaa. Mutta yhtä usein nimenomaan Emu- ehdot ja -kriteerit esitetään perusteluiksi sosiaa- liturvan leikkauksille, tiukalle palkkapolitiikalle ja työsuhteturvan heikentämiselle. Tästä meillä on paljon kokemuksia jo ennen Emua, kun ta- loutta on pantu Emu-kuntoon.

Moneen kertaan toistettu perusasia on, että Emussa taloudellisia häiriöitä ei voi enää lieven- tää valuuttakurssimekanismilla. Häiriöt joko is- kevät sellaisinaan ilman mitään pehmusteita tai sitten niitä on yritettävä lieventää muilla keinoil- la. Muita keinoja ovat lähinnä palkkojen alenta- minen, sosiaaliturvan leikkaukset ja työttömyys. Toinen keino on finanssi- eli budjettipolitiikka, mutta sillehän Emu asettaa entistä tiukemmat rajat.

Valuuttakurssisopeutus ei merkitse välttämät- tä dramaattista devalvaatiota, vaan se voi merki- tä valuutan kurssin kellumista suuntaan tai toi- seen ja myös revalvaatiota. Tähän mennessä mi- kään merkittävä teollisuusvaltio ei ole luopunut tästä mahdollisuudesta vapaaehtoisesti.

Devalvaatio ja palkkojen alentuminen samai- setaan toisinaan mielestäni liian kevyesti. Deval- vaatio voi hintoja nostaessaan merkitä reaali- palkkojen alentamista, mutta se ei sinänsä välit- tömästi muuta kansantaloudessa vallitsevia omistus- ja tulonjakosuhteita. Kaikki arvot muuttuvat samassa suhteessa ulkomaisiin va- luuttoihin. Sen sijaan palkkojen alentaminen

merkitsee suoraa puuttumista tulonjakoon pääoman hyväksi. Sitä merkitsevät myös sosiaaliturvan leikkaukset ja kasvava työttömyys.

Valtiovarainministeri Niinistö sanoi, että Emu on osa eurooppalaista hyvinvointiprojektia: "Se ei uhkaa sosiaaliturvaa, tasa-arvoa eikä alueellista kehitystä." Harvoin Emu-projekti esitetään näin kauniissa valossa. Mielestäni uhka sosiaaliturvaan tulee Emussa kahdelta suunnalta. Toisaalta sosiaaliturva rahoitetaan suurelta osin sosiaaliturvamaksuilla, jotka ovat osa työvoimakustannuksia. Kun vaaditaan työvoimakustannusten joustavuutta, myös sosiaaliturvan rahoitus on silloin tulilinjalla. Toisaalta sosiaalimenot ovat suurimmaksi osaksi julkisia menoja, joille Emu-hankkeessa asetetaan tiukat rajat. Julkisia menoja on Emu-kriteerien täyttämiseksi jo leikattu Suomessa ja muissa EU-maissa. Nyt tämä yritetään jälleen unohtaa.

Ed. Zyskowitz yritti kokonaan kiistää, että Emu olisi ollut leikkausten perusteena. Ei tarvitse lehtikirjoituksia kovin paljon taaksepäin haeskella, kun sieltä löytyy todisteet, milloin nimenomaan sosiaaliturvan leikkauksien yhtenä perusteluna on ollut, että täytetään Emu-kriteerit.

Suuri valiokunta oli viime keväisessä Emumietinnössään rehellinen, kun se myönsi, tosin varovaisesti, että EU-maissa Emuun valmistauduttaessa toteutetut julkisen talouden menoleikkaukset ovat myötävaikuttaneet työttömyyden korkeaan tasoon. Keskeisissä EU-maissa, joissa on vällä ja voimalla yritetty toteuttaa Emu-kriteerejä, työttömyys on viime vuosina kohonnut korkealle tasolle. Tarkoitan tässä Saksaa, missä on lähes 5 miljoonaa työtöntä, ja Ranskaa, missä on yli 3 miljoonaa työtöntä.

On kiistelty siitä, miten työttömyys on kehittynyt nykyisen hallituksen aikana. Aivan viime aikoina työttömyysluvut ovat alentuneet aikaisempaa nopeammin, mikä on sinänsä erittäin hyvä asia. Mutta tätä ennen, kahden ensimmäisen hallitusvuoden aikana, jo työttömyyden alentuminen oli erittäin niukkaa.

Usein on luvattu, että EU-jäsenyydestä johtuen Suomeen virtaa ulkomaista pääomaa, joka luo paljon työpaikkoja. Kuitenkin Suomen Pankin tilastot kertovat, että esimerkiksi viime vuonna suomalaisten yritysten suorat sijoitukset ulkomaille olivat 22,9 miljardia markkaa. Uutiset miljardien markkojen yritysostoista ulkomaille ovat tavallisia. Esimerkiksi UPM-Kymmene ja Instrumentarium ovat viime aikoina tehneet tällaisia kauppia.

Ennen EU-kansanäänestystä peloteltiin, että

jos ei liitytä EU:hun, sijoitukset karkaavat ulkomaille ja samalla menevät työpaikat. Nyt kun olemme olleet EU:ssa, sijoitukset ovat nimenomaan karanneet ulkomaille ja olemme menettäneet työpaikkoja.

Myös ulkomaiset yritykset ovat tehneet yritysostoja Suomesta, mutta nämä ovat olleet edelleen vähäisempiä, ja jo toimivan yrityksen ostaminen ei yleensä luo yhtään uutta työpaikkaa. On myös huolestuttavia esimerkkejä siitä, miten ulkomaiset yritykset ovat vetäytyneet Suomesta ja sulkeutuneet täällä tehtaita. Unilever ei enää valmista Suomessa margariinia. Tuore uutinen on, että Reynoldsin tupakkatehtaan koneet Turusta siirretään Saksaan ja että 200 työntekijää irtisanoetaan tässä yhteydessä. Tällä tiellä on myös vielä suomalaisessa omistuksessa oleva Valmet, joka siirtää Tampereen kartonkikonetehtaan tuotannon Ruotsiin. On syytä todeta tässä — vaikka en olekaan tupakan käyttäjä vaan vastustaja — että vaikka tupakan valmistus viedään Saksaan, niin Suomessa ei tupakanpolto siitä vähene. Ulkomaiset sijoittajat omistavat kyllä usein kymmenien miljardien markkojen arvosta suomalaisten suuryhtiöiden osakkeita, mutta nämä osakesijoitukset eivät sinänsä tuo työpaikkoja Suomeen.

Euroalueella tällaiset pääomaliikkeet tulevat vielä helpommiksi, kun valuutan vaihtamista ei tarvitse miettiä. Näyttää vain siltä, että liikkeiden suunta on meidän kannaltamme väärä. Pääomat menevät mieluummin Keski-Euroopan suurien ja lihaviiden markkinoiden luokse, eivät tänne Pohjolan perille harvaanasuttuun maahan, jossa on EU-maiden toiseksi korkein työttömyys.

Mielestäni Suomen ei pidä liittyä Emun kolmanteen vaiheeseen, eli tulen kyllä äänestämään Suomen Emuun liittymistä vastaan.

Ed. Aul: Arvoisa puhemies! Hallitukselle voi esittää kiitokset siitä, että se on tunnollisesti toimittanut eduskunnalle selvityksiä niistä lukuisista Emu-jäsenyyden vaikutuksiin liittyvistä kysymyksistä, joita suuri valiokunta mietinnössään viime keväänä kirjasi. Monet selvityksistä toivat uusia näkökulmia Emu-ratkaisuun. Mieliinpainuvien mielestäni oli valtiontalouden pitkän tähtäimen paineita ja ikääntymistä koskeva selvitys.

Moitteet hallitukselle on kuitenkin esitettävä siitä, että käsillä olevan Emu-tiedonannon sisältöön kyseiset selvitykset ja eduskunnan esittämät kysymykset eivät ole järkeä paljon vaikuttaneet. Tiedonannon teksti on kirjoitettu hyvin yksioikoisesti, jopa dogmaattisesti, vain Emu-jäsenyyden hyviä puolia painottavaksi. Mahdolliset ris-

ki- ja uhkatekijät on kiedottu paksuun pumpuliin. Keskustelevuutta tiedonannosta on turha hakea.

Hallituksen tiedonannon päätelmät sisältävät monia oletuksia, joiden eteen tulisi aina lisätä sana "jos". Jos kaikki Emun alkuvaiheessa menee hyvin, jos kriteerien täyttämiseksi ei käytetä vippaskonsteja, jos työmarkkinarakenteet Suomessa ja muualla Euroopassa muuttuvat joustavammiksi, jos työttömyys Suomessa saadaan alemmaankin, jos valtiontalous kyetään nopealla aikataululla saamaan ylijäämäiseksi, jos Ranska ja Saksa kykenevät hallitsemaan sisäiset ongelman, jos maailmantalous kehittyy vakaasti ja jos mikään yksipuolinen sokki ei iske Suomen talouteen, niin silloin Emun vaikutukset ovat yksistään myönteisiä ja sellaisia kuin hallitus tiedonannossaan kuvailee.

Hallitus näyttäisi siis ajattelevan, että paras kannatus Emu-jäsenyydelle tulee siten, että ei muistuteta mistään riskistä tai uhkatekijästä. Olen kuitenkin eri mieltä tästä lähtökohdasta. Minusta menestyminen Emu-oloissa ja myös kannatuksen hakeminen Emu-hankkeelle sinänsä edellyttää, että asiat pohditaan puhki hyvin rehellisesti hyvät ja huonot puolet harkiten. Erityisesti menestyminen Emu-oloissa edellyttää sitä, että kaikki talouden toimijat ovat tiedostaneet Emun tuomat vaikutukset, niin myönteiset kuin kielteisetkin. Silloin kansantalous ja kansakunta voivat menestyä myös vaikean tilanteen tullen. Jos mahdollisia ongelmia ei ole tiedostettu, voi sopeutuminen kantapään kautta tuoda pahimmat mahdolliset seuraukset. Jos ongelmat on tiedostettu ja niihin on varauduttu, Emu-jäsenyyden mahdollisia riskejä kyetään silloin vaimentamaan.

Otan muutaman esimerkin näistä pumpuliin kiedotuista arvioista, joita tiedonannossa mielestäni on. Yksi niistä on valtiontalouden tila. Tiedonannon arviot finanssipolitiikan liikkumavaraista ja valtiontalouden luomasta puskurista ovat hyvin positiivisvävyiset. Kuitenkin 90-luvun puolivälin jälkeisestä nopeasta kasvukaudesta huolimatta valtiontalous on edelleen alijäämäinen ja velkaa otetaan lisää. Ainoa tapa saada vaje vähenemään olisi vähentää työttömyyttä eli uudistaa työmarkkinoita, verotusta ja sosiaaliturvaa niin, että työn antaminen ja työn tekeminen kannattavat. Tällaista uudistusohjelmaa ei kuitenkaan hallitus ole tekemässä. Tiedonanto ei myöskään tuo esille sitä, että niin sanottujen puskurirahastojen kokoaminen lähivuosien aikana korottaa työnantajien sosiaaliturvamaksuja eli

osaltaan tulee ylläpitämään työttömyyttä eikä vähentämään sitä.

Tiedonanto mainitsee myös sen, että Euroopan unionin työllisyyspolitiikassa on yhä enemmän kiinnitetty huomiota rakenteellisiin ongelmiin ja uudistusten tarpeisiin. Esimerkiksi Luxemburgin kokouksen suositukset ovat erinomaiset. Siellähän suositetaan työvaltaisille aloille työnantajan sivukulujen alentamista sekä sosiaaliturvan ja työnteon joustavampaa yhteensovitusta. Ongelma onkin siinä, että Suomen hallitus ei ole uskaltanut sen suuntaiseen uudistus-työhön lähteä, koska hallitus ilmeisesti on sisäisten ristiriitojensa vanki.

Aluepolitiikasta on hallituksen teettämässä selvityksissäkin todettu, että useimpien asiantuntijoiden arvion mukaan Emu tulee vauhdittamaan alueellista keskittymistä. Siksi Emu-jäsenyys edellyttäisi kansallisen aluepolitiikan vahvistamista, jos aluekehityksen kärjistyminen halutaan estää. Tällaistaakaan kannanottoa ei tiedonannosta löydy.

Lisäksi tiedonannosta heijastuu ajatus, että suhdannevaihtelu Emu-oloissa olisivat aiempaa taloushistoriaa vähäisempiä. Samoin tiedonannossa epäillä, voisiko niin sanottuja merkittäviä yksipuolisia häiriöitä Suomen taloudessa esiintyä tulevaisuudessa. Näistäkin asioista on asiantuntija-arvioissa kahdenlaista ilmaa. Osa tutkijoista arvioi päinvastoin, että suhdannevaihtelu voi myös kärjistyä, jos dollarin ja euron välinen suhde on epävakaa. Kukaan ei osannut pitävästi ennakoita öljykriisiä eikä Neuvostoliiton romahtamistakaan. Siksi myös tulevaisuudessa kertaluonteisia häiriöitä varmasti tulee olemaan. Niiden syitä emme vielä tiedä, mutta niihin on varauduttava lisäämällä talouteen joustavuuden elementtejä.

Ristiriitaista on myös se, että niin sanotun globaalistumisen myötä maailman arvioidaan muuttuvan yleensä entistä epävarmommaksi, mutta tiedonannosta saa sen käsityksen, että maailma muuttuu entistä varmommaksi.

Menestyminen Emu-oloissa on hyvin keskeisesti kiinni Suomen omista toimenpiteistä. Tässä suhteessa siis tiedonannon eväät ovat kapeat. Toinen näkökulma, joka tiedonannosta puuttuu, on Euroopan talouden heikkoon kilpailukykyyn ja talouksien joustamattomuuteen liittyvät riskit, jotka ovat suurelta osalta Suomen omien vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Saksan talous ei ole enää mikään Euroopan veturi, puolueiden kyky uudistuksiin on siellä osoittautunut hyvin rajalliseksi. Ranskassa on paljon paineita

valtion menojen kasvattamiseen ja yleiseen protektionismiin. Näiden suurten maiden epävakaus voi heilauttaa koko euroaluetta arvaamattomalla tavalla.

Suomen talous ei moniin Euroopan suuriin kansantalouksiin verrattuna olekaan mitenkään huonossa jamassa vaan päinvastoin. Meillä on kyetty säästöihin aidolla tavalla ja korkotaso on alempi kuin Euroopassa keskimäärin. Hyvin voikin kysyä, tulisiko Suomen olla samassa porukassa Ranskan ja Saksan vai taloudeltaan hyvin dynaamisen Ison-Britannian kanssa.

Emun vaikutuksista Euroopan unionin tulevaisuuteen on esitetty monenlaisia näkemyksiä. Emun toteutuessa yhteistyötä Euroopan unionin sisällä varmasti joudutaan syventämään. Sosiaali- ja veropolitiikan alalla on luotava yhteisiä pelisääntöjä ja normeja jäsenmaille sosiaaliturvan rahoituksesta, verotuksen painopisteen siirtämisestä työn verotuksesta pääomavaltaisempien yritysten verottamiseen, haitallista verokilpailua on ehkäistävä ja myös todennäköisesti sosiaaliturvan minimitasosta tulisi löytää jonkinlainen konsensus.

Julkisuudessa on esitetty myös sitä, että EU:n budjettiin tulisi kerätä rahastoja, joilla sopeuduttaisiin suhdannehäiriöihin Euroopassa. Tähän ajatukseen en voi yhtyä. Ensinnäkään en luota niin paljon Euroopan unionin taloushallintoon, että haluaisin sinne lisätä suomalaisia rahoja siirtää. Toisekseen en usko, että Euroopan unioni kykenisi oikea-aikaiseen suhdannepoliittiseen reagointiin. Kolmanneksi Ranskan ja Saksan kaltaisten maiden sopeutumishäiriöiden rahoitukseen ei muilla jäsenmailla, ainakaan Suomalalla, olisi varaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä muutama sana Emu-päätöksenteosta ja sen kansanvaltaisuudesta. Mielestäni kansanäänestys olisi ollut paikallaan Emu-ratkaisun hyväksyttävyyden selvittämiseksi. Neuvoa-antava kansanäänestys on sopiva keino sellaisissa kansakunnan avainratkaisuissa, joiden peruuttaminen on käytännössä mahdotonta. Mistä sitä tietää, vaikka kansa hyvät perustelut saadessaan olisi kääntynyt Emu-jäsenyyden kannalle? Kansanäänestyksen yhteydessä olisi näiden perustelujen eteen edes ollut pakko nähdä vaivaa. Minusta kansanäänestystä ei voi nähdä pelkästään Ei Emulle-kannan lippulaivana, vaan yhtä lailla Emuun myönteisesti suhtautuvien pitäisi lähteä siitä, että jos asiaa ei kyetä selostamaan niin, että kansalaiset sen edut ymmärtävät, niin silloin Emuun ei ole syytä mennä.

Demokratian ydin on myös paljolti kansanvaltaisissa menettelytavoissa. Jos menettelytavat ovat kansanvaltaiset, silloin vähemmistöön jääneetkin voivat hyväksyä lopputuloksen ja sitoutua siihen. Nyt ei tällaista sitoutumista tapahdu.

Kansanäänestyksen torjuminen on saanut mielenkiintoisiakin piirteitä. Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa kansanäänestystä vastustettiin kerran muun muassa siksi, että kansan mielipiteet ovat niin ailahtelevia. Näkeehän sen, että kansa ei osaa edes gallupissakaan ottaa kantaa yksiselitteisesti. Muistan, että myös yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta sekä yksikamarista eduskuntaa vastustettiin aikoinaan siksi, että epävakaiselle rahvaalle ei voi antaa näin suurta valtaa.

Arvoisa puhemies! Aivan viimeksi ihmettelen sitä, että hallitus, jonka pääministeri ilmoittaa suhtautuvansa kielteisesti fundamentalismiin ja dogmaattisuuteen, antaa eduskunnalle näin yksipuolisen ja keskustelua välttelevän Emu-tiedonannon. Toivottavasti suuri valiokunta kykenee mietinnössään asian eri puolia paremmin valottamaan.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa rouva puhemies! On ihan hyvä, että eduskunta käy aktiivisesti keskustelua Emusta. Näyttää vain siltä, että eduskuntatoimittajat eivät jaks seurata tätä keskustelua. Yhtään toimittajaa tuolla lehterillä ei ole näkyvillä. (Ed. Partanen: Ovat kopeissaan!)

Omassa puheenvuorossani aion käsitellä Emu-kysymystä ja Suomea ja unionia siltä pohjalta, miten Suomelle on käymässä tässä tilanteessa, millä tavalla Suomen kilpailukyky riittää tässä muutoksessa. Mielestäni se pohdinta on paikallaan, oltiin Emussa taikka ulkona. Molemmissa tapauksissa on syytä tutkailla sitä, miten meille oikein on käymässä.

Emu-linja on, niin kuin kaikki tietävät ja tunnustavat, poliittinen linjapäätös siitä, että Euroopan unionia ja sen kehitystä ohjataan liittovaltion suuntaan. Se on siis poliittinen päätös, jossa pyritään liittovaltioon, siihen, että sillä on oma valuuttapolitiikka, oma raha, tietämättä, mikä on tulevaisuus. Kukaan ei voi sanoa, onnistuuko Emu, tuleeko eurosta niin vahva valuutta, että se pärjää muitten alueitten valuuttojen kanssa.

Näyttää siltä, että Emusta ulos ovat jäämässä Englanti, Tanska, Kreikka ja Ruotsi. Mielestäni Suomelle olisi sopinut Ruotsin linja, jossa olisi hiukan tutkailtu, seurattu tilannetta, sen kehittymistä, ja sitten myöhemmin otettu asia esille ja

tehty ratkaisu, kun olisi nähty, tuleeko Emusta ja eurosta onnistunut ratkaisu.

Mielestäni Suomelta puuttuu Emu-strategia tai EU-strategia, linja, ohjelma, jossa pyrittäisiin siihen, että Suomi Euroopan unioni -järjestelmässä pärjäisi. Kun ajattelee nyt hallituksen toimintaa esimerkiksi yritystukien osalta, Suomessa hallitus pyrkii poistamaan yritystuet. Se noudattelee kyllä Euroopan unionin yleistä linjaa, mutta näyttää siltä, että muut valtiot eivät ole tekemässä tällaista linjavalintaa elikkä totaalisesti poistamassa yritystukia. Meille on käymässä samalla tavalla kuin telakkatuessa meinasi käydä. Ensin Suomi totesi, että telakkatuet poistetaan. Sitten jälkikäteen on jouduttu telakkatukea maksamaan erillisillä päätöksillä. Samalla tavalla mielestäni on käynyt myöskin yritystuille. Tämä on tärkeä kysymys sen takia, että jos Suomi on Emussa, silloin meidän yrityksemme tarvitsevat samanlaiset olosuhteet, kuin muilla valtioilla on, jotta ne pärjäisivät entisestään kovenessaa ja tiukkenevassa kilpailussa.

Jos meidän yrityksemme joutuvat tässä kilpailussa olemaan mukana erilaisilla eduilla kuin muilla on, se kyllä tarkoittaa sitä, että Suomeen ei synny uutta työllisyyttä, uusia työpaikkoja. Me häviämme silloin yritysten välisessä kilpailutilanteessa. Tämä on nimenomaan tärkeä kysymys sen takia, että kun Emun kautta entisestään kilpailutilanne tiukkenee ja kun valtiolta poistuu yksi elementti eli oma valuutta, omat valuuttakurssit, silloin ei ole enää jäljellä mitään muuta kuin se, että Suomella on jotain erinomaisia etuja, joilla se pärjää vallitsevassa kilpailussa.

Voin kertoa esimerkin siitä, että tällä hetkellä me häviämme kyllä kirkkaasti Ruotsille esimerkiksi yritystukien määrässä. Se tarkoittaa sitä, että jos me emme saa suomalaisille yrityksille vastaavia etuja kuin Ruotsi antaa, silloin me menetämme kyllä aika monta mahdollisuutta naapurimme hyväksi.

Myöskin maatalous on esimerkki siitä, kuinka huono strategia meillä on. Minua hirvittää ministeri Hemilän teksti, kun hän aamukahvitilaisuudessa toimittajille totesi, että Suomessa tilalukumäärä ei vähene tarpeeksi nopeasti, Suomella ei ole varaa pitää yllä tällaista tilalukumäärää, viljelijöiden määrää. Tämä on mielestäni hurjaa puhetta, kun vastaavasti muut valtiot pyrkivät siihen, että maataloustuotannon määrä ja tilamäärä pyritään pitämään mahdollisimman korkeana. Tämä on esimerkki hurjasta poliittisesta linjasta, joka ajaa tilanteen siihen, että Suomi ajaa maatalouttaan, maaseutuaan alas. Sitä

kautta häviävät myös ne mahdollisuudet, joita suomalainen maatalous ja maaseutu pitävät sisällään.

Mielestäni jos me valitsemme oikeita linjoja, meillä on oikea strategia, esimerkiksi meidän maataloutemme pärjää kaikissa tilanteissa kyllä sen takia, että meillä on olemassa vahvuuksia, valteja, joita voitaisiin myöskin Emu-järjestelmässä hyödyntää. Me voisimme edelleen kehittää, satsata ja painopistettä siirtää puhtaan ruoan tuotantoon ja pyrkiä myöskin sitä kautta vieämään tätä tuotetta eurooppalaisille markkinoille, ja mikä ettei myöskin laajemmasti maailmanmarkkinoille, mutta hallituksella ei ole tällaista strategiaa, linjaa, olemassa. Ainoastaan sillä on maaseudun alasajon linja, jossa tarkoitus on vähentää tilojen lukumäärää. Tähän linjaan sisältyy myöskin kuvitelma siitä, että kun tilojen ja viljelijöiden määrä vähenee, kakunjakajien määrä vähenee ja sitä kautta onni ja autuus sitten kukoistavat lopuilla tiloilla, jotka jäävät olemaan. Tämä ei pidä paikkaansa, ja se johtuu yksinkertaisesti siitä, että sen tuotannon arvo, mitä maataloudessa harjoitetaan, laskee koko ajan eikä tuotantomäärillä enää tulevaisuudessa ole sitä merkitystä, kuin menneisyydessä oli.

Arvoisa puhemies! Syytä on tutkailla myöskin sitä, millä tavalla Euroopan unioni pärjää muihin alueisiin nähden. Muodostuuko tästä todella niin vahva liittovaltio, jossa on sellaiset olosuhteet, että me pärjäämme Yhdysvalloille, Japanille, Kaukoidälle? Mielestäni se rakenne, joka meillä tällä hetkellä on, tarkoittaa sitä, että koko Eurooppa on samassa ongelmakentässä kuin Suomi. Meidän kilpailukykyämme ei ole kunnossa. Meidän kulurakenteemme on korkeampi kuin kilpailijoilla. Siitä asiasta valitettavasti ei vain osata eikä haluta keskustella sillä tavalla kuin pitäisi. Mielestäni siinä keskustelussa pitäisi olla mukana tietysti yritykset, yrittäjät, mutta myöskin ammattiyhdistysliike pohtimassa sitä, millä tavalla me voimme vastata kovenemaan kilpailuun, millä tavalla me löydämme yhteisen sävelen siitä, että meidän kulurakenteemme voitaisiin sovittaa tilanteeseen, joka muualla maailmassa vallitsee.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan korostaa sitä, mikä on tulevaisuudessa valtioiden tehtävä, olimme me Emussa taikka sen ulkopuolella. Valtioiden tehtävä tulee olemaan tai sen ainakin pitäisi olla pehmentää markkinavoimien toimintaa. Tällä hetkellä korostetaan liian voimakkaasti sitä, että vapaa kilpailu vallitsee, annetaan sille aina lisää valtaa, ja sitä kautta, jos kilpailu asian

hoitaa, se tarkoittaa sitä, että yhteiskunnat keskittyvät erittäin voimakkaasti. Niin myöskin Eurooppa kasaantuu keskiseen Eurooppaan, ja nämä laita-alueet jäävät lähinnä syrjäkylän asemaan. Mielestäni tämä kehityssuunta on vastoin esimerkiksi YK:n tavoitetta, eliikkä siellä pyritään siihen, että kaupungistumisen ongelmia pyritään estämään, löytämään ratkaisuja siihen, että ihmiset eivät keskittyisi liian voimakkaasti kaupunkeihin. Mielestäni valtioiden tehtävä on etsiä ratkaisuja siihen, että ihmisiä voitaisiin asuttaa myös haja-asutusalueella, maaseudulla ja pitää alueet laajasti asuttuina.

Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että Suomessa on liian kiire Emu-järjestelmään. Me emme ole siihen tarpeeksi varautuneet. Suomessa ei ole olemassa siihen strategiaa. Me olemme häviämässä kilpailua tätä kautta, koska meidän koemme ei ole Emu-kunnossa.

Ed. Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Niinistö sanoi eilen, ettei pitäisi puhua Emu-päätöksenteon menettelytavoista, vaan itse ratkaisusta. Olen eri mieltä asiasta. Päätöksentekotapa on osa ratkaisua, osa tätä Emu-prosessia. Katson, että mitä suuremmasta ja kauaskantoisemmasta asiasta on kysymys, sen olennaisempaa on myös, millä tavoin päätös tehdään.

Mielestäni salikeskustelu on antanut viitteitä siitä, että hallituspuolueissa tunnetaan osittain huonoa omaatuntoa Emu-päätöksenteon menettelytavoista. Tämä on tullut mieleen siitä innokkuudesta, millä monet vasemmistoliiton, vihreiden, demareiden ja kokoomuksenkin edustajat ovat tuoneet kielteisessä valossa esiin Ahon hallituksen toimia EU-jäsenyyssprosessin suhteen. Ei voi välttyä ajatukselta, että puhujat mieluummin syyttelevät Ahon hallitusta kuin perustelisivat omin asia-argumentein sitä, miksi Emuun meno ensimmäisten joukossa on välttämätöntä ja miksi Emu-päätös tehdään ilman kansanäänestystä hallituksen tiedonannon pohjalta.

Arvoisa puhemies! Suomen integraatiopoliittikka on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut todella nopeaa. Euroopan neuvostoon Suomi liittyi toukokuussa 89. Eta-alueessa Suomi oli mukana vuoden 94 alusta lähtien. Eta-jäsenyyden kokemukset jäivät lyhyiksi, sillä Euroopan unioniin Suomi liittyi jo seuraavan vuoden eli 95 alusta. Kymmenessä vuodessa Suomi on siis kiilaamassa Euroopan yhdentymisen ulkokehältä kohti integraation ydintä ja hakeutumassa nyt

ensimmäisten joukossa Euroopan talous- ja rahaliittoon. Vauhti on ollut huumaaava.

Sosialidemokraattien ryhmäpuhuja ed. Arja Alho totesi puheenvuorossaan, että hallitus pyrkii nyt ennakoimaan tulevaa taloudellista kehitystä. Hallituksen keskeisten jäsenten ennakkointikyky ei kuitenkaan ole ollut kovinkaan hyvä. Nimittäin syksyllä 94 nykyinen pääministeri Paavo Lipponen totesi, ettei Emusta päättäminen konkretisoidu tällä vuosikymmenellä. Tuolloin Lipponen totesi seuraavasti: "Tällä hetkellä siirtyminen yhteiseen valuuttaan vuosituhannen vaihteeseen mennessä näyttää hurskaalta toiveelta. Onkin ennen aikaista tehdä varmaa arviota siitä, onko EU:ssa tällä vuosikymmenellä taloudellisia tai poliittisia edellytyksiä siirtyä yhteiseen valuuttaan. Rahaliiton kolmanteen vaihteeseen siirtyminen on ratkaisu, joka on aikanaan Suomessa tehtävä erillisen keskustelun pohjalta." Näin siis nykyinen pääministeri Lipponen kolme ja puoli vuotta sitten.

Lipponen puheenvuoro osoittaa, että politiikan eliittikään ei ole kyennyt riittävästi ennakoimaan asioita ja pysymään asioissa ajan tasalla. Kysymys kuuluukin, pysyvätkö kansalliset eliitin integraatiovauhdissa mukana.

Eräät hallituspuolueiden edustajat ovat täällä väittäneet, että EU-jäsenyyden myötä olisimme tosiasiallisesti päättäneet jo Suomen Emu-jäsenyydestä. Tämä väite ei ole totta. Esimerkiksi Suomen Kuvalehdessä keväällä 97 todettiin puhemies Riitta Uosukaisesta seuraavaa: "Uosukainen myöntää, ettei hän itsekään EU-vaalien äänestyskopissa kuvitellut äänestävänsä samalla Suomen markan kohtalosta."

Yhdyn puhemies Uosukaisen ajatuksenjuoksuun. Vaikka äänestin EU:lle "kyllä", en äänestänyt Emuun menon puolesta, vaan jätin itselleni aidon mahdollisuuden päättää Emusta myöhemmin erikseen.

Samalla logiikalla varmaan toimi moni muukin kansanedustaja, kansasta puhumattakaan. Niinpä ei ole hallituksen puolelta reilua syyllistää kansaa siitä, että se olisi antanut mandaatin Emu-jäsenyydestä jo EU:hun liittymisen yhteydessä.

Kuten täällä on moneen kertaan todettu, eduskunta päätti EU-jäsenyyssopimuksen yhteydessä, että eduskunta päättää myöhemmin erikseen Emuun liittymisestä. Kummallista on kuitenkin, että moni hallituspuolueiden edustaja on eduskunnassa tähän vedoten sanonut, ettei kansanäänestystä tämän vuoksi tarvita. Eihän se, että eduskunta päättää asiasta, ole este sille,

etteikö asiaa olisi voitu kysyä myös kansalta, sillä meidän perustuslakimmehan tuntee vain neuvoa-antavan kansanäänestyksen. Minun mielestäni tässä olisi ollut oikea paikka kysyä sitä vakavaa neuvoa, ennen kuin eduskunta omaan lopuliseen päätöksentekoonsa ryhtyy.

Arvoisa puhemies! Katson, että sitoutuminen kauaskantoiseen ratkaisuun tulisi tehdä kansalaisten tuella. Se, ettei hallitus järjestänyt kansanäänestystä Emusta, ja se, että hallitus piutpaut välittää gallupeista, osoittaa, että hallitus ei halua kuulla kansalaisten mielipidettä. Vaikka hallitus tiedonantonsa viimeisessä kappaleessa väittää, että se on perehtynyt huolellisesti eri Emuvaihtoehtoihin, on se ylimielisesti kuitenkin harjoittanut vain yhden totuuden politiikkaa: Emuun ensimmäisen joukossa ja sillä siisti!

Kansanedustajien olisi kansanäänestyksestä huolimatta pitänyt tehdä päätöksensä omantuntonsa mukaisesti. Kysyä sen sijaan voi, päättääkö eduskunta nyt tosiasiallisesti Suomen Emujäsenyydestä. Eikö nyt käy niin, että päätöksen asiasta on tehnyt hallitus, ja eduskunta päättää vain siitä, luottaako se hallitukseen vai ei? Tästä esimerkki on hallituspuolue vasemmistoliitossa toteutettu jäsenäänestys. Eihän siinäkään ollut kyse Suomen Emujäsenyydestä, vaan siitä, jatkaako vasemmistoliitto hallituksessa vai ei.

Eilen julkaistu Taloustutkimuksen Emu-gallup osoittaa, että kansalaiset ovat aidosti hämillään Emujäsenyyden suhteen. Liittymiselle löytyi yhtä paljon kannattajia kuin vastustajiakin. Hallituksen ylimieliseen asenteeseen ei siis ole aihetta. Minkään puolueen kannattajien keskuudessa ei ollut täysin selkeää näkemystä jäsenyydestä. Myönteisimmin asiaan suhtautuivat kokoomuksen ja demareiden kannattajat, mutta siitä huolimatta neljännes näiden puolueiden kannattajista vastusti jäsenyyttä. Vaikka keskustan ja vasemmistoliiton kannattajista yli puolet oli jäsenyyttä vastaan, noin kolmannes oli kuitenkin jäsenyyden kannalla. Gallupin perusteella on mielestäni nähtävissä, etteivät suomalaiset ole vielä kypsiä Emu-ratkaisuun.

Arvoisa puhemies! Emuun liittymisen ehtona on pidetty tiettyjen kriteerien täytymistä. Tavoitteena on ollut, että Emun muodostaisivat taloudeltaan riittävän vakaat maat. Suomessa onkin tiukasti pyritty täyttämään nämä Emukriteerit. Hallituksen tiedonannossa ei kuitenkaan oteta selkeästi kantaa siihen, miten Suomen pitäisi suhtautua Emu-kriteerien noudattamiseen myös muiden Emu-maiden kohdalla. Entä mikä on Suomen kanta silloin, jos Emu-kritee-

reistä joustetaan poliittisin perustein yhteisen rahan aikaansaamiseksi? Tuntuu siltä, että täällä liputetaan Emu-jäsenyyden puolesta huomioimatta sitä, onko Emu kaikissa toteuttamisvaihtoehtoisissaan Suomelle eduksi.

Hallitus vähättelee tiedonannossaan maakoh-
taisten häiriöiden merkitystä. Hallituksen mukaan ne kohdistuvat lähinnä metsäteollisuuteen, ei koko kansantalouteen, joka ei hallituksen mukaan enää nykyisin ole niin voimakkaasti riippuvainen metsätaloudesta.

Viime keväänä antamassaan Emu-selonteossa hallitus kuitenkin tunnustaa, että "tulevaisuudessa on varauduttava toimialakohtaisiin häiriöihin, joiden merkitys voi muodostua suureksi tuotantorakenteeltaan yksipuolisilla alueilla". Nämä alueelliset toimialakohtaiset häiriöt tar-
koittanevat juuri alueita, joille metsätalouden menestys on erityisen tärkeä. Metsä-Suomen eli suurimman osan Suomesta menestyminen saattaa kulkea eri tahtiin muun Euroopan menestyksen kanssa. Tämän hallitus huomioi vielä viime-
keväisessä selonteossaan, mutta tiedonannossa Emun aiheuttamiin alueellisiin vaikutuksiin hallitus ei ole katsonut aiheelliseksi puuttua.

Emun vaikutukset alueille voidaan kiteyttää toteamalla lyhyesti, että jos Emusta seuraa hyvä talouskehitys, suuntana voi silti olla keskittymisen ja muuttoliike työn perässä kasvualueille eli keskuksiin. Jos seurauksena on huono talouskehitys, menoja on leikattava, mikä nykyisellä hallituksella on tarkoittanut muun muassa aluepoliittisten varojen, kuntien valtionosuuksien, sosiaaliturvan jne. leikkauksia. Nämä toimenpiteet vaikuttavat väistämättä heikentävästi alueiden Suomeen.

Arvoisa puhemies! Mielestäni Suomen ei tule kiirehtiä ensimmäisten joukossa Emuun, ja kun asia on täällä salissa äänestyksessä, tulen äänestämään Emuun liittymistä vastaan.

Ed. R a j a m ä k i: Arvoisa puhemies! Talous- ja rahaliitto on sisämarkkinoiden kehityskäsi, ja sillä tavoitellaan vakaita hintoja ja valtuuttakursseja sekä alhaisia reaalkorkoja ja yhteisen rahan tuovana tiettyä tehokkuutta ja vakaata työllisyyskehitystä tukevaa rahapolitiikkaa. On kuitenkin selvää, että koko prosessia nimenomaan kansalaiskeskustelun ja kansalaisten sisäistämisen tasolla ei ole varmasti viimeisen päälle parhaalla mahdollisella tavalla vietä läpi, koska jossain vaiheessa kansalaisista on varmaan tuntunut, että he ovat asemalla katselleet Emu-luotijunan ohiajoa.

On hyvin tärkeätä, että eduskuntakäsittelyssä Emu-päätösprosessi parantaa nimenomaan suomalaisen kansanvallan ja demokratian pohjalta tätä käsittelyä ja että valiokunnissa erityisesti erilaisia etuja ja haittoja pohditaan. Emu ei ole mustavalkoinen. Siinä on suuria mahdollisuuksia, juuri kuten puheeni aloitin, mutta siihen sisältyy myös monia vaikeasti arvioitavia ja ilmeisiä vaaramomentteja myös.

Raha- ja talousliiton kriteerit asetettiin aikoinaan ensinnäkin taloudellisesti parempien odotusten vallitessa. Jos olisi tiedetty, että Euroopan kehitys ei jatku silloisten näkymien valossa, olisi tietysti tehty vähän alhaisemmat kriteerit. Tämähän on talouspoliittisilla kriteereillä, lähestymiskriteereillä rakentuva järjestelmä, mutta myös poliittinen, ja tietysti myös sillä tavalla poliittinen, että se lähtee Euroopan turvallisuuden vakauttamisesta. Eli Talous- ja rahaliitolle ei ole synnyn sijaa, jolleivät siinä ole sekä Saksa että Ranska ensinnäkään mukana.

Toisaalta on ollut erittäin myönteistä nimenomaan Ranskan ja Englannin sosialidemokraattisten vaalivoittojen jälkeen se, että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän paljon esillä pitämä työllisyysnäkökulma tuli ihan eri tavalla tähän keskusteluun ja toi tältä osin uutta tuulta purjeisiin koko Rahaliittoon liittyvässä keskustelussa.

Toisaalta juuri näihin kriteereihin liittyvä pohdinta tuli hyvin ilmi, kun valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajien kanssa kävimme runsas vuosi sitten muun muassa Ranskassa, Italiassa ja Saksassa keskusteluja näistä asioista, ei pelkästään kansanedustajien vaan ennen kaikkea myös virkamiesten kanssa. Selvästi näkyi se, että Ranskassa jo silloin oivallettiin, että työttömyyden kasvu ja taloudelliset vaikeudet ovat lataamassa pommia, joka voi ravistella koko yhteiskuntaa. Muun muassa Eurooppa-valiokunnan puheenjohtaja esitti meille tällaisen näkemyksen toden, että ennen pitkää kun massat marssivat kadulle, on kriteereihin kuitenkin puututtava. Hän oli aika lailla hyvä ennakoimaan sen, mitä runsaat puoli vuotta sen jälkeen tapahtui: työvoimatoimistojen miehitykset ja yhteiskunnallinen levottomuus, jotka työttömyys aikaansai Ranskassa.

Tältä osin myös Euroopan keskuspankin toiminnan poliittisesta päällystyksestä on puhuttu erityisesti Ranskassa. On selvää, että demokraatiavaje kasvaa Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Rahaliiton synnyn myötä. Sen takia Euroopan parlamentin valtaa Euroopan keskus-

pankissa on syytä lisätä, samoin kuin jäsenmaiden valtiovarainministeriöiden roolia.

On paljon puhuttu epäsymmetrisistä häiriöistä, jotka saattavat kohdata Suomea. Henkilökohtaisesti koen myös, että hallituksen tiedonanto pitää kovin vähäpätöisenä uhkana Suomen erilaisesta elinkeinorakenteesta johtuvia häiriöitä. Minä pidän niitä henkilökohtaisesti arvioiden kyllä vakavampana uhkana.

Metsäteollisuus on edelleen, eikä pelkästään koko kansantalouden osalta, selkeästi vahvin sektori verrattuna muihin EU-maihin. Suomi on edelleen hyvin keskeisesti kansantalouden vientitulojen kolmannekselle siitä riippuvainen, eikä myöskään kännykkä- ynnä muu teollisuus tätä kompensoi. Itse asiassa siihen sektoriin kohdistuvat Aasian tai muiden vastaavien iskut voivat olla yhtä lailla vakavia kansantalouteen kohdistuvia iskuja kuin metsäteollisuuteen kohdistuvat dollarin romahdukset tai muut. Tämän takia ennen kaikkea jos ulkomaankaupallemme tärkeiden maiden ja tärkeiden tuotteiden kysyntä alenee sellaisessa tilanteessa, jossa Talous- ja rahaliiton keskimääräinen talouskehitys on suotuisaa, Suomi joutuisi vakaviin ongelmiin. Pahimmillaan tällaisessa sokissa palkat voisivat alentua ja työllisyys heikentyä. Edelleen vahva euro heikentäisi Suomen talousalueella toimivien yritysten hintakilpailukykyä ja alentaisi vientikysyntää entisestään.

Tässä yhteydessä nimenomaan yhden jäsenen tarpeista lähtevä esimerkiksi rahapolitiikka ei tulisi kysymykseen. Tämän takia tätä asiaa on eduskunnassa myös syytä pohtia. Se vanha maailma, jossa devalvaatiolla tätä hoidettiin, ei tietenkään tule kysymykseen. Minä peräänkuulutan Euroopan keskuspankin ja Talous- ja rahaliiton oman sisäisen mekanismin kehittämistä ottamaan huomioon tällaiset poikkeukselliset olosuhteet.

Devalvaatiot ja niistä seuranneet inflaatiot ovat oikeastaan vain välittömästi syöneet palkansaajien reaaliansoita tässä maassa. Niillä on ollut myös pitkäaikaisia haittavaikutuksia. Inflaatio ja sen sääntely pitävät reaalikorkoja matalana. Tässä maassa ei ehkä myöskään ole riittävästi mietitty tuottavuuden kasvattamista investoinneilla. Myös reaalisien kilpailukykyyn korjaaminen on devalvaatiomaailmassa ollut vähän vähemmän mielessä. Kyllähän se tietysti on josain määrin saattanut meidät jättää myös yksipuolisen raaka-ainejalostukseen keskittyvän teollisuuden varaan. Tässä suhteessa haasteet ovat kovia ja niistä selviytyminen edellyttää

myös uudenlaisia elinkeinopoliittisia pohdintoja.

Talous- ja rahaliiton suurin vaikutus suomalaiseen hyvinvointivaltioon aiheutuu siitä, että vakaus- ja kasvusopimus asettaa rajoituksia budjettialijäämille ja säätelee kansallisen verotuksen ja julkisen kulutuksen tasoa. Tässä kaikessa on keskeistä tietysti se, miten Talous- ja rahaliitto onnistuu.

Kuten Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on selvityksessään todennut, niin jos Emu lisää häiriötä, kasvaa tarve tulon ja riskin jakamiseen samalla, kun mahdollisuudet siihen vähenevät. Suomessa ulkoisia häiriöitä on perinteisesti torjuttu devalvaatioin, jotka ovat jakaneet tuloja ja riskejä avoimen ja suljetun sektorin välillä. Nyt korvaava sopeutumismekanismi on haettu puskurirahastojärjestelmästä. Tämä, jota myös ammattiyhdistysliike SAK piti tärkeänä, on tietysti hyvä tilapäiseen häiriöön, mutta mitään rakenteellista häiriötä sillä ei voida mittasuhteidenkaan takia puskuroida.

Sen vuoksi olisikin ollut mielestäni paikallaan luoda järjestelmä, eikä se vielä kukaan tietysti ole myöhäistä, joka korjaisi esimerkiksi noususuhdanteessa vientisektorin tulosta maksuilla, energiaveroilla tai jollakin vientitalletusjärjestelmällä ja taantumassa taas sitten näitä maksuja laskettaisiin. Varat rahastotaisiin ja purettaisiin laskusuhdanteessa. Tämä myös estäisi vientialojen maksuvalmiuden valumista kantohintoihin, kuten maan tapa on ollut, ja ehkä palkkoihinkin. Tämän tyyppistä keskustelua olisi kyllä syytä varmasti edelleen käydä.

Joka tapauksessa puskurirahastojen tavoite on tietysti hyvä. Niiden tavoite on lieventää häiriöitä, työllisyysvaikutuksia, tasaamalla työttömyys- ja työeläkevakuutusmaksuja yli ajan. Mutta on myös selvää, että tällaisen syvenevän integraation ytimeen kohdistuu keskittymispaineita. Sen me olemme nähneet nytkin, että moni teollisuus ja tuotanto mielellään, erityisesti jos se ovat kansainvälisiä, siirtyvät lähelle kuluttajia eli massakysyntää. Tällöin tämä asia vaatii meillä myös suhdannepoliittisia, rakennepoliittisia ja myös aluepoliittisia toimia. Tänä päivänäkin meillä on Itä- ja Keski-Suomessa paljon investointeja, jotka odottavat seinien rakentamiseen investointitukia, joita ei ole riittävästi. Ei pelkillä Tekes-panoksilla päästä etenemään. Sanoisin, että kyllä Emu erityisesti asettaa vaatimuksia alue- ja suhdannepoliittiselle toiminnalle.

Se miten voimme reagoida tilanteessa, jossa häiriö on voimakas ja valtiontalous ei anna peli-

varaa, niin kuin ei tänä päivänä anna ja maassa on massatyöttömyys, on mielestäni se kauhuskenaario, joka Emuun nimenomaan liittyy.

EU:n Talous- ja rahaliitto vaikuttaa laajuutensa osalta rakentuvan enemmän poliittisten lähtökohtien kuin taloudellisten tekijöiden varaan. On vaarana, että laajassa euroalueessa on mukana useita sellaisia maita, jotka eivät ole riittävästi tehneet rakenteellisia ratkaisuja vakaus- ja kasvusopimuksen luonteen mukaan. Tällanetta, jossa euroalueessa on mukana vapaa- matkustajia, jotka ottavat hyödyn, on mahdollon estää. Rahaliiton korot saattavat jäädä korkeammalle kuin suppean Rahaliiton tapauksessa, jos laajan Rahaliiton valuutan asema ei muodostu sen heikkoudesta johtuen maailman taloudessa niin vahvaksi kuin taloudellisten tekijöiden pohjalta rakentuvan Rahaliiton valuutta.

Tällaisessa tilanteessa mielestäni Suomessa on pohdittava, mikä on muun muassa vakaus- ja kasvusopimuksen todellinen luonne. Sallitaanko myös Suomessa lipsumisia sen edellyttämistä rajoituksista? Jos alkuperäisistä kriteereistä tullaan monin osin joustamaan, on mielestäni myös Suomessa näihin vaikea vedota esimerkiksi mahdollisissa uusissa säästöpäätöksissä.

Esimerkiksi vakaussopimuksen kaavamainen soveltaminen voisi lamatilanteessa merkitä meillä työllisyyttä heikentäviä talousarvioleikkauksia. Suomen budjettipolitiikassa on oltava jatkossa tavoitteena aidot rakenteelliset korjaukset eikä se, että valtiovarainministeriö käyttää Rahaliiton taloudenpidon kriteereitä politiikanteon välineenä ajaakseen alas hyvinvointivaltion palveluja. Valtiovarainministeriön valikoivuus näkyy myös erittäin hyvin puolustusministeriön ja sen helikopterihankintojen ymmärtämisessä verrattuna sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan ongelmiin, jossa valtiontalouden kireys on helpommin kaatamassa esityksiä.

Kun Suomi on, voi sanoa, kansainvälisessä talousyhteisössä lähes toteuttanut osin ihmetystäkin herättävän saavutuksen lähentymiskriteerien osalta, ei pidä mitätöidä sitä, kuten osin tehdään liian laajalla Talousliitolla. Mutta toisaalta on myös nähtävä, että näiden talkoiden jälkeen on kysyttävä, missä ovat ne talkoot, joissa sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja syrjäytyneen kansalaisen ongelmat ovat vastaavalla tavalla yhteisessä valokeilassa ja työn kohteena.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti koko Euroopan unionin Agenda 2000:n ja yhteisön keskeisen politiikan, maatalouspolitiikan tilanteeseen. Emuun liittymisestä seuraa varsin vähän välittö-

miä vaikutuksia maataloudelle. Pelkästään Emusta aiheutuvia vaikutuksia on varmasti hyvin vaikea määritellä.

Ehkä merkittävää on se, korvataanko ja miten nykyiset maatalous- ja markkinavaluuttakursien väliset erot euroon siirryttäessä. Yhteinen valuutta saattaa myös merkitä sitä, että se suosii tehokkaita tuottajia, joiden tuotanto sijaitsee lähellä kuluttajia, vähän samoin kuin muussakin tuotantotoiminnassa. Kyllä tietysti pitkällä aikavälillä syvenevässä integraatiossa maataloudelle aiheutuu muutospaineita.

Mielestäni kuitenkin keskeisimpiä kysymyksiä tässä ylipäänsä on se, että Suomen sopeutuminen EU:ssa kehitteillä olevaan maatalouspoliittiseen linjaan ei ole ollut riittävän syvällisen keskustelun kohteena. Mielestäni poliittisesti ei ole riittävästi pohdittu Agenda 2000:een liittyvää kansallista strategiaa. Euroopan unioni pyrkii lähentämään tuotteiden hintatasoa maailmanmarkkinahintaan ja tämä tulee johtamaan helposti tilanteeseen, jossa markkinahintamme entistä huonommin kattavat muuttuvia kustannuksia.

Tässä haluan ehdottomasti tuoda esille sosiaalidemokraattisen valiokuntaryhmän näkemyksen ja henkilökohtaisesti oman voimakkaimman kritiikkini ministeri Hemilän ja maa- ja metsätalousministeriön maatalouspoliittiseen linjaan siinä, että tällaisessa tilanteessa puhuminen tilakoon kasvattamisesta on muulta planeetalta. Silä ei ole mitään tekemistä maataloustuottajien taloudellisen toimeentulon ja tilojen todellisen hädän kanssa. Jos Wto:n neuvotteluissa EU entisestään lähentää interventiohintoja maailmanmarkkinahintoihin, niin entistä suurempi konkurssi seuraa suurista tiloista. Tämä logiikka ei päde. Sen takia tässä tilanteessa on mielestäni ehdottomasti vakavammin pohdittava Euroopan unionin maatalouspolitiikan osittaisen kansallistamisen etuja ja haittoja. Juuri tältä osin on Suomen lähdeittävä myös selvittämään tutkimuksellisesti ja poliittisesti tätä vaihtoehtoa.

Tältä osin esimerkiksi selvästi viimeiset viestit, joita EU-komission suunnitelmista, Agenda 2000:n maataloustukien järjestelystä on Suomeen tullut, osoittavat, että niissä on päällimmäisenä Keski-Euroopan vahvojen maatalousmaiden toiveet eivätkä pohjoisen maatalouden erityispiirteet. Tämä asia vaatii nyt vakavampaa keskustelua.

Osittaisella kansallistamisella purettaisiin EU:n byrokratiaa, saataisiin onnettomaksi muutama sata ja tuhat byrokraattia, mutta saataisiin

kulut alemmaksi oikeisiin työllisyys- ja rakenneasioihin paneutumalla. Kansallisesti päätettäisiin nimenomaan hehtaari- ja eläinkohtaiset tuet ja niiden suuntaaminen. Silloin olisi meidän maa-seutumme pelastettavissa tässä tilanteessa. Myös tukipäätöksillä pelaaminen väärinkäytöksineen koko EU:n baabelintalossa maatalouden osalta häviäisi. Emme myöskään silloin maksaisi sellaisten maatalousmahtien kuin Tanskan ja Ranskan menoja, joita tulemme tässä järjestelmässä jatkossa maksamaan. Toisaalta olemme tukemassa ympäristövaikutuksista välittämätöntä tehomaa-taloutta ja meidän omien suhteellisten etujemme, eettisten tuotantotapojemme, luonnonmukaisen tuotantomme ym. vahvuudet jäävät samalla voimavarojen niukkuuden takia hyödyntämättä.

Nyt olemme tienhaarassa ja tältä osin, maatalousneuvoston käsitellessä alustavasti marraskuussa Luxemburgissa Agenda 2000:ta, on nyt ensinnäkin katsottava, mitä merkitsee se kirjaus, että maatalouden edellytykset turvataan myös syrjäisillä ja olosuhteiltaan vähemmän suotuisilla alueilla. Jos se on vain paperilla olevaa tekstiä, joka ei realisoidu, niin kuin pahoin pelkään, silloin komission konservatiiviset ehdotukset edellyttävät, että keskustelu Suomessa poliittisesti ja tutkimuksellisesti syvenee ja kritiikkiä EU:n maatalouspolitiikkaa kohtaan voimistetaan.

Ed. K r o h n : Arvoisa puhemies, hyvät työtö-verit! Ajattelin perustella, miksi tulen äänestämään lopullisessa äänestyksessä Emua vastaan. Tuntuu, että paljon kuullaan yleisiä talouspoliittisia luentoja, mutta aika vähän kuitenkin on omakohtaista pohdintaa, miten itse on johonkin päättynyt.

Ajattelen ennen kaikkea, mikä on demokratian ydin ja mikä on kansanedustajan rooli. Näen, että demokratian eräänlainen suuri oivallus on hyvin kehittynyt riskienhallintajärjestelmä. Monimutkaiset asiat yllättäen, kun ne heitetään hyvin lavealle foorumille, tulevat jollakin tavalla käsiteltyä luihin ja ytimiin saakka. Varsinkin sellaiset asiat, jotka tavallinen kansa maksaa selkänahastaan, kuten verotus ja sota ja rauha, on juuri demokratia turvannut ehkä parhaiten, niin että vältetään sodat ja syvät verotukselliset epäoikeudenmukaisuudet oikaistaan.

Olen teatteriohjaajana perehtynyt jonkin verran demokratian syntymään antiikin Kreikan historiaan teatterihistorian kautta. Siellä keskeisenä kysymyksenä useissa kreikkalaisissa tragedioissa on jännite eliitin hybrisin, esimerkiksi

itsevaltiuden ja kansan tahdon välillä. Jos esimerkiksi Troijan sotaan lähdöstä olisi järjestetty kansanäänestys, sinne ei varmaan olisi lähdetty. Näytelmässä Ifigeneia Auliissa, kuningas Agamemnon, on tuuleton päivä ja miehet ovat väsyneitä eivätkä halua lähteä Troijaan, mutta lopulta Ifigeneia, neitsytyttö, uhrataan ja saadaan veren kiihko käyntiin ja Troijaan lähdetään. Mutta perusjännite draamoissa on juuri se, että silloin, kun hyvillekin ihmisille annetaan paljon valtaa, jollakin tavalla näkökenttä kapenee, kun tulee sellainen illuusio omasta haavoittumattomuudesta.

Jollain tavalla, yllättävää kyllä, silloin, kun vähemmänkin jalo rahvas tulee mukaan päätöksentekoon, pitemmällä aikavälillä ratkaisut ovat oikeita. Sitä on joskus kai tutkittukin Sveitsissä, että kansanäänestyksen kautta vastoin esittelyä tehdyt päätökset pitkän aikavälin analyysissä vaikuttavat olleen ehkä oikeampia kuin pelkkä esittelyteksti.

Tästä demokratia-analyysistä itse analysoin omaa rooliani kansanedustajana. Emme ole täällä taloustieteilijöinä, olemme täällä poliitikkoina varmistamassa, olemme osa riskienhallintajärjestelmää. Tähän liittyen olen aina sanonut, että prosessi on osa lopputulosta, eli prosessi, millä teemme suuret siirrot, on osa sitä, mitä sillä siirrolla voimme aikaansaada. Se prosessi, kysymyksenasettelu, millä EU-äänestyksestä seuraa Emuun liittyminen näillä määräenemmistöillä, ei täytä oikeudentajun kokemusta. Eli jos tällä systeemillä liittyisimme ruplaan tai jeniin, sitä pidettäisiin hieman omituisena. Kun pidän itseäni huumorintajuksena ihmisenä, niin aina siitä nautin, kun sanon tämän ruplaverituksen. Nämä analyttiset, rationaaliset Emu-kannattajat aina tuntuvat hyvin kiihtyvän ja silloin tulee sellainen olo, että kyllä kaiken takana on myös tunteet.

Eli minä näen, että menetämme jotain olennaista, kun me menemme Emuun ilman tätä pohjamutien kautta käymistä. Itse en kiistä, etteikö tämä yhteinen valuutta voi olla merkittävä. Siis en kiistä etteivätkö nämä kauniitkin puheet ole osa Emu-totuutta, mutta juuri kun ei tehdä sitä asiaa oikeassa prosessissa, niin se ikään kuin heikentää niiden hyvien mahdollisuuksien toteutumista ja vahvistaa näitä huonoja mahdollisuuksia varsinkin sitä kautta, että kun ihmisten luottamus siihen omaan vaikuttamiseen menee, niin me menetämme tämän kansalaisyhteyden.

Minä tiedän sen siitä, kun en ollut kansanedustaja, vaan osallistuin EU-äänestykseen kansalaisena. Minä muistan sen nöyryyden ja arvok-

kuuden, millä ainakin minun tuttavapiirini siihen suhtautui. Sitä pohdittiin hirveän paljon ja mietittiin, että jos äänestän kyllä, jos äänestän ei. Se oli sellainen vastuun kantamisen prosessi. Jollakin tavalla, kun sitä suurta työtä, mitä minusta suurin osa ihmisistä teki päätyäkseen johonkin kantaan, ei sitten kunnioiteta, vaan kerrotaan, että ähäkutti, se olikin ihan toinen äänestys, niin me tiedämme arkipsykologiasta, että jos ihminen jotain tosissaan tekee ja hänelle tulee sellainen olo, että häntä jotenkin narrattiin, niin sen jälkeen se tahto yrittää samaa asiaa eli paneutua sanotaan Eurooppa-politiikkaan vähenee. Se on minusta surullista, koska minä itse uskon, että elämää ja varsinkin politiikan tarvetta on Emun jälkeen.

Jos se Emu on niin väistämätön, minä voin ihmisenä hyvin ymmärtää, että sanotaan samaan tapaan kuin yya-sopimuksesta, että Neuvostoliitto on — tämä on minun mielipiteeni, mutta logiikka voisi olla sama — suuri ja paha ja huono asia, mutta olemme tässä vieressä. Meidän rahkeemme eivät riitä muuhun kuin suostua yhteistyöhön. Tietty rehellisyys, huonokin, väistämättömän asian esillesanomisessa herättää luottamusta. Tavallaan se, että Emuun menemisessä ikään kuin olisi osittain kysymys taivaaseen astumisesta eikä tällaisesta tietyllä tavalla arkiemmasta välttämättömyydestä, että Suomi on pieni maa ja siksi mennään mukaan, myös vie-raannuttaa.

Sitten tästä demokratiakäsitteestä. Laajennan sen vielä siihen, että olen miettinyt, mikä on yhteiskunnan tärkein infrastruktuuri. Tuntuu, että nykyään puhutaan, että se on tämä rahatalous. On tietysti hienoa, että on oivallettu paljon varmaan uutta viisasta talouspolitiikasta, mutta tärkein infrastruktuuri — tärkein ja tärkein, mutta erittäin tärkeä on mielestäni luottamuksen infrastruktuuri. Veljeni kanssa usein puhun. Hän sanoo aina minulle, että Irina, eihän posti mene siksi perille, että on postilaitos, vaan siitä syystä, että postinkantaja luottaa, että palkka tulee eikä siis avaa rahallähetystä tai kakkupakettia ja syö sitä. Tai miksi rekka menee perille? Hän sanoo: Irina, ei se mene siksi, että tiet on rakennettu, vaan siitä syystä, että rekkakuskit uskaltavat ajaa eikä tiellä ole rekkamerirosvoja, jotka kaappaavat nämä laivat.

Eli ylipäänsä se, että asiat toimivat, vaatii sopimussyhteiskuntaa ja luottamusta. Sanotaan, että Neuvostoliiton yksi romahduksen syy oli se, että eettinen luottamuksen infrastruktuuri hajosi. Se on tärkeimpiä koossapitäviä voimia. In-

hoan turhaa mustamaalausta ja siksi en missään nimessä väitä, että tässä nyt seuraavaksi Emu-prosessin jälkeen postinkantajat alkavat haistella kakkupaketteja ja avaavat ne. En sillä tavalla halua liioitella. Halusin vain konkretisoida tämän käsitteistön, mitä itse haluan vaalia. Minusta tuntuu, että kun meillä Suomessa on ollut ehkä karmeiden sisällissotakokemusten ja talvisodan ehkä ihmeen jälkeen sellainen syvä taju tästä luottamuksen infrastruktuurista, me emme ehkä osaa sitä tarpeeksi arvostaa ja siitä syystä ehkä jotenkin teemme sille nyt hallaa. Itse en haluaisi olla tässä mukana.

Minä tavallaan ymmärrän, että kansa ei enää yhtään halua tästä äänestää. Sanotaan, että suuri osa kannasta vastustaa mutta vain kymmenen prosenttia kokee Emun sellaisena erittäin tärkeänä asiana. Mutta kansanäänestys olisi siksi välttämätön, koska tämä Emu on minusta ihan samanlainen asia kuin yya. Minä olen itse elänyt sen Luottamus-elokuvan ja tämän yya-lopun ajan, että on aina niitä sanoja, jotka eivät merkitse mitään, eivät konkretisoidu. Kansanäänestyksellä on tapana arkipäiväistä asiata. Niiden mitakaava tulee esille. Ne ikään kuin putoavat tämmöisestä avaruuskuvasta, joka ikään kuin radioaktiivisena säteilynä tai jonain kummallisena eeterisenä tai epäkonkreettisena asiana leijailee meidän ulkopuolellamme, ja kun ne tulevat kansan käsinkosketeltaviksi asioiksi, niin ne ydinkysymykset konkretisoituvat. Se on tapa saada sopivalla tavalla laitetuttua, arkipäiväistettyä ja konkretisoitua asioita.

Tämä asia menetetään tällä prosessilla, kun kuitenkin on kysymyksiä, mitä ihmiset kysyvät. Kun sama valtiovarainministeri, joka markkinoi Emua, pohtii kirjastomaksujen mahdollisuutta, niin liittyvätkö nämä asiat toisiinsa? Minä onneksi tiedän, että kirjastomaksut on vielä kirjastolaissa estetty, että sitä ei nyt ihan yhdellä budjettiriihellä ainakaan saada poistettua. Mutta nämä asiat ihmisten mielikuvissa liittyvät toisiinsa ja silloin kun ne asiat ikään kuin jouduttaisiin sen kansanäänestysprosessin kautta käsittelemään, niin turhat pelot menisivät pois ja oikeat ydinarvot tulisivat esille.

Minä olen erikoisesti pettynyt siitä syystä, kun itse olen meidän vihreiden naisjärjestöjen puheenjohtaja, että naisten näkökulmaa Emuun ei ole pidetty mielenkiintoisena tai siitä ei ehkä ole tarpeeksi keskusteltu varmaan siitä syystä, että naiset ovat olleet kriittisempiä. Itse kummastelen sitä, että usein, jos on yhteiskunnallisia ilmiöitä, mihin naiset ovat kriittisempiä kuin miehet, niin

se naisten kriittisyys analysoidaan tunteeksi. Ajatellaan, että se on jotain tunnetta ja sitten se jää siihen eikä pohdita, mitkä ovat ne syyt, miksi naiset ovat kriittisempiä. Mitkä kysymykset, mitkä pelot, mitkä toiveet ovat jääneet vailla vastausta, jotka olisivat vähentäneet pelkoa tai herättäneet luottamusta? Kyllä tietysti kriittisyyden ymmärtää, kun me tiedämme, että Suomen naisten työpaikoista neljännes on julkisella sektorilla, suomalainen nainen tekee kai afrikkalaisen naisen lisäksi pisintä työpäivää yhdistäessään työn ja perheen, ja tähän yhdistämiseen ainakin tähän saakka on tarvittu paljon julkisia palveluja, siis perhe-elämän ja työn yhteensovittamiseen.

Naisen elämä on Suomessa tällä hetkellä hyvin erilaista kuin naisen elämä Keski-Euroopassa. En tiedä, onko se aina parempaa, mutta se on erilaista, ja monet naiset ainakin Suomessa edelleen haluavat tämän kokopäivätyön ja tavallaan kaksinkertaisen työpanoksen. Kun ajattelee näitä vaikutuksia Suomen naisten elämänmuodon kannalta, mitä oikein tapahtuu, jos tulee tällainen epäsymmetrinen lama, minusta jotenkin tuntuu pahimmillaan, että sitä ei ole uskallettu käsitellä, koska ainakin niissä tilanteissa, missä itse olen yrittänyt tätä asiaa nostaa esille, tämä ei ole ollut asia, jota pidetään olennaisena. Toivon todella, että luottamuksen infrastruktuuri ei niin paljon katoa, että me Suomen naiset lakkaamme ymmärtämästä, ettei tulisi sellaista vieraantumista tai äänestysprosentin laskua ja me lakkaisimme toimimasta poliittisen tahtomme mukaisesti. Niin kuin sanoin alussa, myös Emun jälkeen on elämää ja varsinkin Emun jälkeen on politiikalle tarvetta ehkä enemmän kuin ennen.

Vielä tästä ei-kannasta. Itse häkellyin siitä, että tulen varmaan olemaan ainoa tai ainoita helsinkiläisiä kansanedustajia, jotka äänestävät Emua vastaan. Kuitenkin varmaan liki puolet tai yli puolet helsinkiläisistä vastustaa ainakin tätä vauhtia. Tämähän ei ole tällainen EU-asia nyt tai ei koskaan, vaan tässä on kysymys myös vauhdista.

Silloin mietin, että valta on ihmeellinen asia. Parhaimmillaan se on sitä, että joku YK:n pääsihteeri Kofi Annan lentää sudenpesään ja pysyy välttämään ohjusten lennot ja siviiliuhrit, ja pahimmillaan jotain sitä, että me luomme ympärillemme kollektiivisen kelmun, jotta emme olisi kosketuspinnassa äänestäjiimme. Tuntuu, että tällä hetkellä Suomessa on jollakin tavalla sellainen tilanne, että ollakseen uskottava pitää ainakin julkisesti olla jollain tavalla kriittisesti myön-

teinen, puhua kaikista Emun vaaroista mutta lopulta varmasti varmistaa, että äänestää kyllä. Kun tuli tämä erikoisesti yhteiskuntatieteilijöiden keräämä tutkija-adressi Emu-kansanäänestyksen puolesta ja tiedän itse, että useat näistä allekirjoittaneista olivat syntyneet 70-luvulla, niin osa lehdistöä leimasi koko listan allekirjoittajat stalinisteiksi, vanhoiksi stalinisteiksi. On tietysti vaikea olla vanha stalinisti, jos on syntynyt 70-luvulla, ellei sitten ole joku tällainen pika-reinkarnaatio kysymyksessä. Mutta en siihen usko.

Tässä on tullut ilmi monessa puheenvuorossa, analysoitu oikein hyvin, kuinka Emu ensi sijassa tässä muodossa, näillä kriteereillä, näillä jäsenillä ei olekaan tämä alkuperäinen pikkusaksan markka, tämä talouspoliittinen hanke, vaan ennen kaikkea poliittinen hanke, yhteiskuntapoliittinen hanke, jolloin voi ajatella, että yhteiskuntatieteilijöiden näkemykset siitä, millä tavalla tällaisia asioita pitäisi käsitellä, mitä kaikkea siihen liittyy, olisivat arvokkaita. Tiedän, että eduskunnassakin on monia kansanedustajia, joilta puuttuu lopullinen klik-hetki, se oivallus, mikä Emussa on niin hyvää, mutta kun ei myöskään tule sitä klikkiä, mikä Emussa on niin pahaa, niin on turvallisempaa olla Emun puolesta.

Kuulin eilen, kun tuossa eduskuntatalon edessä oli mielenosoitus Emua vastaan, että osa raitiovaunussa ohi matkustavista ihmisistä sanoi, että ai miten hienoa, että toiset uskaltavat näyttää mieltään. Jollakin tavalla minulla on tästä semmoinen ikävä tunne. Meillähän vihreissä meidän hieno europarlamentaarikkomme Heidi Hautala sanoo, että olisi viisasta liittyä ja kannattaa Emua. Pohdin paljon, mitä tämä viisaus on, ja varmaan se voi olla monella tavalla viisasta, mutta luulen, että siinä on paljon samaa viisautta kuin meillä aikanaan ... (Ed. Korkea-osa: Herran pelko!) — Niin, tämä yyy, minä olen itse elänyt yyy-Suomen ajan, missä oli kansallinen itsemurha kenenkään uskottavan henkilön kritisoida tätä liturgiaa. Muistan, että kun Tuure Junnila sanoi eduskunnassa jotakin, lehdessä luki "oikeistodemagogi" tai miksi hänet leimattiin.

Samalla tavalla meillä on nyt tarve tehdä semmoinen suuri kollektiivinen yhdenmukaisuuden aalto, jotta sitten, jos tapahtuu jotain ikävää, kukaan ei pääse sanomaan, että me näimme sen toisin, olisi mahdollista ollut nähdä se toisin. Tavallaan jokaista sellaista, joka sanoo ei, yritetään työntää jonnekin yhteiskunnallisen keskustelun syrjäaallolle. Vaikka itse olen värikkään kielen käyttäjä ja kirjoittanut näytelmiäkin, voin

sanoa, että vilpittömästi häkellyin, kun luin Helsingin Sanomien pääkirjoituksesta, että osaa hallituspuolueista ei saa Emun taakse kirveelläkään. Kun oli juuri ollut nämä Algerian verilöylyt, ajatus siitä, että kansanedustajan tahtoa edes kielikuvakirveellä lannistettaisiin, tuntuu ikävältä. Soitin äidilleni ja sanoin, että, äiti, on epämiellyttävää lukea lehdestä, että pitäisi kirvestä käyttää.

Lähetinkin sitten viestin lehteen ja kysyin, miksi te ehdotatte kirvestä, kun olen sanonut, että riittäisi myönteinen kansanäänestystulos. Eli meillä on tarve tavallaan tehdä tämä asia hirveän rujosti, rajusti, niin että ihmiset eivät uskalla sanoa "ehkä" tai "ei". Varsinkin korostan sitä, että EU-äänestys oli toisenlainen. Tässä on kysymys myös vauhdista ja tavasta. Tässä ei ole kysymys lopullisesta kannasta, jos nyt ei mennä. Tämä pahimmillaan muistuttaa niitä irvokkaita sarjakuvia naisista alennusmyynneissä. Siellä D-kupin rintaliivinkäyttäjät ostavat Akuppeja ja ovat tuohuksissaan ja tohkeissaan, kun saavat halvalla ja kuvittelevat, että seuraavana päivänä ei missään ole rintaliivejä.

Emusta luodaan sellaista tunnetta, että tämä on ainoa hetki. Tämä ei ole ainoa hetki, tämä ei ole ainoa tapa. Tästä syystä en pysty itse ainaakaan kantamaan moraalista vastuuta olla vahvistamassa näitä luottamuksen infrastruktuuria heikentäviä tekijöitä, jota varten itse olen tullut eduskuntaan.

Tällä kertaa ei enempää, arvoisa puhemies.

Ed. M. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Eduskunta edellytti käsitellessään Emu-kysymystä viime kesän alussa, että Emu-asiantuntijaryhmän raportissa esitettyä, eri vaihtoehtoihin liittyvää selvitystyötä jatketaan. Tämän mukaisesti on eduskunnalle toimitettu parikymmentä selvitystä, jotka kattavat sekä asiantuntijaryhmän että eduskunnan itsensä esille nostamat lisäselvitystarpeet. Emu-prosessi on kiistatta ollut melkoinen oppiprosessi sekä sadoille tutkijoille ja muille asiantuntijoille että meille kansanedustajille.

Mistä Emussa on kyse? Pelkistetysti kyse on yleisistä tervettä taloudenpitoa koskevista tavoitteista ja toimenpiteistä, joiden mukaisesti haluamme edetä ja jotka eivät rajoita finanssipoliittikkaa talouden normaalien vaihtelujen olosuhteissa. Emun mukanaan tuomat edut ovat mielestäni kiistatta jo nyt nähtävissä. Talouspolitiikkaan kohdistuvan luottamuksen lisääntymisen näkyä erityisen hyvin Suomessa ja Suomen

kansainvälisen roolin muutoksessa. Kolme vuotta kestäneen EU-jäsenyytemme aikana pitkien korkojen taso on puoliintunut ja korkoero Saksaan nähden käytännöllisesti katsoen hävinnyt. Tässä tämä pelkistetyksi on.

Liikenteen ja tietoliikenteen suhteellinen halpeneminen, valtiollisten rajojen merkityksen väheneminen ja muu eurooppalainen yhdyntymisen aiheuttavat kansalaisten niin Suomessa kuin muissakin maissa kokeman kansainvälistymisen murroksen. Haluan tuoda tähän keskusteluun muutaman näkökulman, jotka vain osittain ovat olleet esillä tässä keskustelussa.

Tuotannon kehittyminen etenee aloilla, joilla markkinat ovat massatuotteiden ja -tuotantovälineiden markkinoita. Kilpailu tapahtuu useilla aloilla lähinnä maailman laajuisten suurten konsernien välillä, ja kehitys näyttää johtavan siihen, että kullakin alalla on suuruusluokassaan vain kymmenkunta kilpailevaa laajaa konsernia tai erilaista verkostomaista yhteenliittymää. Kilpailu on näissä homogeenisissa tapauksissa globaalia. Alueelliset ja paikalliset tuet ovat tarpeettomia tai ainakin keinotekoisia antaen tekohengitystä vain lyhyeksi ajaksi.

Kulttuurieroista, totumuksista ja paikallisista olosuhdevaatumuksista johtuva, tuotteisiin ja palveluihin kohdistuva vahva asiakaskohtaisuuden vaatimus voidaan toteuttaa taloudellisesti entistä tehokkaammin. Tuotanto tehostuu. Kilpailu näillä aloilla, ennen kaikkea massatuotannon aloilla, kiristyy, ja hinnat laskevat. Poliittisesti perusteltuja tukia tullaan ehkä käyttämään, mutta niihin käytetty raha on maailman laajuisten markkinoiden ja teknisen kehityksen kannalta katsottuna tuottamaton ja jopa väärä investointi.

Yhtenäinen rahayksikkö on taloudellisen laskennan ja pankkitoiminnan kannalta hyvä, mutta aiheuttaa toki yhteiskunnallisia ja alueellisia ongelmia, koska menestymisedellytykset eli kysyntä- ja tarjontatekijät eivät ole kaikkialla samat eivätkä useinkaan läheskään tasapainossa.

Yleisen elintason nousun ja koulutuksen laajenemisen seurauksena yhä suurempi osa ihmisistä saa toimeentulonsa tietointensiivisistä, osaamiseen perustuvista ammateista. Tämä merkitsee, että koulutus esikouluasteelta ylimpään akateemiseen tasoon asti kasvaa keskeiseksi sekä yksilöiden että kansakuntien kilpailutekijäksi. Tämä asettaa useita vaatimuksia itse koulutukselle ja työelämän kehittymiselle.

Kansallisista ja yritysten investoinneista yhä suurempi osa on niin sanottua pehmeää eli osaa-

misen kehittämistä, tutkimusta, henkilöstön koulutusta sekä toiminnallisten järjestelmien systematiikan kehittämistä. Sen tulisi tapahtua yrityskohtaisten taloudellisten intressien pohjalta jokaista yhteisöä vahvasti kehittäen, sen omia vahvuuksia kehittäen. Organisaatioiden lisääntyvän jäykkyyden poistamiseksi yhä suurempi osa toiminnasta on toteutettava verkostomaisesti laajoina alihankinta- ja toimintaketjuina.

Suomen menestyminen näkyy muun muassa siinä, että high tech -tuotteiden osuus viennistämme on viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana lamasta huolimatta hyvin selkeästi ja määrätietoisesti kasvanut nousten nyt jo Oecd-maiden suhteellisessa vertailussa eturivin maiden joukkoon.

Kaiken tämän kehityksen valossa on tärkeää, että me annamme vahvan suomalaisen panoksen niillä resursseilla, niillä henkisillä voimavaroilla, mitä meillä on, eurooppalaisen yhteisen valuutan synnyttämiseen siten, että eurosta kasvaa valuutta, joka haastaa dollarin ja jenin kilpailuun maailman johtavan valuutan asemasta. Vain täten me voimme turvata eurooppalaisen kilpailukykyyn, meidän omien lähimarkkinoidemme menestyksen, tulevaisuudessa.

Eurooppa on kilpailijoitaan suurempi ja väestöltään vahvempi nimenomaan koulutuksen osalta. Osaamistaso on korkeammalla kuin kilpailijoilla muualla maapallolla ja sosiaaliset ongelmat ovat muihin maahanosiin verrattuna huomattavasti vähäisempiä.

Minultakin on usein kysytty, mitkä ovat Emun tuomat hyödyt. Lyhyt vastaukseni on ollut luetella viisi tekijää:

1) Valuutan vaihtokustannukset ja valuuttakurssiriskit poistuvat Emu-maiden väliltä. Erityisesti hyötyvät pk-yritykset, joilla on pienet resurssit valuuttahallinnossa. Tämä tehostaa sisämarkkinoiden toimintaa ja avaa pk-yrityksille uusia markkinamahdollisuuksia.

2) Vaihtoehtoiset valuuttakurssijärjestelmät ovat huonompi ratkaisu. Kiinteään, mutta devalvoitavissa oleva valuuttakurssijärjestelmän valuuttaputken ongelmana on korkojen vaihtelu ja korkea taso. Kelluvan kurssin ongelmana on valuuttakurssin epävakaus, mikä tuottaa haittaa yrityksen pitkäjänteiselle toiminnalle.

3) Pienten maiden kannalta ongelmallinen spekulatio jää pois. Emun ulkopuolelle jääviin kohdistuu entistä suurempi paine. Maa ulkopuolelle jäädessään viestittää, että se ei halua tai pysty luopumaan devalvaatioajattelusta ja -toimintamalleista.

4) Hinnat ovat Emu-maissa helpommin vertailtavia. Emu lisää kilpailua, tehostaa sisämarkkinoiden toimintaa ja laskee hintatasoa.

5) Ehkä pitkällä aikavälillä Suomen kannalta, pienen maan kannalta, kaikkein merkittävintä on se, että Emu parantaa Suomen imagoa. Emu merkitsee järjestelmää, jossa tuotteiden kilpailukyvyyn pitää perustua laatuun ja osaamiseen, ei devalvaatioiden tuomiin hintatietuihin. Lisäksi Rahaliittoon pääsevät mukaan vain taloudelliselta ja poliittiselta suorituskyvyltään vakaat EU:n ydinmaat. Suomi viestittää pystyvänsä luotettavasti huolehtimaan julkisesta velastaan ja taloudestaan. Nämä tekijät lisäävät positiivista mielikuvaa suomalaisista tuotteista.

Jos vertaamme tässäkin mielessä Suomea Ruotsiin, niin tarve imagon parantamiseen Suomessa on melkoinen, sillä kuluttajat maailmalla eivät tunne Suomea sen tuotteiden perusteella. Suomen vienti ja osaaminen ovat perinteisesti keskittyneet investointitavaroihin ja paperiin, joiden alkuperä ei usein tule suuren yleisön tietoisuuteen. Ruotsilla ei ole vastaavaa imagonluontitarvetta, koska se on pitkään ollut tunnettu laadukkaista kulutustavaroistaan ja muista tuotteistaan.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä tuoda esille näkemykseni muutamista merkittävistä peruskysymyksistä, joihin suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuus perustuu.

Erityisen tärkeätä tässä Emu-prosessissa on se, että myös työmarkkinaosapuolet ovat toimineet vastuullisesti. Suomessa on pitkä yhteistyöperinne työmarkkinaosapuolten kesken. Tämä on osaltaan lisännyt mahdollisuuksia reagoida nopeasti kansantaloutta kohtaaviin häiriöihin. Merkittävä osoitus tästä perinteestä on sopimus, joka on saatu aikaan puskurirahastoista sekä henkilöstörahojen ja tulospalkkausjärjestelmän hyväksikäytöstä yritystason varautumisessa Emu-ratkaisuun.

Kansallisesta rahayksiköstä luopuminen ja siirtyminen suuremmalle valuutta-alueelle on paljon tunteita herättävä arkipäivän muutos. Pohjanoteeraus mielestäni eilissä ryhmäpuheenpuoroissa oli kristillisen liiton esittämä rinnastus sata vuotta sitten olleeseen menneisyyteen, jolloin Suomi henkisen taistelun tuloksena sai oman markan ruplan sijaan. Maailma on tänä päivänä täysin toinen kuin silloin. Myös rahan osalta on jo viime vuosikymmeninä tapahtunut valtava muutos. Käytämme muovirahaa, ja verkkoraha on vauhdilla tulossa. Raha on vain

väline elämän tavoitteiden ja hyvinvoinnin saavuttamisessa.

Emu on osa eurooppalaista hyvinvointiprojektia. Se ei uhkaa sosiaaliturvaa, tasa-arvoa eikä alueellista kehitystä. Paras tapa puolustaa näitä tärkeitä kansallisia arvoja on pitää huolta julkisen talouden vahvuudesta ja sen rakenteiden terveydestä. Tämä edellyttää puolestaan kansantalouden vakautta ja kilpailukykyä. Työllisyyden myönteisen kehityksen jatkuminen turvataan parhaiten siten, että vahvistamme erityisesti yksityisen sektorin mahdollisuuksia luoda pysyviä työpaikkoja ja siten, että etenemme aktiivisesti kohti kansainvälistä verkostoitunutta toimintaa, kansainvälistä yritystoimintaa, jossa maailman laajuiset markkinat ovat myös suomalaisten niin tuotannollisten kuin palveluyritysten kohteena. Talous- ja rahaliitto myötävaikuttaa tähän vaikuttamalla yritysten toimintaympäristöä, avaamalla uusia markkina-alueita ja siten edistämällä yleistä talouskehitystä. (Ed. Aittoniemi: Kokoomuslaista liturgiaa!)

Emu ei toki ole mikään mustavalkoinen projekti. Se ei ratkaise puolestamme mitään ongelmia automaattisesti. — Se on tässäkin niin ed. Aittoniemelle kuin muillekin todettava. — Se luo puitteet, se luo perusedellytykset sille, että haluamme ja kykenemme myös etsimään eurooppalaisen dynaamisemman tavan toimia maailman laajuisessa maailmantaloudessa.

Toinen keskeinen Emuun liittyvä seikka on, että se luo mahdollisuuden poliittisesti myös täällä Suomessa paremmin vaikuttaa siihen, mitä abstraktiksi kutsutaan markkinavoimiksi. Markkinavoimien ei saa antaa vapaasti jyllätä, vaan niihin on järkevällä, johdonmukaisella politiikalla vaikutettava.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vielä muutamien näkemyksen demokratiasta ja eduskunnan roolista päätöksenteossa. Johtaako Talous- ja rahaliitto poliittiseen unioniin? Professori Antola yhdessä meillä toimitetussa selvityksessä toteaa, että koko tämä kysymys on väärin asetettu. Emu on osa, keskeinen osa poliittista liittoa, jonka rakentamisen ensimmäinen askel oli Maastrichtin sopimuksen solmiminen ja siihen liittyvät institutionaaliset uudistukset. Poliittisen liiton kehittämisessä Emu on nähtävä toisena askeleena Talous- ja rahaliiton sekä poliittisen liiton suhteessa. Emun kolmannen vaiheen käynnistyminen edellyttää jäsenvaltioiden tiivistävän yhteistyötään. Kansallisella tasolla Emun välittömien vaikutusten piirissä ovat vakaussopimuksen nojalla budjettipolitiikka ja julkistalous.

Tiivistyvän yhteistyön piiriin kuuluvat myös yleinen talouspolitiikka sekä sosiaalipolitiikka painottuneena luonnollisesti työllisyyspolitiikkaan, ja tämän nostettiin viime marraskuussa EU:n huipputasolla merkittävästi esille. Näillä sektoreilla tiivistyvä yhteistoiminta on myös Emun kansanvaltaisen hyväksyttävyyden ehto.

Vielä demokratiasta. Vielä tässäkin keskustelussa on esille nostettu näkemykset siitä, että meidän tulisi kysyä kansalta, mitä mieltä kansa on. Siihen on mielestäni otettava selkeästi kantaa siten kuin ed. Aittoniemikin tänään totesi, että kansa on valinnut meidät 200 kansanedustajaa paneutumaan niihin oleellisiin ratkaisuihin, joihin Suomen tulevaisuus on mahdollista paaluttaa ja joihin meidän pitää uskaltaa Suomen tulevaisuus rakentaa. Meidän on tehtävä työmme perusteellisesti niin, että me tiedämme, mitä me haluamme ja mikä tässä Emu-ratkaisussa on Suomen kannalta paras ratkaisu.

Professori Martin Scheinin esitti Emu-raportissaan: "Neuvoa-antavaa kansanäänestystä ei tulisi koskaan järjestää siitä, noudattaako Suomi kansainväliseen sopimukseen perustuvia velvoitteitaan vai ei. Kansanäänestys asettaisi lopullisen päätöksentekijän asemassa olevan eduskunnan mahdottomaan asemaan, kun Suomen kansainväliset sitoumukset velvoittavat myös eduskuntaa yhtenä valtioelimenä. Kansanäänestystä ei siksi tulisi järjestää ainakaan yleisessä muodossa siitä, tulisiko Suomen siirtyä Emun kolmanteen vaiheeseen tai EU:n yhteiseen rahaan."

Edelleen tuossa samassa raportissa professori Scheinin jatkoi: "Mielekäs kansanäänestyksen kysymyksenasettelu voisi periaatteessa koskea sitä, tuleeko Suomen erota Euroopan unionista."

Arvoisa puhemies! Olisi toivonut, että oppositio olisi rohkeasti koko laajalla rintamallaan esittänyt eroamista EU:sta, jos ja kun lähes neljäsosa kansanedustajista sitä mieltä täällä tuntuu olevan.

Ed. P e h k o n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tuossa kun oli noita plussia viisi kappaletta ja siinä mainittiin, että hinnat ovat vertailtavia ja laskevia, minä kyllä jäin kysymään, mihin tämä laskeva perustui. Kyllä tietyllä tavalla elintarvikkeiden hinnat laskivat, mutta nythän ne ovat jälleen kohoamassa. (Ed. Korkeaoja: Ne ovat erityisesti valittuja numerosarjoja!)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Pehkosella on puheenvuoro.

P u h u j a : Niin minäkin ymmärsin kyllä, kiitos. — Hinnat ovat kyllä nyt lähteneet jo nousuun ja esimerkiksi valiokunnassa on käyty keskustelua banaaneista. Sen hinta on noussut aika rajusti ja se on kuitenkin Suomessa eniten käytetty hedelmä ja siinä on siis kovin raju nousu.

Toisekseen maataloudessa tuottajahinnat kyllä ovat laskeneet, mutta esimerkiksi rehut ja muut, mitkä vaikuttavat panokseen, ovat nousseet. Ne eivät ole laskeneet vastaavassa suhteessa. Käsittääkseni Emu-raportti ei anna tähän myöskään toiveita.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minustakin nyt olemme seläisessä vaiheessa, jossa on aika turha keskustella eduskunnassa siitä, miten ja minkälaisen päätösten jälkeen olemme tähän tulleet. Nyt on esillä hallituksen selonteko Emusta ja olisi tietysti hyvin tärkeätä, että hallituksen taholta tuotaisiin konkreettisesti ja selvästi esille ne erinomaiset syyt, minkä vuoksi sinne pitäisi mennä. Keskustassa ollaan tietysti monenlaista mieltä erilaisista seikoista, mutta olemme painottuneet sille, että nyt ei ole oikea aika Emuun mennä.

Muta kun ed. M. Markkula hyvin kauniisti puhui tällaisia yleisiä oppeja, aivan niin kuin menneinä vuosikymmeninä me levensimme, lavensimme ja syvensimme suhteitamme, ei tällä tavalla voida saada vastahankaan olevaa joukkoa, ei minuaakaan edustajana vakuuttuneeksi niistä yksityiskohtaisista eduista, joita Suomen yrittäjille tulee valuuttakurssipolitiikan, kilpailukykyyn jne. kautta. Minusta nyt tarvitaan täsmällistä tietoa etenkin, kun aivan yhtä hyvin perustein Ruotsin, Tanskan ja Ison-Britannian edustajat puhuvat erinomaisen hyvin valmistellun arman avustamina juuri vastakkaista tietoa. Minusta tämä vaatisi nyt hyvää, täsmällistä, luotettavaa selvitystä, miksi Emuun pitäisi mennä.

Me vastustamme, koska emme pidä näitä selvityksiä riittävinä, ja minun näkemykseni myös identiteetistä, markasta ja suomalaisuudesta on otettava huomioon, vaikka niille ei ole annettu riittävää arvoa. Minusta ed. Aittoniemi siinä puhui erinomaisen hyvin. En ole siis tullut vakuuttuneeksi hallituksen perusteluista, vaikka monella tavalla itse yritteliäisyydestä, suomalaisuudesta ja Suomen tuotteiden viennistä Eurooppaan haluaisin saada tukea.

Ed. M. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti ed. Pehkoselle elintarvikkeiden hinnasta. Oleellinen piirrehän on se,

että Eurooppa on lähes 300 miljoonan ihmisen sisämarkkina-alue ja näin myös Suomelle ja suomalaisille yrityksille ja kuluttajille avautuva laaja kotimarkkina-alue. Tällöin me saamme suuruudesta sen hyödyn, mikä maailman markkinoilla on saatavissa.

Toisin kuin ed. Pehkonen, en usko, että banaanit ovat eniten käytetty hedelmä. Eikö perunakin ole laskettavissa hedelmiin? Kyllä Suomesa perunaa varmaan edelleen käytetään enemmän kuin banaaniam. On selkeää, että on tuotteita, jotka tulevat pääasiassa Euroopan ulkopuolelta ja näiden hintataso ja -kehitys, rakennelma, se mekanismi, jolla hinta määräytyy, on toki toinen kuin Euroopassa itse tuotettavilla tuotteilla ja elintarvikkeilla.

Ed. Juhantalolle: Pk-yritysten kannalta on aivan eri asia toimia pienenä yrityksenä Isossa-Britanniassa tai Suomessa, kun ajattelee sitä, että jokainen yritys halutessaan menestyä yhä paremmin hakee omille tuotteilleen ostovoimaisia asiakkaita ympäri maailmaa. Suomi on niin marginaalisen pieni alue ja lisäksi omalla markalla toimiminen aiheuttaa niin paljon markkinoinnin ja kaupanteon ongelmia, että meidän on haettava uusia luontevia ratkaisuja, jollainen on yhteinen eurooppalainen valuutta. Iso-Britannia tulee aikanaan Emuun Suomen perässä, joskin siihen voi kulua erinäinen määrä vuosia.

Ed. K a l l i o : Rouva puhemies! Ed. Juhantalo äskeisessä vastauspuheenvuorossaan viittasi keskusteluun Isossa-Britanniassa ja Ruotsissa. Sen tiedon mukaan, mikä minulla on näissä maissa käydyistä Emu-keskustelusta, kyllä Isossa-Britanniassa niin ammattiyhdistysliike kuin elinkeinoelämäkin suhtautuvat myönteisesti yhteisvaluuttaan. Sama koskee myös Ruotsia. Ymmärtääkseni Ruotsissa myös maataousyrittäjät suhtautuvat euroon myönteisesti.

Arvoisa puhemies! Rahaliiton kolmas vaihe käynnistyy erittäin suurella todennäköisyydellä. Se käynnistyy vakaata ja tasapainoista kehitystä korostavaa talouspolitiikkaa harjoittavien maiden kesken. Unionin Etelä-Euroopan jäsenmaissa tähän vakautta korostavaan talouspolitiikkaan on kylläkin havahduttu vasta sitten, kun totuuden hetki on koittamassa. Niinpä näiden jäsenmaiden kohdalla jouduttaneenkin harjoittamaan jossain määrin kriteerien venyttämistä taikka toisin ilmaisten luovaa kirjanpitoa. Mutta tärkeämpää kuin kriteerien pilkuntarkka täyttäminen on mukaan tulevien maiden talouden ke-

hityksen suunta. Se on näiden maiden kohdalla vakautta korostavaa.

Onkin tärkeää, että heti alusta alkaen mahdollisimman moni maa on mukana Emussa, sillä vain laajat yhteismarkkinat pystyvät tarjoamaan Emusta syntyvät hyödyt sekä kansallisille valtioille että Euroopan unionille. Jos meille suomalaisille Emu-hanke on lähinnä taloudellinen järjestely, niin Etelä-Euroopan maille Rahaliitto on ennen kaikkea poliittinen arvovaltakysymys. Tätä se on erityisesti Italialle EU:n yhtenä kuuudesta perustajavaltiosta. Italia kokisikin kärsineensä nöyryyttävän arvovaltatappion, jos se jäisi Euroopan sisäpiiriin ulkopuolelle.

Vaikka Emun kannatus unionin alueella onkin varsin korkea, niin kansalaisten epäluuloa on lisännyt ja hankkeen hyväksyttävyyttä vähentänyt se, että monetarististen lähentymiskriteerien rinnalla ei heti alusta alkaen ole ollut riittävän jyrkeviä paaluja työttömyyden alentamiseksi. Viime aikoina tämäkin asia on ollut korjaantumassa, sillä toimenpiteet työttömyyden alentamiseksi unionissa ovat nousseet agendalle korkeimmalla poliittisella tasolla. (Ed. Ala-Nissilä: Onko tuloksia?)

Entistä vakavamman huomion kiinnittämisen työllisyyteen onkin välttämätöntä, sillä huoli korkeana jatkuvan työttömyyden aiheuttamasta riskistä uudelle valuutalle on aiheellinen. Pahimmillaan korkea työttömyys onkin uhka tasapainoiselle kasvulle ja tulevan euron arvolle.

Miksi Euroopassa on sitten ajaututtu sietämättömän korkeaan työttömyyteen? Syitä ja selvityksiä on varmaan monia. Pari yksityiskohtaa.

Työn verotus on unionin tasolla viimeisten 15 vuoden aikana noussut 20 prosenttia, kun muiden tuotannon tekijöiden verotus on samaan aikaan laskenut 10 prosenttia. Tällä kehityksellä on epäilemättä ollut vahingollinen vaikutus työllisyyteen. Veropolitiikalla onkin yhä tärkeämpi osa yritystoiminnan edistämisessä ja työpaikkojen luomisessa. Kasvun, kilpailukykyyn ja työpaikkojen turvaamiseksi ovat tutkimus ja innovaatiot avainasemassa. Uudet ideat olisikin kyettävä muuttamaan nopeasti teknisiksi ja taloudelliseksi menestystuotteiksi.

Eurooppa on tässä suhteessa jäljessä tärkeimmistä kilpailijoistaan Japanista ja Yhdysvalloista. Erinomaisesta tieteellisestä perustasta huolimatta kyky muuttaa taitotieto uusiksi tuotteiksi ja markkinaosuuksiksi on heikko. Erityisesti näin on huipputeknologian alueella. Samaa aikaan kun Euroopan kauppatase on yleisesti pa-

rantunut, sen huipputeknologian alat ovat edelleen hälyttävästi muita jäljessä.

Todettakoon myös, että sisämarkkinoista seurannut hyöty ei ole jakautunut tasapuolisesti. Pienten ja keskisuurten yritysten on suuryrityksiä vaikeampaa käyttää sisämarkkinoiden etuja täysimittaisesti hyväkseen. Syynä ovat esimerkiksi monet hallinnon ja sääntelyn aiheuttamat esteet.

Entä sitten julkisen talouden vakauttamisen ja työllisyyden suhde? Usein kuulee väitettävän, että talouden tervehdyttäminen ei olisi hyväksi työllisyydelle. Euroopan 15 viimeisen vuoden taloushistorian antama opetus on kuitenkin selvä: Alijäämillä ei luoda työpaikkoja. Muutoinhan Euroopan tämän hetkisinä alijäämän tasoilla Euroopassa pitäisi olla työvoimapula. Perusteetomat uskomukset saattavatkin olla sitkeämpiä kuin totuus. Ehkäpä onkin niin, että budjettien alijäämäisyys ja työttömyys kulkevat käsi kädessä. Esimerkkejä löytyy, yksi Tanskasta, jossa budjetin alijäämä oli vuonna 1982 9 prosenttia bkt:stä, vuonna 1986 oli päästy jo 3,5 prosentin ylijäämään ja samaan aikaan työttömien määrä aleni 40 prosenttia.

Emuun meno ei suinkaan ole ongelmatonta. Ongelmat voivat olla suuriakin, varsinkin jos harjoittamamme talouspolitiikka on vastuuntunnotonta. Mutta haluan painottaa myös sitä, että kostautuu se huono talouspolitiikka Emun ulkopuolellakin. Väittää ei voi sitäkään, ettei Emu olisi johdonmukainen jako Euroopan sisämarkkinakehitykselle. Parhaimmillaan Emu kehittääkin kaupankäyntiä unionin alueella, vakauttaa kilpailuolosuhteita ja terveeseen taloudenpitoon pyrkivänä luo edellytyksiä talouden kasvun, kilpailukyvn ja työllisyyden paranemiseen. (Ed. Ala-Nissilä: Miten Raumalla elinkeinoelämä selviytyy?) Euroopalla on myös mahdollisuus kohentaa asemaansa maailmantaloudessa, kun euro saa nykyisiä eurooppalaisia valuuttoja suuremman merkityksen sekä vaihdon välineenä että varantovaluuttana Yhdysvaltain dollarin rinnalla. (Ed. Ala-Nissilä: Miten Raumalla selvitetään Emusta?) — Kyllä Raumalla selvittää Emusta.

Emu merkitseekin taloudellisesti ennen muuta tosiasioiden tunnustamista. Tänäpä vapaiden pääomaliikkeiden, avoimen markkinayhdyntymisen ja maailman laajuisen kilpailun aikana me emme enää voi elää korkean inflaation kanssa ja korjata virheitä aktiivisella valuuttakurssipolitiikalla. Eurooppa ei voi palata kiinteisiin valuuttakursseihin ilman Emun tyyppistä järjestelyä,

joka lukitsee valuuttakurssit uskottavasti. Varsinkin pienen maan kelluva valuutta on altis häiriöille. Tämän Suomikin valitettavan rajuin seurauksin joutui tämän vuosikymmenen alussa kokemaan.

Voidaan tietysti väittää, että valuuttajousto tarjoaa nopean ja kivuttoman tavan sopeutua erilaisiin häiriötilanteisiin, mutta tässäkin suhteessa tilanne ei ole yksinkertainen. Vaikka meilläkin valuutta alkoi joustaa jo vuonna 1991, niin tuskinpa kukaan tässäkin salissa voi väittää, että sopeutumisemme olisi ollut kivutonta satikkaa helppoa.

Arvoisa puhemies! On täysin ymmärrettävää, että Emu herättää intohimoja. Se on askel tulevaisuuteen, jota emme tarkkaan tunne, mutta ainahan tulevaisuus on epävarma. Kyse on myös peruuttamattomasta askeleesta. Emu on myös askel, jonka monet pelkäävät johtavan seuraavaan loikkaan eli poliittiseen liittoon. On varmaankin niin, että Emu tiivistää siihen kuuluvien maiden välisiä suhteita, mutta ylidramatisoinnilla kyllä tuntuu se, että Emu edellyttäisi yhteistä budjettia tai yhteistä hallitusta.

Platon on toistanut yhdessä dialogeistaan Faidonin Sokrateelle tekemän huomion. Hän väittää, että politiikon ei tarvitse välittää siitä, miten asiat ovat, vaan siitä, mikä miellyttää muita, koska hänen ei tarvitse kertoa totuutta, vaan ainoastaan kerätä ääniä.

Kuten edellä totesin Emu merkitsee tosiasioiden tunnustamista. Tämä pitää uskaltaa sanoa ja sen mukaan myös toimia. Tässä historiallisessa tilanteessa kannatan hallituksen Emu-linjausta ja toivon, että suomalaisessa Emu-keskustelussa energiaa yhä enemmän suunnattaisiin siihen, miten me parhaalla mahdollisella tavalla voimme maksimoida Emun mahdollistamat hyödyt.

Puolustusministeri T a i n a : (Ed. Ala-Nissilä: Eihän tässä ole helikoptereita!) Arvoisa puhemies! Välillä muustakin kuin helikoptereista.

Arvoisa puhemies! Emu-ratkaisu on Suomen ja suomalaisten kannalta erittäin merkittävä. Siksi haluan myös käyttää puheenvuoron, jossa lyhyesti kommentoin Emun merkitystä yhä tiivistyvän yhteistyön kannalta.

Monissa puheenvuoroissa on arvioitu Emun riskejä. Niitäkin tietysti on näin merkittävässä yhteistyöhankkeessa. On kuitenkin oltava rohkeutta arvioida Emua Suomen tulevaisuuden kannalta ja tässä arviossa myös yhteistyössä tiiviisti mukana olemisen tai sen ulkopuolelle jäämisen edut ja haitat on punnittava.

Olen sitä mieltä, että pienen kansantalouden ja kansakunnan kannalta sittenkin on parasta olla kehityksen kärjessä eikä jälkijoukossa.

Yhteisen valuutan käyttöönotto ei ole mikään yksittäinen projekti, vaan se on looginen vaihe Euroopan unionin kehityksessä. Yhteinen valuutta ei tietenkään ole turvallisuuspoliittinen järjestely, mutta toteutuessaan sillä tulee olemaan suuri merkitys koko Euroopan turvallisuudelle. Yhteinen valuutta syventää siinä mukana olevien valtioiden keskinäistä yhteistyötä. Valtioiden välisen yhteistyön vahvistuminen osaltaan lisää vakautta Euroopassa, ja tämä on erityisesti Suomen kaltaisten pienten valtioiden etujen mukaista.

Turvallisuuspolitiikassa käytetään ilmaisua yhteistyövarainen turvallisuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että valtioiden turvallisuus nojaa niiden keskinäiseen vuorovaikutukseen. Lähtökohtana pidetään tällöin sitä, että keskinäinen yhteistyö ja sitoutuminen monin eri tavoin vahvistaa vakautta.

Toisen maailmansodan jälkeisessä Euroopassa pyrittiin eurooppalaisten suurvaltojen kuten Ranskan, Saksan ja Englannin välistä konfliktiriskiä vähentämään muodostamalla niiden välille tiiviit yhteistoimintasuhteet. Muun muassa tätä tarkoitusta varten perustettiin Euroopan yhteisö ja Nato. Jälkikäteen arvioituna voidaan sanoa, että ne onnistuivat erinomaisella tavalla luomaan Länsi-Euroopan maiden välille erittäin tiiviit ja hyvät yhteistyösuhteet ja tämä puolestaan vakautti Länsi-Euroopan tilanteen.

Nyt esillä olevan euroalueen muodostaminen merkitsee valtioiden välisen taloudellisen yhteistoiminnan oleellista syventämistä. Siirtyminen käyttämään yhteistä rahaa merkitsee myös siihen osallistuvien maiden keskinäisen riippuvuuden lisääntymistä. Tämähän on tietenkin selvä asia. Kun euroaluetta myöhemmin tullaan laajentamaan uusilla valtioilla, laajentaa se samalla vakaata vyöhykettä. Kaikki tämä on mielestäni Suomen etujen mukaista. Perustuhan turvallisuuspoliittinen ajattelumme hyvin pitkälle juuri tämän yhteistyövaraisen turvallisuuden edistämiseen.

Tämän politiikan tavoitteena on edelleen Euroopan vakauden vahvistaminen. Juuri tämän vuoksi Suomi pyrkii osallistumaan aktiivisesti erilaisiin eurooppalaisiin järjestelyihin. Suomen tavoitteena on vahvistaa kaikkia yhteistyön muotoja. Siksi kannatamme esimerkiksi EU:n turvallisuuspoliittisen roolin vahvistamista, Naton kumppanuusneuvoston aseman parantamis-

ta sekä euroalueen muodostamista. Kaikki nämä toimenpiteet palvelevat Suomen kansallisen turvallisuuspolitiikan perustavoitetta, vakautta, ja tästä syystä mielestäni Emu on Suomen ja suomalaisten kannalta myönteinen ratkaisu enkä näe tässä niin paljon uhkia kuin täällä monissa puheenvuoroissa on nähty.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallion puheenvuoro oli varsin ansiokas, hyvin looginen, käsitteli perimmäisiä kysymyksiä, silloin kun euroalueesta puhutaan. Kuitenkin hän totesi puheenvuorossaan sen, että Eurooppa on tutkimuksessa ja tuotekehityksessä jäljessä Yhdysvalloista ja Japanista. Tämä on aivan totta. Näin asian laita valitettavasti on. Mutta uskon siihen, että Eurooppa kulkee Suomen polkua, sitä tietä, minkä me olemme avanneet, kun Lipposen hallitus on tehnyt hyvin historiallisen päätöksen panostaa todella merkittävästi koulutukseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen; 2,9 prosenttia tulevina vuosina bkt:stä. Se on iso satsaus. Sillä kestäväällä tavalla luodaan parempaa työllisyyttä. Itse asiassa se on ainut mahdollinen tie kulkea niitä tavoitteita kohti, mitä esimerkiksi eurooppalaisilla sosialidemokraateilla työllisyyden hoidon suhteen on.

Ed. Alala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kallion puhe oli hyvä puhe, mutta vaatii kyllä kommentin ja täydennyksen. Hän totesi, että työttömyys EU-maissa on erityinen ongelma. Saksassakin lähesytään kohta 5 miljoonan työttömän rajaa. Hän viittasi myös niihin ongelmiin, mistä työttömyys voisi johtua. Hän puhui verotuksesta, että työn verotus on noussut Euroopassa sietämättömän korkealle tasolle, ja se on ilman muuta yksi syy työttömyyden kasvuun.

Ed. Kallio, miten me voisimme ratkaista työttömyyden ongelman Suomessa ja EU:ssa? Silloin me tulemme juuri rakenteisiin. Välttämättä olisi työn verotusta kevennettävä, ja jotta sitä voitaisiin keventää, jotta siihen voisi saada liikkumavaraa tilanteessa, jossa on meillä on merkittävä valtiontalouden vaje, meidän pitäisi saada työttömyyttä nopeasti alas. Silloin tarvitsemme myös muita uudistuksia. Itse asiassa on niin, että työn verotusta voidaan keventää vain osana laajempaa uudistusohjelmaa, jossa myös sosiaaliturvajärjestelmän kannustavuutta lisätään ja työelämän yrittäjyyden esteitä raivata.

Toivon, että te voisitte sosialidemokraattisessa liikkeessä nousta puhumaan näistä uudistuk-

sista, joilla työttömyyttä todellisuudessa hoideaan. Ei tämä puhuminen auta nyt EU-tasolla, kun työttömyys kasvaa ja on todellinen uhka yhdentyvän rahatalouden oloissa. Ei tämä tällainen puhuminen auta eikä työttömyys vähene, vaikka talous kasvaa jo viidettä vuotta merkittävästi, vaan vaaditaan uudistuksia.

Toivon, että ed. Kallio, joka tulee Satakunnasta, jossa aina on oltu uudistusmielisiä, myös tämän ajattelun saa sosialidemokraattisessa liikkeessä paremmin sisälle.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Agendalle nostaminen ei ratkaise työttömyyttä. Se on liturgiaa ja julistuksilla ei ole koskaan ennenkään työttömyysongelmia ratkaistu.

Maailmassa on työllisyyden esteenä kaksi asiaa. Toinen on luonnollisesti automatio, joka on räjähdysmäisesti lisääntynyt viime vuosikymmenellä ja viime vuosina ja lisääntyy koko ajan. Toinen on se kylmä tosiasia, että maailma on tietyllä tavalla rakennettu valmiiksi. Ei ole enää tarvetta rakentaa, tehdä sillä tavalla kuin oli vielä joitakin vuosikymmeniä sitten.

Tässä tapauksessa on kaksi mahdollisuutta, että työllisyyttä parannetaan. Toinen on työajan lyhentäminen. Se on laskennallinen keino, jos se toteutuu sillä tavalla kuin voisi olettaa. Toisessa tapauksessa arvoisa puolustusministeri on ihan ratkaisevassa asemassa. Se on sota. Jos meillä viisi vuotta jytisee tässä maassa niin, ettei kuppi sormissa pysy, niin kyllä työtä riittää taas niin kuin 40-luvullakin. Minä olen joskus sanonut, että päivät tehtiin töitä, yöt rakennettiin urheilukenttiä ja pyhät omakotitaloja. Koko ajan oli työtä niin paljon kuin pystyi tekemään. Mutta tämä on ihan kylmä ja raaka totuus, että näin se on. Eivät tällaiset agendat, ne ovat liturgioita, ed. Kallio.

Ed. Kallio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei agendalle nostaminen välttämättä mitään liturgiaa ole. Minun mielestäni se, että työttömyys on nostettu agendalle, merkitsee sitä, että on oivallettu, kuinka vakava ongelma työttömyys on tällä hetkellä Euroopassa. Agendalle nostoahan tietysti seuraavat sitten toimenpiteet työttömyyden alentamiseksi.

Ed. Ala-Nissilälle totean sen, että meidän todellakin pitäisi varmaan verotuksessa tehdä tiettyjä toimenpiteitä. Se ei kylläkään ole mikään helppo yhtälö, koska aina verotuksen alennukset joudutaan kompensoimaan jollakin tavalla. Mutta kyllä itse näen sellaisena nopeana keinona, jolla olisi varmaan vaikutusta työllisyyteenkin, sen että meidän olisi pikaisesti laskettava välillisiä työvoimakustannuksia erityisesti matalapalkka-aloilla. Uskon, että se olisi oikean suuntainen askel eteenpäin.

Olen myös ed. Laitisen kanssa samaa mieltä siitä, että panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen tietyllä viiveellä tulevat lisäämään kilpailukykyä niin Suomessa kuin Euroopassa. Ne tulevat lisäämään työllisyyttä ja ovat aivan oikeita panostuksia. On hienoa, että Suomi on tälle tielle lähtenyt. Uskon myös, että Euroopassa laajemminkin tullaan samaa polkua pitkin meidän perässä.

Ed. Korkeaoja: Arvoisa puhemies! Euroopan unionin piirissä yhteistä valuuttaa on pääasiassa perusteltu sillä, että vain yhteisen valuutan oloissa voidaan sisämarkkinoiden katsoa toimivan kunnolla. On selvää, että yhteinen valuutta tehostaa sisämarkkinoiden toimintaa, mutta toisaalta eurooppalaisissa oloissa täysin toimivien yhteismarkkinoiden syntyminen muistakaan syistä ei mielestäni voi toteutua. Euroopan kielellinen ja kulttuurinen monimuotoisuus merkitsee sitä, ettei sisämarkkinoiden edellyttämää tavaroiden, palvelusten ja työvoiman liikkuvuutta voida toteuttaa samassa määrin kuin USA:ssa. Pääoman, joka ilman yhteistä valuuttaakin liikkuu oikein hyvin, niin kuin on nähty, liikkuvuutta tämä yhteiseen valuuttaan siirtymisen tietenkin lisää ja epäilemättä myös tavaroiden liikkumista.

Emulla on kuitenkin ilmeisesti muitakin tavoitteita, muitakin vaikutuksia kuin näitä markkinamekanismeihin, markkinoiden pinnallisiin ilmiöihin tähtääviä tai koskevia vaikutuksia. Emuhan on myös talousliitto. Talousliitto-osa Emussa tarkoittaa toimia, joilla syntyvän yhteisen valuutan vakautta pyritään varmistamaan. Mutta voidaanko taloudellinen integraatio pysäyttää tähän pisteeseen vai syntyykö tarpeita ja mahdollisesti ongelmia, jotka edellyttävät integraation syventämistä edelleen? Todennäköisesti syntyy. Verotuksen harmonisointia vaaditaan jo nyt ja tullaan vaatimaan edelleenkin sanomalla, että yhteismarkkinoiden hyvä toiminta edellyttää tätä. Harmonisoituva verotus harmonisoisi

myös menot eli koulutus-, sosiaali- ja terveystoimintaan.

Kuitenkin ehkä tärkein vaikutus liittyy siihen, että yhteisen talousalueen sisäinen dynamiikka toimii niin, että ydinalueet vahvistuvat ja periferia heikentyy. Tämähän on talouden yleinen lainalaisuus.

Emu vahvistaa epäilemättä talouden kaikinpuolista keskittymistä. Tästä pitkässä juoksussa ainakin syntyy tarve vaatia yhteisiä finanssipoliittisia toimia keskittymiskehityksen vastapainoksi. Ja jotta keskittymiskehityksen haittoja voitaisiin torjua, tarvitaan rahaa yhteiseen käyttöön, yhteiseen budjettiin. Eli on kasvatettava EU:n yhteistä budjettia. Mutta näin ei voida toimia, näin ei voida tehdä, ellei käytettävissä ole poliittisia rakenteita ja demokraattista hallintokoneistoa hoitamaan ja päättämään näistä poliitikoista. Syntyy siis välttämätön tarve luoda liittovaltion kaltainen rakenne. Jos, niin kuin pelkään, Suomi sijoittuu tässä eurooppalaisessa talousalueessa syrjäisenä alueena ei keskittyvien ja etuja saavien alueiden joukkoon, vaan jonkinlaiseksi Pohjois-Karjalaksi, jos näin voisi sanoa, siis alueeksi, joka luovuttaa resursseja, Suomen tilannetta verratakseni EU:n puitteisiin, joudumme tällaisessa tilanteessa epäilemättä jopa vaatimaan liittovaltionomaisia rakenteita oman etumme vuoksi. Demokraattiset koneistot, liittovaltionrakenne mukaan lukien, toimivat nimenomaan heikompien hyväksi.

Arvioni onkin siis, että tämän tapaisen taloudellisen kehityksen, johon näen suuret mahdollisuudet, uhat, toteuduttua joudumme suorastaan vaatimaan liittovaltion kaltaisia rakenteita omien etujemme turvaamiseksi.

Tästä tullaankin siihen, että pahin skenaario tällaisessa kehityksessä olisi se, että edellä mainittu kehitys tapahtuu, mutta ei pystytäkään luomaan sellaisia poliittisia rakenteita, joilla näitä kielteisiä sivuvaikutuksia voitaisiin torjua ja eliminoida. Eurooppahan ei ole valmis liittovaltio. Euroopan kansalaiset eivät ole valmiita liittovaltioon. Suomalaiset eivät ole valmiita liittovaltioon. Ruotsalaiset eivät ole valmiita liittovaltioon.

Tämä on perustelu sille, että johtopäätökseni on, ettei pidä antaakaan Euroopan unionille sellaisia tehtäviä, jotka johtaisivat tähän kehitykseen. Ei siis pidä luoda yhteisen valuutan aluetta. Ei olisi pitänyt luoda yhteisen valuutan aluetta, ei ainakaan ennen kuin on varmuus siitä, että voidaan luoda tällaiset organisaatiot, elimet, joilla näitä kielteisiä piirteitä voidaan torjua.

Arvoisa puhemies! Yhteisen valuutan puoltajat tulevat usein piireistä, joille tavaroiden liikkuvuuden paraneminen on tärkeä tavoite. Epäilemättä ne pkt-yritykset, jotka joko vievät tuotteita tai ostavat tuotteita tai raaka-aineita Emumaista, hyötyvät yhteisestä valuutasta. Kilpailukykyiset yritykset pääsevät helpommin laajemmille markkinoille. Mitalin toinen puoli on kuitenkin se, että myös pääsy Suomen markkinoille helpottuu eli kilpailu kiristyy. Tämä merkitsee sitä, että jokin osa kotimarkkinayrityksistä ei kestä tätä kasvavaa kilpailua. Onko yhteisvaikutus näiden kielteisten ja myönteisten seikkojen osalta negatiivinen vai positiivinen, jää nähtäväksi. Suurille yrityksille Emun tulosta ei ole suurtakaan hyötyä tai haittaa, koska ne ovat jo integroituneet näille eurooppalaisille markkinoille.

Käydyssä keskustelussa on toistuvasti tuotu esille, että Emu toteutuu Suomesta riippumatta. On totta, ettemme olleet unionin jäsen, kun Emusta päätettiin, mutta mitä hallitus on tehnyt tämän prosessin ajan, kun Emun kolmatta vaihetta on lähestytty? Se on kaikin keinoin kiirehtinyt ja kannustanut Emun toteutumista mahdollisimman nopean aikataulun mukaan. Suomen hallitus on omalta osaltaan vastuussa siitä, että Emu syntyy ilman, että Euroopan kansat ovat valmiita siihen. Emu syntyy ilman legitimitteettiä, ja siksi sen perusta jää heikoksi.

Sitten kysymykseen, pitääkö Suomen liittyä Emuun, kun se nyt näyttää syntyvän. Mielestäni ei. Viittaan vain siihen, mitä edellä sanoin, mitä edellä arvioin Emun mukanaan tuomasta taloudellisesta ja poliittisesta kehityksestä. On syytä katsoa, miten Emu-yhteistyö lähtee liikkeelle, ja tehdä päätös sitten vasta.

Toiseksi Ruotsin ja Tanskan ja Britannian jääminen Emun ulkopuolelle merkitsee, että hyödyt, joita Emusta saataisiin, jäävät oleellisesti pienemmiksi kuin siinä tapauksessa, että nämä maat olisivat mukana, ja saman tien riskit kasvavat. Liittyminen näiden maiden ryhmään, siis tähän pohjoismaiseen blokkiin, merkitsisi myös sitä, että tämä Emun ulkopuolinen ryhmä olisi riittävän vahva puolustamaan omia etujaan EU:n piirissä. Ja kun asia on myös niin, että sisälle tähän järjestelmään voi päästä mutta ulos ei, niin miksi pitäisi kiirehtiä liittymään? Parempi on katsoa kuin katua.

Keskustelussa on myös monta kertaa nostettu esille se, että keskusta haluaa paluuta takaisin inflaatio — devalvaatio-aikaan. Ei tätä ole esitetty. Keskusta on toistuvasti esittänyt, että Suo-

men pitää harjoittaa tervettä talouspolitiikkaa, mutta vaihtoehtona, jota myös eduskunta vaati selvitettäväksi, voi olla aidosti kelluvan valuuttakurssijärjestelmän toteuttaminen. Tällaista selvitystähän ei ole saatu.

Kun on sanottu, että inflaatio — devalvaatiolinja pitää sisällään automaattisen koron lisän, niin silloin kun toteutetaan aitoa valuutan kelluttamista, tällaista efektiä ei ole. Päinvastoin korkotasoa voi näissä olosuhteissa olla hyvinkin alhainen. Itse asiassa suuret valtiot, muun muassa Yhdysvallat, toteuttavat tällaista kelluvan valuutan politiikkaa, joka näyttää toimivan varsin hyvin. Myöskään sellaisessa tapauksessa, että valuutan arvo on oikea, vastaa reaali talouden tilannetta, ei suurta vaaraa ulkopuoliseen spekulointiin ole. Valuutoilla voidaan keinotella erityisesti niissä tapauksissa, joissa valuutta on muodostunut yliarvostetuksi tai aliarvostetuksi. Mutta jos valuutta on markkinoiden määrämällä kohdalla, ei keinottelumahdollisuuksia ole. Tämän vaihtoehdon syvälinen selvittäminen on jäänyt tekemättä. Se olisi kuitenkin mielestäni tarpeellista.

Arvoisa puhemies! Päätöksenteon muodosta on keskusteltu myös paljon. Erityisesti kokouksen edustajat ovat vakuuttaneet, että päätös, kun se tehdään nyt esitetyllä tavalla, tapahtuu lainmukaisesti. Muodollisesti näin ehkä on, mutta asiallisesti ei. Se, tapahtuuko päätöksenteko tiedonannon vai lain perusteella, on mielestäni sittenkin toisarvoinen seikka tässä suhteessa, vaikka mielestäni lakimenettely olisikin ollut perustellumpi.

Ratkaiseva virhe tapahtuu mielestäni, kun ensi kuussa Suomi päättää liittymisestä Emuun, niin kuin käytetyistä puheenvuoroista voi päätellä, jolloin enemmistö yksinkertaisella äänten enemmistöllä päättää markasta luopumisesta ja samalla kaivertaa tyhjäksi perustuslain sen pykälän, jossa sanotaan, että Suomen valuutta on markka. Hallitus suunnittelee, että tuo tyhjäksi tullut pykälä sitten joskus aikanaan paljon myöhemmin muutetaan perustuslain säätämisyjärjestyksessä toiseen muotoon, mutta tilanteessa, missä asialla ei ole enää mitään merkitystä. Perustuslakia kunnioittamaan tottuneet kansalaiset, myös suuri osa kokoomuslaisista, ihmettelevät, kuinka heidän johtonsa voi toimia näin. Mutta näyttää, että näin voidaan toimia. Kukaan ei voi pitää tällaista menettelyä legitiiminä.

Ainoa oikealta tuntuva, oikeaksi koettava, legitiimi menettely olisi ollut, että hallitus, samalla kun se on tuonut tosiasiallisen päätöksen mar-

kasta luopumisesta eduskunnan päätettäväksi, olisi myös tuonut eduskunnan päätettäväksi asianomaisen perustuslain kohdan muuttamisen. Kansanäänestys olisi ollut myöskin hyvä tapa lisätä legitimitettiä tässäkin suhteessa.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Korkea-osa toistaa samaa liturgiaa, että yhteinen valuutta johtaisi sinänsä liittovaltioon. Minusta on hyvin selvää, että näin ei ole ollut aikaisemmin historian saatossa eikä niin ole nytkään. Kannattaa muistaa, että vaikka maapallolla on ollut samanaikaisesti satoja paikallisia ja kansallisia valuuttoja, silti vain muutama, usein vain yksi valuutta on ollut yleisesti hyväksytty kansainvälisen kaupan maksuväline. Sellainen oli aikanaan Bysantissa Välimeren alueella kultainen solidi. Sen korvasi ainakin osittain arabien dinaari, sittemmin taas Firenzeen floriini. Floriinin tilalle tuli Venetsian dukkaatti ja tällä vuosisadalla kansainvälisiä, globaaleja valuuttoja ovat olleet vuosisadan alussa sterlingpunta ja toisen maailmansodan jälkeen USA:n dollari. Eivät nämä kuitenkaan ole johtaneet liittovaltioihin.

Ed. P u h j o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korkea-osa puntaroi tiedonannon ja erillisen lakiesityksen välisiä suhteita. Niillä on iso ero päätettäessä Emuun liittymisestä. Nimitäin se Emu-selontekoon viime vuonna liittynyt perustuslakivaliokunnan lausunto ei ollut yksiselitteinen, vaan siellä sanottiin, että vaikkakin sekä tiedonanto että lakiesitys ovat käyttökelpoisimmat muodot, niin puhuttiin myöskin enemmistöasioista, mennäänkö yksinkertaisella enemmistöllä vai vaikeutetummassa järjestyksessä. Loppukaneettina oli, että tavallisessa säätämisyjärjestyksessä voi mennä, ellei jostain erityisestä syystä muuta johdu. Nyt tässä tiedonannossa on häveliäästi jätetty tämä perustuslakivaliokunnan varauma mainitsematta. Voi olla, että kyse on tarkoitushakuisesta toiminnasta, koska esittämällä tiedonanto vältetään lakiesityskäsittely, jolla olisi jopa saatettu päättää asia supistuksessa perustuslain säätämisyjärjestyksessä.

Ed. P a r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Korkea-osalta sanoisin sen verran, että tekniikan kehitys tulee viemään integroitumista eteenpäin. Internet ja vastaavat järjestelmät tuovat maailmanmarkkinat kuluttajien näkyville ja hintavertailu tullaan suorittamaan yli rajojen. Euroopassa sitä tulee

helpottamaan Emun jälkeen yhteinen eurovaluutta.

Kaiken kaikkiaan globalisaatio tehostaa maailman voimavarojen käyttöä ja lisää maailman tuloja, mutta menetykset ja voitot tulevat jakautumaan epätasaisesti. Tämä on se ongelma. Rikkaiden maiden ammattitaidottomat työntekijät saattavat havaita, että heille ei ole enää työtä, koska se tehdään halvemmalla ulkomailla ja se voi aiheuttaa vielä globalisaatiolle pahankin takapotkun.

Näissä olosuhteissa maailman laajuista kulua ei voi kuitenkaan pysähdyttää. Aiemman kaltainen valtion valvonta on käymässä mahdottomaksi ja valtiot taas eivät anna valtuuksia oikein mielellään ylikansallisille elimille, joilla olisi edes periaatteellinen mahdollisuus panna kehitys hyväksyttäviin aisoihin.

Lisäksi on tietysti se, että rajojen kaataminen kaupan edestä ...

Puhemies (koputtaa): Vastauspuheenvuoro!

Puhuja: No niin se on!

Puhemies: Hyvää asiaa, mutta varsinaisen puheenvuoro oli nyt jo menossa, ed. Partanen.

Ed. Korkeoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kokkonen, joka poistui salista, koetti perustella sitä, että tällaista vääjämätöntä kehitystä ei liittovaltion suuntaan ole olemassa. En sanonutkaan, että tällainen kehitys olisi olemassa, mutta talouden dynamiikka johtaa sellaisiin kielteisiin sivuvaikutuksiin yhteisen valuutan olosuhteissa, että tarvitaan liittovaltionomaisia rakenteita, demokraattisia järjestelmiä tasoittamaan niitä ongelmia ja niitä virheellisiä kehityssuuntia, joita vääjäämättä tässä syntyy. Sen takia ainakin heikompaan asemaan kehityksessä joutuvien alueiden etujen mukaista on vaatia, että rakennetaan liittovaltio.

Pahin skenario olisi se, että haitat syntyvät, mutta ei synnykään mitään mahdollisuutta korjata niitä haittoja, niin kuin nyt Euroopassa näytää käyvän. Ei synny liittovaltiota, ei ole edellytyksiä liittovaltiolle, sitä ei kukaan halua, mutta luodaan järjestelmät, joissa talouden sisäinen dynamiikka vähänkin pidemmällä aikavälillä todennäköisesti johtaa sellaisiin epätasapainotilanteisiin, joissa tarvittaisiin tasoitusta. Tämä on ajatuskulku, joka minulla oli.

Ed. Tuomioja omassa puheenvuorossaan pohti asiaa hyvin saman suuntaisesti eilen.

Ed. Tahvanainen: Arvoisa puhemies! Terttu Vántänen lausui tänään SAK:n naisten 60-vuotisjuhlavastaanotolla runon, jota en malta olla siteeraamatta, koska se sopii erittäin hyvin tähän aiheeseen. Hänen runonsa nimi on Aika ei pysähdy meihin. Nimi kyllä kertoo aika paljon siitä keskustelusta, jota täällä käydään, kun luotetaan nimenomaan siihen, että aika pysähtyy ja kaikki pysyy ennallaan, ellemmene Emuun. Runo kuuluu:

”Minusta tuli isoäiti
viime viikolla kolmannen kerran.

Tyttäreni synnytti minulle nelikiloisen tytön,
hänelle se oli ensimmäinen.
Kun näin lapsenlapseni ensimmäistä kertaa
silmiini tulvahtivat ilon ja onnen
kyyneleet.

Mikä on tämän ryppyisen
ja pienen nyytin tulevaisuus?
Hän on täysi-ikäinen vuonna 2016.

Mitä kouluja hän käy, kuinka elää
ja mitä hän haluaa elämältään?
Mistä hän unelmoi
ja kuinka hän unelmansa toteuttaa?”

Tämän lapsen tulevaisuudesta olemme täälläkin puhumassa ja päättämässä omalla tavallamme. Sen tulevaisuuden tulisi ainakin minun mielestäni olla vakaa, turvallinen, mutta kuitenkin uudistuva ja samalla tasa-arvoinen kaikkien kansalaisten kesken.

Tätä samaa vakaan turvallisuuden ja tasa-arvoisuuden tavoitetta tietysti pitäisi myös Emu-Suomessa toteuttaa. Yhteisellä talous- ja rahapolitiikalla, myös Emulla, on mahdollisuus siihen, että voimme luoda turvallisen maailman myös tulevaisuuden sukupolville ja lapsille, jos vain niin haluamme ja siihen tavoitteeseen pyrimme. Eli tuota unelmaa voidaan tavoitella. Se on meistä poliittisista päättäjistä ja koko Euroopasta kiinni tietysti, kuinka sitten siihen tavoitteeseen ja unelmaan pääsemme.

Mielestäni Emussa tähdätään sosialidemokraattisen näkemyksen mukaan markkinavoi-
mien hallintaan. Ei siihen, että markkinavoi-
mat tulevaisuudessakin saisivat nykypäivän tapai-
sesti melskata, mennä, niin kuin tahtovat, niin

ettei niitä yksikään kansakunta pysty millään keinolla kontrolloimaan ja pistämään niille suitsia.

Meillä puhutaan paljon muun muassa siitä, että suomalaisten pitäisi siirtyä työn verotuksessa siihen, että työvaltaisia aloja ei verotettaisi nykyisen kaltaisesti ja niin raskaasti kuin tällä hetkellä tehdään, vaan että pitäisi mennä pääomien verotukseen ja siihen, että koneita verotaisiin yhä enemmän. Me tiedämme, että tällä hetkellä on mahdollisuus hallita tätä tilannetta ja Suomen tehdä yksipuolisesti päätöksiä muun muassa siitä, että loisimme robottiveron Suomeen ja että sitä kautta saisimme hyvinvointia maksamaan myös pääomavaltaisen teollisuuden. Sehän on tämän päivän ongelma.

Näenkin esimerkiksi, että me poliittiset päättäjät voimme vahvasti vaikuttaa Emuun ja Euroopan talouteen. Meillä on mahdollisuus luoda myös eurooppalaisella tasolla hallintakeinoja siihen, että Euroopassa voidaan työllistää ihmisiä, voidaan verottaa työtä oikeassa suhteessa pääomaan ja teollisuuteen. Eli yksi keino Emun markkinapuoleen ja sen hallitsemiseen on ehdottomasti verotus. Kun puhutaan liittovaltiokehityksestä, niin tietyllä tavalla puolimatkaan liittovaltiokehitykseen varmaan mennään jossain vaiheessa. Mielestäni täysin eurooppalaiseen liittovaltioon, jossa kaikki asiat päätettäisiin Euroopan tasolla, ei ole järkevää mennä. Eli tulevaisuudessa talous- ja rahapolitiikka voi olla yhteistä tiettyyn rajaan asti, niin kuin Emun puitteissa on mahdollista myös verotuksen osalta siltä osin kuin se hallitsee markkinoita ja tasaa kilpailua Euroopan tasolla.

Työllisyyden pitää Emu-Suomessa ja -Euroopassa olla yksi keskeinen aihe. Täällä on ollut puhetta siitä, että esimerkiksi Britannian puheenjohtajakaudella työllisyys on otettu yhdeksi keskeiseksi teemaksi ja se on erinomainen asia. Työväenpuolueet Euroopassa ovat saaneet ennenkin paljon hyvää aikaan yhdistettyään voimansa.

Tulevaisuudessa näen kuitenkin, kun puhutaan liittovaltiokehityksestä ja markkinoista, että sosiaaliturvan, koulutuksen ja tämän tyyppisten asioiden pitää olla edelleenkin kansallisesti päätettäviä asioita. Meillä on mahdollisuus sitten muun verotuksen osalta näihin asioihin vaikuttaa, mikäli luomme hyvän perustan Emun kautta Suomen kilpailukyvyllä ja tasaisella tulonjaollekin.

Täällä on keskustapuolueen taholta paljon käytetty puheenvuoroja, joissa on vastustettu

Emua, vaikkakin keskustapuolue viime hallituksessa oli hyvin vahvasti viemässä Suomea Emuun. Kaikki toimenpiteet edellisen hallituksen aikana suuntasivat Emuun ja myös kaikki pääministerin puheenvuorot, jotka koskivat Emua ja euroaluetta, pohjasivat kyllä siihen, että menemme ensimmäisten joukossa Emuun. Mutta keskustapuolueen kanta näyttää muuttuvan kuin tuuliviiri. Sitten kun mielipide kansan parissa näyttää olevan toisenlainen, niin vaihdetaan takkia tai tuuliviirin suuntaa.

Keskusta pyrkii myös maalailemaan peikkoja tuomalla esille vain niitä uhkakuvia, joita Emu-Suomessa on. Keskusta ei tuo esille sitä, mikä on Suomen tilanne, jos jääme Emun ulkopuolelle eli mikä Suomen kilpailuasema, meidän tilanteemme silloin on. Haluaisin siihen vastauksen keskustapuolueen johdolta, joka ei kylläkään ole tainnut kovin paljon uskaltaa osallistua näihin keskusteluihin.

Keskusta on myös paljon puhunut, ed. Korkeaoja toi esille, että kepun tavoitteena ei olisi devalvaatio — inflaatio-politiikan jatkaminen. No, se saattanee pitää paikkansa. Edellisellä vaalikaudella tätä politiikkaa nimenomaan haluttiin harrastaa. Uskoisin, että jos keskusta pääsee harjoittamaan tulevaisuudessa saman tyyppistä politiikkaa, niin kyllä meillä devalvoidaan, jos vain siihen mahdollisuus on.

Devalvaation mahdollisuus mielestäni ei ole mikään erittäin hyvä ratkaisu kansalaisten kannalta, ja se on se nykypäivän Suomi. Kovin paljon ei ole tuotu nimenomaan kansankielisesti esille, mikä sitten on muun muassa devalvaation vaikutus, devalvaation, joka on tehty jokaisella vuosikymmenellä kerran, pari vähintään. Mikä on ollut sen vaikutus kansalaisten palkkoihin, hintoihin ja kaikkiin muihin elämään vaikuttaviin asioihin? Vientialat ja metsäteollisuus on aina pelastettu devalvoimalla, ja muu kansa on sen sitten maksanut.

Toivoisin tämän asian osalta keskustapuolueelta todellista vaihtoehtoa. Mikä on markan kellutus -Suomi ja mitä se merkitsee kansalaisille kritiikin kohteena olevien asioiden osalta, jotka Emussa näytävät olevan peikkoina.

On erittäin hyvä, että meillä on puskurijärjestelmä. Se on yksi keino, jolla Emun haittavaikutuksia kontrolloidaan ja tietysti yhdyin siihen kriittiseen näkemykseen, ovatko puskurit tarpeeksi suuria. Niitä pitää pystyä kasvattamaan tulevaisuudessa, mikäli Emu-Suomessa tulee ongelmia enemmän ja meidän kansantaloutemme ei kestä heikommin meneviä kausia.

Arvoisa puhemies! Haluan päättää puheenvuoroni Terttu Vántäsen runon loppuun, joka mielestäni kuvaa myös erittäin hyvin tätä tulevaisuutta. Hän sanoo edelleen:

”Aika ei pysähdy meihin,
mikään ei ole valmista.
Elämä ei ole annettu tai saatu,
se on itse elettävä
eikä se kertaa vanhoja kuvioita.”

Huom! Huom!

”Jokaisella päivällä,
jokaisella hetkellä
on omat tavoitteensa.”

Ed. Vartiainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen vähän malttamaton, kun joudun tässä tuuraamaan keskustan johtoa. Minä uskoisin, että jos keskustan johto tietäisi kuka vastaa, niin ryntäisi varmaan tänne saliin apuun hyvin nopeasti. Mutta mitä tulee tähän ensimmäisten joukossa Emuun -asiaan, niin minä olen aikaisemmin todennut, että viralliset puheenvuorot, pöytäkirjamerkinnot ja toiminta osoittavat, että Emu, Euroopan rahaunioni oli, totta kai, Euroopan unionin jäsenyys sopimuksesta alkaen ja jo sitä ennen selkeästi tavoitteena Maastrichtin sopimuksen mukaisesti. Siitä ei pääse mihinkään. Mutta ed. Tahvanainen erehtyy siinä, että ei keskusta ole koskaan sanonut ensimmäisten joukossa vaan lähtenyt siitä ja tehnyt varaumankin aikanaan erään ministerikongressin pöytäkirjaan, että eduskunta aikanaan päättää tästä asiasta. Se on tässä totuus. Ei keskustusta ole puhunut koskaan mitään ensimmäisten joukossa menemisestä.

Mitä sitten tulee siihen, miksi vain huonoja puolia keskustusta korostaa. En minä ole ihan tarkkaan kuunnellut, onko vain huonoja vai hyviäkin, mutta se johtuu osin tasapainotekijästä. Tiedonannossa ei ole mitään muuta kuin hyviä puolia, ja kun huonojakin puolia on, niin keskustusta tasapainottaakseen tätä poliittista keskustelua on tuonut myös niitä huonoja puolia esille, tai epäilyksiä. Keskustelu on muodostunut tasapuolisemmaksi.

Mitä tulee sitten devalvaatioon, devalvaatiohan on tietysti mekaaninen valuuttakurssien

saattaminen oikealle tasolle. Kellutus on tietynlainen termostaatti, automaatti, joka pitää ne oikealla tasollaan. Devalvaatiolla on pärjätty kymmenet kerrat ja aina hyvin. Se merkitsee sitä, että hinnat saattavat joskus nousta mutta palkat nousevat yleensä myöskin. Siitä on haittaa ainoastaan säästäjille ollut yleisesti. Nyt viimeisten devalvaatioiden aikana inflaatio ei lähtenytkään liikkeelle, niin kuin muistatte. Mutta sitä en sano, minkä takia näin tapahtui. Uskon, ettei tässä devalvaatiokauteen kukaan ole palaamassa, mutta ei se niin mörkö saa olla eikä kauhistuttava, koska sillä on vuosikymmenet pärjätty mooneen kertaan ja pärjättiin nytkin 90-luvun alussa.

Ed. Tahvanainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni keskustapuheen johtama hallitus olisi voinut tietysti hyvin paljon selkeämmin kertoa kansalaisille EU-äänestyslipukkeessa, että onko Emu ensimmäisen, toisen vai kolmannen vaiheen asia, jos kerran tässä halutaan pilkkua lähteä viilaamaan.

Mutta sitten tähän devalvaatioasiaan. Ihmettelen ed. Aittoniemen huomautusta, että devalvoitaessa kansalaisten palkat ovat nousseet. Minun logiikkani mukaan ainakin käy päinvastoin. Toki palkkavaatimukset aina nousevat, mikä taas aiheuttaa inflaatiota, eli siinä mielessä palkat nousevat viiveellä. Mutta tämä ikuinen keinoittelu tietysti on ollut meillä periaatteena, että nostetaan palkkoja ja hinnat nousevat jne. Jos Emu-Suomessa on vakaampi tilanne, niin varmasti ovat palkankorotuksetkin maltillisempia ja samalla kansantalous vakaampi.

Ed. Rehner: Arvoisa puhemies! (Ed. I. Kanerva: Nyt on odotettavissa asiallinen puheenvuoro!) — Keskeneräinen ainakin, mitä lieneekään edellinen puhuja lukenut runossaan keskeneräisyydestä.

Ihmettelen ensimmäiseksi, ettei hallitus uskaltanut järjestää Emuun liittymisestä neuvoa-antavaa kansanäänestystä. Äänestäjien kannan kysyminen olisi osoittanut heidän mielipiteensä arvostusta. Nyt olemme voineet seurata kansalaismielipidetä vain käymissämme suorissa keskusteluissa sekä erilaisista mielipidetiedusteluista. Niiden tulokset ovat taas olleet hyvin vaihtelevia. Mielipidetiedustelujen numerot ovat vaihdelleet sen mukaan, kuka on kysynyt ja missä muodossa kysymykset on esitetty. Suorissa keskusteluissa on usein toistunut ajatus, ettei asiasta ole riittävästi tietoa. Tosiasiassa tietoa on ollut tarjolla, mutta kansalaisilla ei välttämättä ole aikaa tai he

eivät jaksa paneutua siihen. Suorasukaisimmat ovat tokaisseet: Sitä vartenhan te siellä olette, että päätätte. Tällä tavalla vastuu siis sysätään meille, niin kuin me olemme sen kansalaisilta saaneetkin.

Näin ollen on ollut kaivettava kaikki mahdollinen tieto ja tätä on tapahtunut keväästä 95 lähtien. Saatavissa olevan tiedon määrä on ollut meille kansanedustajille vähintään riittävä, mutta sen analysointi ei aina ole ollut helppoa. Tiedon saamiseksi luotin itse ennakkoon pääministeri Lipposen asettaman valtakunnan pätevimmistä taloustieteilijöistä kootun Emu-työryhmän työhön. Sen lähes 20 erillistä raporttia varoivat ottamasta selvää kantaa asiaan. Myös tiedotusvälineissä on esiintynyt asiantuntija toisensa jälkeen, mutta asiaa häirinnyt se, että arvostetut asiantuntijat eivät ole löytäneet yhteistä totuutta. Joku taloustieteilijä sanoikin, että talouden lainalaisuuksista ei ole löydettävissä vastausta siihen, onko meidän viisaampaa liittyä Emuun vai jäädä ulkopuolelle. Tässäpä siis.

Yhtä epäselväksi asia jäi EU:n parlamenttien talousvaliokunnille Brysselissä järjestetyssä seminaarissa. Hyötyjä ja riskejä tuotiin esille ropakaupalla, mutta painotukset vaihtelivat puhujasta toiseen.

Monet tässä salista suuresta yleisöstä puhumattakaan ovat valmiit näkemään Emuun liittymisen pelkästään hyvänä tai huonona asiana, mutta mustavalkoinenhan se ei ole. Kriittikkiä on syytä esittää muun muassa siitä, että yhteiseen rahaan siirtymisestä aiheutuu kustannuksia valtiolle, pankeille ja yrityksille. Pelkästään atk-laitteet ja -ohjelmistot on uusittava, henkilöstöä on koulutettava ja kirjanpito uusittava.

Siirtymävaihe aiheuttaa ylimääräisiä pankkikuluja ja vaihtorahakustannuksia. Kun nämä kustannukset on katettava eli siirrettävä hintoihin, on vaara, että inflaatiopaine kasvaa. Kun verotuksen toteuttamisessa on jo aikoja esiintynyt atk-ongelmia ja ruuhkautumista nykyoloisakin, on vain luonnollista, että verotuksen virheet saattavat lisääntyä ja valitusten ja oikaisujen määrä kasvaa.

Riskit arveluttavat. Saammeko inflaatiovaaran tarvittaessa torjutuksi? Ja miten sitten huolehdimme siitä, ettei vientisektorimme, esimerkiksi metsäteollisuutemme, joutu liian suuriin vaikeuksiin? Mukautuuko taloutemme uusiin uomiin, kestäkö budjettikuri? Entä valtion velkaantuminen, kansalaisten sopeutuminen uuden rahan käyttöön? Entä Ruotsin reaktiot kilpailuilla ventialoilla?

Suuret yritykset pärjäävät kummassa tahansa, Emu-olosuhteissa tai Emun ulkopuolella. Niin suuryritykset kuin pankitkin ovat jo valmistautuneet euroon siirtymiseen. Ulkomaankauppaa käyvillä pienyrityksillä ei voi olla riittävää asiantuntemusta ulkomaankaupan paperisodan hoitamiseen ja niille on mahtava helpotus, kun ne säästävät, jos Emuun mennään, valuutanvaihdolta, valuuttakurssien laskemiselta ja hintojen muuntamiselta valuutalta toiseen, puhumattaakaan eri maiden lakien ja säännösten tuntemuksesta.

Pettymys tietysti on ollut, etteivät meille tärkeät kauppakumppanit Ruotsi, Tanska ja Britannia aio liittyä Emuun ensimmäisten joukossa. Meille on kuitenkin toistuvasti kantautunut tietoja, että Ruotsi harkitsee liittymistä lähitulevaisuudessa. Sikäläiset yritykset ovat ilmoittaneet siirtävänsä euromääräiseen laskutukseen, mikäli eivät ole sitä jo tehneet. Britanniasta on kuulunut samanlaisia äänenpainoja. Entä miksi ruotsalaisyritykset ovat olleet niin innokkaita tekemään yrityskauppoja Suomesta? Varmistaakseen jalansijan Emuun Suomen kautta.

Suomea kohtaavien suhdannevaihtelujen huomioon ottaminen Ekp:ssä turvattaisiin mielestäni aika pitkälti sillä, että saisimme Suomen Pankin pääjohtaja Sirkka Hämäläinen Ekp:n johtokunnan jäseneksi tai peräti pääjohtajaksi. Vaikkei Ekp:n tehtäviin kuulukaan yksittäisen maan etujen ajaminen, ottaisi suomalainen johtokunnan jäsen taatusti kansallisen etumme paremmin huomioon kuin jonkin muun maan edustaja.

Riskejä on, mutta on hyötyjäkin. Hallituspuolueiden edustajat tietenkin ovat niitä käyneet täällä läpi jo niin moneen kertaan, että minkä verran näitä nyt vielä mahtaisi kannattaisi toistaa.

EU-maiden keskinäisen valuuttakurssien poistuttua spekulointi ja keinottelu valuuttakursseilla vähenevät. Vienti- ja tuontiyritykset sekä matkailijat säästävät valuutanvaihdolta. Hintojen vertailu kaupankäynnissä käy vaivatonta, kun käytössä on yksi valuutta koko EU:n piirissä. Laskutus ja pankkiasioden hoito yksinkertaistuvat ja vaikka nämä kertasuorituksina ovat pieniä asioita, niin päivästä ja tunnista toiseen lukemattomissa paikoissa toistuessaan ne tuntuvat.

Hallitus korostaa tiedonannossaan luonnollisesti ennen kaikkea talouden positiivisia mahdollisuuksia. Usko Emun hyvyyteen perustuu sen mukaan talouden vakauteen, alhaiseen korkota-

soon ja alhaiseen inflaatioon. Jos nämä toteutuvat, perusteet korkealle työllisyydelle ja kansalaisten turvallisuudelle ja hyvinvoinnille ovat olemassa.

Työllisyyden olisi mielestäni pitänyt olla yhtenä konvergenssikriteerinä, niin oleellinen se on ihmisten henkiselle, fyysiselle ja taloudelliselle hyvinvoinnille.

Suurin huolenaihe mielestäni onkin työttömyys niin Suomessa kuin muissakin EU-maissa. Ne korjaustoimenpiteet, mihin Suomessa on ryhtytty, eivät ole luoneet aitoja työpaikkoja. Meidän on pakko katsoa avoimesti työnteon ja työllistämisen esteitä ja ryhtyä pikaisesti korjaustoimenpiteisiin, jos aiomme huolehtia talouden vakaudesta, ja tämä pätee, ollaanpa Emussa tai sen ulkopuolella. Tämä työllisyyteen vaikuttaminen jääköön hallitukselle yhtenä tärkeänä velvoitteena.

Toinen tärkeä asia liittyy aluepolitiikkaan. Suomen EU-politiikan on oltava maakuntalähtöistä. Maakunnat ovat Suomelle todellinen vahvuus ja voimavara. Niiden kehitysedellytyksiä ja kasvupotentiaalia ei saa uhrata Emu-alttarille. Emuun liittyvää taloudellisen toimeliaisuuden lisääntymistä on hyödynnettävä kehitettäessä suomalaisia maakuntia. Esimerkiksi jo julkisuuksessakin todettuja Etelä-Savon poikkeuksellisen hyviä tietotekniikka- ja tietoliikennevalmiuksia voidaan hyödyntää muun muassa etätyön, matkailuverkostojen ja koulutuksen hyväksi. Matkailuyrittäminen on koko Itä-Suomelle luonnollinen vahvuus, jolla on kehittämismahdollisuuksia laajemmaltikin ja tunnettavuus EU:n alueella on vain hyväksi tälle.

Maakuntien ja niiden yritysten toimintaedellytyksiä parantavana ja talouskasvua vahvistavana Emulla on kiistämätön positiivinen työllisyysvaikutus. Erilaisen yritystoiminnan vakiintuminen luo pysyviä, aitoja työpaikkoja. Kun Lipposen hallitus monissa ratkaisuissaan on syrjinyt maaseutua ja edistänyt keskittämispolitiikkaa, EU:n aluepolitiikka ja Emu voivat jopa pelastaa suomalaisen maaseudun.

Suomen hyväksi tunnustetusta sosiaaliturvasta on Emu-oloissakin huolehdittava. Saavuttamamme pohjoismaista miesten ja naisten välistä tasa-arvoa on vaalittava eikä sitä saa päästää monissa EU-maissa keskimäärin vallitsevalle tasolle. Niin sosiaaliturvan kuin tasa-arvon kannalta on oleellista, että maamme talous pystytään pitämään vakaana ja korkotaso ja inflaatio kurissa.

Emu luo edellytykset järkevään, hallittuun ta-

louspolitiikkaan, jolla yhdessä yrittämisen, parantuneen työllisyyden ja kilpailutilanteen hyödyntämisellä turvataan kansalaisten hyvinvointi. Julkisen talouden kunto, yritysten kunnossa olevat taseet ja maltillinen palkka- ja veropolitiikka ovat välttämätön perusta menestyksekkäälle tulevaisuudelle.

Valtamerilaiva on vakaampi kuin kiihkerä soutuvene. Tämä sanottakoon, vaikka valtamerillä on ollut viime vuosina vaikeuksiaakin. Emu-alue on toivottavasti vakaampi kuin viisimiljonnainen kansantalous.

Olen puheenvuorossani lähestynyt enemmän arkielämää kuin tieteellistä pohdintaa. Kansalaisten hyvä elämä on niin tavoittelemisen arvoinen asia, että sen hyväksi meidän on pyrittävä löytämään järkevät ratkaisut.

Kun nyt näyttää siltä, että menemme Emuun ensimmäisten joukossa, huolehdittakoon siitä, että olemme myös ensimmäisten vaikuttajien joukossa päättämässä, millainen Emu-organisaatiosta muodostuu.

Itse olen ilmoittanut varauksellisen myönteisen kantani Emuun. Huhtikuun äänestykseen mennessä punnitsen varauksellisuuteni, kun vielä näen, miten Eurooppa ja maailma kehittyvät ja miten kotimaisen politiikan suunta ja olosuhteet kehittyvät jäljellä olevan vajaan kahden kuukauden aikana.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rehn kannattaa kansanäänestystä ja toteaa, että tämä vastuu sysätään meille. On käsittämätöntä, miten voidaan puhua vastuun sysäämisestä meille.

Sitten hän toteaa, että tiedon analysointi on ollut vaikeata. On selvää, että se on vaikeata. Mielestäni asiantuntijoiden tekstien keskeinen analyysin tulos on se, että asiantuntijoiden tietoisuus tiedon rajallisuudesta on tämän prosessin aikana kasvanut. Totean edelleen, että tulevaisuudesta ei voi löytää yhteistä totuutta, jos sitä arvioi kovin erilaisista lähtökohdista.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Rehnin puheenvuoro oli hyvin rakentava. Siinä hehkui hyvin paljon asiantuntemusta ja se oli myös hyvin realistinen. Luulenpa, että puheenjohtaja, ed. Aho mielellään omista riveistään kuulisi samanlaisia puheenvuoroja, mutta valitettavasti vain on niin, että aika tavalla keskustan johto ja hyvin pitkälle keskustan kansanedustajat ja joukot ovat Väyrysen vankeja. Väyrynen on ohjannut keskustan

linjaa tässäkin kysymyksessä, valitettavasti on näin.

Haluaisin kuitenkin puuttua puheenvuoronne siihen osaa, missä puhuitte kansanäänestyksestä. Kyllähän tosiasia on se, että silloin, kun Esko Ahon hallitus antoi tiedonannon EU-kansanäänestyksestä, niin samassa tiedonannossa naulattiin kiinni se, että mennään kohti Emua ja pyritään toteuttamaan ja harjoittamaan sellaista politiikkaa, että Emuun meno toteutuisi mahdollisimman nopeasti. Kyllä silloin aivan selvästi Ahon johdolla linjattiin asia niin, ettei tarvitse enää Emuun liittymisestä suorittaa neuvoa-antavaa kansanäänestystä.

Kyllä asia on nyt niin valmisteltu, että se on meillä täällä eduskunnassa. Meidän pitää, kansanedustajien, jotka olemme saaneet valtakirjan kansalta, tämä asia päättää. Meillä on siihen valtakirja ja meidän kuuluu ottaa asiasta myös vastuu.

Ed. Itälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Samoin kuin ed. Laitinen, kiinnittäisin ed. Rehlin puheenvuorossa huomiota kansanäänestykseen. Viime eduskunta päätti silloin, kun EU-jäsenyysopimus tehtiin, että Suomen mahdollisesta liittymisestä Rahaliiton kolmanteen vaiheeseen päätetään aikanaan eduskunnassa hallituksen erillisen esityksen perusteella. Nyt tehdään juuri näin. Silloin keskusta oli eduskunnassa mukana tekemässä tätä päähallituspuolueena. Nyt tehdään juuri niin kuin keskusta edellytti. Miksi ei keskusta silloin puhunut kansanäänestyksestä halaistua sanaa? Silloin, kun annettiin tiedote Euroopan unionin jäsenyydestä kaikille kotiin jaettuina, niin siellähän todetaan, että tulevaisuuden tavoite on Talous- ja rahaliitto. Onko se keskustalle vielä tavoite vai ei, se on jäänyt hiukan epäselväksi. Silloin se selkeästi oli päähallituspuolueen tavoite, mutta ei tunnu enää olevan.

Ed. I. Kanerva (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hiukan kauempaa tilannetta katsoen on sellainen hankala hyväksyttävä tosiasia, että EU-äänestyksen yhteydessä oppositiossa ollut sosialidemokraattinen liike oli valmis oppositiossakin hyväksymään EU-päätöksen. Nyt oppositiossa oleva keskusta ei ole valmis hyväksymään sitä, minkä väitän, että se hyväksyisi, mikäli olisi hallitusvastuussa. Tämä karsastaa, tämä häiritsee, koska sen mukaan, ollaanko oppositiossa vai hallituksessa, näin isossa kansakunnan mittaisessa asiassa otetaan toisen tyyppi-

nen kanta, siis riippuen siitä, missä kohtaa parlamentaarista vastuunkantoa satutaan siinä historiallisessa asetelmassa istumaan. Oletan, että ed. Rehn puheenvuorossaan ymmärsi syvimmiltään tämän seikan.

Sen sijaan, jotta ei tulisi ed. Rehlin puheenvuoroa liikaa kehuttua, tässä kansanäänestysosassa on hieman, sanoisiko, astian makua, sillä tosiasia on, että meillä oli EU:sta kansanäänestys. Enemmistö oli EU:n puolesta, mutta siitä huolimatta eduskunnassa tietty osa oli tämän kansanäänestyksen tulosta vastaan äänestämässä ja toimimassa hyvin aggressiivisestikin. Nyt on mielenkiintoista se, että kansanäänestyksen tuloksista täällä eduskunnassa poikkesivat ne, jotka nyt vaativat kansanäänestystä. Jotkut silloin äänestivät kansanäänestyksen tulosta vastaan, ovat nyt vaatimassa taas kansanäänestystä, poiketakseenko tälläkin kertaa kansanäänestyksen enemmistön tuloksesta.

Puhemies: Tässä vaiheessa, ennen kuin myönnän vastauspuheenvuorot edustajille Aittoniemi ja Rehn, huomautan, että ed. I. Kanerva ainoana aivan oikealla tavalla pyysi vastauspuheenvuoron: seisaalleen nousten ja kuuluvasti lausuen "vastauspuheenvuoro". Se on meidän pääsääntömme; ei tarvitse sormi valkoisena painaa sitä nappia, kun nappi ei ole päällä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllähän tilanne on varmasti sillä tavalla, ja omassa puheenvuorossani sen aikanaan totesin, että kaikista asiakirjoista ja lausunnoista näkee, että oli selvä systeemi aikanaan keskustavetoisella hallituksella, että suuntaus on Emu ja euroalue, eikä kanta ole varmaan vielä kukaan muuttanut. Ei keskusta kai ole koskaan sanonut silloin aikanaan, että "ensimmäisten joukossa". Nyt on kysymys siitä, että ei kai keskusta vielä kukaan vastusta, etteikö näin tule tapahtumaan, mutta ei ensimmäisten joukossa, vaan seurataan varovaisuudella tilannetta.

Mutta se minun täytyy sanoa, rouva puhemies, että ei kyllä keskustankaan taholta — taikka, sanotaan, virallisista papereista — löydy mitään muuta mainintaa, kuin että eduskunta päättää asiasta, ei kansanäänestyksen pohjalta. Kansanäänestys on tullut myöhemmin tähän asiaan. Sen asian minä myönnän.

Mutta siinä te olette väärässä, että keskusta olisi aikanaan sanonut, että mennään ensimmäisten joukossa Emuun. Eihän sitä ensimmäis-

ten joukossa -käsitetty ollut siihen aikaan ole-massakaan, hyvänen aika.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan sana pari kansanäänestysasiasta. Minusta, vaikka sillä ei olisi maailmoita kaadettu, kyllä kansanäänestys olisi tuonut Emu-asian lähemmäksi kansalaisia, mikä mielestäni olisi saanut ainakin osan kansalaisista ottamaan myös selvää Emusta eikä olisi tullut sitä sanontaa, ettei siitä ole saatavissa tietoa. Monet eivät kerta kaikkiaan ole edes vaivautuneet ottamaan selvää, kun ilmeisesti ovat tuudittautuneet siihen, että eduskunta sen hoitaa, ja eduskunta tietysti hoitaa, ei siinä mitään.

Kun viitattiin siihen, mitä edellinen eduskunta on tehnyt, en ole ollut siellä päätöksiä tekemässä. Puhun vain tämänhetkisestä tilanteesta.

Ed. I t ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemelle toteaisin, että keskusta ei ehkä ole näin tehnyt, mutta jäsenyys-neuvottelujen avajaiskokouksessa 93 hallitus on antanut lausunnon, ja keskusta oli tässä hallituksessa pääpuolueena, ”pyrkivänsä” — siis Suomi — ”talouspolitiikallaan määrätietoisesti tilanteeseen, jossa edellytykset kolmanteen vaiheeseen siirtymiseen ensimmäisessä ryhmässä täyttyvät”. Ei siis sanottu ensimmäisten joukossa, mutta kuitenkin ensimmäisessä ryhmässä.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä niihin täällä eduskunnassa esitettiin näkemyksiin, joiden mukaan liittyminen Euroopan talous- ja rahaliittoon, sen kolmannen vaiheen toteuttamiseen, on positiivinen mahdollisuus Suomelle ja suomalaiselle hyvinvoinnille. Pitäähän se sisällään myös uhkia, kuten mikä tahansa muutos, mutta niiden vaimentaminen tai kääntäminen mahdollisuuksiksi jää meidän poliittisen päätöksentekomme ja arvovalintojemme tehtäväksi. Meistä siis riippuu, onnistummeko vai emme. Ulkopuoliseksi jättäytymällä on edessämme vielä enemmän uhkia ja kielteisiä asioita voitettavana kuin mukana ollen. Nimittäin jos ja kun Emu syntyy, koskettavat sen myötä tehtävät päätökset ja niistä seuraavat toimenpiteet yhtä lailla ulkopuolella olevia kuin sisällä toimivia. Meidän pienen kansakuntamme on siis syytä katsoa nokkaamme pidemmälle ja mennä täysillä mukaan päättämään meitä koskevista asioista.

Kun me liityimme EU:n jäseniksi, lähdimme tuolloin mukaan Euroopan unionin yhdentymisprosessiin, jonka yhtenä keskeisenä elementtinä

oli ja on edelleen yhteinen raha- ja talousunioni valuuttoineen. Tämä on ollut tiedossa ja on selvää, että pullassa ei ole vain rusinoita, vaan josain vaiheessa on haukattava itse pullaakin.

Sama pätee myös omaan kotimaiseen talouspolitiikkaamme. Valtion velkaantuminen, lama ja massatyöttömyys ovat olleet kuluva hallituskauden aikana niin rusinoiden kuin pullankin syömistä, katsotaan sitä sitten kansalaisten tai poliitikkojen näkökulmasta. Suomen talouden vahva ja vakaa kehitys, työttömyyden parantuminen ja valtionvelan taittumassa oleva trendi antavat meille hyvät mahdollisuudet osallistua eurooppalaisen tulevaisuuden rakentamiseen.

Suomi on toisen maailmansodan jälkeen johdonmukaisesti pyrkinyt osallistumaan Länsi-Euroopan yhdentymiskehitykseen. Kohta kolmen vuoden kokemuksen perusteella EU-jäsenyys on tuonut Suomelle tavoittelemiamme etuja. Asemamme on vakiintunut ja olemme vaikuttajia tulevaisuuden Euroopan muodostumisessa.

Nyt edessämme oleva Emu-ratkaisu on luonteeltaan sekä poliittinen että taloudellinen. Sen on oltava perusteltu kummaltakin kannalta.

Poliittisesti kysymys on käynnistyneen toimintalinjan jatkamisesta. Emun kolmannen vaiheen ensimmäiset maat muodostavat niin Euroopan keskuspankissa kuin EU:n talouspolitiikassa sen piirin, jossa yhteistä raha- ja talouspolitiikkaa linjataan. Ulkopuoliset tyytykööt. Sen takia onkin vaikeaa nimenomaan poliittiselta kannalta ymmärtää syrjäjäjäämisvaatimuksia, joita eräät tahot meilläkin esittävät.

EU:n laajentuminen on koko Euroopan vaikeuden kannalta tärkeä hanke. Emun epäonnistuminen tai lykkäytyminen vaikeuttaisi varmudella myös tätä prosessia. Mikäli Emu lykkäytyisi, voisi se tietää sitäkin, että koko hanke epäonnistuisi. Saksan markan alue tiivistyisi, ja EU:n laajentuminen keskittyisi Saksalle tärkeisiin maihin. Suomen vaihtoehdot jäisivät todella vähäisiksi tässä nimenomaisessa vaihtoehdossa. Miksi siis mennä nurkan taakse katselemaan, kuinka Emun käy, kun voimme olla oman maamme eduksi vahvistamassa paitsi unionin myös oman maamme asemaa?

Taloudellinen näkökulma edellyttää meiltä vastausta ainakin kahteen kysymykseen. Onko Emu ylipäättään mahdollinen Suomelle ja olemmeko riittävästi valmistautuneet siihen? Talous- ja rahaliitto on yleinen talouspoliittinen ja ennen kaikkea rahapolitiittinen ratkaisu. Käydyssä keskustelussa tahtovat mennä usein puurot ja vellit sekaisin siltä osin, kun puhutaan EU:n yleisestä

kehityksestä ja Emusta. Hyvinvointivaltio koetaan uhatuksi ja alueellisten kehitysedellytysten nähdään loppuvan. Huoli on sinänsä aiheellinen, mutta näiden riippuvuus eurosta ei pidä paikkaansa. Kyse on ennen kaikkea oman kansantaloutemme ja valtiontaloutemme suomista mahdollisuuksista ja poliittisista päätöksistämme.

Arvoisa puhemies! Euroopan talous- ja rahoiliitto on osa eurooppalaista sodanjälkeistä yhdistymiskehitystä. Tavaroiden, pääomien, palveluiden ja työn vapaa liikkuminen yhteisillä sisämarkkinoilla edellyttää myös toimivia sisämarkkinoita. Toimivat sisämarkkinat puolestaan edellyttävät talous- ja rahapolitiikan yhtenäisyyttä ja sitä kautta talouden vakautta. Talouden vakaus on ennen kaikkea meidän pienen kansakuntamme kannalta katsottuna selvä etu. Vakaan talouspolitiikan ja talouskehityksen turvin meillä on puolestaan mahdollisuudet huolehtia hyvinvoinnistamme ja rakentaa tulevaisuuttamme niin, että kansalaisillamme on työtä ja toimeentulon hankkimisen mahdollisuuksia.

Emun vaikutuksista ylipäätään kuin myös sen työllisyysvaikutuksista on esitetty ja esitetään erilaisia käsityksiä, arveluja ja todennäköisyyksiä. On kuitenkin selvää, että maailman laajuinen talouden murros on joka tapauksessa meneillään, olimme Emussa tai emme. Kilpailukyvyyn on oltava siten kestäväällä pohjalla, mikä perustuu ainoastaan ja vain osaamiseen ja tuottavuuteen. Enää ei siis pärjätä valuuttakursseilla pelaamisella, tukiaistaloudenpidolla tai sosiaalisella dumpaauksella. Ongelmien vienti esimerkiksi devalvaation muodossa ei sovellu yhdistyneen Euroopan oloihin, joissa sisämarkkinoiden osuus jäsenmaiden bruttokansantulosta on 92 prosenttia.

Massatyöttömyys, jollaisesta meillä on kouriintuntuva kokemus ja jonka seurauksista makamme vielä pitkään kovaa hintaa niin henkisesti kuin taloudellisesti, on yhteinen eurooppalainen ongelma. Sen syynä on ollut ja on edelleen toisaalta se, että emme kykene kohtaamaan makrotalouden sokkeja riittävässä määrin. Tästä on esimerkkejä muun muassa 70-luvun öljykriisi ja viimeisin 90-luvun valuuttamyllerrys, mutta toisaalta myös niin kutsutut kahden nopeuden työmarkkinat.

Viimeisen neljännesvuosisadan aikana työpaikkojen lisäys EU-maissa on ollut 8 miljoonaa, mutta samaan aikaan työvoima on kasvanut 28 miljoonalla hengellä. Kahden nopeuden työmarkkinoissa on kyse tilanteesta, jossa työpaik-

kojen kierto, vanhojen katoaminen ja uusien synty on noin 10 prosentin luokkaa, mutta työvoiman vaihtuvuus, uusien tulo ja eläkkeelle tai muutoin työvoimasta pois siirtyminen vain 2—3 prosenttia.

Kahden nopeuden työmarkkinoiden ongelma vaatii ratkaisukseen uusia rakenteita, toimia sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi jne. EU:n rakennerahastot ovat olemassa nimenomaan näitä tavoitteita varten. Makrotalouden sokkihoitoon on puolestaan vastauksena nimenomaan Emu, jonka avulla voidaan tukea jäsenmaiden kansantalouksien lähentymistä ja keskinäistä koordinaatiota.

Emu-jäsenyyteen liittyy myös riskejä. Ehkä merkittävin riski liittyy siihen, että Suomen talouden rakenne poikkeaa monista muista. Suhdannekiertoamme poikkeaa muista Emu-maista siten, että Euroopan keskuspankin politiikka ei aina toimi meidän tilanteemme mukaisesti. Tähän ongelmaan on löydettävissä ratkaisu juuri puskurirahastoista, joiden turvin on mahdollisuus kerätä resursseja pahojen päivien varalle. Kysymys on eräänlaisesta sisäisen devalvaation mahdollistavasta resurssista. Vattin mukaan työvoimakustannusten 3 prosentin alentaminen vastaa valuutan devalvoimista 10 prosentilla. Toisaalta on myös muistettava, että Emun ennakoidaan sittenkin tuovan normaalioloissa selkeitä etuja, jolloin on esitettävä kysymys siitäkin, kumpaan me haluamme keskittyä, selviytymiseen normaalioloissa vai kriiseihin ja uhkakuviin.

Arvoisa puhemies! Onko Suomi valmis liittymään Emuun? Taloutemme vakaus ja lähentymiskriteereiden täytyminen luovat vahvan perustan tehdä positiivinen ratkaisu Emu-asiassa. Valmistautumista on kuitenkin edelleen jatkettava monilla eri osa-alueilla. Perusteelliseen valmistautumiseen kuuluu myös aluepolitiikan aktivoiminen, vaikkakaan euro ei suoranaisesti vaikuta aluekehitykseen. Aluekehityksessä on jo 90-luvun alusta ollut epätahtisuutta, mikä ei ole johtunut Emusta. Kotimarkkinateollisuuden romahdus johtui ennen kaikkea kilpailukyvyyn puutteesta. Elintarviketalouden ongelmat eivät myöskään johdu EU-jäsenyydestä, eikä Emu vaikuta alkutuotantoonkaan, joka on jo sopeutunut hintatasoan. Muutospaineita syntyy kuitenkin ennen kaikkea maailmankaupan tasolta. Positiivista elintarviketalouden kannalta puolestaan on se, että tuotantopanosten hinta alenee ja luo näin myös mahdollisuuksia elintarviketuotteille esimerkiksi lähialueille.

Käydyssä keskustelussa on noussut esille myös väite, jonka mukaan pienet ja keskisuuret yritykset kärsivät eurosta. Väite kuulostaa katteettomalta, sillä juuri pienet ja keskisuuret yritykset hyötyvät siitä, että ne pääsevät esteettömästi toimimaan sisämarkkinoilla. Niiden kilpailuasema parantuu ja vienti euroalueelle mahdollistuu. Riskit pienenevät, koska tarve valuuttakurssimuutoksilta suojautumiseen vähenee.

Arvoisa puhemies! Edelleen on kyettävä pitämään huolta siitä, että julkinen talous saavuttaa vankan rahoituksellisen perustasapainon, jotta finanssipolitiikalle jää pelivaraa. Vahvan julkisen talouden lisäksi tarvitaan myös vahvoja yritysten taseita, jotka ovat parhaita puskureita taloudenpidon haasteisiin. Suomella on mahdollisuudet menestyä Emu-oloissa, ei jättäytymällä ulkopuoliseksi seuraajaksi, vaan osallistumalla aktiivisena toimijana tähän yhdentymisprosessin vaiheeseen yhdessä muiden Emu-kriteerit täyttävien maiden kanssa.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olipa hauska kuulla pitkää aikaa myönteinen puheenvuoro. Näen asiat pitkälti kuten ed. Kauttokin. Meidän on oltava tässä asiassa aktiivisia toimijoita eikä vain seurailijoita ja objekteja. Me olemme subjekti tässä asiassa.

Minuakin on häirinnyt tässä keskustelussa kovasti se, että puurot ja vellit eli valuutat ja valtiomuodot menevät keskustelussa sekaisin.

Ed. L a i t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Talouspolitiisessa päätöksenteossa voi valita kahden lähestymistavan välillä. Voi odottaa ja katsoa tai sitten ennakoita ja toimia. Odottaminen ja katsominen kuulostaa viisaalta ja varovaiselta. Nopeasti muuttuvassa taloudellisessa ympäristössä tämä lähestymistapa saattaa olla kuitenkin hyvin kohtalokas. Muutokset iskevät rajalla voimalla eikä kenelläkään ole mahdollisuutta odotella sivustakatsojana. Suomi on omista lähtökohdistaan valinnut nopeamman vaihtoehdon.

Rahaliiton toteutuminen lisää jäsenmaiden talouden tehokkuutta. Välittömiä etuja koituu muun muassa yrityssectorille valuutan vaihtokustannusten ja niiden kulujen karsimisesta, joita kurssiriskeiltä suojautuminen edellyttää. Valuuttaliikenteen kustannussäästöjä merkittävämpi seikka on kuitenkin Rahaliiton ulkomaankauppaa edistävä merkittävä vaikutus. Yhteisen valuutan käyttöönnotto avaa Emu-mai-

den markkinat myös pienille yrityksille — aivan niin kuin ed. Kautto aiemmin totesi — jotka valuutanvaihdon kustannukset ja valuuttamääräisiin saamiin liittyvä epävarmuus on tähän asti pitänyt kotimarkkinoilla.

Myös tuonnin helpottaminen hyödyttää viime kädessä koko kansantaloutta. Kuluttajat ja myös yritykset voivat vertailla eri jäsenmaiden hintoja ja painaa näin hintatasoa alemmaksi. Euroalueen toteutumisen myötä pankkikilpailun esteet katoavat. Ulkomaiset kilpailijat estävät pankkialaa keskittymästä ja painavat kotitalouksien ja yritysten maksamien korkojen ja muiden rahoituskustannusten tasoa alaspäin. Pienten maiden rahoitusmarkkinoiden rakenne muuttuu. Nyt vain kansainvälisesti toimivien suuryritysten käytössä olevia tuotteita tulee myös turvallisesti tavallisten asiakkaiden käyttöön.

Talouden tehostumisesta Rahaliiton myötä ollaan yleensä yksimielisiä. Sitä vastoin hyötyjen määrän arviointi on vaikeaa, se on myönnettävä. Hyödyt karttavat jäsenmaille vasta vuosien mitaan ja niiden määrä riippuu siitä, moniko EU-jäsenmaa lopulta osallistuu Rahaliittoon. Itse uskon kyllä, että nyt nekin maat, jotka ovat jostakin syystä jäämässä ulos, hyvinkin nopealla aikataululla arvioivat tilannetta uudelleen. Ne ovat siihen pakotettuja. Vaikka Suomen ulkomaankaupalle tärkeiden Ruotsin ja Britannian yleisesti arvioidaan jäävän Emun kolmannen vaiheen ulkopuolelle muutamien vuosien ajaksi, on niiden mukaantulo pitkällä tähtäyksellä hyvinkin todennäköistä.

Hyötyjä ei missään tapauksessa tule myöskään vähätellä. Toteutuvat kustannussäästöt ovat pysyviä ja erityisesti ulkomaankaupan ja rahamarkkinakilpailun tehostuminen voi nostaa pienten jäsenmaiden talouden tehokkuutta huomattavasti. Rahaliittomaiden talouskehityksen vakauteen liittyvät arviot ovat edellä kuvattujen tehokkuusnäkökohtien peilikuva. Mikäli euroalueen talouspolitiikka onnistuu, niin kuin vahvasti uskomme, talouden vakauden lisääntyminen tuo suuria hyötyjä.

Syksyllä työmarkkinajärjestöjen neuvotteluissa aikaansaadut puskurirahastot tulevat osaltaan vakauttamaan kehitystä Suomessa sekä vaimentamaan liiallisia suhdannevaihteluja. Makrotason puskurirahastojen ohella on myös yritys-kohtaisesti varauduttava siihen, ettei suhdannevaihteluja tasoiteta valuuttakurssi- tai rahapolitiikalla. Yksinkertaisin ja selkein tapa varautua suhdannevaihteluihin yritystasolla on vakava-

raisuuden lisääminen. Velkaantumisen vähentäminen ja oman pääoman osuuden korottaminen estävät yrityksiä ajautumasta saneerauksiin ja konkurssiin. Jo nyt toteutunut yritysten ja kotitalouksien velkaantumisen väheneminen on helpottanut sopeutumista.

Erillisten suhdanteita tasoittavien puskurirahastojen luomisella voitaisiin yritysten omavaraisuuden parantamisen vaikutuksia tehostaa. Työmarkkinoiden toimivuuden kannalta rahastoilla voi olla jopa annettavaa. Työntekijöiden ja yritysten yhdessä hallitsemat rahastot olisivat noususuhdanteen aikana omiaan keräämään kasvavia voittoja tavalla, joka ei provosoi vahvoja ammattiryhmiä, erityisryhmiä, vaatimaan ylisuuria palkankorotuksia. Yritystason tulonjako tällä tavoin olisi suhdanteita tasaavan tulopolitiikan kivijalka. Yritystason sopeutumisesta muuttuviin suhdanteisiin Rahaliiton oloissa helpottaa pääomamarkkinoiden kehittyminen. Rahaliiton sisällä yrityksillä on käytettävissään koko Emualueen pääomamarkkinat osakepääomien hankkimiseen.

Euroalueen toteutuminen ja siihen osallistuminen tuottavat eittämättä positiivisia vaikutuksia muun muassa rahoitusmarkkinoille. Sen sijaan on suuri kysymys, miten se vaikuttaa perinteiseen pohjoismaiseen hyvinvointivaltioon ja sen palveluihin. Tähän mennessä yhdentymiskehitystä on oikeiston taholta jossain määrin käytetty apukeinona koko sosiaalisektorin alasajossa, useimmiten juuri Rahaliiton velkakriteereillä sitä on perusteltu ja varmasti tullaan myös perustelemaan jatkossa.

Tulevaisuuden kannalta hyvinvointipalveluita eli julkisia kulutusmenoja kulutustoimintaan, terveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihin on pidettävä erityisen tärkeinä, jotta Suomi selviytyisi esimerkiksi juuri euroalueen asettamista haasteista. Monelle olisi hyväksi katsoa näitä palveluita laajemmasta näkökulmasta eikä pelkästään kustannus- ja rasitusmielessä. Pitäisi nähdä palveluihin sisältyvä muun muassa kilpailukykyä tukeva tekijä. On vaikea nähdä, kuinka Suomi voisi selvitä uusista haasteista ilman esimerkiksi nykyistä toimivaa ja tuloksia tuottavaa koulutusjärjestelmää.

Arvoisa puhemies! Keskustan ryhmäpuheen-
vuorossa Emuun liittyvissä riskiarvioissa mentiin keskustalle aika tavalla tyypilliselle pelottelulinjalle, realistinen ote puuttui lähes tyystin. (Ed. Ala-Nissilä: Voisiko puhuja perustella vähän?) Keskusta on tekemässä koko kansakuntaa koskevasta, todella suuresta ja historiallisesta pää-

töksestä varsin arkisen politiikantekovälineen, niin kuin aiemmin ed. I. Kanerva varsin hyvässä puheenvuorossaan totesi.

EU-kansanäänestyksen yhteydessä, kuten olemme täällä kuulleet, todettiin varsin yksiselitteisesti jäsenyyden johtavan Talous- ja rahaliittoon. Nimittäin kun syksyllä 94 Ahon hallitus lähetti kaikille suomalaisille ilmoituksen äänioikeudesta EU-kansanäänestyksessä, silloin siinä tiedotteessa, mikä jokaiseen kotiin jaettiin, todettiin seuraavaa: "Tulevaisuuden tavoite on Talous- ja rahaliitto. Sen on määrä johtaa yhteensovitettuun talous- ja budjettipolitiikkaan, kiinteisiin valuuttakursseihin, yhteiseen rahapolitiikkaan ja keskuspankkiin sekä myöhemmin yhden yhteisen valuutan käyttöönottoon." Tätä kohtaa muun muassa lainasi kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa ryhmän puheenjohtaja, ed. Zyskowicz. Asiallisesti ottaen silloin Esko Ahon hallitus oli kyllä määritellyt jo linjan niin, että tässä samalla itse asiassa otettiin kantaa Emuun ja poissuljettiin se mahdollisuus, että jatkossa Emuun liittymisestä tulisi neuvoa-antava kansanäänestys.

Minä olen hivenen ihmetellyt sitä, että täällä monet niistä henkilöistä, jotka ovat vaatineet neuvoa-antavaa kansanäänestystä, ovat samalla tuoneet julki sen, että tästä asiasta ei ole kansanedustajilla riittävää tietoa ja pitää saada lisää informaatiota, lisäselvityksiä. Miten ne henkilöt, jotka samalla vaativat neuvoa-antavaa kansanäänestystä, voivat kuvitella, että kansalaisilla olisi riittävästi tietoa?

Kyllä, hyvät ystävät, hyvät kollegat, tämän kysymyksen osalta vastuu on meillä, ja tämän olisi pitänyt tietenkin olla selvää myös ed. Pekkariselle, joka käytti täällä keskustan ryhmäpuheenvuoron.

Valitettavasti keskustalta puuttuu vakavasti otettava vaihtoehto nykyisen hallituksen linjalle. Keskusta ilmiselvästi haluaisi jäädä koko Rahaliiton ulkopuolelle, mutta se ei samalla kerro kansalaisille, miten asiat hoidettaisiin oman kelluvan valuutan kanssa. Ainoa asia, minkä keskusta kertoo selvästi, on työreformin toteuttaminen, jonka avulla Suomesta tehtäisiin merkittävältä osin jopa halpatyövoiman maa. Työpaikoille luotaisiin ja tuotaisiin takaisin vanha isäntävalta. (Ed. Ala-Nissilä: Nyt edustaja itse pelottelee!) Palkat määräytyisivät mielivaltaisesti eikä lakiin perustuvista työajoista olisi tietoaakaan. Siihen, ed. Ala-Nissilä, viittaa se, kun te vaaditte työehtosopimuksen yleissitovuuden poistamista. Se aloitettaisiin pienistä

yrityksistä ja mentäisiin eteenpäin. (Ed. Ala-Nissilä: Ei sitä ole vaadittu!)

Ilmiselvästi keskusta ei ole tajunnut sitä, että Suomen tulevaisuus rakentuu korkeaan koulutukseen ja ammattitaitoon sekä sen mukaisiin tuotteisiin ja palkkoihin. Tämän suuntainen rakennekehitys on jo käynnissä ja se on myös paras vastaus Suomen perinteisesti suhdanneherkkään toimialarakenteeseen.

Työreformi on ainoa konkreettinen keskustan vaihtoehtoesitys, mitä olen kuullut. Muut toimet jäävät peliksi hokemiksi, joilla ei ole käytännössä mitään merkitystä. Pelataan, tehdään politiikkaa kansakuntaa vakavasti koskettavalla asialla.

Näin on myös aiemmin esitettyjen talouspoliittisten linjausten kanssa. Kun näitä oppeja toteutettaisiin Rahaliiton ulkopuolella oman kelluvan valuutan kanssa, palattaisiin suoraan Ahon hallituksen aikaisiin korko- ja valuuttamyllerryksiin sekä kasvaviin työttömyyslukuihin, siis aikoihin, jolloin kansa todella jaettiin ja jaettiin kahtia.

Ed. Lahtela merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Arvostan ed. Laitista ja hänen puheenvuorojaan. Nyt vain täytyy todeta, että tämä puheenvuoro oli tietenkin erittäin suurta ylistystä Euroopan yhteiselle rahalle. Juurikaan mitään negatiivisia asioita ed. Laitinen ei tuonut esille, vaan syytti, niin kuin tietenkin hallituspuolueen edustajan tapoihin kuuluu, että keskusta eli nykyinen pääoppositiopuolue pelottelee ongelmilla. Jos keskusta kertoo niistä ongelmista, joita yhteiseen rahaan liittyy, niin se on pelottelua.

Puheenvuoronsa lopussa ed. Laitinen otti taas esiin työreformin, että keskusta vaatisi yleissitovuuden purkamista. En minä ainakaan ole sitä nähnyt. Olisi hyvä, jos ed. Laitinen kertoisi, missä on kerrottu, että keskusta on vaatimassa yleissitovuuden purkamista. Tuntuu, että tämä on sosialidemokraateille tänä päivänä kaikkein kovin kysymys. Se poikkeuksetta toistuu täällä käytetyissä puheenvuoroissa, ja siten pelotellaan jollakin isäntävallalla. Kyllähän tämä, jos jokin, on palaamista menneisiin juoksuhautoihin, ed. Laitinen.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Miten se muuten oli,

kun te viittasitte ed. I. Kanervan puheenvuoroon, että SDP aikanaan kannatti täällä EU-jäsenyyttä? Kyllä minulla on se mielikuva, että silloin kun päätettiin EU-jäsenyydestä, SDP äänesti sitä vastaan, ed. Laitinen muiden muassa. Tässä suhteessa ed. Kanerva antoi täällä mielestäni väärän todistuksen. SDP ei tukenut Suomen EU-jäsenyyttä täällä ratkaisevassa äänestyksessä. Mutta korjataan, jos olen väärässä. Eduskunnan pöytäkirjasta tämä varmaan löytyy.

Ed. Laitinen, kyllä on niin, että nykyinen tilanne on se, että työttömät eivät työllisty, yrittäjät eivät voi työllistää ja työntekijät uupuvat työpaikoilla. Tilanne ei ole missään mielessä hyvä. Kyllä kun suhdanteet ovat ennen pitkää heikkenemässä ja hallitus jatkaa leikkauslinjaa — tänäänkin ministerit ovat uusia leikkauksia miettimässä — se johtaa siihen, että kouluja suljetaan ja opettajia lomautetaan, vanhuksia ja sairaita ei hoideta. Kyllä meidän pitäisi päästä tästä kaava- maisten leikkausten linjasta sellaisiin uudistuksiin, että työllisyys voisi parantua, että yritykset voisivat työllistää ja työntekijät voisivat työllistyä ja ettei työpaikoilla olisi sellainen tilanne kuin tänä päivänä, että ihmiset kaatuvat työtaakan alle.

Kyllä te syyllistytte itse pelotteluun työreformilla. Sanotte sellaisia asioita, joita siihen ei lainkaan sisälly. Kyllä tämä näkökohta, jota ed. Laitinen edustaa, on erittäin vanhakantainen. Uudessa-Seelannissa, jonka mallia meidän ei pidä suoraan matkia, labour-puolue toteutti suuren uudistuksen, ja tilanne on monella tavalla siellä kuitenkin parantunut, vaikka sielläkin on eriarvoisuutta. Meillä sosialidemokraattinen puolue on jäämässä vanhoihin hautoihin ja sinne se pikkuhiljaa näivettyy, ellei siellä ymmärretä, että maailma muuttuu.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä nyt täytyy todeta, että ed. Laitisen on vauhdin hurma lumonnut aivan täysin tässä Emu-huumassa. Niin kritiikiton hänen puheenvuoronsa oli. Kuitenkin monet tutkimukset antavat hyvin erilaisia näkemyksiä Suomen soveltumisesta näiden maiden joukkoon, jotka ovat ensi aallossa lähdössä. Taloutemme on heikosti yhteensopiva niiden kanssa. Kun hän viittasi siihen, että työreformilla me ainoastaan nyt vastaamme mahdollisesti aikaan, Emun ulkopuolella, hän huomautti, että 91 Ahon hallituskauten jäljiltä oli huono tilanne. Tosiasiaan on, että sinipunan jäljet ne pelottavat. 91 meillä oli kansantalous täysin romahtanut ja yritysten

kilpailukyky mennyt. Ahon hallituksen aikana tämä suunta käännettiin, 93 oli suunta toinen ja maailmalla meihin jälleen luotettiin.

Nyt on kysymys juuri aikataulusta. Suurelta osalta keskustan kansanedustajien puheenvuoroista on ilmennyt huoli siitä, että kaikki ne maat ovat ainakin tässä vaiheessa jäämässä ulkopuolelle, jotka muistuttavat talouden rakenteeltaan eniten meitä ja ovat kilpailijamaitamme.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laitinen hyökkäsi keskustan työreformia vastaan ja vääristeli sitä aika rankasti. Työnteko ja työn teettäminen on tarkoitus tehdä kannattavaksi työreformin avulla ja siinä on muutamia kohtia parhailaan hiottavana. Mutta tähän työn teettämisen ja tekemisen ongelmaan on jollakin tavalla puututtava. Olisi hauska tietää, miten ed. Laitinen sitä korjaisi vai onko hän valmis jatkamaan tällaisella työttömyyslinjalla, mikä nyt vallitsee, kun työtä ei ole kaikilla ihmisillä ja sen sijaan toiset tekevät sitä aivan yli jaksamisensa välillä.

Keskusta on halunnut kotityön tekemistä kannattavaksi. Nyt siitä on kaksi eri kokeilua menossa, mutta kumpikaan ei täytä niitä vaatimuksia, joilla kotityö olisi suosittua. Se ei ole saanut sellaista menestystä kuin oli toivottu.

Paikallista sopimista on nyt jo yrityksissä, mutta toivoisimme, että olisi jo oikein lailla määritelty, että sitä saa harrastaa alle viiden tai korkeintaan viiden hengen yrityksissä. Suurimpana syynä on se, ettei viiden hengen yrityksissä voi olla toimenkuvia 15:een tai 20:een tai 50:een eri hommaan, vaan siellä samat ihmiset hoitavat niin monia tehtäviä, että asiakaspalvelun ja töiden sujuvuuden kannalta välillä mennään jopa, sanoisin kaikessa ystävyydessä, pikkuisen toisen reiviä hoitamaan, jotta kaikki käy hyvin.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aika tavalla realistinen ihminen enkä usko, ed. Lindqvist, että olisin tässä millään tavalla vauhtiin hurmaantunut, puhumattakaan että olisin sokeutunut. Kyllä hallituspuolueen edustajan täytyy sen verran lojaali olla hallitukselle, että pyrkii tuomaan asiassa, jonka näkee koko kansakunnan kannalta varsin tärkeäksi ja perustelluksi, myös perusteluja, miksi näin ollaan etenemässä ja miksi hallitus tällaisen ehdotuksen on tehnyt. Kyllä negatiivisia ja kriittisiä puheenvuoroja on ihan riittävästi tämänkin illan aikana kuullut, ja tasapaino täytyy säilyttää.

Kyllä sosialidemokraatit olivat tukemassa Suomen liittymistä Euroopan unionin jäseneksi. Olemme tukemassa myös hyvin yhtenäisinä Suomen liittymistä Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen.

On hyvä, että pikkuhiljaa käynnistyy keskustelu keskustan työreformista. Ed. Rehn, aivan oikein, itse asiassa tunnusti sen, mistä on kysymys. Kysymys on siitä, että nimenomaan pienissä yrityksissä, alle viiden henkilön yrityksissä, työehtosopimusten yleissitovuus purettaisiin. Siellä ei noudatettaisi yleissitovuutta, jolloin mentäisiin tietenkin jo siihen, että pystyttäisiin tekemään yrityskohtaisia, henkilökohtaisia sopimuksia, joilla mentäisiin alan yleisen palkkatason alapuolelle. Siitä se vyöryy lähtee eteenpäin ja sitä kautta luodaan erilaiset työmarkkinat. Totta kai me olemme sitä mieltä, että joustavuutta pitää edelleenkin lisätä, vaikka se on tavattoman paljon esimerkiksi metalliteollisuudessa lisääntynyt, mutta yhdessä sopimalla.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on päättänyt viedä Suomen Euroopan talous- ja rahaliiton Emun jäseneksi ensimmäisten joukossa ensi vuoden alussa. Kansalaisten enemmistö on ollut Emu-hanketta selkeästi vastaan. Aivan viime aikoina vastustus on tosin jonkin verran vähentynyt, koska julkisuudessa on esitetty lähes pelkästään Emun myönteisiä puolia. Niin on tehty esillä olevassa hallituksen tiedonannossakin.

Nähtävillä oleviin ja todennäköisiin kielteisiin vaikutuksiin ei ole esitetty ratkaisuja vähäisiä Emu-puskureita lukuun ottamatta. Uskon, että Emu-puskuriasiakin on esitetty siinä mielessä, että ammattiyhdistysliike on saatu hankkeen taakse. Näillä 6—7 miljardin puskureilla ei kovin suurta merkitystä laman sattuessa ole. Sen ovat monet taloustieteilijät todenneet, että niiden pitäisi olla moninkertaiset, suuruusluokkaa 20 miljardia, että niillä olisi jotakin merkitystä. Jos valtiontalous on hyvässä kunnossa, niin se olisi paljon merkittävämpi puskuri.

Hallituksen piiristä on eduskunnassa aina Emusta puhuttaessa viitattu EU-sopimukseen. Emu-asiasta on kuulemma jo siinä yhteydessä täällä päätetty, kun on päätetty liittymisestä Euroopan unioniin. Täytyy nyt vielä kertaalleen kerrata ulkoasiainvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan kannanotot vuodelta 1994.

Ulkoasiainvaliokunta liitti mietintöönsä Suomen EU-jäsenyydestä ponnen, joka kuului seuraavasti: "Suomen mahdollisesta liittymisestä

Rahaliiton kolmanteen vaiheeseen päätetään aikanaan eduskunnassa hallituksen erillisen esityksen perusteella, jolloin hallituksen on arvioitava Suomen osallistumista mm. mietinnössä mainittujen seikkojen valossa.”

Perustuslakivaliokunta totesi: ”Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen puolelta on jäsenyydestä neuvoteltaessa todettu, että Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen siirtyminen edellyttää valtiosäännön mukaan eduskunnan myötävaikutusta. Tähän viitaten valiokunta katsoo, että liittymissopimus ei vielä voi merkitä sitoutumista osallistua Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen.”

Hallituksen piiristä on täällä tosiaan todettu moneen kertaan, että tämä asia olisi jo päätetty. Me kansanedustajat olemme kentällä saaneet paljon palautetta tästä asiasta. Myös gallupit osoittavat, että nekin henkilöt, jotka äänestivät unioniin liittymisen puolesta, eivät olisi sitä tehneet, jos olisivat mieltäneet, että samalla päätetään Emuun liittymisestä.

Ilta-Sanomathan julkisti viime vuonna johonkin aikaan Suomen Gallupilla teettämän tutkimustuloksen. Siinä liki 70 prosenttia suomalaisista sanoi, että he eivät tienneet ottavansa EU-jäsenyyksikansanäänestyksessä kantaa Emuun. Jos olisivat tienneet, koko EU-jäsenyys olisi kaatunut ehkä siihen. Vain 23 prosenttia kansalaisista sen selvityksen mukaan kertoi tienneensä, loput eivät.

Tämä on tilanne. Hallitus ei halua kuulla kansan mielipidettä. Vaikka asia päätetään eduskunnassa yksinkertaisella enemmistöllä, niin siitä huolimatta ei hyväksytty kansanäänestystä. Nyt se on tietenkin myöhäistä, mutta juuri siitä syystä, kun asiaa ei vaikeutetussa säätämisjärjestyksessä päätetä, olisi kansanäänestyksen järjestäminen ollut perusteltua, aivan kuten muissakin maissa tapahtuu. Muistaakseni tiedotusvälineissä on ollut Ruotsistakin tietoja, että sitten, kun he mahdollisesti aikanaan päättävät liittymisestä, sielläkin suoritetaan sitä ennen kansanäänestys.

Hallitus ei halua myöskään kuulla aitoa kansanedustajien mielipidettä, kun se on valinnut päätösmenettelyksi tiedonannon. Me kansanedustajat emme pääse äänestämään suoraan Emuun liittymisestä, vaan äänestämme hallituksen luottamuksesta. Mehän tiedämme, että hallituksen Emu-kriittiset edustajat puristetaan tällä menettelyllä kylmästi hallituksen esityksen taakse.

Arvoisa puhemies! Muutama sana itse Emuhankkeesta.

Olemme saaneet kyllä paljon taustamateriaalia. Kaikkea ei ole edes kunnolla jaksanut lukea. Professori Pekkarisen työryhmän esitykset ja myös työryhmän yksittäisten jäsenten mielipiteet ovat olleet eniten julkisuudessa esillä. Myös keskustan ryhmäpuhujan Mauri Pekkarisen työryhmä analysoi hyvin perusteellisesti asiaa, myös Emun kielteisiä puolia ja Emun ulkopuolelle jäämisen vaihtoehtoa. Keskustan loppupäätelmä juontaaakin tästä selvityksestä ja tuli selvästi ryhmäpuheenvuorossamme esille.

Me kaikki varmaan ymmärrämme sen, että niille vientiyrityksille, joiden kohteena ovat EU-maat, Emusta on käytännössä hyötyä: valuuttakurssiriskit vähenevät, on helpompaa, ja tavallaan ne ovat luotettavampia kaupankäynnissä, kauppojakin voi helpommin syntyä.

Mahdolliset ja hyvin todennäköiset kielteiset vaikutukset ovat jo paljon syvällisempiä. On muistettava, että tiukat lähentymiskriteerit ovat voimassa myös Emu-jäsenyyden aikana. Matalasuhdanteessa palkat tai työllisten määrä joustavat, tähän on selkeä ja yksinkertainen asia.

Se on varmasti monin verroin kovempaa todellisuutta kuin yrittäjyyttä ja työllisyyttä edistävää keskustan työreformi, johon muun muassa ed. Laitinen vähän väärällä tulkinnalla moneen kertaan vetosi. Voisin todeta, kun hän sanoi, että työntekijät jätetään isäntävallan armoille, että totuushan on se, että keskusta on ollut tässä eduskunnassa muun muassa minimipalkkaa ajamassa. Muistaakseni työreformin tekstissä todetaan, että vaikka mini-yrityksillä olisi oma työehtosopimus, niin kuitenkin valtakunnallisesti on aina noudatettava minimipalkkoja. Tämä on aivan selkeästi siellä sanottu.

Työreformissa on 20 muuta kohtaa, jotka eivät tule täällä koskaan esille. Sanotaan nyt vaikka tämä hyvin yksinkertainen asia, mutta sellainen, jonka monet pienyrittäjät ovat todenneet käytännössä tärkeäksi, eli työnantajakortti, jolla kaikki maksut ja kaikki byrokratia voidaan hoitaa paljon joustavammin kuin nykyisin. Sekin on valitettavasti monella esteenä palkata työvoimaa, kun ei ole aikaa hoitaa paperisotaa.

On tietysti ymmärrettävää, että ne, jotka toimivat suurteollisuuden palveluksessa, kuten ed. Laitinen, eivät ymmärrä pk-yritysasiaa eikä sen työllistävää vaikutusta. Näillä täytyy olla vähän erilaiset pelisäännöt. Pienyrityksessä yrittäjä itse on usein myös sen varsinaisen työn tekijä eikä hänellä ole aikaa byrokratiaan, kun suuryrityksissä on leegio ekonomieja ja merkonomeja, jotka hoitavat paperisotaa.

Monissa Emu-selvityksissä, joita me todella olemme saaneet, on kuitenkin hyvin yhteneväinen näkemys siitä, että Emulla on keskittävä vaikutus. Tämä on aika kiistaton asia. Vastapainona pitäisi olla tehokas aluepolitiikka, mutta siihen tiukoissa Emu-oloissa on tuskin varaa, koska ei siihen tunnu tällä hetkelläkään olevan varaa. Nykyhallitus on kotimaisen aluepolitiikan lähes kokonaan romuttanut. Tutkimuksen ja tuotekehitykseen jaetaan runsaasti varoja, mikä on mielestäni todella hyvä asia, mutta niiden jaossa ei ole minkäänlaista aluepoliittista elementtiä, vaan niillä jopa kiihdytetään keskittymistä, johon sitten Emukin vielä osaltaan entistä enemmän johtaisi.

Itse näen juuri aluepoliittiset vaikutukset Emun kielteisimpinä puolina. Ihmetyttää ministeri Niinistön eilen esittämä toteamus, että Emulla ei ole mitään aluepoliittisia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Emu-asiassa on nyt viisautta liittyä yhteispohjoismaiseen rintamaan, ottaa lisäaika eikä pyrkiä mukaan ensimmäisten joukossa. Ruotsissa toimitaan tässä suhteessa viisaammin. Olen sitä mieltä, että monessakaan asiassa meidän ei aina kannattaisi ottaa Ruotsista mallia, vaikkakin Spede totesi vuosia sitten Spedevisiassa, että Suomessa ei tarvittaisi edes eduskuntaa eikä hallitusta, kun olisi vain muutamien miesten porukka, joka tekisi käännöstyötä, mitä Ruotsissa on päätetty, ja sen jälkeen Suomessa tehtäisiin aina samalla tavalla. Tässä asiassa tämä systeemi voisi olla hyvä, että noudatettaisiin Ruotsin mallia. Siellä on aika perusteellisesti asiaa pohdittu. Seuraan aika ajoin Ruotsin television ohjelmia, kun ne Länsi-Suomessa näkyvät. Mielestäni siellä käydään paljon perusteellisempaa keskustelua Emusta, niin kuin käytiin EU-jäsenyydestäkin, mitä Suomessa tehdään, myös haittavaikutuksista. Siihen perustuu tämä varovaisuus.

Me ehdimme mukaan ja varmasti pääsemmekin myöhemmin, jos asia nähdään meille edulliseksi, samaan tahtiin kuin Ruotsi, Tanska ja Englantikin mahdollisesti Emuun menevät. Työllisyystilanteen pitää meillä ensin parantua, valtiontalous pitää saada kuntoon, että on merkittävät puskurit eikä tällaiset näennäispuskurit, mistä nyt on sovittu.

Oma kantani on jo selvä: Emuun ei pidä mennä ensimmäisten joukossa.

Ed. Ihamäki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ranta-Muotio puheenvuoron johdosta haluan tuoda esiin seuraavaa.

Ensinnäkin jo viime hallituksen aikana on ilmiselvästi annettu ymmärtää, että Suomi tähtää Emuun. Siitä, minkälaiset ne puheet ovat olleet, eilinen täysistunto käy hyvästä esimerkistä. Täällä lainattiin Esko Ahon puheenvuoroja monessa eri yhteydessä. Kyllä se oli ihan selvää tekstiä.

Hyvät ystävät! Meillä on edelleen kaksi vaihtoehtoa: Suomi on Emu-kunnossa, mennään mukaan tai ei. Olen sitä mieltä, että mennään, ja tuntuu siltä, että enemmistö eduskunnasta on sitä mieltä.

Kansanäänestyksen perään täällä monet keskustalaiset ovat tavallaan kuikulleet ja katselleet ja peräänkuuluttaneet kuten myös ed. Ranta-Muotio. Kyllä teillä on kaikkein vähiten valtuuksia pyytää kansanäänestystä, kun teidän joukossanne on useita, jotka eivät viimeksi järjestetyn kansanäänestyksen tuloksesta vielääkään piittaa eikä välitä yhtään mitään. Aivan niin kuin ed. I. Kanerva jo aikaisemmin illalla sanoi, sillä korttila pelaaminen on mielestäni aiheetonta ja turhaa. Tavoitteena on Emussa talouden vakaus, ja siitä hyötyvät Suomen kaltaiset pienet maat. Tämä on itsestäänselvä.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ranta-Muotio oli siinä aivan oikeassa, että kun kansanäänestys suoritettiin edellisellä vaalikaudella EU-kysymyksestä, eivät kansalaiset todella tienneet silloin ottavansa kantaa yhteiseen rahaan. Tämä on aivan selvä asia, näinhän se silloin vain oli. Kyllä tiedän, että meidän päättäjien, jotka tässä salissa silloin olimme, niin silloisen hallituksen kuin kansanedustajien piti se tietää, jos oli Maastrichtin sopimuksen lukenut. Sen sanoin myös eilen puheenvuorossani, että näin oli. Minä ainakin ymmärsin sen, että tämä johtaa yhteiseen rahaan ja johtaa myös liittovaltioon, eikä ole tarvinnut perua tätä kantaa tippaakaan.

Sitten tulee toinen kysymys, se menettely kun luovutaan omasta rahasta, miten se tapahtuu. Totta kai korkein valta on tällä talolla. Se on aivan selkeästi todettava. Kyllä mielestäni omasta rahasta luopuminen edellyttäisi ja edellyttää, että se käsiteltäisiin täällä lainsäädäntöteitse ja nimenomaan vaikeutetussa sääntämisjärjestyksessä.

Kyllä tässä nyt, ed. Itälä, on sellainen tuntu, että tätä vähän niin kuin, miten minä sanoisin,

vippaskonstein tällä hetkellä halutaan viedä. Miksei tätä lakia tuoda heti ja todeta se, millä tavalla tässä mennään eteenpäin, eikä niin kuin nyt ollaan menemässä. Kyllä tässä olisi tarvinnut todella lainsäädäntö tuoda eduskuntaan ja tämän kautta ratkaista se, menemmekö me yhteiseen rahaan vai emme.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ed. Ranta-Muotio on siinä oikeassa, että olen hyvin pitkän päivätyön tehnyt suurteollisuuden palveluksessa. Mutta siinä te olette varsin väärässä, ettenkö tuntisi pk-sektoria. Voin tässä yhteydessä aivan näin julkisesti todeta, että vaimoni muun muassa on ollut yksityisyrittäjä, pienen yrityksen omistaja, joten on aika läheistäkin kokemusta siltä alueelta.

Kyllähän se niin on, että keskustan työreformipaperi on sen kaltainen, että edes keskustan mahdollisen suuren vaalivoiton jälkeenkään, joka toivon mukaan ei realisoitu, sosialidemokraatit eivät voi tehdä sen pohjalta yhteistyötä. Kyllä teidän täytyy näissä kysymyksissä vähän reivata linjaa.

Keskeinen ongelmahan on se, kun puhutaan työvoimakustannuksista, että välilliset työvoimakustannukset ovat tänä päivänä väärin kohdentuneet. Pottia ei voi supistaa, jos ei paljon kasvattaakaan. Sen sijaan täytyy sen sisällä tehdä työvoimavaltaisen yritystoiminnan hyödyksi siirtoja eli suurteollisuuteen päin vyöryttää välillisiä työvoimakustannuksia.

Eihän maaltamuutto ole mitään uutta. Maalaisliiton aikana tapahtui hurjaa muuttamista maalta ja maaseudulta. Muun muassa Ruotsiin lähti satojatuhansia ihmisiä. Kehitys on tietysti huolestuttavaa. Ei tämän hallituksen aikana kuitenkaan ole mitään radikaalia tapahtunut, jos katsoitte hivenenkin tilastoja, mitä on tapahtunut. Minusta kyllä, jos Suomi on Emussa, silloin voidaan toteuttaa myös järkevää aluepolitiikkaa, kun työllisyys esimerkiksi paranee.

Ed. Itälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ranta-Muotion puheenvuorossa tuli montakin seikkaa liittyen tähän liittymiseen ja sen muotoihin. Haluaisin vielä todeta, että silloin kun Suomi liittyi ja tehtiin voimaansaattamislaki, se käsiteltiin poikkeuslakina supistetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Aivan kiistatta Maastrichtin sopimuksessa lukee, miten tämä prosessi tapahtui.

Itse asiassa perustamissopimus ei tunne mitään sellaista menettelyä, jossa jäsenvaltiot il-

moittaisivat osallistumisestaan yhteiseen rahaan. Jos täyttää kriteerit ja siitä tehdään päätös, että sinne mennään, niin silloin pitää mennä. Eli nämä ed. Ranta-Muotion mainitsemat ponnet, mitä valiokunnissa oli tehty, olivat itse asiassa tämän talon sisäisiä ponsia. Niitä ei ole kirjattu silloin mihinkään sopimuksiin. Ne eivät sido toisia sopimusvaltioita. Ne sitovat vain Suomen omaa päätöksentekojärjestelmää, ja niin me olemme tässä tekemässä.

Minusta tuntuu todella huolestuttavalta, kun keskusta yrittää irtisanoutua kaikesta siitä, mitä se on päähallituspuolueena silloin tehnyt. On sääli, jos keskustapuolueen edustajat eivät ole silloin tienneet, mihin sopimukseen ovat nimensä pistäneet ja mitä se sisältää.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotenkin tuntuu kuin keskustan edustajat olisivat matoja koukussa, kiemurtelevat ja yrittävät löytää erinäköisiä vaihtoehtoja, miten pääsisi irti, mutta siinä on vain sellainen väkänen edessä, että mato ei oikein irtoa siitä.

Ed. Ranta-Muotio totesi, jotta samat henkilöt, jotka äänestivät EU:n puolesta, nyt sanovat: jos olisivat tienneet sen asian, jotta tässä samalla sitoudutaan yhteiseen valuuttaan. Pitää vain kysyä niin päin, kun Suomen kansan sanotaan olevan lukutaitoista porukkaa ja ainakin jotkut edustajat ovat tajunneet tämän asian, että miksei kerrottu ihmisille. Miksi sumutettiin ihmisiä? Eikö pääministeri Aho silloin tiennyt, koska hän esiintyi televisiossa hyvin monia kertoja vaalikampanjan aikaan? Silloin olisi pitänyt kertoa, että tämä on juuri sitä, mitä kaikkea tuleekaan, kun äänestätte jaa tai ei. Jotenkin tämä on sellaista poliittista epärehellisyyttä.

Sitten tässä on työreformi ja se kysymys. Tätä hän on jauhettu eilispäivänä ja tämän päivän aikana hyvin paljon ja julkisuudessa myös. Tämähän tarkoittaa sitä, että isketään niihin köyhimpiin ihmisiin, juuri pk-yrityksissä olevaan pienipalkkaiseen porukkaan. Niitä yritetään yhä vetää matalammalle.

Eikä ongelma tällä hetkellä ole sillä puolen. Minusta pitäisi puhua pääomareformista. Meillä on niin paljon valtionvelkaa. Siellä on paljon varoja. Käydään ottamassa rikkailta eikä köyhiltä. Nyt työreformi iskee köyhiin ihmisiin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. R a n t a - M u o t i o (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarille toteaisin ensinnäkin, että tavoite on hyvä, mutta me emme ole Emuun vielä kypsiä. Otetaan lisäaika niin kuin Ruotsissa, sitä tarkoitan.

Ed. Laitiselle hänen puheenvuoronsa siitä osasta, että työvoimavaltaisen yritystoiminnan puolelle olisi vyörytettävä välillisiä työvoimakustannuksia. Siitä olen täysin samaa mieltä, että tässä meidän pitäisi päästä vähän eteenpäin, poistettaisiin pienten yritysten työllistämisen esteitä.

Kotimaisen aluepolitiikan alasajosta. Kyllä siitä on selvät näytöt. KTM:n yritystuet, joita esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla tavalliset pienyritykset vaikka huonekalualalla ovat voineet käyttää hyväkseen, ovat pudonneet tämän hallituksen aikana kolmanteen osaan entisestään eivätkä niitä enää monet saa. Pitäisi yltää teknologiarahoihin, ja tavallisilla yrityksillä, jotka eivät ole yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa jatkuvassa teknologiakehitysyhteistyössä, ei ole kerta kaikkiaan siihen mahdollisuutta.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! En kannata hallituksen hanketta Suomen osallistumisesta euroalueeseen ensimmäisten joukossa. Toki yhteinen valuutta toisi varmasti monia myönteisiä asioita, esimerkiksi vähentäisi valuutanvaihtokustannuksia ja helpottaisi vaikkapa Euroopan matkailijoitten rahankäyttöä ja hintavertailua.

Emun tulemiseen liittyy kuitenkin myös selviä ja laajalti ainakin tämän salin ulkopuolella tunnettujakin uhkakuvia. Eräät asiantuntijat ovat todenneet, että Emu voi lisätä eriarvoisuutta ja kasvattaa tuloeroja. Tämän vuosikymmenen lama on hyvinvointivaltion turvaverkoista huolimatta jakanut kansaa kahtia ja kotitalouksien tuloerot ovat huolestuttavasti lisääntyneet hyvin pitkälti myös tämän hallituksen toimien ansioista. Mikäli verotaso ja julkisten palveluiden taso tulevat yhteiseurooppalaistumisen paineissa tasapäistetyksi koko Euroopan unionin alueella, kahtiajaon todellisuudesta voi tulla paljon viime vuosien tilannetta synkempi.

Mielestäni on varsin merkittävää, että Ruotsi, jonka työttömyys on selvästi alempi kuin Suomen, noin 8 prosenttia tällä hetkellä, katsoo nimenomaan tämän erääksi syyksi olla menemättä Emuun ensimmäisten joukossa. He katsovat, että Ruotsin tilanne ei ole kypsä Emuun menoa ajatellen. Arvostettu Emu-asiantuntija Calmfors on todennut Emun olevan Suomen taloudelle

huomattavasti vielä suurempi riski kuin Ruotsille. Euroopan unionin alueella on tällä hetkellä noin 20 miljoonaa työtöntä. Unionin tasolla työttömyys ei ole laskussa.

Mahdollinen yhteinen raha toisi väistämättä mukanaan yhteisen talouspolitiikan, jonka keskeisenä tavoitteena on rahan vakauden turvaaminen, ei niinkään työttömyyden rajoittaminen. Jäsenvaltioiden toimintamahdollisuudet rajoittuisivat. Vaikka talouspolitiikka yhdentyisikin, kansantaloudet säilyisivät rakenteiltaan erilaisina. Samanlainen talouspolitiikka ei suinkaan sovi kaikkialle. Taloudelliset kehityserot voivat syventyä, sillä Euroopan unionilla on varsin vähän keinoja tasata alueellisia ja sosiaaliryhmien välisiä eroja. Kasvavat tulo- ja hyvinvointierot alueiden ja ammattiryhmien välillä tuskin ovat sitä, mitä Suomi nyt tarvitsee.

Suomen kansantalous tulee kohtaamaan vaikeuksia, mikäli raha- ja talouspoliittinen liikkumavara vähenee. Keskusjohtoinen yhteiseurooppalainen rahapolitiikka tuskin toimisi Suomen elinkeinoelämän etuihin katsoen. Vuosien varrella on huomattu, että meille tärkeiden teollisuudenalojen suhdannekierto poikkeaa yleisestä. Niinpä yhteinen rahapolitiikka pahimmillaan vahvistaisi nousu- ja laskusuhdanteet ylikuumenemisiksi ja lamoiksi. Euro ei syki samalla tavoin suomalaisen talouselämän tahdissa kuin oma markka.

Asiantuntijoiden näkemykset Emun mahdollisista hyödyistä ja haittoista ovat varsin ristiriitaisia ja epävarmoja. Kansalaisten mielipide Emuun liittymisestä on myös kahtia jakautunut. Karkeasti tulkiten menestyvät kansanryhmät kannattavat Emuun menemistä. He odottavat sieltä hyötyjä. Huonommin menestyvät taas näyttävät sitä vastustavan ja pelkäävät sen tuomia haittoja.

Emu-ratkaisu onkin ennen muuta poliittinen päätös. Haluammeko luopua omasta kansallisesta valuutastamme? Haluammeko luovuttaa talous- ja rahapolitiittista päätösvaltaa ylikansalliselle elimelle? Haluammeko ainoana Pohjoismaana ottaa askeleen kohti eurooppalaista liittovaltiota?

Useissa puheenvuoroissa on yritetty määritellä suomalaisuutta. Onko suomalaisen identiteetin kannalta tärkeää, että meillä on oma lippu, oma kansallislaulu, äidinkieli tai oma raha? Mielestäni muun muassa nämä kaikki ovat tärkeitä. Ne ovat tyypillisiä merkkejä itsenäisen valtion kansalliselle identiteetille. Emu on historiallisesti tarkastellen varsin erikoinen kokeilu. Itsenäiset

valtiot, joilla on varsin selkeä, erillinen identiteetti, omat kielet, oma kulttuuri ja lainsäädäntö ovat nyt vapaaehtoisesti luopumassa omasta rahasta.

Talouspolitiikka on aina politiikan kovinta ydinaluetta. On selvää, että talous- ja rahapolitiikan yhdyntäessä paineet yhteiseen liittovaltioon, yhteiseen lainsäädäntöön ja veronkantoon kasvavat. Mielestäni tällä yrityksellä eli Euroopan liittovaltiolla ei ole onnistumisen edellytyksiä Euroopan heterogeenisuuden takia. Tilanne on siis aivan erilainen kuin esimerkiksi Pohjois-Amerikan mantereella, missä on sama kieli kaikissa osavaltioissa.

Kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja ed. Ben Zyskowicz sanoi uskovansa, että Emu-ratkaisu tulee saamaan historian hyväksynnän. Itse uskon toisin. Uskon, että tulee vielä aika, jolloin suomalaiset haluavat markkansa takaisin.

Ilmestelen hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa vallitsevaa kriittisyyden puutetta. Hyvin harvat ottavat esiin mitään Emun kielteisiä puolia, vaikka monet asiantuntijat ovat nostaneet niitä esiin. Pelkäänkin, että valiokuntakäsittelyssä ei toteudu aito asian tutkiminen ja hyvien ja huonojen puolien punnitseminen.

Koska Emun pelätyimmät kielteiset seuraukset ovat juuri työllisyyden ja sosiaaliturvan alueella, pidän välttämättömänä, että myös työasiainvaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaisivat hankkeen käsittelyyn ja antaisivat siitä lausuntonsa. Pidän hyvin harkitsemattomana perustelua, jolla ed. Kankaanniemen tähän liittyvää esitystä joku edustaja torjui toteamalla, että eikö Kankaanniemi tiedä valtiovarainvaliokunnassa olevan jo sosiaali- ja työjaosto. Jos näin ajateltaisiin, eihän meillä lainkaan tarvittaisi erillisiä sosiaali- ja terveys- ja työasiainvaliokuntia. Näiden valiokuntien näkökulma, kokoonpano ja toimenkuva on täysin toinen. Mielestäni se on itse asiassa tämän asian ongelmien ja uhkakuvien kannalta se kaikkein oleellisin.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen hyvää ehdotusta lausuntokierroksen laajentamisesta näihin valiokuntiin ja toivon, että eduskunta voisi sen aivan yksimielisesti hyväksyä.

Ed. Kiljunen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Niin ed. Räsänen kuin monet

muutkin ovat katsoneet yhteisen valuutan positiiviseksi siinä mielessä, että se vähentäisi valuutan vaihtokustannuksia. Jos ihan tarkkaan asia ajatellaan, niin ei se nyt niin kovin suuri asia nykypäivänä sellaisenaan ole sekään. On aina huomattava, jos lähdetään siitä tilanteesta, että euroalue syntyisi, että sen sisällä merkittäviä vaihtovaluuttoja olisivat oikeastaan vain Saksan markka ja Ranskan frangi. Iso-Britannia jää pois, Tanska jää pois, Ruotsi pois jne. Meillä tietenkin vaihdettavina valuuttoina maailman valuutoista säilyvät edelleen Japanin valuutta, Yhdysvaltain valuutta, Ison-Britannian punta, kruunut jne. Tämä etu on vain osittainen, jos Emu tai oikeastaan euroalue pysyy sellaisena kuin se nyt näyttäisi olevan siinä vaiheessa, kun se astuu voimaan.

Herra puhemies, kun on hiukan aikaa, lyhyesti totean ed. Itälälle, kun hän esitteli sitaattia siitä, että Ahon hallitus olisi sitoutunut ensimmäisten joukossa menemään euroalueeseen. Kun hänen kanssaan katsoin, siinä lukee kyllä sillä tavalla, että ”pyritään täyttämään kriteerit ensimmäisessä ryhmässä”. Siinä ei puhuta mitään siitä, että ensimmäisessä ryhmässä mentäisiin sinne sisään. Se on sitten taas erillinen ratkaisu.

Minä oikeastaan vähän häkeltyneenä ja onnettomana totesinkin ed. Itälän puheenvuoron jälkeen, että jos näin on, niin eihän tässä sitten mitään ole sanomista, mutta ei se ole tällä tavalla vaan ensimmäisessä ryhmässä täyttämään kriteerit. Se on kokonaan toinen asia. Totta kai portille mennään ja ollaan siinä polleata poikaa, mutta mennäänkö sisään, on sitten toinen asia. Toisin sanoen minä pysyn edelleen siinä kannassa, että keskustan täällä esittämä linja tästä asiasta on aivan sillä tavalla kuin se on kerrottu. Siinä ei ole mitään peruuttamista.

Ed. R. Korhonen (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Räsäselä kommentoida, että tilastollisesti Suomessa on edelleen maailman tasaisin tulonjako, vaikka siinä varmasti on saattanut kansallisesti tapahtua eriytymistä. Edelleen me olemme kärjestä tässä globaalisesti.

Jos ottaa yhteisen talouspolitiikan versus EU:n laajeneminen, niin kun talous- ja rahapolitiikkaan sotketaan aina syvenemisevaihtoehto, kyllähän tilanne on se, että jos EU tässä yhtä aikaa laajenee, niin en minä näe mitään mahdollisuutta syvenemiseen, ennen kuin laajenemisaalto on tehty. Se on jo niin pitkä prosessi, että

maailma on sen 10—20 vuoden aikana muuttunut jo niin moneen kertaan, että siinä on sitten toiset eduskunnat, jotka näistä asioista keskustelivat.

Sitten voi todeta, että työttömyysongelmat ja niistä johtuvat sosiaaliset ongelmat Euroopassa johtuvat varmasti siitä rakennemuutosaallosta, joka on tapahtumassa ja joka Suomessa on jo tapahtunut, eli me olemme olleet siinä etualllossa.

On otettava huomioon, että EU, vaikka siellä on erilaisia kansallisia kulttuureja, eri kieliä, on kuitenkin kyennyt yhtenäisyydessä harrastamaan erinomaisen edistyksellistä ympäristöpolitiikkaa globaalisti. Tästä on esimerkkinä EU:n vaikuttaminen Kiiton sopimuksen yhteydessä. Voisin kuvitella, että huolimatta eri kielestä, eri mielestä, eri kulttuurista, me kykenemme harrastamaan myöskin globaalia yhtenäistä talouspolitiikkaa, jolloin eurosta saattaa tulla erittäin vahva vaikuttaja dollarin rinnalle globaalisti.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin ed. Räsänen puheenvuorossa kahteen seikkaan huomiota. Hän totesi, että Suomi ainoana Pohjoismaana on tässä tekemässä liittovaltiotarkkaisu. Toiseksi hän totesi, että on historiallisesti hyvin erikoinen ratkaisu koko tämä euroalueen synnyttäminen. Haluaisin tämentää ed. Räsäselä.

Euroalueen luonnissa on kysymys yhdestä vaiheesta Länsi-Euroopan syvenevässä integraatioprosessissa, jossa myöskin Pohjoismaat ovat eri muodoissaan mukana. Kolme Pohjoismaata on Euroopan unionin jäsenvaltioita, kuten ed. Räsänen hyvin tietää. Norja on Euroopan talousalueessa mukana. Kaikki viisi Pohjoismaata ovat tulossa mukaan Schengen-sopimusjärjestelyyn, joka määrittää ihmisten vapaata liikkuvuutta Euroopassa. Syvenevässä integraatiossa on erilaisia ulottuvuuksista. Euroalueen synnyttäminen on yksi tämän prosessin ulottuvuuksista. On kohtuutonta todeta, että tämä ratkaisu on se, joka on johtamassa liittovaltioon. Olen jo aikaisemmin käyttänyt puheenvuoron, jossa olen todennut ylipäätään, että liittovaltiokonsepti syntyy vanhentuneesta ajattelutavasta, että olisimme vielä kansallisvaltiokeskeisessä Euroopassa.

Toinen seikka, joka on tärkeä huomioida, on historiallisesti erikoinen ratkaisu. Ulkoasiainvaliokunta vieraili juuri Länsi-Afrikassa, jossa on 11 maan muodostama frangivöhyke, yhteinen valuutta 11:llä maalla. Keski-Afrikassa on vas-

taavan tapainen Keski-Afrikan maiden frangivöhyke. Karibian alueella on yhteinen punta-vöhyke useilla saarivaltioilla ja Tyynen valtameren alueella on dollarivöhyke. Näitä vastavia järjestelyjä maailmasta löytyy. Tämä ei ole historiallisesti poikkeuksellinen. Se on erikoinen ja uusi ratkaisu Euroopassa, mutta ei maailman mitassa.

Toivoisin ed. Räsänen kiinnittävän näihin lausumiin huomiota.

Ed. Kantala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen otti esiin työttömyys- tai työllisyysnäkökulman Emu-yhteydessä. Minä itse kyllä koen asian niin, että ollaan Emussa sisällä tai ulkona, se ei sillä tavalla tuo ratkaisua nykyiseen tosi isoon ongelmaan. Kyllä me joudumme katsomaan todellisia taustoja tälle kysymykselle eli avainasemassa on selkeästi se, että meillä on terve valtiontalous, meillä on selkeästi toimivat työmarkkinat, meillä on yritysten rahoitusrakenne ja tämän tyypiset asiat kunnossa. Nämä ovat keskeisiä tässä ja pitkällä aikavälillä minun mielestäni on selvää, että työttömyys ja sen ratkaiseminen riippuu hyvin pitkälle siitä, miten nimenomaan kansalliset työmarkkinat ja niiden toimintakyky pystytään ratkaisemaan. Se ei ole välttämättä kiinni siitä, ollaanko Emussa tai ei.

Tänä päivänä on jo varsin selvästi nähtävissä myös sellainen ilmiö, kun me olemme unionin piirissä, että niin pääomat kuin työt liikkuvat rajojen yli. Tässä mielessä Emu varmasti tuo mukanaan sen asian, että kun vertailukelpoisuus tulee helpommaksi hintojen ja kustannusten osalta, niin silloin tietysti ehkä entistä enemmän saattaa olla siirtymää. Mutta jo tänä päivänä tämä on arkitodellisuutta. Ei sille voida mitään eli meidän työmarkkinamme täytyy saada toimimaan sillä tavalla, että kilpailukyky pysyy kunnossa.

Ed. Juurola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Räsänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari kommenttia. Olen täysin samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa siitä, että valuutan vaihtokustannusten vähentyminen ei ole niin merkittävä tekijä, että sen takia Emuun kannattaisi liittyä.

Ed. Riitta Korhonen totesi, että Suomessa on edelleen kansainvälisesti vertaillen tasainen tu-

lonjako. Mielestäni juuri tämä seikka onkin varsin hyvä perustelu sen puolesta, että pysyttäytään omassa kansallisessa talouspolitiikassamme, mutta niin, että sosiaalista oikeudenmukaisuutta tehostetaan tämän hallituksen toimiin verrattuna.

Ed. I t ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle haluaisin vielä kinata sen verran, että tässä hallituksen lausumassa, jossa keskusta oli mukana, todetaan, että Suomi pyrkii talouspolitiikallaan määrätietoisesti tilanteeseen, jossa edellytykset kolmanteen vaiheeseen siirtymiseen ensimmäisten ryhmässä täyttyvät. Tämä sopimus, kuten jo aikaisemmin sanoin, ei tunne menettelyä, jossa jäsenvaltiot ilmoittaisivat osallistumisestaan yhteiseen rahan. Jos kriteerit täyttyvät, niin mennään ensimmäiseen ryhmässä.

Silloin on pitänyt tietää, mitä tehdään. On turha kinata ja tämä menee saivartelun puolelle, kansalaisten mielestä on kuitenkin tärkeämpää keskustella siitä sisällöstä, mikä tässä on. Ehkä on turha jatkaa tätä kinastelua siitä, mitä keskustan edustajat silloin tiesivät tai eivät tienneet tai minkä he haluavat nyt unohtaa.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa herra puhemies! Vanha viisaus sanoo: "Menneisyys on perintöni, nykyisyys on vastuullani ja tulevaisuus on haasteeni!"

Suomeen mahtuu kerrallaan vain yksi totuus. Erityisesti tämä koskee meidän ulkosuhteitamme. Vielä vuosikymmen sitten sellainen oli yysopimukseen perustuva aktiivinen ja rauhantahoton puolueettomuuspolitiikka. Ahon hallituksen alkumetreillä se oli vahva markka ja lopusuoralla EU-junaan nouseminen. Nyt on Emu-uskon aika.

Yhteistä näille ja monille muille vastaaville kansallisille totuuksille on ollut se, että niistä poikkeavat mielipiteet koetaan usein kiusana tai niitä ei oteta vakavasti. Tapani on mitätöidä toisina jättely isällisin ja ylimielisin sanakääntein. Totuuden omineet eivät kriittistä keskustelua halua eivätkä sitä myöskään siedä.

Vielä tavallisempaa on vaieta sopimaton näkökulma tai pyrkiä eristämään kiusallinen kyselijä. Jälkimmäistä ajattelutapaa kuvaa hyvin suurileikkisten lehtien hämmästelystä vihreiden Emukannan muodostamisesta. Kun puolueen puheenjohtajan mielipide poikkesi totuuden ominen kannasta, sen sisällön pohtimisen sijasta media kantoi huolta lähinnä siitä, onko puheen-

johtajalle luvallista esittää vihreiden tukeman hallituksen tai oman porukan enemmistön kannasta poikkeava mielipide.

Aikoinaan yhden totuuden politiikkaa kannatteli sääty-yhteiskunnan kouluma esivallan kunnioitus, sotien opetukset ja kansallisen itseluottamuksen puute. Nyt, kun yhteiskunta on pirstaloitumassa ja vanhoista arvoista muistetaan vain kansallinen itseluottamuksen puute, kannattelijan paikan on ottanut media. Toisin kuin useimmissa muissa länsimaissa, tärkeimmät tiedotusvälineet samaistuvat täällä meillä niin sanotun totuuden omineisiin. Kerran toisensa jälkeen media on ottanut tehtäväkseen opastaa tyhmä kansa viisauden tielle. Sen se tekee kriittikkä, vaihtoehtoja tarjoamatta.

Yhden totuuden politiikka on ollut tuloksetlista. Ulkopoliittinen konsensus oli edellytys menestykselliseen kansallisten etujen puolustamiseen Neuvostoliiton varjossa. Voi olla, että yhden totuuden politiikka osaltaan esti maan syöksymisen kaaokseen, kun vahvan markan politiikka romahti tämän vuosikymmenen alussa.

Yhden totuuden politiikan saavutukset eivät mitätöi sitä tosiasiaa, että sen seurauksena kuilu kansalaisten ja poliitikkojen välillä on ammottava ja kasvaa koko ajan. Demokratia on vaarassa muuttua irvikuvakseen. Kun kansalaiset tietävät, että heille on varattu vain perässäjuoksijan rooli, vaihtoehtojen pohtiminen ja vertailu ei innosta. Toisin ajattelevat ovat oppineet pitämään suunsa kiinni, joten aineksiakaan päämäärää muokkaavaan keskusteluun ei kohta ole. Yhtenä oireena tästä on vaaliaktiivisuuden lasku. Miksi äänestää, jos puolueiden yhteiskuntavisioiden ei ole muuta eroa kuin sanavalinta?

Erityisen vastenmielistä yhden totuuden politiikka on ollut EU-kysymyksen yhteydessä. Sen jokainen vaihe on pohjustettu superministeriöiden, avainpoliitikkojen ja median symbioosilla. Apuaan tässä mielikuvapuhastelussa ovat pyytämättä antaneet myös tasavallan presidentti ja Suomen Pankki. Osuva esimerkki tästä on nyt esille olevaan Emu-asiaan liittyvä jälkiviisastelu siitä, tiesikö kansa EU-äänestyksessä antavansa kyllä-äänellään mandaatin myös euroalueeseen liittymiseen. Totta kai tiesi, sanovat totuuden omineet nyt. Samat vaikuttajat näkivät melkoisesti vaivaa äänestyksen alla, että tämä osa Maastrichtin sopimuksesta saatiin näyttämään kaukaisen tulevaisuuden kangastukselta.

Jokainen meistä täällä tietää, että suurin osa kansanäänestykseen osallistuneista ei tiedostanut, että kysymys oli myös markan lähtölasken-

nan alkamisesta. Veikkaan, että aivan samalla tavalla tulee tapahtumaan pian Emu-päätöksen jälkeen myös turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa. Kansalaisille kerrotaan, että EU-äänestys koski myös tätä Maastrichtin sopimuksen pilaria ja että se realisoituu Suomen Nato-jäsenyydellä.

Arvoisa herra puhemies! Ed. Osmo Soininvaara totesi ryhmäpuheenvuorossamme, että prosessi on aina osa lopputulosta. EU-jäsenyyteen päädyttiin kansanäänestyksen kautta. Yhden totuuden äänestysohjeesta huolimatta se oli tärkeä vaihe pitää kansalaiset jollakin tavalla mukana Suomen siirtymisessä uuden Euroopan kartalle. Jäsenyyden konkreettisin muutos kansalaisten kannalta on ollut ruuan halpeneminen. Sen sijaan EU-jäsenyyden negatiiviset seuraukset eivät ole vielä realisoituneet kuin osaksi maatalouselinkeinon osalta. Siksi ei ole ihme, että äänestysvaiheeseen verrattuna EU-kannatus on kasvanut ja on selvästi Tanskaa ja Ruotsia korkeampi.

Emu-päätös merkitsee kansalaisille paljon isompaa muutosta. Omasta valuutasta luopumiseen liittyy paljon suurempia tunnelatauksia kuin itse EU-jäsenyyteen. Jokainen suomalainen on oppinut jo alakoulussa, että oma raha on yksi itsenäisyyden tunnusmerkeistä. Sen häviäminen on kansalaistasolla ensimmäinen konkreettinen merkki Euroopan liittovaltiokehityksen alkamisesta.

Kun näin on ja koska on vähintäänkin kiistan alaista, mihin kaikkeen kansalaiset EU-jäsenyyttä koskeneessa äänestyksessä antoivat valtakirjan, myös euroalueeseen osallistumisesta olisi pitänyt järjestää kansanäänestys. Se ei olisi myöhäistä vielääkään, jos asiat arvotettaisiin toisin kuin nyt on tehty. Äänestys pysäyttäisi ainakin hetkeksi poliitikkojen maailman ja kansalaisten todellisuuden välisen kuilun levenemisen. Kansanäänestykseen valmistautuminen toisi lisää sisältöä Rahaliittoa koskevaan keskusteluun sekä antaisi eväitä, millaista politiikkaa Emu-jäsenyyden oloissa tai sen ulkopuolella on mahdollista ja pitää harjoittaa. Hallitus on tehnyt kansanvallalle karhunpalveluksen, kun se ei ole tarttunut tilaisuuteen vaan jatkanut asiassa uhmakasta yhden totuuden politiikkaa.

Minun on henkilökohtaisesti ollut erittäin tuskallista muodostaa kantaani Emu-jäsenyyteen. Siihen on ainakin kahdenlaisia syitä, ensiksi niistä periaatteellisempi.

Euroopan unionia kehitetään väärään suuntaan. En usko, että taloudellisen kilpailun voittamiseen perustuva yhteiskuntapolitiikka voi olla kestävä. En ole edelleenkään vakuuttunut siitä,

että EU:n syvenemiskehityksen nyt vallalla oleva linja johtaa juhlapuheissa ilmaistuun yhteisen hyvän päämäärään. Emu voi hetkellisesti parantaa EU-alueen yritysten taloudellista kilpailukykyä suhteessa USA:han ja Japaniin mutta se tapahtuu unionin kansalaisten ja kestävä kehityksen päämäärien kustannuksella.

Päinvastoin kuin ministeri Niinistö eilen julisti, Emu tulee vaikuttamaan niin sosiaaliturvaan, tasa-arvoon kuin alueiden kehittämisedellytyksiinkin. Eurooppa ei minun mielikuvissani muodosta sellaista yhtenäistä kokonaisuutta, että siihen kuuluvien valtioiden raha- ja talouspolitiikan yhdentäminen olisi viisasta. Epäilen vahvasti, että Emu aiheuttaa Suomessa EU:n rajaseutuna ja Keski-Euroopasta poikkeavan tuotantorakenteen vuoksi matalasuhdanteessa vakavia kansantaloudellisia häiriöitä. Jos, niin kuin nyt näyttää, Emu ei sisällä vahvaa sosiaalista ja ekologista perustaa, me joudumme väijäämättä purkamaan pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakenteita Emun heikoimman lenkin tasolle. Se olisi pitkä harppaus taaksepäin.

Erityisen kohtalokasta tämä olisi tasa-arvon toteutumiselle. Suomessa naisten palkkatyöhön osallistumisosuus on EU:n jäsenmaista korkeimpia. Tästä näkökulmasta ei ole lainkaan provokatoorista väittää, että naiset ovat ensimmäinen ja suurin Emu-puskuri. Emun väijäämättä tuomat työmarkkinajoukot kohdistuvat ensimmäisinä naisiin. Julkisen talouden supistamisvaateet sekä lisäävät naisten työttömyyttä että siirtävät erilaista hoivatyötä takaisin koteihin ja sukupuolimallien mukaisesti naisten vastuulle.

Toiseksi olen huolissani demokration toteutumisesta. Emun edellyttämä ylikansallista päätöksentekojärjestelmää ei ole kaikilta osin poliittisesti ratkaistu. Monet varsinkin Saksassa haluavat Euroopan keskuspankista mahdollisimman itsenäisen suhteessa EU:n muihin toimielimiin ja kansallisiin hallituksiin. Toiset, joihin itse myös lukeudun, pitävät väistämättömänä, että yhteinen rahapolitiikka johtaa yhteiseen talouspolitiikkaan. Se puolestaan ei onnistu, ellei EU:n päätöksentekoa kehitetä enemmistö päätösten suuntaan ja rakenteita federalistisiksi. EU:ssa on nyt demokratiavaje. Unionin toimielinten välillä ei ole selkeää toimivallan jakoa, vaan niin neuvosto kuin komissiokin käyttävät sekä toimeenpano- että lainsäädäntövaltaa. EU:n parlamentin asema on epämääräinen.

Komission toimeenpanovalta ei ole parlamentaarisen vastuun piirissä sen enempää suhteessa jäsenmaiden parlamentteihin kuin EU-parla-

mentiinkaan. Poliittista valtaa on valunut ylikansallisille asiantuntijaelimille, joiden vallankäyttö ei tunnu olevan kenenkään kontrollissa. EU:n käsitys hallinnon läpinäkyvyydestä on paljon sumeampi, kuin mihin me täällä olemme totuneet. Pelkään, että Emun tuomaa vääjäämätöntä federalistista kehitystä viedään eteenpäin muuttamatta EU:n rakenteita ensin demokraattisemmiksi. Kun samanaikaisesti on pakko siirtää yhä tärkeämpien asioiden osalta enemmistöpäättämään, Suomi putoaa vallan käyttäjästä vallan käytössä olevaksi.

Arvoisa herra puhemies! Kumpikin näistä Emu-kantani näkökulmista liittyy vahvasti käsitykseeni koko EU:n tulevaisuudesta. Euroalueen syntyminen näyttää näistä uhkista riippumatta kuitenkin ilmeiseltä, koska siitä on tullut poliittinen pakkomielle niin monelle. Suomen eduskunnalla ei valitettavasti ole keinoja estää tai lykätä Emun syntymistä. Kysymys on nyt siitä, ja siinä olen yhtä mieltä hallituksen kanssa, haluammeko olla mukana EU-maiden enemmistön kanssa hapuilemassa kohti tuntematonta päämäärää, vai jäädä yhtä epävarmassa tilanteessa seuraamaan sivusta, mihin Emuun uskovat maat ovat matkalla. Kumpikaan vaihtoehto ei houkuta.

Jos Emu-aikataulu muiden EU-maiden osalta pitää, tällä hetkellä tuntuu siltä, että aion toimia tiedonannosta äänestettäessä viiteryhmäni Emuun liittymistä tukevan selkeän enemmistöpäätöksen mukaisesti. Se ei tuo yhteisvastuun Eurooppaa yhtään lähemmäksi, mutta niin ei välttämättä tapahdu ulkopuolelle jäämälläkään. Antaessaan tukensa Emu-jäsenyydelle eduskunnan on edellytettävä nykyiseltä ja ennen kaikkea vaalien jälkeen muodostettavalta hallitukselta tähänastista paljon määrätietoisempaa EU-politiikkaa. Yhteinen raha ilman päätöksiä pääoma- ja energiaverotuksen minimitasosta ja Pohjoismaiden pyrkimyksiä mukailevista sosiaali- ja ympäristönormeista johtaa kolkkoon tulevaisuuteen. Sellainen ei voi olla Euroopan kilpailukyvyyn hinta.

Ed. Korteniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pykäläisen sinänsä mielenkiintoisessa puheenvuorossa oli kaksi kohtaa, joihin voisi kiinnittää huomiota. Ensinnäkin hän asettui tukemaan sitä ajatusta, että euroalueeseen liittymisestä olisi pitänyt järjestää kansan-

äänestys. Hän pohdiskeli asiaa näin, että kansa ei varmaankaan tiennyt silloin, kun EU-jäsenyydestä suoritettiin kansanäänestys, että tähän liittyy myös euroalueeseen liittyminen ja omasta markasta luopuminen. Tämä varmaan pitää paikkansa. Asia ei ollut siinä määrin eksplisiittisesti silloin esillä.

Mihin kansalaiset ottivat kantaa ensimmäisessä kansanäänestyksessä? He ottivat kantaa tietenkin Euroopan integraatioprosessiin mukaan liittymisestä. Minun kysymykseni on, että jos nyt järjestettäisiin euroalueesta kansanäänestys, millä tavalla se poikkeaisi tästä kansanäänestyksestä, mikä järjestettiin aikaisemmin. Siinäkin kansalaiset ottaisivat aivan samalta pohjalta kantaa Euroopan integraatioprosessiin. Tässä suhteessa ei ole kovin tarkoituksenmukaista toistaa saman tyyppistä peruslähtökohtaa.

Toinen seikka, johon ed. Pykäläinen puheenvuorossaan kiinnitti huomiota, oli se, että euroalueeseen mukaan meneminen, Emu-ratkaisu, vaikuttaa ekologiseen, sosiaaliseen ja alueelliseen kehitykseen. Ei kai tätä kukaan kiistä. Epäilemättä integraatiossa mukanaolo vaikuttaa useisiin osa-alueisiin yhteiskuntapolitiikassa. Olennaisintahan on tietysti asettaa kysymys näinpäin, miten se vaikuttaa. Jatkokysymys on se, eikö nimenomaan ole poliittisen tahdon asia, että me asetamme tähän prosessiin sellaiset lähtökohdat, jotka täyttävät niitä kriteereitä, jotka me koemme arvokkaiksi. Siinä suhteessa tietenkin demokratiavajeeseen huomion kiinnittäminen puheenvuoron lopussa oli tärkeää.

Ed. S m e d s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pykäläinen piti mielestäni hyvän, perusteellisen ja analyyttisenkin puheenvuoron Emun seurauksista, mutta kyllä hämmästyin hänen johtopäätöstään pitkän puheenvuoron lopuksi. Ymmärsin, että hän ilmoitti tukevasa hallituksen ja oman puolueensa enemmistön kantaa asiassa.

Te, ed. Pykäläinen, kuitenkin löysitte vain yhden hyvän puolen koko Emu-prosessissa, näin puhettanne tulkitsin, ja se hyvä puoli oli, että enemmistö on nyt sitä mieltä, että sinne mennään ja siksi tekin haluatte olla siinä joukossa mukana. Te totesitte, että Euroopan unionia kehitetään väärään suuntaan: kestävä kehityksen päämäärät jäävät kauemmaksi, tasa-arvo ei toteudu, naisten asema heikkenee, sosiaaliturva heikkenee, kansantalouteen tulee häiriöitä, demokraatiakaan ei toteudu.

Ed. Pykäläinen, jos te olette omalle analyysilleen täysin rehellinen, eikä teidän johtopäätökseenne pitäisi olla aivan toisen tyyppinen? Vai onko, ed. Pykäläinen, teidänkin politiikassanne niin — tähän en haluaisi uskoa — että tämän kaltaisen analyysin jälkeen vain siksi, että te haluatte olla ehkä enemmistön, voittajan, takana, te näin äänestätte?

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin halunnut täydentää ed. Pykäläisen kansanäänestyspohdintaa, jota ed. Kiljunen jatkoi aivan ansiokkaasti. Minun pohdintani on lähinnä tekninen. Meillä on 64 vuorokautta aikaa siihen, kun EU:ssa päätetään mukaan lähtijöistä eli vapunpäivänä. Teknisesti kansanäänestyksen järjestäminen olisi enää täysin mahdollista tänä aikana, joten sen puoleen kääntyminen ei edes teoreettisesti onnistu.

Minä olen kyllä toista mieltä ed. Pykäläisen kanssa yhteisvastuun Euroopasta. Minä en millään jaksu uskoa, että Kioton sopimusta olisi syntynyt ilman EU-yhteistyötä. Ympäristöyhteistyö etenee hitaasti, mutta ilman EU:n vaikutusta, sitä painostusarvoa, mikä EU:lla oli esimerkiksi USA:ta kohtaan, ei olisi päästy Kioton sopimuksen lopputulokseen. Vaikka se hyvin monista tuntuu köykäiseltä, se oli kuitenkin historiallinen askel globaaliin yhteisvastuuseen, ja EU:lla oli siinä merkittävä rooli.

Totta kai eri kulttuurit, eri maat ja eri intressit taistelevat EU:n keskellä, mutta ympäristövaliokunnan työskentelyssä mukana olleena totean, että se on ainoa tie, tehdä yhdessä EU:n sisällä ansiokasta ympäristöpolitiikkaa. Ne askeleet voivat olla pieniä, mutta ilman tätä yhteistyötä emme olisi päässeet yhtään mihinkään.

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Kiljuselle ja osittain ed. R. Korhosellekin kansanäänestyksestä. Ensinnäkin kysymyksen on poliittisesta järjestelmästä ja poliittisesta tahdosta. Se 64 päivän päässä oleva takaraja ei ole sillä tavalla takaraja, etteikö sitä voisi muuttaa, jos poliittisesti näin neuvotellaan ja päätetään. Tietysti kansanäänestyksen sisällössä kysymys olisi siitä, mitä kansa haluaa: Menemmekö mukaan ensimmäisten joukossa, vai otammeko aikalisän ja katsomme, mitä tuleman pitää?

Sitten osittain ehkä Kioton sopimukseenkin ja muutenkin sosiaalisiin riskeihin, tasa-arvoon ja muuhun liittyen nimenomaan Emu antaa suuren haasteen eduskunnallemme, hallituksellemme ja

tälle poliittiselle tahdolle, koska kysymys on poliittisesta sopimuksesta, poliittisesta järjestelmästä ensisijaisesti, jolloin on tietysti meidän jokaisen kansanedustajan vastuulla myös, minkälaisia haasteita me näissä asioissa asetamme.

Ed. Smedsille voisin todeta, että meidän kävimme keskustelun mahdollisesta äänestyskäytäytymisestä jo aamulla kuppilassa. En halua olla voittajien puolella enkä enemmistön puolella, vaan tarkasti sanottuna sanoin, että viiteryhmäni enemmistö — eli olen sitoutumaton vihreä — siis vihreiden enemmistö, oli sitä mieltä, että meidän tulee mennä ensimmäisten joukossa Emuun. Tämä on minulle tietynlainen moraalikysymys: toisaalta ja toisaalta. Tällä hetkellä tuntuu siltä, että äänestän hallituksen esityksen puolesta, mutta katsotaan. Tässä on vielä joitakin vuorokausia aikaa miettiä.

Ed. K a n t a l a i n e n : Arvoisa herra puhemies! Eilisen ja tämän päivän puheita kun on seurannut, niin on selkeästi tullut monta hyvin keskeistä asiaa esille. Yksi, joka varsin voimakkaasti kiinnitti omaa huomiotani, oli eilen ed. Pekkarisen puheenvuoro, jossa hän hämmästeli sitä, miten Suomen käy Emussa, kun meitä kohtaa seuraava lama. Mielestäni kysymys on hyvin merkittävä ja tärkeä, mutta seuraava vakava lama on suurempi pelonaihe, mikäli emme ole mukana Emussa.

Ehkä sitä voisi tarkastella siitä lähtökohdasta, että kun tutkitaan tämän vuosikymmenen alun vakavaa romahdusta, minkä Suomi kävi läpi, niin se varmasti osoitti meille kaikille sen, miten haavoittuvia pienten kansantalouksien omat valuutat ovat. Meidän luotimme jämäkästi, ehkä liikaakin, Suomen markkaan vähän niin kuin aikanaan luotettiin Titanicin. Markkaa pidettiin uppoamattomana, mutta se jäi kellumaan ja vieläpä markkinavoimien vietäväksi.

Joka tapauksessa tapahtumain kulku osoitti, että Suomen kaltaisen pienen valtion on nykyäikana todella vaikeaa, ellei mahdollista, turvautua kansainvälisiltä markkinavoimilta. Toki euronakin on kelluva valuutta, mutta sen uppoaminen ei välttämättä ole niin todennäköistä kuin pienen ja epävakaaaman valuutan. Ainakin spekulointimahdollisuudet vähenevät euron myötä.

Emu tarjoaa mielestäni nimenomaan vakautta, sitä vakautta, josta hyötyvät aivan erityisesti pienten valtioiden pienet ja keskisuuret yritykset. Suurtyöttömyydestä edelleen kärsivän Suomen linjana tulee olla nimenomaan pk-sektorin merkityksen korostaminen euroalueella.

Viime laman seurauksena, kuten kaikki hyvin muistamme, hirvittävä määrä suomalaisia pk-yrityksiä, kymmeniätuhansia yrityksiä, kaatui muun muassa valuuttalainoista aiheutuneisiin suurtappioihin, pienyritysten kun on taloudellisista syistä ollut lähes mahdotonta suojautua valuuttariskeiltä, toisin kuin suurten yritysten. Valuutan suojauksesta aiheutuvat kustannukset jäävät myös euron myötä pois. Mielestäni vahva euro vetää vertoja, kuten täällä on jo todettu, jopa dollarille, ja aivan varmasti myös jeni kalpeene euron rinnalla.

Niinpä eurooppalaisen valuuttajärjestelmän mahdollisuudet turvata alueensa yrityksiä valuuttariskeiltä ja keinottelijoilta tulee olemaan maailman mittaluokassa aivan omassa sarjassaan dollarin kanssa. Valuutan vakaus antaa kaiken kaikkiaan nykyistä huomattavasti paremmat mahdollisuudet yritysten kehittämiseen, ja investointipäätösten ennustettavuus paranee.

Yrityksiämme auttaa myös se, että korkovaihtelut vähenevät, korko pysyy luotettavammin alhaisella tasolla ja rahoitusmahdollisuudet laajenevat. Rahoitusta voidaan hakea edullisimmin ehdoin euroalueen puitteissa.

Euroalue tarjoaa suomalaisille yrityksille entistäkin paremmat mahdollisuudet verkottua, solmia erilaista yhteistyötä eli yhdistää voimia muidenkin EU-maiden yritysten kanssa maailman suurimmilla sisämarkkinoilla.

Arvoisa puhemies! Luotan vankasti siihen, että suomalaisyritykset menestyvät euroalueella, mutta pk-yrityksillemme on luotava myös paremmat edellytykset suojautua seuraavilta suhdannevaihteluilta. Suomessahan ulkoisia talouden häiriöitä on perinteisesti torjuttu devalvaatioin, jotka ovat jakaneet tuloja ja riskejä avoimen ja suljetun sektorin välillä. Nyt korvaavaa sopeutumismekanismeja on haettu toisaalta yritysten uudesta rahoitusrakenteesta ja toisaalta työmarkkinoiden puskurirahastojärjestelmästä. Kilpailukyyn ylläpitäminen edellyttää työmarkkinoilla sopeutumiskykyä ja joustavuutta niin työehtojen kuin työvoimakustannustenkin osalta.

Työ Emu-puskurien kehittämiseksi on aloitettava todella ja pikaisesti. Näin on, vaikka Kaakois-Aasian talouskriisin tuoma epävarmuus väistyy. Mielestäni puskurikeskustelu, jota on käyty, tulisi laajentaa pelkistä palkkaukseen liittyvistä rahastoajatuksista kattamaan myös yritysten toimintakyvyn varmistamiseen liittyvät näkemykset. Eli erityistä huomiota tulee kiinnittää yritysten vakavaraisuuden nostamiseen, yri-

tysten oman pääoman kasvattamismahdollisuuksiin sekä kehittämis- ja investointivarausrakenteiden käytettävyyteen, eikä unohtaa myöskään sovi työvoiman käyttöön ja sen säätelyyn liittyviä joustotarpeita markkinasopeutuksessa. Jos emme edellä sanotussa laajuudessa kehitä yritysten toiminta- ja työllistämisedellytyksiä, seuraavan laman yllättäessä olemme varsin ikävässä tilanteessa. Sille emme varmasti mahda mitään.

Viime syksynä puskurineuvotteluissa luotettiin siihen, että talouteemme olisi luotu todellista sopeutumiskykyä. Työnantajamaksuihin perustuvat puskurit ovat kuitenkin keräämisvaiheen jälkeenkin vain 1 prosentti kokonaistuotannosta, kun esimerkiksi 90-luvun alussa tuotanto putosi kolmen vuoden aikana noin 12 prosenttia. Nämä puskurit ovat siis riittämättömiä ja reagoivat hitaasti. On myös syytä huomioida, että työnantajamaksuihin sidottu puskurirahoitus lisää yritysten kustannuksia ja on osaltaan heikentämässä yritysten kilpailukykyä. Nopeissa markkinoiden muutostilanteissa ja hintojen laskiessa yritys joutuu sopeutumaan nopeasti eikä voi odottaa kuukausia työnantajamaksujen kautta mahdollisesti tulevia helpotuksia.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen mukaan riittävän suuri eli noin 7 miljardin rahasto voidaan koota viidessä vuodessa siten, että työttömyysvakuutusmaksu ja työeläkemaksu ovat yhteensä noin 0,5 prosenttiyksikköä suuremmat kuin tarvittaisiin. Tällöin puskurirahastot olisi kerättävä palkankorotusvarasta. Puskurirahastojen työllisyyttä vakauttava vaikutus on saavutettavissa vain, jos samalla, kun puskurirahastoja puretaan, voidaan yleisen palkkatason jäädytyksestä päättää riittävän koordinoitusti ja sitovasti.

Mielestäni Suomen on kehitettävä työmarkkinoiden sopimusjärjestelmää siten, että suurelta osin työllistamisestä vastaavat pienet ja keski-suuret yritykset eli pk-sektoriyritykset otetaan mukaan tasavertaisena osapuolena. Meillä on nyt jo toimiva, suuryritysten ja suurteollisuuden kannalta hyvä kansallinen neuvottelujärjestelmä, joka on auttanut meitä selviytymään suljetun talouden oloissa ja erityisesti kriisien aikana. Pk-sektorin yritysten mukaan tuleminen mielestäni vahvistaisi sopimusjärjestelmää edelleen ja siitä koituisi hyötyä sekä koko kansantaloudelle että työllisyydelle, jonka parantaminen mielestäni on edelleenkin suurin yhteinen haasteemme. Eli tässä asiassa riittää koko Suomelle EU-laa-juista tavoitetta, sillä pk-sektorin ääntä on kuul-

tava myös EU:n työelämän pelisääntöjä määriteltäessä, mikäli työllisyys tosissaan otetaan myös EU:n tavoitteistoon.

Meillä Suomessa on yhteensä rekisteröitynä noin 190 000 yritystä. Näistä työmarkkinajärjestöihin kuuluu vain vajaa 13 000 yritystä eli järjestäytymisaste on varsin alhainen tässä suhteessa. Tämänkin osalta voidaan selkeästi puhua tietynasteisesta demokratiavajeesta. Aivan vastaavat tilastot ja aivan vastaava tilanne esiintyy myös muissa EU-maissa ja voidaan hyvällä syyllä kysyä, miksi meillä ja EU-maissa ei yleensä vielä-kään riittävästi arvosteta pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuutta luoda työpaikkoja.

Arvoisa puhemies! Meillä tulee olla rohkeutta enenevässä määrin siirtäjä paikalliseen sopimusmenettelyyn ja siirtää valtaa ja vastuuta yritystasolle, missä yrityskohtaiset asiat ja tilanteet tunnetaan, sillä paras puskurirahasto varmastikin on vakavarainen ja kannattava yritys.

Uskon, että työntekijät ja työnantajat yritystasolla ovat parhaita asiantuntijoita työpaikkojen säilyttämisessä ja lisäämisessä. Osa palkasta saattaisi olla esimerkiksi sellaista, joka joustaa tarvittaessa molempiin suuntiin suhdanteiden mukaan. Tämän tyyppisissä tulopoliittisissa ratkaisuissa meidän tulisikin löytää järjestely, jonka mukaan yrityksen kilpailukyvyyn heikentyessä ja mahdollisesti työpaikkojen vaarantuessa työpaikoilla meillä tulisi olla mahdollisuus tehdä paikallisia sopimusratkaisuja. Talous- ja rahaliiton toteutuminen edellyttää meiltä valmiuksia löytää uusia ratkaisuja, kun toimimme avoimilla, mutta ankaran kilpailun alaisilla, nopeasti muuttuvilla markkinoilla.

Arvoisa puhemies! Yrityksissä on varauduttava Emu-ajan kansantaloudellisiin häiriötekijöihin vahvistamalla yritysten taseiden rakennetta. Toki näin on lukuisissa yrityksissä jo tehtykin, sillä kilpailukykyinen yrityssektori ja vahva julkinen talous ovat parhaat puskurit ongelmien ilmaantuessa.

Suomen kannalta on onni, että taloutemme ei lepää enää pelkästään metsän varassa. Meille on kehittynyt myös kaksi vahvaa muuta tukijalkaa: metalli- ja elektroniikkateollisuus. Tästä huolimatta rohkenen todeta, että kansantaloutemme ja työllisyytemme perustana euroalueellakin tulee olla voimakas, elinvoimainen, työvaltainen pk-sektori, jonka edellytyksiä aivan erityisesti pitää vaalia, jos haluamme rakentaa hyvinvointi-Suomea myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Uskon, että Suomelle ja etenkin suomalaisille, suomalaiselle elinkeino-

elämälle on erinomaista se, että olemme menossa ensimmäisten joukossa Rahaliiton kolmanteen vaiheeseen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kantalainen puhuu sivistyneesti ja hyvin. Yritin epätoivoisesti pysyä hänen ajatuksissaan mukana siitä, miten hän luo nämä puskurirahastot, jotka on tarkoitettu korvaamaan poistuvan devalvaatiomahdollisuuden. Hän puhui ensin työmarkkinajärjestöjen keskenään sopimista 3 miljardin markan puskurirahastoista, jotka nekin ovat pelkät raamit. Niissä ei ole oikeastaan mitään, ja hänkin totesi, että ne ovat kovin vaatimattomia. Sitten hän alkoi rakennella 7 miljardin markan puskurirahastoja sillä tavalla, että ne ovat poissa palkankorotusvarasta, toisin sanoen välittömästi mentiin jo tässä vaiheessa palkansaajan pussille. Todettakoon, että tuo 7 miljardiakin markkaa sen tyyppisissä lamavaiheissa, mitä olemme viime vuosina kokeneet, on kuin hyttysen henkäys Itämerellä, toisin sanoen sillä ei paljon devalvaatiota kyllä korjata.

Loppujen lopuksi, tosin käänteisessä järjestyksessä, ed. Kantalainenkin meni joustavuuden vaatimuksen puolelle. Näin minä arvelen asian olevan, toisin sanoen palkat alas siinä vaiheessa, kun häiriöt tulevat. Hän ei sanonut näin, mutta arvelen, että myös kantohinnat painetaan alas. Totta kai se on myös eräs kannattavuuskysymys tietynlaisessa teollisuudessa.

Minä haluaisin kyllä vielä ed. Kantalaiselta kuulla, miten te nyt tämän systeemin oikein rakennatte sillä tavalla, että puskurit ovat tosiaan sellaiset, että niillä on merkitys voimakkaan laman iskiessä meille, vai joudutaanko teidänkin näkemyksenne mukaan aina ja ehdottomasti menemään työntekijän pussille palkkajoustoin ja toisaalta esimerkiksi metsänomistajien pussille kantohintojen alentamisen muodossa. Mikä teillä on nyt alan miehenä ratkaisu tähän hommaan?

Ed. P a r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Kantalaisen puheesta paistoi kyllä jo suuri epävarmuus koko Emua kohtaan, kun tuohon äänensävyyn puhutaan. Näyttää siltä, että tässä oikein killutellaan sinne päin. Minä en kiistä tahtoani mennä sinne tässä vaiheessa, mutta ihmetyttää vain tämä, että pitää maalata nyt eteen kaikki mahdolliset taivaan pirut, mitkä meitä siellä kohtaavat, kun aletaan puskurirahastosta puhua ja näistä muista. Minusta Emuun menoa on perusteltu nyt semmoisilla järjestelmillä ja järjestelyillä, että ei-

hän meillä tällaisia uhkia voi olla. Näin tämä on. Nyt jos usko loppuu lähtöviivoilla teollisuuden edustajiltakin tai heitä ymmärtäviltä, niin eihän tämä hyvältä näytä. Sama näyttää olevan myös keskustan puolella.

Minusta puskurirahastot, sellaisina kuin ne nyt on arvotettu tähän yhteiskuntaan, kyllä nyt alussa jotain kestävät, mutta kestävätkö loppuun asti, se on eri asia. Silloin tullaan varmasti niitten kysymysten eteen, että ruvetaan menemään ton-tille, josta on kielletty keskustelukin tavallaan. Minä uskon siihen, että järjestelmä tuo mukanaan kyllä hyviä puolia, mutta tuo varmasti huonojakin puolia.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti jokainen meistä, kun käytää puheenvuoron, lähtee lähestymään tätä aihetta omasta näkökulmastaan. Ed. Kantalainen otti tässä näköjään sen lähtökohdan, miten Suomen käy, kun seuraava lama meitä kohtaa. Eivät kai edellisten puheenvuorojen käyttäjät epäile, ettei tällainenkin tilanne joskus voisi tulla.

Ed. Kantalainen vertasi ja kosketteli ed. Pekkarisen käyttämää eilistä puheenvuoroa. Ed. Kantalainenhan on lähellä yrittäjäjärjestöjä ja lähellä elinkeinoelämää, ja voidaan todeta, että hänen puheenvuoronsa kaiken kaikkiaan oli erittäin myönteinen myös lamatilanteissa ja miten me tulemme selviytymään. Hän katsoi kyllä minusta aivan oikein, että kun me menemme yhteiseen Rahaliittoon, myös meidän mahdollisuuksiemme poikkeuksellisissa tilanteissa on aivan toinen kuin jos jäisimme sen ulkopuolelle.

Kun kuunteli eilen ed. Pekkarisen puhetta ihan samasta lähtökohdasta, kovin toisenlainen oli hänen loppupäätelmänsä asiasta. Hän ei kyllä nähnyt mitään hyvää eikä toivoa tulevasta. Jokainen meistä voi tietysti tehdä, arvoisa puhemies, omat päätelmänsä, mikä on tulevaisuus meillä. Kyllä ed. Kantalaisen puhe mielestäni oli painoarvoltaan semmoinen, mihin minä paremmin luotan.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vähän niskavillat nousivat pystyyn ed. Kantalaisen puheenvuoron loppuosassa. Tässä on nyt puhuttu siitä, mitkä ne joustot mahtavat olla, kun puskureita pitäisi tasata sen verran, että palkkoihin ei tarvitsisi käydä käsiksi. Ed. Kantalaisen näkemyksen mukaan nyt liikutaan lähinnä työreformin puitteissa eli suhdanteiden mukaan käytäisiinkin työmiesten ja -naisten lompakoihin ja palkkapusseihin kä-

siksi. Sen sijaan ed. Kantalainen ei huomannut ollenkaan, että isommat, rikkaammat piirit jätetään kokonaan unholaan. Eikö pitäisi virittää semmoinen keskustelu, että pääomapiirit osallistuisivat lamatalkoihin?

Viime sodan aikaan tehtiin jopa sillä tavalla, että pakkolunastettiin omaisuuksia. Jokaisella oli velvoite määrätyllä osuudella osallistua niihin talkoihin. Nyt aina kaikki porvaripuolen puhujat puuttuvat pelkästään siihen, että köyhiltä pitää ottaa. Suomen keskustan edustajat eilen puhuivat siitä, että totta kai sosiaaliturvasta leikataan. Ed. Kantalainen sanoi, että palkoista otetaan, mutta koskaan ei puhuta siitä, että otetaan joskus rikkaammilta myös.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun piti vastata ed. Kantalaiselle, mutta en malta olla kommentoimatta ed. Lahtelan puheenvuoroa. Eikö tässä, kuten ed. Kantalaisen puheesta oli pääteltävissä, jokainen, joka lukee lehtiä, ole tietoinen siitä, että kymmenet tuhannet yritykset ovat koko pääomansa, kapasiteettinsa, osaamisensa, sen yrittäjän omaisuuden ja henkilökohtaisen terveyden voimin jo joustaneet tässä? Kyllä sitä panosta on tullut yrittäjäpuolelta ihan tarpeeksi.

Sitä jäin kaipaamaan ed. Kantalaisen puheesta, että hän ei puuttunut sosiaalisiin pelkoihin, mutta minusta hän vastasi näihin pelkoihin sillä, että hän otti äärettömän asiallisen kannan siihen, että vain terveet ja menestyvät pk-yritykset pystyvät tasaamaan suhdanteita, ja niihin satsaaminen on ensiarvoisen tärkeää. Kun niillä menee hyvin, jokaikisellä työntekijällä menee myös hyvin näitten yritysten palkkalistoilla. Minusta tämä hänen selontekonsa puskurirahastoista perustui täsmälleen siihen, mitä lisätietoa me itse olemme saaneet selontekokeskustelun mietinnön jälkeen. Minusta niissä ei ollut mitään ristiriitaa.

Ed. K a n t a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella miellyttävää, että saa synnytettyä keskustelua. Aikaisemmin tänä iltana olen kuullut siitä, kuinka täällä on hymisteltu hallituksen puolella Emusta, ja sitten kun esitetään tasapuolisesti kriittisiä arvioita, ollaan ihmeissään, että tällaisia arvioita heitetään.

Haluaisin todeta ed. Aittoniemelle, jonka kanssa olemme ennenkin näistä asioista keskustelleet, että hän näkee tämän asian varmasti niin, että suomalainen hyvinvointi ja pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta voidaan pitää edelleen-

kin yllä velkarahalla. Eikö totta? Aivan vastaa-
vasti hyvinvointia ja asioita voidaan hoitaa sillä
tavalla, että pidetään yllä työttömyyttä. Työttö-
myys on yksi keskeinen joustoelementti, mikä on
tällä vuosikymmenellä ollut mukana selkeästi, eli
sitä kauttahan yhteiskunnassa asiat ovat joustaneet.
Se pitäisi tässä yhteydessä nähdä, työttö-
myys on myös ollut yksi puskuri. Sieltä on näky-
nyt, mitä on tapahtunut.

Keskeisesti voisi todeta, että vain luetella vä-
littömästi 14 myönteistä ja 14 kielteistä Emuun
liittyvää asiaa, jos näin halutaan. Totta kai näitä
on olemassa. Olen halunnut ottaa tähän selkeästi
sellaisen näkökulman, josta suomalainen, eu-
rooppalainen pk-yritys voi katsella tulevaisuutta,
josta rakennetaan työllisyyttä tai ei rakenneta
työllisyyttä. Jos markkinat eivät toimi, se on hyvin
vaikea asia. Myös halusin tuoda, ed. Aittom-
niemi, esiin sen, että me olemme puhuneet koko
ajan palkkajoustoista ja palkkapuskureista. Täs-
sä täytyy nähdä myös se, että pienten osalta pitää
rakentaa puskurielementtejä eli vahvistaa taseita,
jotta ne voivat pärjätä, menestyä ja luoda
työllisyyttä.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa herra puhe-
mies! Suomen hyväksyessä Euroopan yhteisön
perussopimuksen me sitouduimme samalla myös
perustamissopimukseen sisältyvään Talous- ja
rahaliittoon. Talous- ja rahaliitto Emu muodostaa
yhdessä sisämarkkinoiden kanssa keskeisen
osan Euroopan unionin politiikkaa. Se pyrkii
luomaan EU:lle yhteisen valuutta-alueen, edistämään
sopuointuista ja tasapainoista talouskehitystä,
matalaan inflaatioon perustuvaa ja ympäristön
huomioon ottavaa taloudellista kasvua sekä
työllisyyttä. Lisäksi se pyrkii poistamaan
valuuttakurssien epävakauden ja vähentämään
korkojen jyrkkiä vaihteluja.

Liittyessään ensimmäisten joukossa Emuun
Suomi voi alusta alkaen vaikuttaa siihen ja olla
päättämässä yhteisistä tavoitteista ja hyödyistä
ottaen huomioon oman maan ja maamme raho-
poliittiset tavoitteet. Ulkopuolelle jääminen jät-
tää meidät vain sopeuttajan asemaan, jolloin jou-
dumme noudattamaan pelkkää sanelupolitiikkaa.
Suomi on jo muutaman vuoden ajan edennyt
johdonmukaisesti kohti Rahaliittoa. Julkista
taloutta on vahvistettu euroalueeseen osallistu-
mista varten. Mielestäni Emu vähentää kansan-
talouksien häiriöitä.

Yhteisen rahapolitiikan noudattaminen edis-
tää ja vilkastuttaa sisämarkkinoiden toimintaa.
Keskeisimmillä vienti- ja tuontimarkkinoilla toi-

mivien suomalaisten yritysten valuuttariskit jää-
vät täysin pois. Keinottelu ja Suomen markalla
pelaaminen eivät onnistuisi tämän jälkeen. Va-
luutanvaihdosta johtuvat kustannukset pienene-
vät, kun tärkeimmillä kauppa-alueilla käytetään
samaa valuuttaa. Talous- ja rahaliitto tuo va-
kautta rahamarkkinoille. Tämä tukee kansallista
talouspolitiikkaa ja parantaa edellytyksiä kan-
sallisiin toimin edistää kestävästä talouskasvusta
ja työllisyydestä pitkällä tähtäimellä.

Suomen talouden rakenteet ovat viime vuosi-
na muuttuneet ja monipuolistuneet. Suhdanne-
herkimpien tuotteiden kuten sellun ja sahatava-
ran osuus on pienentynyt. Metsäteollisuuden rin-
nalle on tullut elektroniikkateollisuus, sähkötek-
niikan ja metalliteknikan vienti, joten yrityssek-
tori on entistä kilpailukykyisempi ja julkinen ta-
lous vahvempi.

Etukäteen on vaikea tietää ja ennakoida mah-
dollisia häiriötekijöitä. Emun uskotaan auttavan
Suomessa muun muassa korkotason alentamista
ja vakauttamista, mikä taas edistää investointeja
ja taloudellista kasvua. Se puolestaan hyödyntää
työllisyystilannetta samalla. Lisäksi ulkomaan-
kaupan uskotaan helpottuvan ja vilkastuttavan
yrittämistä yhteisvaluutan maissa.

Oletettavasti kilpailu tulisi kiristymään, mutta
Emu edistäisi myös kasvua ja tervehdyttäisi liike-
elämää kaikilta osin. Lisäksi yhteisen rahan
käyttöönotto tuo uusia mahdollisuuksia. Talou-
den vakauden lisääntyminen vähentää epävar-
muustekijöitä, mikä edesauttaa yritysten mah-
dollisuuksia sitoutua pitemmän aikavälin hank-
keisiin, poistaahan se mielestäni valuuttakurssien
epävarmuuden, joka on ollut erityisesti pien-
ten ja keskisuurten yritysten ongelmana ja on
vaikeuttanut ulkomaille suuntautuvaa vientiä ja
tuontitoimintaa sekä rahoituksen hankintaa.
Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä ei ole ollut
samanlaisia mahdollisuuksia varautua valuutta-
riskeihin kuin suuryrityksillä. Myös maatalous
hyötyy yhteiseen valuuttaan siirtymisestä, kun
ecu-määräisiin tukiin liittyvä kurssiriski poistuu.

On epäilty, että jos jokin hyväksytyistä jäsen-
maista menettää kesken kaiken eurokuntonsa,
voisi Suomikin omalta osaltaan joutua maksu-
mieheksi. Emu-maillakin on omat budjetit ja
omat talousjärjestelmät. Maastrichtin sopimuk-
sessa on kiellettyä tukea vaikeuksiin joutunutta
maata muiden jäsenmaiden rahoilla. Jokainen
joutuu hoitamaan omat ongelmansa ja si-
toumuksensa yksin. On mahdollista luoda euron
tueksi puskurirahastot ja riittävän toimivallan
omaava elin niiden käyttöä varten.

Rahataloudellisen vakauden ja sitä kautta lisääntyvän talouden tehokkuuden avulla Emu voi tukea myös sosiaalista ja sosiaalipoliittista kestävä kehitystä, työllisyyden kohentumista ja julkisen talouden resursseja. Suomessa Emuun tähtäävä talouspolitiikka on johtanut jo työttömyyden alentumiseen. Emussa uskotaan työttömyysongelman helpottuvan ajan mittaan pitkällä aikavälillä.

Jotta edellytykset euroon liittymiseksi täyttyvät, on Suomen kansallinen lainsäädäntö saatettava yhdenmukaiseksi yhteisön perustamisopimuksen ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön kanssa. Erityisesti Suomen Pankkia koskeva lainsäädäntö tulee pikaisesti uudistaa, niin että se täyttää nämä lakivaatimukset.

Yksityisen kansalaisen kannalta Emuun liittymisen myötä liikkuminen Euroopassa helpottuu monin tavoin, karsiihan se merkittävästi valuutanvaihtokustannuksia sekä helpottaa hintaverailua. Rahaliitolla on myös turvallisuuspoliittinen ulottuvuus. Tulemme kuulumaan entistä tiiviimmin ja lähemmin muuhun Eurooppaan.

Arvoisa herra puhemies! Emu merkitsee mahdollisimman laajan talousalueen yhteistä rahoituskäytäntöä, jonka vakautta yhteinen, poliittisista suhdanteista riippumaton keskuspankki vartioi erittäin tarkasti. Suomen mahdollisuudet vaikuttaa EU:n koko kehitykseen uhkaavat kaventua, elleimme jo alusta lähtien ole mukana unionin tämän ja seuraavan vuosikymmenen merkittämissä hankkeissa. Katsonkin tärkeäksi, että päättämme nyt jo tässä vaiheessa liittyä Emun kolmanteen vaiheeseen ensimmäisten joukossa ensi vuoden alusta.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kuosmanen puheenvuoro oli talousmiehen puheenvuoro. Siinä hehkui syvä asiantuntemus, ja näin kun ajattelee, niin ei ole ihme se, että ed. Kuosmanen on hyvin liike-elämässä pärjännyt. Mutta olisi odottanut, että ed. Kuosmasella olisi edes jonkin verran kritiikkiä ollut, kun hän lähestyi Emua myös talouden puolelta. Eihän se elämä Emussa näin ruusuista ole, ed. Kuosmanen! Kyllä siellä on tekijöitä, jotka voi tietyllä tapaa kyseenalaistaa ja joihin voi suhtautua ainakin epäillen.

Tuntui vähän siltä, että te olitte ed. Kantalaisen kanssa sopineet, että te puhutte hyvin hyvin myhäilevästi ja myötäsukaan ja ed. Kantalainen vähän kritikoii. Mutta kyllä kai niin on, että teilläkin on mielessä joitakin sellaisia kriittisiä teki-

jöitä, joista tulisi tässä yhteydessä puhua, kun eduskunnassa asiasta keskustellaan.

Ed. S m e d s (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ymmärrän sen, että Emussa voidaan varmasti nähdä joitakin myönteisiä tekijöitä. Ed. Kuosmanen niitä todella näki runsain mitoin: Talonpojille koittaa auvoisempi aamu, työllisyys paranee, sosiaalipoliittikka tehostuu ja kestävä kehityksen periaatteet toteutuvat, eräitä myönteisiä hänen havaitsemiaan näkökohtia mainitseni. Mutta kun ed. Kuosmanen totesi, että Emussa suomalaisia rahapolitiittisia tavoitteita voitaisiin toteuttaa, niin kyllä hiukan hämmästelen, miten ihmeessä ed. Kuosmanen, kun tiedän, että hän jotakin rahan perään ymmärtää, näin asian näkee.

Ed. Kuosmanen varmasti tietää, että Euroopan keskuspankki ei voi ottaa suomalaisilta sen enempää kuin muiltakaan poliitikoilta ohjeita vastaan. Keskuspankin johtokuntaan tuskin tulee yhtään suomalaista. Suomalaisilla pankkivaltuutetuilla ei tule olemaan juuri mitään roolia tulevassa Euroopan keskuspankkijärjestelmässä. Viiden miljoonan kansa valitettavasti on vain pieni pisara Euroopan kokonaisuudessa.

Mutta koska ed. Kuosmanen tunnetaan osavana ja rahasta ymmärtävänä kansanedustajana, hän varmasti nyt vastauspuheenvuorossaan voisi tarkentaa ja konkretisoida, miten tämä hänen ajattelunsa noin käytännössä kulkisi. Jos Suomen intresseissä olisi keventää tai tiukentaa eurooppalaista rahapolitiikkaa, niin miten sen toiveen toteuttaminen jatkossa yksityiskohtaisesti kulkisi?

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen otti puheensa esille Emun ja kestävä kehityksen. Minä olisin halunnut tietää hänen reseptinsä tähän, koska esimerkiksi ed. Pykäläinen puheenvuorossaan, vaikka olikin vihreiden enemmistöön sitoutuen päättänyt tukea Emu-kehitystä, oli sitä mieltä, että Emu on täystuho kestäväille kehitykselle.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minulla on aina ollut suuret linjat elämässäni. Nytkin otan kantaa tähän asiaan sillä tavalla, että kun EU saa oman yhteisen valuutan eli euron, niin me eurooppalaiset olemme kolmansiin maihin eli dollariin ja jeniin nähden erittäin vahva valuutta eli vähintään samanarvoinen. Kilpailutilanteessa, kun

eurooppalaiset kilpailevat maailmalla, niin siitä alkaa hyvinvointi, kun me pärjäämme siellä maailmanmarkkinoilla paremmin kuin aikaisemmin.

Sitten ed. Smedsille sanon sen, että ehdottomasti meidän pitää aina olla ensimmäisinä rintamassa menossa. Emussa on hyvää ja pahaa, mutta jos Ruotsi ja Tanska lähtisivät meidän kanssamme yhtä aikaa Emuun, olen vakuuttunut siitä, että keskuspankkiin Suomen edustaja ei pääsisi. Mutta kun uskallamme olla ensimmäisten joukossa, niin olen vakuuttunut siitä, että Sirkka Hämäläisellä on mahdollisimman suuret mahdollisuudet päästä sinne sisään johtajaksi. Kun olet rikospaikalla, siellä voit aina vaikuttaa.

Sanon suoraan Emusta vielä sen, että yrittäjille siitä on nimenomaan hyötyä. Meillä on 380 miljoonan kuluttajan vapaat markkinat. Tajuatko? Tavara liikkuu vapaasti, henkilöstö liikkuu vapaasti, kaikki tullit poistuvat. Voimme vapaasti yrittää suuremmalla alueella. Jos tällainen viisimiljoonainen kansa ei usko itseensä eikä uskalla ensimmäisenä mennä sotaan, minä ihmettelen, että kyllä on aika heikko itsetunto kansanedustajilla, jos eivät tällaiseen savottaan uskalla lähteä yksimielisesti.

Ed. I h a m a k i : Arvoisa puhemies! Liittyminen Emuun on suuri kansallinen ratkaisu ja sitä ei voi tehdä vain vertailemalla pieniä yksityiskohтия. On nähtävä metsä puilta eikä takerruttava kaikkiin pieniin oheisvaikutuksiin ja epäilyihin. Emu on Euroopan talouden kannalta tärkeä kokonaisuus, mutta se on myös poliittinen ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu. Sanotaan mitä sanotaan: EU on tärkein poliittinen toimija nykyään Euroopassa ja turvallisuuspolitiikka on käsitettävä nykyään laajasti. Tänä päivänä turvallisuuspolitiikassa painopiste on kansainvälisten yhteyksien luomisessa.

Emu näyttää syntyvän joka tapauksessa, niin paljon poliittista tahtoa on jo kerääntynyt asiaan taakse Euroopassa. Suomen on ratkaistava, olemmeko me mukana vai emmekö vai ajaako juna ohi ja tulemme sitten perässä, jos yleensä ehdimme vielä mukaan seuraaviin junaan. Sisäänpääsykriteerit Suomi kuitenkin hyvin täyttää. Hallitus ja eräät puolueet ovat jo ratkaisunsa tehneet. Sen mukaan menemme Emuun, jos Euroopassa ei aivan merkittäviä tapahdu.

Suomi liittyi EU:n jäseneksi kansanäänestyksen tuloksen ohjailemana vuonna 1995. Nyt keskusteluissa jotkut vaativat uutta kansanäänestystä, mutta sitä ei ilmeisesti tule eikä sitä enää ehdittäisi pitääkään. Liittyessään EU:n jäseneksi

Suomi sitoutui samalla Rahaliiton sisällään pitämään Maastrichtin sopimukseen. Ei liene relevanttia kysyä kansalta, onko Suomen pidettävä kansainväliset sopimuksensa. Pikemminkin voitaisiin kysyä, mennäänkö Emuun nyt vai parin vuoden päästä, ja tämä viimeksi mainittu kysymys taas on sellainen, johon eduskunta parhaiten pystyy vastaamaan.

Emun hyödyt ovat selkeät. Emu vakauttaa talouspolitiikkaa, se tehostaa sisämarkkinoiden toimintaa, se poistaa markkaan kohdistuvat valuuttaspekulaatiot, se vähentää vaihtotaseen alijäämän vaikutuksia, se takaa yrityksille vakaan ja reilun kilpailuympäristön sekä antaa ydinjoukkoon kuuluville maille etulyöntiaseman päätettäessä EU-maiden yhteisestä talouspolitiikasta. Näin on, jos hyvin menee.

Mutta Emu-haitatkin ovat tietysti mahdollisia. Emu on joka tapauksessa riski siinä mielessä, että kukaan ei täsmällisesti tiedä, mitä uljaassa uudessa Euroopassa jatkossa tapahtuu. Mutta tällä hetkellä näyttää, että Emulla on enemmän positiivisia kuin negatiivisia vaikutuksia.

Taloudellisesta ja poliittisesta euroskleroosista ja paikalle jämähtämisestä on päästävä dynaamiseen ajatteluun ja toimintaan, ja Emu on tärkeä keino hoitaa euroskleroosia ja tärkeä askel kohti dynamiikkaa. On kuitenkin muistettava, että tavalliselle kansalaiselle Rahaliitto tarkoittaa oman rahayksikön eli markan poistamista käytöstä ja sen korvautumista Emu-maiden yhteisellä rahalla eurolla. Tavalliselle kansalaiselle Emuun meneminen ja omasta markasta luopuminen on erittäin tunnepitoinen asia. Kansalaisten tunnot ja tunteet on myös viisasta ottaa huomioon, kun asiaa jatkossa selvitetään.

Euroopan keskuspankkiin tulee olemaan Emussa keskeinen vaikuttaja. Sitä on sanottu jopa valtakeskittymäksi, ja sellainenhan se toki tulee olemaan, koska Euroopan keskuspankki päättää tulevaisuudessa Euroopassa harjoitettavasta rahapolitiikasta, ja tällöinhän yksittäinen valtio menettää rahapolitiittista itsenäisyytensä. Yleisesti on katsottu, että Euroopan keskuspankin tulee olla mahdollisimman itsenäinen. Silloin se turvaa parhaiten talouden ja valuutan vakauden. Monet taloustieteelliset tutkimukset vahvistavatkin selkeän yhteyden itsenäisen keskuspankkipolitiikan ja vakaan rahan arvon välillä.

Tietysti herättää jossain määrin epäilyksiä, kun näin vahva rahapolitiikan valta annetaan keskuspankille. Tällöin on selvää, että yhteisvaluutta-alueen jäsenmaiden valtiovarainministeriillä ja keskuspankilla tulee olla vuorovaikutus.

Keskuspankin jälkikäteisvalvonnan tuleekin olla tehokasta, ja keskuspankin on tunnettava yhteiskunnallinen vastuunsa. Vai voiko keskuspankki olla kuin jokin erillinen saareke, josta ylhäältä käsin ympäristöstä välittämättä vaaliin rahaopin puhtautta?

Keskuspankin asema ei vielä ole täysin selvä. Esimerkiksi Ranska on ehdottanut sen yhteyteen vakausneuvostoa tai vastaavaa, joka olisi epävirallinen talouspolitiikan yhteistyöelin euroalueella. Keskustelu jatkuu, tarvitaanko tällainen keskuspankin vastapainoksi ja keskustelukumppaniksi. Mielestäni tarvitaan.

Herra puhemies! Emme ole täällä päättämässä, syntyykö Emu vai ei. Näyttää siltä, että Emu syntyy joka tapauksessa, puhuttiin ja päätettiin täällä asiasta mitä tahansa. Kysymys on siitä, olemmeko mukana vai emme, ja näyttää siltä, että meidän kannattaa olla mukana. Silloin meidän olisikin syytä keskittyä pohtimaan, minkälaisen Emun haluamme ja minkälaista poliittista yhteistyötä me Emussa harjoitamme.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Ihan lyhyesti pariin asiaan.

Ed. Ihämäki näki positiivisena tämän vaihtotasepuolen, kuinka se nyt järjestyy ja muuta. Meillä on vaihtotase enemmän plussalla varmaan kuin on koskaan historiamme aikana ollut, samoin kauppatasekin. Ei siinä Emua tarvita eikä mitään muutakaan.

Sitten te sanoitte, että pääsemme ensimmäisten joukossa määräämään Euroopan unionin talouspolitiikasta. Herra varjeltoon, jos se tapahtuu, silloinhan me olemme justinsa liittovaltiossa, että mäiskis. Rahapolitiikassa me tietysti voimme, ja se onkin euroalueintegraation tarkoitus, päästä yhteiseen rahapolitiikkaan. Mutta jos me talouspolitiikasta lähdemme yhdessä määräämään, niin se on käytännössä sama kuin liittovaltio.

Täytyisi olla, ed. Ihämäki, vähän varovaisempi puheissaan. Täällä joutuu hyvin äkkiä kiinni.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Olisin ed. Ihämäeltä tiedustellut, kun hän totesi, että kansalaisten tunnot on otettava huomioon luovuttaessa markasta, mitä hän tällä oikeastaan tarkoitti, miten se voisi tapahtua.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle haluan vain

todeta, että en tiedä, kuunteliko hän riittävän tarkasti oman puheenvuoroni. Mutta siltä varalta, että hän ei sitä kuunnellut, pyydän häntä lukemaan sen myöhemmin.

Ed. Kokkoselle sanon, että se on tunneperäinen asia, kun rahayksiköstä päätetään. Mutta itse asiassa me olemme jo tänä päivänä luopuneet aika paljon markasta sen takia, että pääsääntöisesti käytetään jo shekkejä ja muovikortteja rahana. Kansalaisten tunnot on otettava sillä lailla huomioon, että heille selvitetään asian todelliset vaikutukset.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa herra puhemies! Tämä ei minua vielä ihan tyydyttänyt, kun ed. Ihämäki sanoi, että kansalaisten tunnot on otettava huomioon siten, että heille selvitetään tosiasiat. Nehän on selvitetty. Se ei minusta ole vielä oikein tuntojen huomioon ottamista.

Ed. P o l v i : Herra puhemies! Tiedonannossa Suomen osallistumisesta euroalueeseen valtioneuvosto jatkaa johdonmukaisesti samaa linjaa, jota jo edellinen hallitus noudatti Euroopan yhtentymisestä Euroopan unionin jäseneksi liittymisestä käydyn keskustelun yhteydessä. Jäsenyyskeskustelun yhteydessä eduskunnalla oli käytettävissään tutkimuksia ja selvityksiä, joissa arvioitiin niin jäsenyyden mahdollisia myönteisiä kuin kielteisiäkin seurauksia. Valtioneuvoston tiedonannoissa korostettiin silloinkin mahdollisia myönteisiä vaikutuksia ja pääasiassa unohdettiin kielteiset tekijät.

Jäsenyyden innokkaimpien puolustajien mukaan liittymisen seurauksena maahamme piti syntyä ulkomaisten investoijien ruuhka, piti syntyä vähintään 100 000 uutta työpaikkaa, kustannusten piti alentua vähintään 20 prosentilla ja elintarvikkeiden vielä sitäkin enemmän, kuten silloin monissa puheenvuoroissa aikanaan korostettiin. Jotkut pelkäsivät myös sitä, että Pohjois-Suomeen syntyy Norjasta siirtyvien kalanjalostustehtaiden ruuhka, jos Norja jää unionin ulkopuolelle ja Suomi liittyy jäseneksi. Mitkään näistä maalailluista näköaloista eivät ole siinä muodossa kuitenkaan toteutuneet.

Nyt käsittelyssä olevassa tiedonannossa painotetaan myös niitä myönteisiä tekijöitä, joita yhteiseen valuuttaan ja yhteiseen rahapolitiikkaan siirtymisestä arvioidaan koituvan, ja jätetään vähemmälle mahdolliset kielteiset tekijät, joten hallituksen linja yhtentymisasiassa on johdonmukainen hallituksesta riippumatta.

Useissa aikaisemmissa puheenvuoroissa on arvosteltu sitä, että asiasta ei järjestetä sen merkittävyydestä huolimatta kansanäänestystä. Sitä ovat vaatineet nyt monet niistäkin edustajista, jotka jäsenyysasian käsittelyn yhteydessä aikanaan äänestivät liittymissopimusta vastaan siitä huolimatta, että kansanäänestyksessä enemmistö oli jäsenyyden puolesta. Silloin kansanäänestysvaatimuksen esittämiseen ei ole kovinkaan kestäviä perusteita. Kansanäänestystä ovat nyt useissa puheenvuoroissa vaatineet keskustapuolueen edustajat. Minusta se tuntuu omituiselta, kun muistaa EU-jäsenyyttä koskeneen keskustelun ja päätöksenteon edellisellä kaudella.

Vastatessaan vasemmistoliiton eduskuntaryhmän ja eräiden muiden tekemään välikysymykseen EU-jäsenyysneuvotteluille asetettavista tavoitteista silloinen hallitus vastasi ulkomaankauppaministeri Salolaisen suulla 9.3.1993 sanotusti näin: "Kysymys Talous- ja rahaliiton jäsenyydestä tai siihen pyrkimisestä ei ole erillinen, vaan osa Euroopan unionin jäsenyyttä. Sekä hallituksen eduskunnalle antamassa tiedonannossa että neuvottelujen avauslausunnossa viitataan Suomen kansantalouden saattamiseen sellaiseen kuntoon, että voimme Euroopan unionia koskevan sopimuksen mukaisesti osallistua Talous- ja rahaliittoon." (Ed. Aittoniemi: Nukas tämä olikaan?) — Se oli ulkomaankauppaministeri Salolaisen ja hallituksen vastaus välikysymykseen.

Edelleen neuvottelujen avauslausunnossa silloisen Ahon hallituksen ulkomaankauppaministeri myös ilmoitti, että kolmannen vaiheen kriteerit ovat yhtenevät Suomen hallituksen talouspoliittisten tavoitteiden kanssa. Hallitus pyrkii talouspolitiikallaan määrätietoisesti tilanteeseen, jossa edellytykset kolmanteen vaiheeseen siirtymiseen ensimmäisessä ryhmässä täyttyvät. Voiko paljon sen selvemmin ilmaista, mikä oli lähtökohta?

Liittyessään Ahon hallituksen johdolla Euroopan unionin jäseneksi Suomi hyväksyi samalla Maastrichtin sopimuksen. Siihen on kirjattu unionin kehittämistavoitteet. Sopimukseen sisältyy yksiselitteisesti myös Talous- ja rahaliiton perustaminen aikatauluineen ja ehtoineen. Siinä Ahon hallitus sitoutui ehdoilla.

Myös EU-jäsenyydestä suoritettua kansanäänestyksen yhteydessä jaettiin tiedote, joka sisälsi myös tiedon siitä, että Euroopan unionin jäsenyys pitää sisällään Talous- ja rahaliiton, yhteisen rahan ja rahapolitiikan. Sen vuoksi tuntuu ihmeelliseltä, että nyt osa silloisistakin kansan-

edustajista kertoo, ettei tiennyt, mihin sopimuksessa sitouduttiin.

Keskustapuolueen edustajien puheenvuoroja nyt kuunnellessa palautuu mieleen väistämättä se keskustelu, jota käytiin ennen kansanäänestystä EU-jäsenyydestä. Silloinhan kenttäväki oli yleisesti liittymissopimusta vastaan ja halusi kai lähinnä vastauksen kysymykseen, kannattaako puolueen johto liittymissopimuksen hyväksymistä. Yleensä se sai vastauksen "ei, ellei" tai toinen vastaus oli "kyllä, mutta", ja niillä vastauksilla valtuudet tulikin. Minusta siinä vaiheessa olisi pitänyt olla avoimempi. Kyseessähan kansanäänestyksessä oli pelkästään kaksi vaihtoehtoa, ja ne olivat "kyllä" tai "ei", ja se koski koko sopimusta eikä vain osaa siitä.

Äänestin myös itse aikanaan täällä liittymissopimusta vastaan, mutta en ole vaatimassa nyt kansanäänestystä euroalueeseen osallistumisesta, koska se on asianmukaisessa järjestyksessä hyväksytyn sopimuksen toteuttamista. Siinä yhteydessä tuo asia nieltiin kokonaisuudessaan.

Meneillään olevaan kielteiseen aluekehitykseen on puututtu muutamissa aikaisemmissa puheenvuoroissa. Sen on arvioitu johtuvan pyrkimyksistä täyttää Emu-kriteerit tai ainakin nykyisen hallituksen toimista tai toimettomuudesta. Samaan koriin on pantu kuntien valtionosuuksien leikkaukset, suurtyöttömyys ja mahdollisesti tulossa olevat uudet, yhteisöveron jakoperusteiden muutoksista seuraavat veronmenetykset.

Minusta yhteisöveron jako-osuustyöryhmän selvitys esityksineen vapauttaa kuitenkin nykyisen hallituksen aika monesta syytöksestä. Vaikkakin tuohon esitykseen sinänsä on saatava muutoksia, kuvastaa selvitys tietyllä tavalla kuitenkin tapahtunutta kehitystä. Yhteisövero-osuuksia vahvistettaessa vuonna 1993 pohjana olivat vuoden 1991 verotiedot. Nyt tehnyt uudet selvitykset ja niihin liittyvät koelaskelmat pohjautuvat vuodelta 1995 koskeviin tietoihin. Ne osoittavat kohtalaisen mittavia muutoksia kuntien välillä. Hyötyjiä ovat pääosin keskeiset kasvukeskukset ja niiden lähikunnat ja menettäjinä yleensä laita-alueet. Tuo moni on tapahtunut siis vuosina 91—95, eli edellisen hallituksen kaudella. Nykyinen hallitus ei ole kyennyt siihen takautuvasti vaikuttamaan, eikä se voi johtua vielä Emustakaan.

Samoin on tietenkin työttömyyden ja velkaantumisen kanssa. Kumpikin räjähti käsiin edellisen hallituksen aikana, ja kumpikin niistä on niitä riskitekijöitä, jotka heikentävät mahdollisuuksia selvittää aikanaan Emu-maailmassa.

Talous- ja rahaliiton vaikutuksia, hyötyjä ja haittoja, on esitetty lukuisissa eri tutkimuslaitosten selvityksissä. Tulokset ovat lähinnä suuntaa-antavia arvioita, ja on selvää, että yksiselitteisiä totuuksia siitä ei voida esittääkään. Laadituissa selvityksissä on kuitenkin pääosin päädytty siihen, että Talous- ja rahaliiton toteutuminen tuo vakautta talouteen. Inflaation arvioidaan pysyvän hitaampana ja korkotason vakaampana kuin Emun ulkopuolella. Alhainen inflaatio ja matala korkotaso parantavat kasvuedellytyksiä ja erityisesti sellaisissa maissa, joilla on taustalla korkea korkotaso, niin kuin meillä vieläpä edellisen hallituksen aikana, ja nopea inflaatio, kuten aikaisemmin aina 90-luvun alkuvuosiin saakka.

Yhtenäisen valuutan arvioidaan yleisesti parantavan kilpailukykyä ja helpottavan erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia vientikaupan harjoittamiseen. Siten se vaikuttaisi myönteisesti työllisyyskehitykseen niillä alueilla, joissa yritykset yltäisivät vientimarkkinoille. Sen sijaan niillä alueilla, joilla elinkeinoelämä nykyisellään rakentuu laajan julkisen sektorin ja perustuotannon varaan, vaikeudet yhdentymisen edetessä lisääntyvät, mikäli tuotantorakennetta ei kyetä monipuolistamaan tai alueita ei tueta nykyistä suuremmin aluepoliittisin panostuksin.

Julkiset palvelut samoin kuin kattava sosiaaliturvajärjestelmä ovat merkittäviä kilpailutekijöitä, mutta samalla myös kustannustekijöitä. Niinpä paineet julkisten menojen alentamiseen kasvavat kilpailun kiristyessä. Ylivelkaantunut valtiontalous ja kiristyvä kunnallistalous eivät mahdollista mittavia lisäpanostuksia työllisyyteen. Niinpä työllisyyden kehitys ja samalla julkisten menojen rahoitusmahdollisuudet riippuvat entistä enemmän siitä, kuinka yritykset pärjäävät kansainvälisessä kilpailussa. Sen vuoksi Emujäsenyyttä arvioitaessa keskeistä on se, kumpi ratkaisu, jäsenyys ensimmäisten joukossa vai ulkopuolelle jäänti, tukee paremmin yritysten menestymismahdollisuuksia kansainvälisillä markkinoilla ja samalla taloudellista kasvua ja työttömyyden alenemista.

Pääosin yhdentymisen vaikutukset julkiseen talouteen ja toimintaan tulevat kuitenkin välillisesti rahoitusmahdollisuuksien kautta riippumatta siitä, menemmekö Emuun ensimmäisten joukossa vai emme. Joka tapauksessa meneillään oleva taloudellinen ja poliittinen yhdentyminen lisää paineita niin julkisen palvelurakenteen kuin rahoituksenkin yhdenmukaistamiseen.

Pelkästään terve talous on turva sille, että ky-

kenemme säilyttämään nykyisen kaltaiset, yhteiseen vastuuseen perustuvat julkiset palvelut ja huolehtimaan niiden rahoituksesta myös pitämällä aikavälillä. Sen vuoksi talouden rakenteiden vahvistaminen ja myös sellaisen aluepoliittisen tukijärjestelmän rakentaminen, jolla kyetään tasoittamaan Emu-oloissa kasvavia alueellisia eroja, on välttämätöntä. Muussa tapauksessa erot kärjistyvät entisestään, mitä ei yhteiskunta pitemmän päälle voi kestää.

Edustajat Takkula ja Aho merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on taatusti viimeinen vastauspuheenvuoro, jonka pyydän tänä iltana. Mutta kun ed. Polvi käytti suuren osan puheestaan arvostellakseen edellisen hallituksen toimia Euroopan unionin jäsenyyshakemukseen liittyen, niin haluan todeta ensinnäkin sen, että Ahon hallitus toi tiedonantona eduskuntaan sen, että se aikoo hakea Euroopan unionin jäsenyyttä, vaikka se olisi kuulunut valtioneuvoston toimivaltaan ilman eduskunnan suostumusta. Sen jälkeen pidettiin neuvoa-antava kansanäänestys Suomessa ja sen jälkeen tämä eduskunta päätti, että liitymme Euroopan unioniin. Se toki tapahtui eri tavalla kuin itse olisin ajatellut. Olisin ajatellut, että sen olisi pitänyt tapahtua vaikeutussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä, joko perustuslakia muuttamalla tai muuten, mutta se on sitten toinen asia.

Ahon hallituksen aikana kaikki nämä toimet tapahtuivat korostetun muodollisesti sillä tavalla, että eduskunnalla oli koko ajan sormet ajan hermolla ja valta päättää.

Nyt liittyminen euroalueeseen tapahtuu tiedonannon pohjalta, jossa ei oikeastaan itse asiassa koko asiasta päätetä mitään, vaan jälleen kerran äänestetään siitä, nauttiiko Lipposen hallitus eduskunnan luottamusta vai ei. Eikö näillä asioilla ole suuri ero? Ei kannattaisi ollenkaan arvostella, vaan näillä on eroa kuin yöllä ja päivällä. Ahon hallituksen aikana asia tehtiin viimmetten päälle, kuten kerroin, nyt se menee hutaisemalla, vaikka yötä myöten monta päivää keskustellaankin.

Ed. Polvi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoron alkuosa oli paikkansapitävä enkä toisin väittänyt-

kään. Otin muutamia suoria lainauksia edellisen hallituksen ministereiden puheenvuoroista, joissa kerrottiin asiat, joita monet keskustan edustajat nyt erityisesti epäilevät ja kertovat, ettei niistä ollut tietoa. Eli noista lainauksista minusta aivan yksiselitteisesti selviää, että tietoa siitä, mitä sopimus piti sisällään, oli käytettävissä. Kysymys tällä hetkellä on käytännössä pelkästään siinä muodossa hyväksytyn sopimuksen täytäntöön panna, mihin ed. Aittoniemi viittasi, kun jäsenyys sopimus aikanaan hyväksyttiin. Siinä mielessä täytäntöönpanopäätökseksi käsitykseni mukaan aivan hyvin riittää tiedonantomenettely.

Ed. Huuhanen: Herra puhemies! Alkaessaan selvittää Suomen liittymisedellytyksiä Euroopan unioniin Ahon hallitus joutui suuren ja arvaamattoman asian eteen. Varmaan muistamme kaikki, että tilanteeseen jouduttiin jonkin verran yllättäinkin Ruotsin tehtyä päätöksen omasta hakemisestaan Euroopan unioniin varsin arvaamattomasti.

Kun olen nyt kuunnellut puheenvuoroja tässä keskustelussa, voin sanoa hyvin erimittaisten asioiden olevan esillä siitä prosessista, joka lähti Ruotsin ilmoituksesta ja jossa toisena päässä on nyt käytävä keskustelu. On pyritty tuomaan esille suuriakin linjoja, mutta on syyllystyttävä pikku-näppärästi kertaamaan yksittäisiä päätöksiä, jopa lauseita ja hakemaan yhteyttä nyt tehtävään päätökseen. Ei ihme, että Emu-asia jää tällaisella keskustelulla suomalaisille kaukaiseksi ja vaikeasti ymmärrettäväksi.

Mielestäni Suomen on ollut viisasta liittyä Euroopan unionin jäseneksi, vaikka se on tuonut mukanaan ongelmiaakin. Maatalouden ja siihen liittyvän koko elintarvikeketjun vaikeudet ovat ehkä suurin huoli EU-ratkaisun seuraustapahtumina, mutta toivon, että siinäkin Suomi voi tiukentaa otettaan omaa ruokaa puolustaessaan.

Pienenä ja ulkomaankaupan varaan pitkälti hyvinvointinsa perustavana kansakuntana Suomen on ollut viisasta tiivistää kanssakäymistä muuhun Eurooppaan ja jatkossa sen tulee osallistua aktiivisesti unionin sisämarkkinoihin. Siksi liittyminen euroalueeseen joskus myöhemmin ei saa olla keskustallekaan poissuljettu mahdollisuus. Mutta liittyminen ensimmäisten joukossa niiden maiden kanssa, jotka ovat ilmoittaneet halukkuutensa euroalueeseen liittymisestä, ei ole perusteltua. Nykyisessä valtion velkatilanteessa ja työttömyyden ollessa tosiasiallisesti varsin vaikea, meidän on viisasta jäädä katsomaan Ruotsin, Tanskan ja Ison-Britannian tavoin, miten

Talous- ja rahaliitto Emu alkaa toimia. Olosuhteet juuri nyt ovat kerta kaikkiaan onnistunutta hyppyä vastaan, jos käyttäisin urheilukieltä näin olympialaisten jälkeen. Euroalueen ulkopuolelle jääminen on sinässään vaativa harjoitus samalla tavoin kuin liittyminen euroalueeseen, mutta ulkopuolella pysyminen jättää meille kuitenkin talous- ja rahapoliittista itsenäisyyttä selviytyä haasteistamme.

Hallituksen tiedonanto lupaa yksipuolisesti pelkkää hyvää, jos luovumme markasta. Inhimillistä on, että arvio tehdään tässä ajassa ja varsin laiskasti vaivaudutaan asettumaan johonkin toiseen teoreettiseen tilanteeseen. Joka tapauksessa arvio eurotulevaisuudesta on nyt tehty neljän korkeasuhdanteen vuoden jälkeen, mutta toisaalta on todettava, että mitä useampi hyvä vuosi on takana, sitä nopeammin tulevat vastaan laskusuhdanne ja vaikeudet. Suomelle tämä tilanne on vaikeampi kuin muille tulevan euroalueen maille. Sanomatta on selvää, että ensimmäinen tuleva laskusuhdanne on myös ensimmäinen todellinen testi, miten Emu vaikuttaa suomalaiseen yhteiskuntaan, jos Talous- ja rahaliittoon on liitetty.

Edustan vaalipiiriä, joka kärsii mittavasta muuttoliikkeestä. Kyseessä on Kuopion vaalipiiri. Maakuntamme menetti viime vuonna tuhat ihmistä, etupäässä nuoria ja koulutettuja maakunnan ulkopuolelle. Meille onkin erinomaisen tärkeä arvioida tulevaisuus, jonka Emu tuo tullessaan ihan jo mielialakysymyksenäkin.

Vattin selvityksessä todetaan, että alueellinen kasautuminen jatkuu ja mikäli Emulla on jokin vaikutus aluekehitykseen, se on kasautumista kiihdyttävä. Voitte arvata, että meille tämä tieto on epämiellyttävä ja tulevaisuuskhoa horjuttava. Kun samalla todetaan selvityksessä, että maatalouden rakenteeseen yhteinen valuutta vaikuttaa siten, että se suosii tehokkaita tuottajia, joiden tuotanto sijaitsee lähellä kuluttajia, on epätoivo maakunnassa valmis.

Kun ajattelen tässä valossa, voiko alueen edustajalla olla Emu-myönteinen kanta, totean, että toki siihen on oikeus. Mutta ollakseen alueensa puolustaja, hänellä tulee olla ainakin seuraava vaatimus. Suomen on aktivoiduttava aluekehityspoliitikassaan aivan toiselle tasolle kuin nyt. En vaadi, että se on täsmälleen samanlaista kuin ennen tätä hallitusta, mutta olen varma, että keinovalikoimaan on otettavissa myös paljon aikaisemmin hyväksi koettua. Teknologian tukeminen Tekesin ja Sitran rahoilla nykytavalla ei voi jatkua ilman aluepoliittista näkemystä ja ker-

ta kaikkiaan on kummallista, että telakkatuki nielee saman verran kuin koko kehitysalueiden investointituki yhteensä.

Monet taloustieteilijät ovat vaatineet USA:n esimerkkiin vedoten myös Emuun alueellisia riskejä jakavaa suhdannetasausjärjestelmää. Alue-tason tulonsiirrothan ovat nykyisellään EU:ssa vielä pääasiassa rakennerahastojen varassa eikä nykyjärjestelmä suomalaisittain järjestettynä ole toiminut parhaalla mahdollisella tavalla. Sen sijaan hallituksen toimet saada Itä-Suomi Agendan mukaisesti ykköstavoitealueeksi vuodesta 2000 alkaen ansaitsevat tunnustuksen.

Emun kannatus kansan piirissä on vaihdellut. Tulokset ovat vaihdelleet vähän kysymyksistä ja mielipidemittauksen tekijöistä riippuen. Viimeisin mittaus ilmoittaa kannattajia ja vastustajia olevan yhtä paljon. Jokin aika sitten vastustajia oli selkeä enemmistö. Monen kohdalla suhtautuminen Emuun lienee lähtenyt arvioista, miten pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskuntamme käy Emu-olosuhteissa.

Luodessaan hyvinvointiyhteiskuntaa Suomi on käyttänyt aktiivista valuuttakurssipolitiikkaa koko toisen maailmansodan jälkeisen ajan, mikä tekee valuuttaunionin jäsenyydestä Suomen kohdalla erityisen suuren kysymyksen. Ammatijärjestöjen suhtautuminen Emuun oli pitkään auki ilmeisesti johtuen siitä, mikä tulisi olemaan toimialatason tulonjako ja riskien jako erityisesti avoimen ja julkisen sektorin välillä eri suhdannevaihteluissa. Aikaisemminhan ratkaisu tapahtui aktiivisella valuuttakurssipolitiikalla, mutta Emu-olosuhteissa se tulee olemaan mahdotonta.

Korvaavaksi järjestelyksi keksittiin kansainvälisesti ainutlaatuinen sopimus puskurirahastoista. Järjestelyllä on hyvää tarkoittava tavoite tasata työvoimakustannusten vaihteluja ja pehmentää ulkoisten sokkien vaikutusta erityisesti työllisyyteen. Tiedonannon mukaan tavoitteena on, että puskuria kerätään, kun työttömyyden ja etuusmenojen aleneminen antaa siihen tilaa. Tavoiteltu noin 3 miljardin markan taso on saavutettavissa vuosiin 2002–2004 mennessä.

Voi hyvät hyssykät! Kuka uskoo, että tuon kokoisella puskurilla on jotain merkitystä, jos ongelmia syntyy? Ei vakavissaan kukaan. Mistä lähtee se varmuus, että puskuria tarvitaan vasta vuoden 2004 jälkeen? Sellaista varmuutta ei ole. Tämä on vain esimerkki siitä, että olemme varsin heikosti valmistautuneita Emuun, ja tarvitaan vähintään lisää aikaa, ennen kuin voimme ajatella Talous- ja rahaliittoon liittymistä.

Kaiken kaikkiaan Vattin selvitys Seija Par-

viaisen tekemänä päätyy johtopäätöksissään seuraavaan: ”Mikäli yhteiseen valuuttaan siirtyminen lisää ulkoisia häiriöitä Suomen taloudessa nykyisestä, korostaa se aktiivisen tulonjaon ja riskinjaon tarvetta samalla kun se rajoittaa niiden harjoittamisen taloudellisia mahdollisuuksia. Jos sen sijaan valuuttaunioni osoittautuu toimivaksi ja edistää taloudellista kasvua ja vakautta, on se omiaan lisäämään myös hyvinvointijärjestelmän resursseja.” Voin yhtyä täysin tähän arvioon. Hallitus näkee jälkimmäisen vaihtoehdon ainoana mahdollisena eikä ole varautunut edellisen vaihtoehdon mahdollisuuteen. Tämä on vaarallista.

Herra puhemies! Lopuksi pidän hallituksen päätöstä jättää järjestämättä neuvoa-antava kansanäänestys epäonnistuneena. Useat euroopalaiset demokratiat ovat käyttäneet ja tulevat käyttämään vastaavassa tilanteessa kansanäänestystä päätöksensä tueksi. Mikä saa ne kysymään kansan suoraa mielipidettä? Uskoakseni vain se, että päätöksenteko perustuu laajan mielipiteen varaan ja päätöksen kanssa on helpompi elää jatkossa — aivan niin kuin Suomessa on voitu elää EU:n liittymispäätöksen kanssa neuvoa-antavan kansanäänestyksen jälkeen.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtanen puhui puskurirahastoista ja itse asiassa vähätteli niiden merkitystä. Ajatelkaa, ed. Huuhtanen, jos meillä olisi jo aikoja sitten ymmärretty perustaa puskurirahastot, miten me olisimme voineet tässä tavattoman suuressa lamassa jollakin tavoin pehmentää niitä vaihteluja, mitä suhdannevaihtelut meille aiheuttivat. Kyllä minusta on hyvin tärkeätä, että puskurirahastojen perustaminen mahdollistuu. Totta kai Suomen tavoitteen täytyy olla Emu-olosuhteissa, että puskurirahastot tulevat Euroopan kattaviksi. Niiden tulisi tulla massiivisina samaten kuin tietenkin yrityskohtaisten puskurirahastojen.

Itse asiassa tulopoliittinen kokonaisratkaisu, mikä solmittiin 1997, mahdollistaa sen, että puskurirahastojen suuruudeksi tulee jopa 10 miljardia markkaa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Huuhtanen totesi, että tällä hetkellä valtion velka on niin suuri, että sen takia ei voida mennä valuuttaunioniin. Se on ihan totta, mutta Suomi yhtenä hyvin harvoista maista Euroopassa on kuitenkin täyttänyt ne lähentymiskriteerit bruttokansantuotteesta kat-

soen. Mikä se taso mahtaisi olla, koska on nähtävillä kuitenkin, että vielä ensi vuonna mahdollisesti velka kasvaa ja seuraavaakaan ei vielä tiedä? Teidän käsityksenne mukaan ilmeisesti se taso pitäisi laskea hyvin matalaksi. Se on ihan oikea juttu, mutta mikä se taso mahtaisi olla? Onko se 200 miljardia; sitten kun meillä on sen verran velkaa, sitten mentäisiin mukaan?

Entä sitten, kun tulee laskusuhdanne? On ihan totta, että se tulee, se voi olla jo aika lähelläkin. Ei tarvitse mennä montaa vuotta, taloussykli yleensä näin toteutuvat. Mikä joustaa? Jos ollaan ulkona, emme voi kuitenkaan devalvoida, koska meillä on niin paljon ulkoista velkaa, jolloin siellä tapahtuu rajua nousua. Meidän talouteemme ei uskota. Samalla tavalla on elettävä myös, vaikka ollaan ulkona. Oikeastaan samat pelisäännöt pätevät kummin päin hyvänsä.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laitiselle totean, että en minä vähättele puskurirahastojärjestelmää sinänsä. Muistan käyttäneeni jo edellisen hallituksen ministerinä puskurirahaston puolesta puheenvuoroja, kun tarkastelin sosiaaliturvaa. Mutta markkamäärällä, joka tiedonannossa ilmoitetaan, 3 miljardia markkaa, ei hoideta tosi-ongelmia, ei sitten pätäkääkään. Olen nähnyt arvioita, että jos nämä rahastot olisivat 12—20 miljardin markan luokkaa, niillä olisi jotain merkitystä. Mutta epäilen, että nykyisin pystyttäisiin keräämään sellaisia puskureita eikä siihen näyttäisi olevan sosialidemokraattien ja kokoomuksen välillä myöskään yhteisymmärrystä.

Ed. Lahtela, en minä ryhdy arvailemaan, mikä tarkasti ottaen velan markkamäärä voisi olla, että se ei olisi este Emuun liittymiselle. Totean vain, että meillä on erittäin mittava velkamäärä, meillä on erittäin vaikea työttömyys ja meillä on joitakin muita pienempiä ongelmia, jotka kokonaisuutena toimivat siten, että on suuri riski lähteä tässä vaiheessa Emuun. En ole missään vaiheessa poissulkenut sitä mahdollisuutta, ettemme voisi myöhemmin, kun olemme voineet omilla konsteillamme, omilla päätöksillämme korjata tätä tilannetta, harkita, jos euroalue on meille sopivampi mennä mukaan.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa herra puhemies! Vierailin viime kesänä perheeni kanssa Korkeasaarella ja kierrellessämme siellä tulimme erään aitauksen luokse, jossa oli suurta lintua esittelevä taulu. Linnun nimi todellakin oli emu.

Esittelytekstissä luki muun muassa näin: ”Emu on afrikkalaisen strutsin jälkeen maailman suurin lintu. Kuten strutsi emukin on lentokyvytön. Siivet ovat pienet tyngät, joissa ei ole sulkia.” Vielä lopuksi: ”Naaras munii pesään kymmenkunta valtavan suurta ja vahvakuorista tummanvihreää munaa. Koiras hautoo yksin”, huomio yksin, ”ja kantaa päävastuun poikasten hoidosta.”

Arvoisa herra puhemies! Tällä aasinsillalla siirryn sitten aiheeseen. Kuunneltuani Emusta käytyä keskustelua tulee väistämättä mieleen se, että suurin osa meistä, mukaan lukien keskustaposition, uskoo, että meille syntyvä Emu on lentokykyinen, mikä syntymäaika sitten lieneekään. Olemme EU-prosessin aikana hautoneet yhdessä Emu-munia, mutta nyt kun on kuoriutumisen aika, keskusta muun opposition kanssa vaatii, että jatketaan vielä hautomista ja odotetaan Emu-poikasen parempaa syntymäaikaa. Toiset taas ovat kokonaan sitä mieltä, että hautominen on kokonaan lopetettava. Minusta tässä piilee se vaara, että munat märkänävät.

Kansanäänestys on joissakin tapauksissa kannatettava asia. Täällähän on hyvin paljon puhuttu kansanäänestyksestä, mutta tässä tilanteessa näen sen kuitenkin vastuun pakoiluna, sillä oikean tiedon saaminen äänestäjille, ja sen omaksuminen sekä Emun haitoista että eduista olisi todella vaikeaa. Ei se ole ollut kovin helppoa meille kansanedustajillekaan, jotka kuitenkin olemme hyvin lähellä tiedonlähteitä.

Ed. Rehn totesi puheenvuorossaan aiemmin illalla, että me kansanedustajat saamme erittäin runsaasti tietoa — se on aivan totta — mutta hän myös totesi, että analysointi on vaikeaa. Jos ja kun näin on, miten kansalaiset sen pystyisivät tekemään? Toisaalta aikataulullisestihan tämä on jo todettu mahdottomaksi. On totta, että Emu ja siihen olennaisesti liittyvä yhteinen raha euro on Suomelle sekä mahdollisuus että heikkous. Kumpaa se on enempi, sen saamme tulevaisuudessa nähdä.

Valtioneuvosto on selonteossaan painottanut mahdollisuutta, johon itsekkin uskon, mutta en täysin kriittikittömästi. Suomi on ollut voimakkaasti ja johdonmukaisesti eurooppalaistumiskehityksessä mukana jo 1960-luvun alkupuolelta, jolloin solmittiin Finn-Efta-sopimus Suomen ja Eftan välillä. Edellisen vuoden alussa oli perustettu Efta. Eec:n vapaakauppasopimus solmittiin vuonna 1973. Vuonna 1986 Suomesta tuli Eftan täysjäsen ja vuonna 1989 Suomesta tuli Euroopan neuvoston jäsen.

Maastrichtin sopimus allekirjoitettiin 7.2.1992 ja se sisälsi Euroopan yhteisön talous- ja rahaliiton sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä sisä- ja oikeusasiat. EU-liittymissopimukset allekirjoitettiin 24.6.1994 pääministeri Esko Ahon johdolla. Saman vuoden syksyllä pidettiin neuvoa-antava kansanäänestys, jossa 56,9 prosenttia kansalaisista näytti vihreää valoa Euroopan unioniin liittymisen puolesta. Ja niin eduskunta äänesti selvällä ääntenemmistöllä Suomen EU:n jäseneksi. Pitkän prosessin merkittävä paalu oli 1.1.1995, jolloin Suomesta tuli virallisesti EU:n jäsen yhtä aikaa Ruotsin ja Itävallan kanssa.

Suomi siis hyväksyi Maastrichtin sopimuksen ja allekirjoitti Euroopan unionin liittymissopimuksen. Tähän sopimusprosessiin liittyy myös nyt käsiteltävänä oleva Emu eli Euroopan talous- ja rahaliitto ja siihen liittyvänä yhteinen euro.

Kuten eilen ja myös tänään saimme useissa puheenvuoroissa kuulla, oli jo edellisen hallituksen johdonmukainen tavoite, että Suomi liittyy Emuun heti ensimmäisten joukossa. Joskin lopullinen ratkaisu päätettiin tehdä täällä eduskunnassa. Kysymyksessä on siis pelkästään aika- ja taloudelliset näkemyserot, eivät niinkään linjaerot liittymisestä.

Suomi on yleensä ollut luotettava sopimus- ja yhteistyökumppani. Sen olemme saaneet havaita kansainvälisestä arvostuksestamme. Olen miettinyt lukuisia kertoja sitä, miten luottamuksemme sopijaosapuolena koettaisiin tilanteessa, jossa jäisimme nyt Emun ulkopuolelle, vaikka johdonmukaisesti olemme pyrkinneetkin sisälle heti ensimmäisten joukossa. Onko näin, että vasta nyt ovat eräät tahot huomanneet riskit ja vaarat, joita Emuun liittyminen tuo tullessaan? Myönnän itsekkin sen, että vaaroja on, mutta mahdollisuudet ovat mielestäni paljon vaaroja suuremmat.

Mielenkiintoisen näkökulman asialle toi Hollannin keskuspankin johtajan Wim Duisenbergin viime vuonna antama lausunto, jossa hän totesi, ettei Suomi noin vain voi jäädä Emun ulkopuolelle, sillä solmitut kansainväliset sopimukset menevät ohi kansallisten päätösten. Mielenkiintoinen, toki juridinen näkökulma. (Ed. Kankaanniemi: Entä Ruotsin demarit?) — Ei meidän, ed. Kankaanniemi, tarvitse aina Ruotsista mallia ottaa!

Juna, jossa olemme mukana, liikkuu vauhdilla. Kannattaa muistaa, että olemme itse vapaaehtoisesti nousseet siihen kyytiin. Olisiko nyt

aika painaa hätäjarrua ja hypätä kyydistä pois tietäen siitä aiheutuvat riskit? Mielestäni tässä tilanteessa on paras pysyä junan sisällä ja vaikuttaa matkavauhtiin ja sisällölliseen matkustamiseen. Olen vakuuttunut siitä, että laiturille nyt jäävät Ruotsi, Tanska ja Iso-Britannia pyrkivät mahdollisimman pian Emu-junan kyytiin, eivätkä saa pitkäaikaista etua ulkopuolelle jäännistä, josko ollenkaan.

Arvoisa herra puhemies! Suomi on vuosikymmenten aikana rakentanut hyvinvointivaltion, jonka tunnuspiirteenä on ollut se, että myös heikompiosaisista kanssaihmisistä pidetään huolta. Lamavuosien aikana ja niiden seurausten hoitamisen ajanakin olemme pystyneet säilyttämään hyvinvointiyhteiskunnan turvarakenteet kohtuullisina. Massatyöttömyys ja sen hidas aleneminen on pitänyt sosiaalimenot erittäin korkealla tasolla. Olemme halunneet säilyttää hyvinvointiyhteiskunnan, vaikka se talouden tasapainon kannalta ei aina ole kovin helppoa ollutkaan.

Julkisen talouden tasapainoon saattaminen on ollut kansallisesti erittäin tärkeää, vaikka sen keinoista joskus olemme olleet hieman eri mieltä. Emun olosuhteissa julkisen talouden tasapaino vain korostuu. Tuoko tämä tullessaan sen vaaran, että EU-talouden voimakkaissa häiriötilanteissa ja viennin heiketessä meillä ei olisiakaan enää varaa huolehtia niistä, jotka eivät ole pärjänneet mukana kovenevassa kilpailussa: kilpailussa työpaikoista, koulutuksesta, asunnoista, sairauden- tai terveydenhoidosta, vanhusten tarvitsemista palveluista jne? Olen käsittänyt, että itse Emu ja EU eivät suoranaisesti sanele sitä, miten me kansallisesti järjestämme sosiaali-, terveys-, koulu- ym. palvelumme, mutta välillisiä vaikutuksia sillä saattaa olla. Miten esimerkiksi verotuksen harmonisointi vaikuttaa talouteemme ja sitä kautta palvelujen järjestämiseen?

Miten Emu vaikuttaa aluepolitiikkaan? Ainaakin ne alueet ja kunnat, joilla on paljon vientiin suuntautuvaa yritystoimintaa, pärjäävät. Jos talous perustuu yksipuolisesti muun muassa metsä- ja metalliteollisuuteen tai maatalouteen, ovat riskit suurempia.

Näen, että eri puolilla Suomea on paljon vahvuuksia ja mahdollisuuksia, joita hyödyntämällä voimme pärjätä myös tiivistyneessä eurooppalaisessa yhteistyössä, mutta vahvuuksien lisäksi meillä on myös alueellisia heikkouksia, kuten hallituksen tasolla on tunnustettukin. Sen takia tarvitsemme myös erittäin vankkaa kansallista aluepolitiikkaa ja yhteistä käsitystä sen tarpeellisuudesta.

suudesta. En peräänkuuluta vanhakantaista aluepolitiikkaa, vaan modernia ja nyky-yhteiskunnassa toimivampaa mallia. Aluepolitiikalla on monessakin mielessä suuri merkitys, kuten puolustuspolitiikan, asutuksen jakautumisen, palvelujen järjestämisen, työllisyyden ja syrjäytymisen estämisen kannalta.

Ed. Kari Rajamäki kiinnitti tänä iltana — vai sanoisiko eilen illalla — pitämässään puheenvuorossa ansiokkaasti huomiota EU:n maatalouspolitiikkaan. Hän vaati, että Suomen olisi ryhdyttävä pikaisiin toimiin maatalouden osittaiseksi kansallistamiseksi. Olen ed. Rajamäen kanssa täysin samaa mieltä, sillä nykyisen kaltainen politiikka, jolloin tilojen määrää vaaditaan voimakkaasti vähennettäväksi tilakokoja suurentamalla, on kansallisesti kestäväntöntä. Se on haitallista aluepoliittisesti, työllisyyden kannalta, elintarvikkeiden puhtauden kannalta jne.

Arvoisa herra puhemies! Suomen markka on useimmille meistä hyvin rakas, vaikka se viihtyykin rahapussissamme aika huonosti. Pankki- ja luottokortti ovat useimmilla jo lähes ainut maksuväline ja rahaa on tarpeen käyttää entistä harvemmin. Laskujen maksu tapahtuu maksuautomaateissa tai pankkien maksupalveluissa emmekä edes näe maksuvälineenä käytettyä rahaa.

Numeroina näemme markkamääräisen maksuvalmiutemme. Iso osa vanhemmasta väestä vierastaa pankkikortin käyttöä ja vierastaa varmasti myös markkojen muuttamista euroiksi. Suomen markka on myös tunneasia ja siitä luopuminen perin vaikeaa.

Olennaista mielestäni on kuitenkin se, mitä käytettävissä olevalla rahalla saa, olipa se sitten Suomen markka tai euro. Äänestän Emuun liittymisen puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on tänään torstaina kello 18, kyselytunti kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan torstaina 26 päivänä helmikuuta kello 0.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

